

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

**SURİYELİ GÖÇMENLERİN VE
SIĞINMACILARIN ENTEGRASYON SÜRECİNDE
ULUSLARARASI STK'LARIN ROLÜ: GAZİANTEP
ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

ZEYNEL KAPLAN

ZEYNEL KAPLAN YÜKSEK LİSANS TEZİ GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ GÖÇ ANABİLİM DALI 2025

Gaziantep
Ocak 2025

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
GÖÇ ENSTİTÜSÜ
GÖÇ ÇALIŞMALARI ANABİLİM DALI

**SURİYELİ GÖÇMENLERİN VE SİĞİNMACILARIN
ENTEGRASYON SÜRECİNDE ULUSLARARASI STK'LARIN ROLÜ:
GAZİANTEP ÖRNEĞİ**

Yüksek Lisans Tezi

Zeynel Kaplan

Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sabri GENÇ

GAZİANTEP
Ocak 2025

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakların kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza:

Adı ve Soyadı: ZEYNEL KAPLAN

Öğrenci Numarası: 213208111016

Tezin Savunma Tarihi: 14.01.2025

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Suriyeli göçmenler ve sığınmacıların uyum ve entegrasyon süreçlerinde uluslararası sivil toplum kuruluşlarının (STK) rolünü derinlemesine anlamak amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın temel hedefi, uluslararası STK'ların savaş ve göç gibi krizlerin ardından gerçekleştirdiği faaliyetlerin yalnızca eylem odaklı olmadığını tespit etmek aynı zamanda bu kuruluşların yaklaşım tarzlarını, yöntemlerini ve benzer kriz durumlarında tarihsel süreçte geliştirdikleri stratejileri analiz etmektir.

Çalışma kapsamında, bu kuruluşların faaliyetlerini yürütürken sergiledikleri merkezîyetçi tutumlar ile bu tutumların küreselleşme ve bölgeselleşme üzerindeki etkileri; oryantalizm, misyonerlik ve müdahale araçları bağlamında ele alınmıştır. Bu kapsamda Gaziantep örneği üzerinden, yurtdışı merkezli bir misyoner grubunun bölgeye ilk gelişinden itibaren yürüttüğü faaliyetler incelenmiş, bu çalışmaların yıllar sonra ortaya çıkan gerçek amaçları ve etkileri verilen bazı örnekler ile değerlendirilmiştir.

Günümüzün küresel dinamiklerinde önemli bir yere sahip olan uluslararası sivil toplum kuruluşlarının (STK) uyum ve entegrasyon süreçlerindeki rolüne odaklanan bu araştırma, alana yeni bir bakış açısı kazandırmayı hedeflemektedir. Çalışma, bu kuruluşların gerçekleştirdiği faaliyetlerin yalnızca eylemsel boyutunu değil, aynı zamanda bu faaliyetlerin zihinsel ve ideolojik arka planını analiz ederek konuya derinlemesine bir bakış açısı sunmayı amaçlamaktadır.

Araştırma kapsamında, uluslararası STK'ların kriz ve göç süreçlerinde sergiledikleri yaklaşımlar, yöntemler ve karar mekanizmaları ele alınmış; bu unsurların tarihsel ve sosyo-politik bağlamdaki etkileri irdelenmiştir. Böylelikle, kuruluşların faaliyetlerinin ardındaki düşünsel temellerin anlaşılması ve bu çerçevede daha sağlam bir kavramsal zemin oluşturulması hedeflenmiştir.

Araştırma, yaklaşımı ve konusu açısından Gaziantep'te göç çalışmaları alanında bir ilk olma niteliği taşımaktadır.

Tezimin her aşamasında değerli önerileri ve desteğiyle bana yol gösteren, kıymetli hocam Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sabri Genç'e; tezimi geliştirmemde ufkumu açan değerli abim Dr. İbrahim Özhazar'a; tez yazım sürecinde yoldaşlığını ve desteğini esirgemeyen Ömer Faruk Kavuncu abime, motivasyon kaynağım olan canım eşim Betül Kaplan'a; azmimi ve çalışma disiplinimi bana kazandıran aileme, özellikle babama ve anneme; şükranlarımı sunarım.

İÇİNDEKİLER

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	i
ÖNSÖZ	ii
İÇİNDEKİLER	iii
ŞEKİLLER, GRAFİKLER VE RESİMLER LİSTESİ	vi
TABLolar LİSTESİ	vii
KISALTMALAR	ix
ÖZET	xii

GİRİŞ

A. PROBLEM VE METODOLOJİ

A.1. Çalışmanın Problem ve Amacı	1
A.2. Çalışmanın Önemi	4
A.3. Çalışmanın Sınırlılıkları.....	4
A.4. Çalışmanın Evren ve Örneklemi.....	5
A.5. Çalışmanın Uygulanma Süreci	6
A.6. Çalışmada Veri Toplama Aracı ve Analiz Yöntemi.....	7
A.7. Araştırma Konusu İle İlgili Daha Önce Yapılan Çalışmalar	8

I. BÖLÜM

GÖÇ GERÇEĞİ, SURİYELİ SIĞINMACILAR VE ULUSLARARASI STK'LAR

1.1. Kavramsal Çerçeve	10
1.1.1. Göç ve Sığınmacı	10
1.1.2. Uyum ve Entegrasyon	11
1.1.3. STK ve Uluslararası STK.....	14
1.2. Türkiye’de Göç Gerçeği ve Göçmen Politikaları	18
1.2.1. Türkiye’de Göç Gerçeği ve Göçmenler	19
1.2.3. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM)	21
1.2.4. Uluslararası STK'lara Yönelik Çıkarılan Mevzuat, Yönetmelik ve Kanunlar	21

1.2.5.	Uluslararası Hukukta STK'ların Tanınması ve Korunması.....	23
1.2.6.	6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Geçici Koruma Yönetmeliği.....	24
1.3.	Suriyeli Göçmenler.....	25
1.3.1.	Suriyeli Göçmenlerin Etnik Çeşitliliği ve Toplumsal Yapıları.....	25
1.3.2.	Suriye'den Türkiye'ye Göç.....	26
1.3.3.	Türkiye'nin Uluslararası STK'lara Karşı Tutumu.....	30
1.4.	Göç Yönetiminde Uluslararası STK'lar ve Örgütler.....	31
1.4.1.	BM'nin Kalkınma Projelerine Odaklanan Programı (UNDP).....	33
1.4.2.	Küresel İş Gücü ve Çalışma Standartlarıyla İlgilenen Uluslararası Çalışma Ajansı (ILO)	33
1.4.3.	BM'nin Mülteci Haklarını Koruma Misyonuyla Çalışan Birimi (BMMYK-UNCHR)	34
1.4.4.	Göç Hareketlerini Düzenleyen Uluslararası Göç Ajansı (IOM)	34
1.4.5.	Birleşmiş Milletlerin Gaziantep'teki Faaliyetleri.....	35
II. BÖLÜM		
ULUSLARARASI STK'LARIN MERKEZİYETÇİ TUTUMLARI		
2.1.	Uluslararası STK'ların Küreselleşme ve Bölgeselleşmeye Etkileri	40
2.1.1.	Merkezcilik, Oryantalizm ve Misyonerlik	40
2.1.3.	Uluslararası Müdahale Aracı Olarak STK'lar.....	44
2.2.	Misyoner Teşkilatlarının Uluslararası STK'larla İlişkisi	46
2.2.1.	Gaziantep'te Amerikan Board ve Amerikan Koleji.....	47
2.2.2.	Gaziantep'teki İlk Uluslararası STK Faaliyeti: Merrill N. Isely	50
2.3.	Ülkelerin Uluslararası STK Vizyonu	53
2.3.1.	İngiltere	53
2.3.2.	Amerika Birleşik Devletleri (ABD)	55
2.3.3.	Fransa	58
2.3.4.	Almanya	60
2.3.5.	İrlanda.....	63
2.3.6.	Japonya.....	65

2.3.7. Katar	67
2.3.8. Çek Cumhuriyeti	69
2.3.9. İskoçya	71
2.3.10. Hollanda	72
2.3.11. Danimarka	75

III. BÖLÜM

GAZİANTEP’TE ULUSLARARASI STK’LAR’IN FAALİYET ALANLARI

3.1. İnsani Yardım	78
3.2. Sağlık Hizmetleri	82
3.3. Eğitim Çalışmaları	87
3.4. Ekonomik Destek Çalışmaları	91
3.5. İnsan Hakları ve Adalet	96
3.6. Psikolojik Destek, Sosyal Uyum ve Entegrasyon	97
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	101
KAYNAKLAR	107
ÇEVİRİMİÇİ KAYNAKLAR.....	115
ÖZGEÇMİŞ.....	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.
VİTAE	Hata! Yer işareti tanımlanmamış.

ŞEKİLLER, GRAFİKLER VE RESİMLER LİSTESİ

Şekil 1. Türkiye’de Geçici Koruma Altında Olan Suriyeli Nüfus	27
Şekil 2. En Çok Sığınmacı Bulunan 4 Şehirde Suriyeli Nüfus Dağılımı.....	29
Şekil 3. Göç Politikaları Yönetiminde Uluslararası Örgütler Ve Rollerini	32
Resim 4. Birleşmiş Milletler Türkiye	37
Şekil 5. İç Savaşı Sonrası Gaziantep’te Çalışma Yapan Ülkelerin Kuruluş Sayısı .	40
Resim 6. Gaziantep Amerikan Koleji	49
Resim 7. Mentor Girişimi.....	83
Resim 8. Uossm, 2021 Yıllık Faaliyet Raporundan Alınan Bir Görüntü.....	86
Resim 9. Save The Children Türkiye, Mastercard İş Birliği.	88
Resim 10. Spark Kuruluşunun 80 Suriyeli Öğrenciye Burs İmkânı.....	91
Resim 11. Sparkassenstiftung "Türkiye'deki Mülteciler Ve Ev Sahibi Topulukların Finansal Katılımı" Projesi	95

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1. 29 Ağustos 2024 Tarihi İtibariyle Yaş Oranlarına Göre Suriyeli Sığınmacı Sayısı.....	28
---	----

EKLER

<u>Ek-1</u>	127
<u>Ek-2</u>	128
<u>Ek-3</u>	129
<u>Ek-4</u>	130
<u>Ek-5</u>	131
Ek-6	132

KISALTMALAR

AAR:	Association for Aid and Relief Japan (Japonya Yardım ve İyileştirme Derneği)
AB:	Avrupa Birliği
ACF:	Action Contre la Faim (Açlıkla Mücadele Hareketi)
ACTED:	Agence d'Aide à la Coopération Technique et au Développement (Teknik ve Kalkınma İş birliği Yardım Kuruluşu)
AFAD:	Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı
AFC:	Almanya Federal Cumhuriyeti
AFD:	Agence Française de Développement (Fransa Kalkınma Ajansı)
AFH:	Action For Humanity (İnsanlık İçin Hareket)
BM:	Birleşmiş Milletler
BOND:	British Overseas NGOs for Development, (İngiliz Yurtdışı Kalkınma STK'ları)
CARE:	Cooperative for Assistance and Relief Everywhere, Inc. (Her Yerde Yardım ve Destek Kooperatifi, A.Ş.)
DANIDA:	Danimarka Uluslararası Kalkınma Ajansı
DCA:	DanChurchAid (Danimarka Kilisesi Yardımı)
DEC:	Disasters Emergency Committee, İngiltere merkezli Afet Acil Durum Komitesi
DRC:	Danish Refugee Council, (Danimarka Mülteci Konseyi)
EDA:	Edinburgh Direct Aid (İskoçya Merkezli Bir Yardım Kuruluşu)
FCDO:	İngiltere Dışişleri, Milletler Topluluğu ve Kalkınma Ofisi İnsani Yardım Fonu
GIZ:	Alman İş birliği Örgütü
GİGM:	Göç İdaresi Genel Müdürlüğü

GOAL:	International Humanitarian Organisation, (GOAL Uluslararası İnsani Yardım Kuruluşu)
GRT TV:	Gaziantep Radyo Televizyon
ILO:	International Labour Organization/Uluslararası Çalışma Örgütü
INGO:	Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşu
IOM:	International Organization for Migration/Uluslararası Göç Örgütü
IRC:	International Rescue Committee (Uluslararası Kurtarma Komitesi)
İÇBK:	İçişleri Bakanlığı
İGAM:	İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi
JAR:	Japan Association for Refugees (Japonya Mülteciler Derneği)
JICA:	Japonya Uluslararası İş birliği Ajansı
JPF:	Japonya Platformu
JVC:	Japan International Volunteer Center (Japonya Uluslararası Gönüllü Merkezi)
ODA:	Japonya'nın Resmi Kalkınma Yardımı
QRCS:	Qatar Red Crescent Society (Katar Kızılayı)
SCIAF:	Scottish Catholic International Aid Fund (İskoç Katolik Uluslararası Yardım Fonu)
SIF:	Secours Islamique France (Fransız İslami Yardım)
SPARK:	Stichting SPARK (Hollanda Merkezli Bir Sivil Toplum Kuruluşu)
SRD:	Syria Relief and Development (Suriye Yardım ve Kalkınma)
STK:	Sivil Toplum Kuruluşu
STÖ:	Sivil Toplum Örgütü
TDA:	The Day After Association (Sonraki Gün Derneği)
TÜSEV:	Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı
UNDP:	United Nations Development Programme/Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı

- UNHCR:** UN Refugee Agency/Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği
- UNICEF':** United Nations International Children's Emergency Fund (Birleşmiş Milletler Uluslararası Çocuklara Acil Yardım Fonu)
- UOSSM:** Union des Organisations d'Aide Médicale Syrienne (Suriye Tıbbi Yardım Organizasyonları Birliği)
- USAID:** United States Agency for International Development (Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı)
- VENRO:** Alman Kalkınma ve Yardım STK'ları Birliği
- WANGO:** World Association of Non-Governmental Organizations (Dünya Sivil Toplum Kuruluşları Birliği)
- WHH:** Deutsche Welthungerhilfe e.V, (Alman Dünya Açlık Yardımı Derneği)
- WVI:** World Vision International (Uluslararası Dünya Vizyonu)
- YUKK:** Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu

ÖZET

SURİYELİ GÖÇMENLERİN VE SİĞİNMACILARIN ENTEGRASYON SÜRECİNDE ULUSLARARASI STK'LARIN ROLÜ: GAZİANTEP ÖRNEĞİ

Kaplan, Zeynel
Yüksek Lisans Tezi
Göç Çalışmaları Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sabri GENÇ

Ocak, 2025, 140 Sayfa

Suriye iç savaşı sonrası Suriyeli göçmenlerin oluşturduğu göç dalgası, Türkiye için siyaset ve toplum açısından en öne çıkan meselelerden biri haline gelmiştir. Türkiye'nin uyguladığı açık kapı politikası, ülkeye yoğun bir göç akının oluşmasına sebep olmuştur. Suriye'deki iç savaşın başlamasıyla beraber Türkiye'ye yönelen bu yoğun göç dalgaları, uyum ve entegrasyon sağlanmadığı takdirde sosyal sorunlara, krizlere ve gettolaşma gibi olumsuz durumlara yol açma riskine sahiptir. Bu koşullarda, yerel ve uluslararası düzeydeki sivil toplum kuruluşları (STK'lar) çok kritik bir rol üstlenmektedir. Bu kuruluşlar, Suriyeli vatandaşları Türkiye'de destekleyerek Avrupa ülkelerine göç etmelerini sınırlamak, insan hakları çerçevesinde faaliyetlerini sürdürmek, uluslararası alanda tanınırlık kazanmak, Suriyelilerle ilgili projeler yürütmek gibi birtakım amaçlar gütmektedir. Bunun yanı sıra, uluslararası STK'ların bilinen ya da henüz fark edilmemiş pek çok hedef doğrultusunda çalışmalar yürüttüğü değerlendirilmektedir. Bu bağlamda, merkezîyetçi yapılarının etkisiyle, bu kuruluşların faaliyet alanlarında misyonerlik gibi farklı yaklaşımlara da yer verdikleri öngörülmektedir. Bu çalışmanın amacı, savaşın ardından ortaya çıkan göç dalgasını incelemek ve Gaziantep'teki sığınmacıların uyum ve entegrasyon süreçlerinde uluslararası STK'ların rolünü ve etkilerini ortaya koymaktır. Araştırmada öncelikle Gaziantep'e gelerek çalışma yapan her bir STK'nın ülkelerinin uluslararası arenada yürüttüğü sivil toplum vizyonu konu edilmiştir. Bu bağlamda, her devletin sahip olduğu uluslararası STK sayısı, bu kuruluşların faaliyet gösterdiği alanlar ve yoğunlukla çalışma yaptıkları bölgeler incelenmiştir. Araştırmanın son bölümünde Gaziantep'te uzun veya kısa süreli faaliyet yürüten uluslararası STK'lar mercek altına alınarak, her bir kuruluşun uyum ve entegrasyon çalışmaları kapsamında odaklandıkları alanlar, projeler ve faaliyetler hakkında bilgiler sunulmuş ve değerlendirmeler yapılmıştır. Araştırma verileri, saha araştırmaları, görüşmeler, literatür taraması ve Resmi Yazışma veya Bilgi Edinme yöntemleriyle toplanarak analiz bölümünde sistematik bir şekilde sunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, Sığınmacı, Entegrasyon, Uluslararası İlişkiler, Sivil Toplum Kuruluşları

ABSTRACT**THE ROLE OF INTERNATIONAL NGOS IN THE INTEGRATION
PROCESS OF SYRIAN MIGRANTS AND REFUGEES: THE CASE OF
GAZIANTEP**

Kaplan, Zeynel

Master's Thesis

Department of Migration Studies

Thesis Advisor: Dr. Mehmet Sabri GENÇ

January, 2025, 140 Pages

The wave of migration caused by Syrian refugees following the Syrian civil war has become one of the most prominent issues in recent years for Turkey in terms of politics and society. Turkey's open-door policy has led to a substantial influx of refugees into the country. These intense waves of migration directed toward Turkey since the onset of the Syrian civil war have the potential to result in social problems, crises, and ghettoization if proper adaptation and integration efforts are not implemented. Under these circumstances, local and international non-governmental organizations (NGOs) play a critical role. These organizations pursue various objectives, such as supporting Syrian citizens in Turkey to limit their migration to European countries, operating within the framework of human rights, gaining international recognition, and implementing projects related to Syrians. Furthermore, it is assessed that international NGOs operate in line with numerous known or yet unidentified goals. In this context, it is anticipated that these organizations, influenced by their centralized structures, may also incorporate different approaches, such as missionary activities, within their scope of operations. The aim of this study is to examine the wave of migration that emerged after the war and to analyze the roles and impacts of international NGOs in the adaptation and integration processes of refugees in Gaziantep. The study first addresses the civil society vision pursued by each NGO operating in Gaziantep in the context of their home countries' international agendas. In this regard, the estimated number of international NGOs in each state, their areas of operation, and the regions where their activities are concentrated have been explored. In the final part of the study, international NGOs conducting short- or long-term activities in Gaziantep are examined in detail. Their focus areas, projects, and activities within the scope of adaptation and integration efforts are presented and evaluated. The research data were collected through field studies, interviews, literature reviews, and official correspondence or information requests, and the findings are systematically presented in the analysis section.

Keywords: Migration, Refugee, Integration, International Relations, Non-Governmental Organizations

GİRİŞ

A. PROBLEM VE METODOLOJİ

A.1. Çalışmanın Problem ve Amacı

İnsanlık tarihi boyunca, kültürel ve toplumsal gelişmelerin büyük bir kısmı göçlerin etkisiyle şekillenmiştir. Farklı mesafelerde ve yeterli bir süre zarfında gerçekleşen her türlü nüfus hareketi, genel anlamda "göç" olarak adlandırılır ve bu yer değiştirmeler, insanlık üzerinde derin izler bırakmıştır (Erder, 1986, s. 9). Araştırmanın problemi; iç savaş sonrasında vatanını terk etmek zorunda kalan Suriyeli vatandaşların bu mecburi göç sonrası Türkiye’de yaşamlarını devam ettiren karşılaştıkları uyum ve entegrasyon problemi ve bu problemin çözümünde rol alan uluslararası STK’lar üzerine olacaktır. Araştırmanın amacı ise Suriyeli göçmenlerin uyum ve entegrasyon süreçlerinde uluslararası sivil toplum kuruluşlarının (STK) rolünü Gaziantep Örneği üzerinden analiz etmektir. Araştırma, bu kuruluşların faaliyetlerini yalnızca eylemsel düzeyde değil, zihinsel ve ideolojik arka planlarıyla birlikte incelemeyi hedeflemektedir. STK’ların merkezîyetçi tutumları, yöntemleri ve uzun vadeli etkileri değerlendirilmiş, uyum ve entegrasyon süreçlerine yönelik yeni bir bakış açısı sunulması amaçlanmıştır.

İnsanların doğup büyüdükleri ve kültürünü uzun ya da kısa bir süre yaşadıkları vatanlarını terk etmeleri göç öncesinde yaşadıkları dramatik durumlar kadar göç sonrası da yaşayacakları bazı zorlukları beraberinde getirmiştir. Türkiye’nin stratejik coğrafi konumu, farklı kültürel geçmişe sahip göçmen gruplarının çeşitli sebeplerle bu topraklara yönelmesine neden olmuştur. (İçduygu, Erder & Gençkaya, 2014, s. 45). Bu durum, Türkiye’yi göçmenler için önemli bir sığınak ve buluşma noktası haline getirmiştir.

2011 yılında “Arap Baharı”nın etkisi Suriye’ye de ulaşmış ve ülke, iç savaş ortamına sürüklenmiştir. Bu süreç sonucunda, dünya genelinde sayıca en fazla Suriyeli sığınmacı bulunan ülke Türkiye olmuştur. Yoğun göç hareketlerine maruz kalan Türkiye, bu duruma yanıt olarak “açık kapı” politikası uygulama kararı almıştır. Özellikle 29 Nisan 2011 tarihinde Hatay’daki Cilvegözü gümrük kapısında başlayan

yoğunluk, Türkiye'ye ilk Suriyeli sığınmacı akınının başlangıcını işaret etmektedir (Sarıoğlu, 2018, s. 2).

Türkiye, uluslararası anlaşmalardan doğan yükümlülükleri gereği Suriyeli sığınmacıları kabul etmeme hakkına sahip olmasına rağmen, insani değerler ve bölgesel sorumluluk anlayışıyla hareket etmiştir. Bu kapsamda, Suriyeli sığınmacılar için "Geçici Koruma" statüsü oluşturularak onlara özel bir yasal çerçeve sunulmuştur. Bu statü sayesinde, Türkiye'ye geçişleri kolaylaştırılan Suriyeliler için hem temel hak ve hizmetlere erişim sağlanmış hem de uluslararası toplumun dikkatine çözüm odaklı bir yaklaşım sunulmuştur. Geçici Koruma statüsü hem yasal hem de pratik açıdan Suriyeli sığınmacıların durumunu özel olarak düzenleyen bir mekanizma olarak öne çıkmaktadır.

Canlarını korumak için yola çıkan bu vatandaşlar Türkiye'nin açık kapı politikası sayesinde Türkiye'ye sığınmıştır. Bununla beraber tabii ki başka ülkelere de sığınmışlardır. Süreç böyle devam ederken bu vatandaşlardan birçoğu özellikle Türkiye'nin sınır şehirlerinden olan ve işgücü kapasitesi yüksek olduğu bilinen Güneydoğu Anadolu bölgesinin en stratejik şehri Gaziantep'e göç etmişlerdir.

Türkiye Mülteciler Derneği'nin 29 Ağustos 2024 itibarıyla yaptığı açıklama ile Gaziantep'te kayıtlı yaşayan Suriyeli vatandaş sayısı 429.935'tir. Bu Türkiye geneli Suriyeli vatandaş sayısının %16,6 oranına tekabül etmektedir. Bu da Gaziantep'in İstanbul'dan sonra Türkiye de göç alan en büyük 2. Şehir olduğu anlamına gelmektedir.¹

Gaziantep'in ekonomisinin ve sanayisinin birçok alanda ileri seviyede olması göçün önemli bir dalgasını buraya çekmiştir. Buraya sığınan göçmenlerin büyük kısmı şehir merkezine bir kısmı da çadır kentlere yerleşmiştir. Şehir merkezine sığınan bu insanların şehrin kendine özel toplumsal, ekonomik ve kültürel yapısıyla uyum ve entegrasyon içine girmesi hemen gerçekleşebilecek bir durum değildir.

Uluslararası sivil toplum kuruluşları, meydana gelen olayları daha yakından izleyebilmek ve müdahalede bulunabilmek amacıyla Gaziantep'te kısa veya uzun süreli ofisler açarak kadınlara, çocuklara ve yetişkinlere yönelik sağlık, eğitim, sosyal, kültürel ve acil destek alanlarında bazı projeler yürütmüştür. Bu tezin amacı da savaşın

---

¹ multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/ (Erişim Tarihi: 03.09.2024)

başlaması ile ortaya çıkan ve devam eden göç olgusunda, sığınmacıların uyum ve entegrasyonunda Gaziantep ili örneğinde uluslararası STK'ların edindiği rolü ve yarattığı etkileri tespit etmektir. Gaziantep, stratejik konumu, ekonomisi ve sosyal dinamikleriyle öne çıkan önemli bir şehir olma özelliği taşımaktadır. Şehirdeki sanayi kuruluşları ve bununla beraber iç ticaret hacminin yüksek olması bu şehre yukarıda da bahsedildiği gibi ciddi bir göç akınına neden olmuştur.

Savaşın yarattığı olumsuz koşullar nedeniyle, birçok uluslararası STK, savaş bölgesinin dışında, özellikle Gaziantep'te ofisler açmıştır. Avrupa, Asya, Körfez ve Amerika kıtasından ülkeler bu ofisleri kurarak, uzun ya da kısa süreli projelerle şehirdeki sığınmacılara yönelik çalışmalar yapmışlardır. Dünyanın birçok kriz bölgesinde çeşitli amaçlarla faaliyet gösteren uluslararası STK'lar, bu çalışmalarını kuruluş amaçları doğrultusunda gerçekleştirmeye çalışırken, bazı durumlarda misyonerlik faaliyetlerinde de bulunmuşlardır.

Uluslararası sivil toplum kuruluşları (STK'lar), özellikle Suriye Savaşı sonrasında ortaya çıkan insani krizle mücadele amacıyla Türkiye'de pek çok noktada faaliyet göstermeye başlamıştır. Bu kuruluşların faaliyetleri, sadece Gaziantep ile sınırlı kalmamış; Türkiye'nin farklı bölgelerinde, özellikle de büyük şehirler ve Suriye sınırına yakın olan şehirlerde yoğunlaşmıştır. Hatay, Kilis, Şanlıurfa ve Mardin gibi sınır illeri, Suriye'den gelen göçmenlerin ilk temas noktaları olması nedeniyle, birçok uluslararası STK için stratejik önem arz etmektedir. İstanbul, Ankara ve İzmir gibi büyük şehirler ise STK'ların merkezi ofislerini kurdukları ve geniş lojistik ağlarını yönettikleri şehirler arasında yer almaktadır. İstanbul, uluslararası organizasyonların bölgesel merkezlerinden biri haline gelmiş ve birçok STK için iletişim ve koordinasyon üssü olarak hizmet vermiştir. Gaziantep, STK'ların bölgedeki en önemli merkezlerinden biri olmakla birlikte, komşu illerde de geniş bir ağ oluşturulmuştur. Bu illerde özellikle güvenli bölgelerdeki Suriyelilere yönelik yardım projeleri yürütülmekte, aynı zamanda yerel topluluklarla iş birliği içinde çeşitli kalkınma projeleri hayata geçirilmektedir.

Araştırma süreci, çalışmanın en kritik aşamalarından birini oluşturmaktadır. Bu kapsamda, uluslararası sivil toplum kuruluşlarının web sitelerinde yayımlanan bilgiler, Gaziantep İl Sivil Toplum Müdürlüğü tarafından sağlanan kayıtlı veriler, uluslararası STK'ların yıllık faaliyet raporları ile Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Birliği (AB)

gibi uluslararası kuruluşların yıllık faaliyet raporları oluşturmuştur. Bu kaynaklar, araştırmada hem nitel hem de nicel analizler için önemli bir referans noktası sağlamıştır.

A.2. Çalışmanın Önemi

Bu araştırma, son yıllarda Türkiye'ye gelen yoğun göçün toplumsal etkilerini ve özellikle göçmenlerin uyum ve entegrasyon süreçlerinin ne kadar önemli olduğunu vurgulamaktadır. Göç süreci hem olumlu hem de olumsuz birçok etkisiyle toplumsal yapıyı dönüştürmüş, bu durum Suriyelilerin uyum ve entegrasyonunu en önemli meselelerden biri haline getirmiştir. Bu bağlamda, uluslararası sivil toplum kuruluşlarının (STK) göçmenlere yönelik yürüttüğü çalışmaların incelenmesi, mevcut sorunlara çözüm üretmek açısından kritik bir öneme sahiptir. Araştırma, Gaziantep'te faaliyet gösteren uluslararası STK'ların çalışma sürelerini, odaklandıkları alanları, gerçekleştirdikleri projeleri ve güncel faaliyetlerini ortaya koyarak, göç sürecine dair daha kapsamlı bir bakış açısı sunmayı hedeflemektedir.

A.3. Çalışmanın Sınırlılıkları

Bu çalışmada belirlenen amaçlar doğrultusunda kapsamlı bir analiz gerçekleştirilmiş olsa da araştırma sürecinde çeşitli sınırlılıklar ve kısıtlamalarla karşılaşmıştır. Bu sınırlılıklar, çalışmanın metodolojik çerçevesinden veri toplama sürecine ve saha çalışmasındaki pratik zorluklara kadar geniş bir yelpazede yer almaktadır.

Birinci sınırlılık, çalışmanın bulgularını elde ederken kullanılan veri kaynaklarıyla ilgilidir. Araştırma kapsamında, uluslararası sivil toplum kuruluşlarının web sitelerinde yayımlanan bilgiler, Gaziantep İl Sivil Toplum Müdürlüğü tarafından sağlanan kayıtlı veriler uluslararası STK'ların yıllık faaliyet raporları ve Birleşmiş Milletler (BM) ile Avrupa Birliği (AB) gibi uluslararası kuruluşların yıllık faaliyet raporları temel veri kaynaklarını oluşturmuştur. Ancak bazı sivil toplum kuruluşlarının, özellikle 2011 yılından sonra Gaziantep'te kısa süreli ofis açarak projelerini gerçekleştirmesi ve ardından ofislerini kapatması, bu kuruluşların geçmiş faaliyetlerine dair tüm bilgilere erişimi zorlaştırmıştır. Bu durum, özellikle kapanmış ya da arşiv bilgilerini paylaşmayan kuruluşlarla ilgili veri eksikliğine neden olmuştur.

İkinci sınırlılık ise, bazı kuruluşların hem İl Sivil Toplum İlişkiler Müdürlüğü'ne sundukları raporlarda hem de resmî web sitelerinde tüm faaliyetlerini eksiksiz bir şekilde kayıt altına almamış olmalarından kaynaklanmaktadır. Bu durum, belirli kuruluşların faaliyetleri hakkında kapsamlı ve güvenilir bilgilere ulaşmayı zorlaştırmış ve araştırmanın veri setinde boşluklar oluşmasına neden olmuştur.

Üçüncü sınırlılık ise Gaziantep İl Sivil Toplum İlişkiler Müdürlüğüne birçok defa Uluslararası STK'lar ile ilgili bilgiler hakkında başvuruda bulunulmuştur. Ancak, yapılan başvurular sonucunda, bu kurumun kayıtlarında yalnızca uluslararası sivil toplum kuruluşlarının isimleri ve merkezlerinin bulunduğu ülkelerin bilgilerine yer verildiği öğrenilmiştir.

Bu çerçevede, söz konusu kuruluşların faaliyet alanları, projeleri ve etki düzeyleri hakkında daha ayrıntılı bilgilere erişilememiş; yalnızca kuruluşların bir listesinin paylaşılması mümkün olmuştur. Elde edilen bu liste, araştırmanın bir sonraki aşamalarında saha çalışmaları ve diğer veri toplama yöntemleriyle desteklenmiş, mevcut veri eksikliklerinin giderilmesi hedeflenmiştir. Bu durum, uluslararası sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerinin daha şeffaf bir şekilde raporlanması ve yerel kurumlarla iş birliğinin geliştirilmesinin önemini bir kez daha ortaya koymuştur.

Bu sınırlılıklar, çalışmanın bulgularını yorumlama ve analiz etme sürecinde dikkatle ele alınmış, elde edilen sonuçların kapsamı bu faktörler göz önünde bulundurularak değerlendirilmiştir.

A.4. Çalışmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmamızın evreni olan Gaziantep'teki tüm Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşlarıdır. Yine bu STK'ların hizmet sunduğu Suriyeli sığınmacılar Gaziantep'te bu alanla ilgilenen kamu kurumları (Göç idaresi, Valilik, İl Sivil Toplum İlişkiler Müdürlüğü vb.) ve STK saha çalışanları (sosyal hizmet uzmanları, eğitimciler vb.) araştırma evreni içerisinde yer almıştır.

Çalışmanın örnekleme, Gaziantep'te çalışma yapan 33 tane uluslararası STK olmuştur. Bulgular için Gaziantep'te çalışma yapmış her uluslararası STK araştırma konusu kapsamında ele alınmıştır. Gaziantep'te Suriyeli göçmenler ve sığınmacılar konusunda kısa süreli veya uzun süreli faaliyet yürüten 33 tane Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşu bulunmuştur. Bu kuruluşlar Amerika'nın 10 temsilcilik ve aktivite

ofisi ile başı çektiği, ardından 5 kuruluş ile İngiltere ve 4'er kuruluş ile Almanya ve Fransa'nın geldiği bir dağılım göstermektedir. Diğer kuruluşlar ise 1'er veya 2'şer ofise sahiptir.

Çalışmamızda, uluslararası sivil toplum kuruluşlarının (STK) sığınmacıların uyum ve entegrasyon süreçlerindeki rollerini incelerken, Gaziantep önemli bir örnek olarak ele alınmıştır. Bu seçimin temel nedenlerinden biri, Gaziantep'in hem Suriye'ye sınır bir şehir olması hem de savaşın başlamasıyla birlikte büyük bir göç ve sığınmacı dalgasının merkezinde yer almasıdır. Ayrıca, Türkiye'de en yüksek sığınmacı nüfusuna sahip şehirlerden biri olması, şehrin bu alandaki önemini daha da artırmaktadır.

Gaziantep'in metropol yapısı ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'ndeki stratejik konumu hem sığınmacılar hem de onların uyum ve entegrasyon süreçlerine destek vermeyi hedefleyen uluslararası STK'lar için bir odak noktası haline gelmiştir. Bu nedenle birçok uluslararası STK, Gaziantep'te ofisler açmış ve faaliyetlerini buradan yürütmeye başlamıştır. Ancak, bazı STK'lar Gaziantep'i yalnızca ofis veya şube merkezi olarak kullanmış, asıl çalışmalarını Suriye'nin içinde yürütmüşlerdir. Gaziantep bu bağlamda, Suriye içerisindeki operasyonların yönetim ve koordinasyon noktası olarak da işlev görmüştür. Çalışmamızda yalnızca Gaziantep'te aktif olarak faaliyet gösteren STK'lar değil, aynı zamanda bu şehir üzerinden Suriye'ye giriş-çıkış yapan ve operasyonlarını yöneten kuruluşlar da incelenmiştir. Özellikle Türkiye'nin oluşturduğu ve "güvenli bölgeler" olarak adlandırılan, Suriye'nin 39 kilometre derinliğindeki bölgelerinde gerçekleştirilen çalışmalar, araştırmamızın bulguları ve içeriğinde kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. Bu bağlamda Gaziantep hem uluslararası STK'ların faaliyetleri hem de sığınmacıların uyum ve entegrasyon süreçlerinin anlaşılması için önemli bir çerçeve sunmaktadır.

A.5. Çalışmanın Uygulanma Süreci

Araştırma sahası, Türkiye'nin Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde bulunan ve Suriye'ye sınır komşusu olan Gaziantep ilinde gerçekleştirilmiştir. Bu il, coğrafi konumu ve Suriyeli sığınmacılara yönelik çalışmaların merkezi konumunda olması nedeniyle araştırma açısından stratejik bir önem taşımaktadır. Araştırmanın temel veri kaynakları, uluslararası kuruluşların kendi web sitelerinde yer alan bilgiler, yayınladıkları bültenler, yıllık faaliyet raporları, yapılan görüşmeler ve Gaziantep İl

Sivil Toplum İlişkiler Müdürlüğü'nden temin edilen resmi dokümanlardan oluşmaktadır. Elde edilen bulgular, sınırlı olmakla birlikte, uluslararası sivil toplum kuruluşlarının çalışma alanlarına ilişkin belli başlı başlıklar altında sistematik bir şekilde incelenmiş ve faaliyetleri detaylı bir biçimde analiz edilmiştir. Araştırmanın Sonuç ve Öneriler bölümünde ise bu analizlerden yola çıkılarak değerlendirmeler yapılmış, bulgular ışığında ilgili taraflar için uygulanabilir çözüm önerileri sunulmuştur.

A.6. Çalışmada Veri Toplama Aracı ve Analiz Yöntemi

Bu çalışmada, verilerin toplanması sürecinde çeşitli nitel ve nicel veri toplama araçlarından yararlanılmıştır. Araştırmanın temel veri kaynakları şu şekilde sıralanmıştır:

Belge Analizi, uluslararası kuruluşların web sitelerinde yayımlanan bilgiler, bültenler ve yıllık faaliyet raporları incelenmiştir. Özellikle Birleşmiş Milletler (BM) ve Avrupa Birliği (AB) gibi kuruluşların Gaziantep merkezli faaliyetlerine dair resmi dokümanlar detaylı olarak analiz edilmiştir. Kurum Kayıtları, Gaziantep İl Sivil Toplum İlişkiler Müdürlüğü'nden temin edilen, bölgedeki sivil toplum kuruluşlarının kayıtlı bilgileri kullanılmıştır. Görüşmeler, araştırma kapsamında, sivil toplum kuruluşlarının temsilcileri ve ilgili paydaşlarla yarı yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Gözlem, sahada yapılan gözlemler, Gaziantep ilindeki uluslararası ve yerel STK'ların çalışma süreçlerini anlamaya yönelik önemli veriler sunmuştur. Tüm bu veri toplama araçları, araştırmanın amacına uygun şekilde bilgi sağlamış ve çalışmanın kapsamını genişletmiştir.

Araştırmada toplanan veriler, nitel ve nicel analiz yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir:

Belge Analizi Yöntemi, Web sitelerinden, yıllık faaliyet raporlarından ve resmi dokümanlardan elde edilen veriler, içerik analizi yöntemi ile incelenmiştir. Bu analiz, belirli temaların ve kategorilerin ortaya çıkarılmasında etkili olmuştur. Tematik Analiz, görüşmelerden ve gözlemlerden elde edilen veriler, tematik analiz yöntemiyle analiz edilmiştir. Bu yöntem, paydaşların belirttiği sorunlar, çözüm önerileri ve bölgedeki faaliyetlerin etkilerini anlamada kullanılmıştır. Deskriptif İstatistikler, Gaziantep İl Sivil Toplum Müdürlüğü'nden elde edilen nicel veriler, tanımlayıcı istatistiksel yöntemlerle analiz edilmiştir. Bu yöntem, uluslararası kuruluşların

sayılarını, türlerini ve faaliyet alanlarını detaylandırmada kullanılmıştır. Triangülasyon (Üçleme), veri kaynaklarının çeşitliliğinden yararlanılarak, elde edilen bulgular arasındaki tutarlılık değerlendirilmiş ve farklı veri kaynaklarından elde edilen bilgiler birbiriyle ilişkilendirilerek analiz edilmiştir.

Bu yöntemlerle elde edilen veriler, araştırmanın amacına yönelik olarak yapılandırılmış ve bulguların güvenilirliği artırılmıştır.

A.7. Araştırma Konusu İle İlgili Daha Önce Yapılan Çalışmalar

Suriyeli göçmenlerin ve sığınmacıların entegrasyon sürecinde uluslararası STK'ların rolü ile ilgili bazı yayınlar ve araştırmalar ortaya konulmuştur. Bunlardan tespit edebildiklerim aşağıda verilmiştir;

Başkent Üniversitesi Sosyal Hizmet Yüksek Lisans Programı kapsamında "Türkiye'de Düzensiz Göç Alanında Çalışan STK'ların Rollerinin Profesyonelelerin Gözünden İncelenmesi" adıyla bir araştırma yayınlanmış ve araştırmada Türkiye'de düzensiz göç alanında faaliyet gösteren STK'ların, uygulamalardaki rolleri ve sosyal hizmetler çerçevesinde ihtiyaçları karşılama süreçlerinde karşılaştıkları durumların ele alındığı tespit edilmiştir (Ulutaş & Attepe Özden, 2021, s. 40).

Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research tarafından "Suriyeli Göçü ve Sığınmacıların Entegrasyon Sürecinde STK'lar" adıyla bir araştırma yayınlanmış ve araştırmada, göç ve uluslararası göç yaklaşımları temel alınarak, göç sonrası entegrasyon süreci ile Türkiye'de Suriyeli sığınmacıların entegrasyonunda sivil toplum kuruluşlarının bu sürece nasıl katkı sağladığına yönelik incelemelerin gerçekleştirildiği tespit edilmiştir (Yıldırım, 2019, s.15).

Ankara Üniversitesi Siyaset Bilimi Yüksek Lisans Programı kapsamında "Göç Mülteciler ve STK'lar" adıyla bir araştırma yayınlanmış ve tez, içerisinde her biri bir giriş ve ara değerlendirme barındıran üç bölümden oluşmaktadır. İlk bölümde, tarihsel süreçte değişim gösteren egemenlik doktrini ele alınmıştır. İkinci bölüm, tezin temel kavramları olan mültecilik, göç, yurttaşlık ve kamp konularına odaklanmakta; ardından çeşitli devletlerin sığınmacı politikaları ve kamp düzenlemeleri değerlendirilmektedir. Son bölümde ise, mülteci uygulamalarına temel teşkil eden Cenevre Sözleşmesi ile Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin yapısı,

ilkeleri ve bu çerçevede mevcut düzenin ifade ettiği sınırlılıklar tartışılmıştır (Usanmaz, 2009).

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından ortaklaşa koordine edilen "3RP - Regional Refugee & Resilience Plan" (Bölgesel Mülteci ve Dayanıklılık Planı) özellikle Suriye krizine yanıt olarak hazırlanmış bir insani yardım ve dayanıklılık programıdır. Bu program, Türkiye'nin de içinde bulunduğu komşu ülkelerdeki Suriyeli sığınmacılara destek sağlamayı ve yerel toplulukların dayanıklılığını güçlendirmeyi amaçlar. Çalışma, Birleşmiş Milletler ajansları ve yerel hükümetlerin yanı sıra uluslararası ve yerel STK'larla iş birliği içinde yürütülür. 2016-2017 yıllarını kapsayan versiyonu da Suriyeli sığınmacıların korunması, temel hizmetlere erişimi ve sosyoekonomik kalkınma üzerine yoğunlaşmıştır. Gaziantep, Suriyeli sığınmacılar için önemli bir merkez olduğu için, bu rapor Gaziantep'te gerçekleştirilen projelere dair somut bilgiler içeriyor. Uluslararası STK'ların bölgede yürüttüğü sağlık, eğitim, istihdam ve sosyal uyum projeleri hakkında veriler yer alıyor. Raporda, uluslararası STK'ların Suriyeli göçmenlerin entegrasyonu için yaptığı çalışmalar detaylandırılmış ve sağlanan fonlar, iş birliği modelleri ve uygulama yöntemleri raporda analiz edilmiştir (UNHCR & UNDP, 2017).

I. BÖLÜM

GÖÇ GERÇEĞİ, SURIYELİ SIĞINMACILAR VE ULUSLARARASI STK'LAR

Bu bölümde, Suriyeli sığınmacılarla ilgili göç olgusu, Türkiye'nin bu alandaki politikaları ve uluslararası sivil toplum kuruluşlarının (STK) rolü ele alınmaktadır. Öncelikle, göç ve sığınmacı kavramlarının yanı sıra, uyum ve entegrasyon süreçlerinin temel dinamikleri üzerinde durulacaktır. Daha sonra, Türkiye'de göç gerçeği ve göçmenlere yönelik politikaların gelişimi incelenecek; özellikle Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün (GİGM) rolü, 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Geçici Koruma Yönetmeliği ve uluslararası STK ve dernekler ile ilgili çıkarılan mevzuat, yönetmelik ve kanunların uluslararası STK'lar üzerindeki etkileri değerlendirilecektir. Ayrıca, uluslararası hukuk çerçevesinde STK'ların tanınması ve korunması detaylı şekilde ele alınacaktır.

Bölümün devamında, Suriyeli göçmenlerin Türkiye'ye yönelik göç hareketleri ve bu süreçte yaşananlar üzerinde durulacak; göç yönetiminde uluslararası STK'ların ve örgütlerin katkıları incelenecektir. Bu bağlamda, BM Kalkınma Programı (UNDP), Uluslararası Çalışma Ajansı (ILO), BM Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNCHR) ve Uluslararası Göç Ajansı (IOM) gibi uluslararası aktörlerin rollerine odaklanılacaktır. Son olarak, Birleşmiş Milletlerin Gaziantep'te yürüttüğü faaliyetler detaylandırılarak, bu bölgedeki projelerin Suriyeli sığınmacılar üzerindeki etkileri değerlendirilecektir. Bu kapsamlı analiz, Suriyeli göçmenlerin durumuna ve uluslararası STK'ların bu süreçteki rollerine ilişkin önemli bir çerçeve sunmayı amaçlamaktadır.

1.1. Kavramsal Çerçeve

1.1.1. Göç ve Sığınmacı

Türk Dil Kurumu (TDK) Türkçe Sözlüğüne göre "göç," bireylerin veya toplulukların ekonomik, sosyal ya da siyasi nedenlerle bir yerleşim yerinden diğerine veya bir ülkeden ayrılarak başka bir ülkeye taşınma ya da yer değiştirme, hicret ya da

muhaceret olarak tanımlanmaktadır.² Dünya’da yaşamın ilk başladığı günden beri öyle ya da böyle insanlar her zaman göç ederek yaşamlarını sürdürmüşlerdir. Bu göçler bazen kalıcı olmuşken bazen de kısa süreli olmuştur. İnsanlar, daha iyi yaşam koşullarına ulaşabilmek amacıyla göç etmeyi sürdürmektedir.

Göç kavramı, bireylerin yaşadıkları topraklardan, içinde buldukları sosyal yapılardan ve mevcut ekonomik imkanlardan koparak ya da koparılmak suretiyle toplumsal yaşamın birçok yönünü geride bırakıp yeni bir hayata adım atması olarak tanımlanabilir (Toros, 2008, s.9) Yeni yaşam alanına açılan bu kapı belli bir zaman sonra başka yeni kapılara yönelmeye de sebep olmuştur. Hareketli bir varlık olan insan eğer durum gerektiriyorsa bulduğu ilk fırsatta göç etmeye her zaman yönelimli davranmıştır.

Arapça kökenli bir kelime olan "mülteci," Türk Dil Kurumu Güncel Sözlükte "sığınmacı" olarak tanımlanmaktadır. TDK Büyük Türkçe Sözlükte, "Sığınmacı" ise "Başka bir ülkeye veya yere sığınmış kişi, sığınık ya da mülteci olarak tanımlanırken; yabancı bir ülkede iltica etmeden önce belirli bir süre kalan kişi" olarak açıklanmaktadır.³ Ulusal mevzuata göre, 5543 sayılı İskân Kanunu'nun 3. maddesi, 1. fıkrasının (d) bendinde "göçmen" kavramı tanımlanmaktadır. Bu tanıma göre, Türk kökenli ve Türk kültürüne bağlı bireyler, ülkemize yerleşme amacıyla topluca ya da tek başına gelen kişiler, "göçmen" olarak adlandırılmaktadır.

Uluslararası hukuk gereği, göçmenler farklı statü ve tanımlar altında nitelendirilmektedir. Bu durum, terimlerin kullanımında kavram karmaşası yaratabilmektedir. Çalışmamız boyunca, Suriye'den gelen göçmenlerin statülerini daha net bir şekilde ifade etmek ve herhangi bir belirsizliğe yol açmamak adına, "sığınmacı" terimi sabit olarak tercih edilmiştir. Bu kavramsal netlik hem bilimsel tutarlılığı sağlamak hem de konuya dair tartışmaların çerçevesini daha iyi belirlemek için önemlidir.

1.1.2. Uyum ve Entegrasyon

Entegrasyon kavramı, Türk Dil Kurumu'nda “Birden fazla sistem veya uygulama arasında etkileşimlerin sağlanması ve veri alışverişinin yapılması süreci”

² Bilgiler tdk.gov.tr, sitesinden alınmıştır. (2015) (Erişim Tarihi 07.01.2024)

³ Bilgiler tdk.gov.tr, sitesinden alınmıştır. (Erişim Tarihi 09.01.2024)

olarak tanımlanmıştır. Parsons ise klasik sistem teorisinde entegrasyonu şu şekilde özetlemiştir: Sistemlerin bozulmasını ve istikrarın korunamamasını topluca engellemekle birlikte, sistemin bir bütün olarak işleyebilmesi için iş birliği yapan birimlerin özelliklerini bir arada bulundurmayı ifade eder (Marshall, 2005 s.201).

Başka bir tanıma göre entegrasyon, bireylerin bir topluluğun normlarını, değerlerini ve inançlarını benimseyerek o topluluğa ne derece ait olduklarını hissetmelerini ifade eder. Aynı zamanda bu kavram, sosyal kurumlar ve sosyal alt sistemlerin birbirleriyle ne ölçüde uyum sağladığını, çatışmadan ziyade nasıl tamamlandıklarını da gösterir (Bruce & Yearley, 2006, s. 154). Göçmenlerin bireysel ve grup olarak genel kabul sürecini ifade eden entegrasyon, aynı zamanda uluslararası sivil toplum kuruluşlarının (STK) iki toplum arasında kabul ve uyumu sağlama konusundaki rollerini de kapsar. STK'lar tarafından yürütülen projeler, çalışmalar ve çabalar, özellikle olağanüstü kriz durumlarında sığınmacıların uyum sürecinde ve gözetiminde kritik bir rol oynamaktadır.

Uyum, bireylerin veya toplulukların, yaşadıkları çevreye, topluma veya sosyal sisteme entegre olma sürecini ifade eder. Sosyolojik açıdan uyum, bireylerin veya grupların, bir toplumun normlarına, değerlerine, geleneklerine ve sosyal yapısına adapte olarak o toplumla bütünleşme sürecidir. Bu kavram, toplumsal barış, ekonomik katkı ve sosyal bütünleşme gibi unsurları destekleyen önemli bir olgudur. Tarihsel olarak uyum, özellikle göç ve yer değiştirme süreçleriyle birlikte önem kazanmıştır. Göç alan toplumlar, kültürel farklılıkları yönetme ve ortak bir yaşam alanı oluşturma çabası içinde olmuştur. Sanayi Devrimi, dünya savaşları ve modern küreselleşme süreçleri, uyum kavramını farklı kültürlerden gelen toplulukların bir arada yaşayabilmesini sağlayan önemli bir araç haline getirmiştir (Bolgün, 2022, s. 174).

Gelişmiş ülkelerin ekonomik ve sosyal açıdan cazip olmaları, bu ülkelerin yoğun göç almasına ve buna paralel olarak uyum politikaları geliştirmelerine sebep olmuştur. Avrupa Birliği ülkeleri, bu politikaların öncüsü olarak öne çıkmaktadır. Son yıllarda, AB üyesi ülkeler ortak politikalar oluşturmak amacıyla çeşitli stratejiler geliştirmiştir. AB, uyum sürecinde özellikle insan ilişkileri ve kültürel boyutları öne çıkaran yaklaşımlar benimsemiştir. Bu bağlamda, AB'nin uyum politikalarındaki temel yaklaşımlar şu şekilde sıralanabilir (Tekin, 2009, s. 69):

Uyum Sürecindeki Temel Yaklaşımlar

Uyumun bir proje olarak değil bir süreç olarak görülmesi

Pozitif rol modellerin varlığı ve ön yargı ile basmakalıplarla mücadele edilmesi

Mesleki dil ve uygulama eğitiminin sağlanması

Toplum içerisinde kültürlerarası gerçeklik algısının güçlendirilmesi

Kültürlerarası eğitimin desteklenmesi ve yaygınlaşması

Çok dilli eğitimin yaygınlaşması

Uyum sürecinde dil ve dinin rolünün kabul edilmesi

Resim: AB'nin Uyum Sürecinde Temel Yaklaşımları⁴

2011 yılında Suriye'de başlayan iç savaş, milyonlarca insanın yerinden edilmesine ve göç etmesine yol açmış, Türkiye ise Suriyeli sığınmacıların en yoğun şekilde sığındığı ülkelerden biri olmuştur. Bu büyük göç dalgası, iki toplum arasında uyumun sağlanmasını zorunlu bir hale getirmiştir. Suriye ve Türkiye toplumlarının uyum içinde yaşaması, her iki taraf için de önemli sosyal ve kültürel kazanımlar sunmaktadır. Uyum süreci, göçmenlerin yaşam standartlarını artırırken eğitim, sağlık ve istihdam gibi temel hizmetlere erişimlerini kolaylaştırarak toplumsal refaha katkıda bulunmaktadır. Suriyeliler, Türk toplumunun bir parçası haline geldikçe ekonomik üretkenlikleri artmakta ve bu durum, yerel ekonomilere katkı sağlamaktadır. Ayrıca, uyum, sosyal çatışmaları önleyerek toplumsal barışı desteklemektedir. Kültürel etkileşim, Türk ve Suriyeli toplumlar arasında ortak değerlerin oluşmasını teşvik etmekte, böylece topluluklar arasında bir bağ kurulmasına yardımcı olmaktadır (Kesgin, 2022, s. 36). Göçmen ve yerel toplum arasındaki uyum ve entegrasyonda başat unsurlardan birisi STK'lar olmuştur. Çalışmamızda da incelenen uluslararası STK'lar gerçekleştirdikleri projeler ve yaptıkları çalışmalar ile resmi anlam da bu

⁴ Berlinghoff, M. (2013). *Avrupa'da Göç ve Kültürel Entegrasyon*. Ifa-Edition Kültür ve Dış Politika, Konferans Raporu, Brüksel, 11 Aralık, S. 3-15 (Erişim Tarihi: 08.07.2024)

konuya hizmet etmişlerdir. Baş edilemez bir duruma geldiği için sadece yerel STK'lar değil ulusal STK'lar da birçok etki yaratmışlardır.

1.1.3. STK ve Uluslararası STK

Sivil toplum kuruluşlarının göç olgusunun ilk anlarından başlayarak sergiledikleri çalışmalar incelendiğinde sürece önemli katkılarda buldukları görülmektedir. Gelen göç dalgası karşısında durumu tespit etme, oluşan olguyu tanımlama, oluşacak sorunları önlemeye çalışma ve göçmenler ile yerel halkın durumlarını kontrol altına alma gibi sürece dikkate değer katkıları olmaktadır. Çünkü insan hak ve özgürlüklerinin korunmasında STK'ların önemli bir yeri vardır. STK'ların bu hakları koruma noktasında profesyonel ekipler ve hak temelli yaklaşımları, olgunun soruna dönüşmemesi için önem arz etmektedir.

Küreselleşmeyle birlikte sivil toplum kuruluşlarının kamu yönetimindeki rolü giderek artmakta ve bu durum, göç politikalarına doğrudan ve dolaylı olarak yansımaktadır. Göçmenlerin yaşadıkları bölgelerde yaşam standartlarını iyileştirmeyi hedefleyen sivil toplum kuruluşları, günümüzde birçok ülkede yaygın bir yapı haline gelmiştir. Bu kuruluşlar, hızla değişen dünya düzeninde dezavantajlı gruplara yönelik faaliyetleriyle onların temel ihtiyaçlarını karşılamada ve sahip oldukları hakların korunmasında da önemli bir rol oynamaktadır.

Günümüz dünyasında ortaya çıkan sorunlar ve talepler karşısında, bireyin ve toplumun istikrarını ve düzenini sağlamak amacıyla sivil toplum kuruluşları, devletle iş birliği içinde hareket ederek bu hedeflere ulaşmaya çalışmaktadır. Uluslararası STK'ların Türkiye'de faaliyet gösterebilmesi ve sığınmacı krizine destek sunabilmesi için öncelikle hükümetten çalışma izni alması gerekmektedir. Dernekler Kanunu'na göre, Türkiye'de faaliyet yürütmek isteyen uluslararası STK'lar İçişleri Bakanlığı'na başvuruda bulunmalıdır. Bu süreçte İçişleri Bakanlığı, özellikle Dışişleri Bakanlığı ve çoğunluğu güvenlik birimlerinden oluşan çeşitli devlet kurumlarından, ilgili uluslararası STK hakkında görüş ve tavsiye talep etmektedir. Ayrıca, başvuruda bulunan STK'nın geçmişte Türkiye hakkında olumsuz beyanlarda bulunmaması da önem taşımaktadır. Türkiye ile ilgili olumsuz açıklamaları olan STK'ların izin başvuruları genellikle reddedilmektedir. Bunun yanı sıra, izin almadan üyelerini turist pasaportu ile göndererek kayıt dışı faaliyetlerde bulunan STK'ların talepleri de ret gerekçeleri arasındadır. Buna rağmen, yaklaşık 80 uluslararası STK temsilcisinin

Türkiye'nin sınır illerinde çalışmalar yürüttüğü belirtilmiştir. İzin talepleri reddedilen veya henüz inceleme aşamasında olan birçok uluslararası STK ise yerel veya ulusal STK'larla iş birliği yaparak, bu kuruluşların adı altında sığınmacılara yardım ulaştırmaya çalışmıştır (İGAM, 2014 s.17).

Türkiye'de sivil toplum kuruluşlarının öncelikle odaklandığı kısım göçmenlerin emniyetli ve sağlıklı bir yere yerleştirilmesidir (Kalaycı, 2016). Çünkü temel ihtiyaç noktasında sivil toplumlara düşen ilk sorumluluk durumun tabiatı itibariyle bu olmaktadır. Bununla beraber göç etmiş toplumların ihtiyacı olan sosyal yardımların ulaştırılmasında ve sahip oldukları haklar hakkında bilgilendirilmesinde sivil topluma rol düşmektedir. Göç yönetiminde STK'ların göçmenlerin her birine ve ailelerine yardımcı olmak, yaşamak durumunda kaldıkları toplumlarda sosyal ve fiziki ihtiyaçlarının karşılanması, yaşadıkları yerde geçerli olan toplumun kuralları hakkında bilgilendirilmesi gibi birçok konuda görevleri de vardır. Ayrıca STK'ların üstlendikleri roller farklılık göstermekle beraber bu kuruluşlar sığınmacıların ve göçmenlerin devletlerarası irtibatlarının kurulmasında önemli roller üstlenmektedirler.

Sivil toplum kuruluşlarının göç yönetiminde uyguladığı politikalardan bazıları da göçmenler ile ilgili konularda kamuoyunun taleplerini yönetiminde olduğu devlete iletme ve sığınmacıların lehine olan durumlarda politik katılımı teşvik etmedir. STK'lar proje tabanlı çalışmalar ile çevre, istihdam, refah ve adalet hizmetlerine ulaştırma alanlarında toplumsal çıkış yolları oluşturarak bireylerinin iyilik hallerinin sağlanmasına katkı sağlamaktadırlar.

Türkiye'de göçmenlere yönelik insani yardım alanında geçmişte bir deneyim bulunmadığından, bu alandaki uluslararası bilgi ve tecrübenin ülkeye taşınması büyük ölçüde uluslararası sivil toplum kuruluşları (INGO'lar) aracılığıyla gerçekleşmiştir. Türkiye'ye gelen yabancı INGO çalışanları, sahip oldukları uzmanlık ve bilgi birikimini yerel aktörlere aktarmışlardır. İlk dönemlerde bu uzmanlar, saha ofislerinde daha yoğun bir şekilde görev yaparken, zamanla gerekli personelin yetişmesi ve yeterli deneyimin kazanılmasıyla birlikte ülkeden ayrılmışlardır. Günümüzde ise genellikle yönetici pozisyonlarında veya danışmanlık görevlerinde yer almaktadırlar (Üstün, 2021).

Bunun yanı sıra, diğer ülkelerde uygulanan insani yardım programları Türkiye'ye uyarlanarak hayata geçirilmiştir. Bu süreçte uluslararası insani yardım

standartları, program modelleri ve proje örnekleri de Türkiye'ye taşınmıştır. INGO'ların yerel sivil toplum kuruluşları (STK) ile ortaklık kurması, çalışma stratejilerinin temel unsurlarından biridir. Bu kuruluşlar, faaliyet gösterdikleri ülkelerde ulusal ve yerel STK'larla iş birliği yaparak operasyonlarını daha etkili ve sürdürülebilir bir şekilde gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

Suriye savaşının ilk zamanlarından bu yana Türkiye'ye gelen göçmenler için sivil toplum örgütleri birçok alanda çalışmalar yürütüyor. Bu faaliyetler yalnızca göçmenlere yönelik olmasa da göçmenlerin devamlılığındaki artış, hak ve hizmet odaklı STK'ların göçmenlerin de dahil olmalarına yol açmıştır. Göçmenlerin sorunları, sivil toplumların faaliyetlerini şekillendirilmiştir. İnsani yardım, hukuki ve sosyal destek, danışmanlık, mesleki eğitim, çok amaçlı merkezler aracılığıyla sağlanan hizmetler, ayrıca eğitim, konferans ve atölye çalışmaları gibi faaliyetler bu kapsamlı alanların temel unsurlarını oluşturur. Suriyeli göçmenlerin göç etmesiyle birlikte, Türkiye'deki STK'ların yanı sıra uluslararası sivil toplum kuruluşlarında da göçmenlere yönelik birçok çalışma yapılmıştır (Üstün, 2021).

Uluslararası sivil toplum kuruluşlarının (STK) ilk örnekleri, misyonerlik faaliyetleriyle ilişkilendirilse de (Memduh, 2014), bu faaliyetler modern devlet sistemlerinin öncesinde var olduğundan bunların uluslararası sivil toplum kuruluşu olarak değerlendirilmesi mümkün değildir. Günümüzde bu kuruluşlar, İngilizcede International Non-Governmental Organizations (INGO) olarak adlandırılmaktadır. INGO'lar, özellikle Birleşmiş Milletler (BM) sisteminin kurulmasıyla birlikte yaygınlık kazanmış ve BM Antlaşması'nın 71. maddesi ile Ekonomik ve Sosyal Konsey'e (ECOSOC), ihtiyaç duyulduğunda sivil toplum kuruluşlarından danışmanlık hizmeti alma yetkisi verilmiştir.

Bugün, BM Ekonomik ve Sosyal Konseyi'ne katkıda bulunan iki binden fazla uluslararası sivil toplum kuruluşu aktif olarak faaliyet göstermektedir. Ancak, INGO'lar hâlâ hukuki statü açısından belirli sorunlarla karşılaşmaktadır. 20. yüzyılın başlarından itibaren bu kuruluşlar için yasal bir tanım oluşturma çabaları devam etmekte, ancak uluslararası hukukta tam anlamıyla tanınmaları konusunda devletler arasında bir uzlaşma sağlanamamıştır. Günümüzde, INGO'ların hukuki statüsü büyük ölçüde BM antlaşmaları çerçevesinde değerlendirilmektedir (Özlük ve Çalış, 2004, s.730).

Uluslararası sivil toplum kuruluşları (INGO), savundukları ilkeler doğrultusunda devletlerarası sorunları ve hatta savaşları önlemeye yönelik çalışmalar yürütmektedir. Yapılan araştırmalara göre, bu kuruluşların %45'i temel hedeflerinin dünya barışını sağlamak olduğunu belirtmiştir. Bu kapsamda, barışı tesis etmeyi öncelikli amaç olarak benimseyen uluslararası sivil toplum kuruluşları, savaşları ve çatışmaları önlemek adına konferanslar düzenlemekte ve lobicilik faaliyetleri yürütmektedir. Uluslararası sivil toplum kuruluşları (INGO'lar), hükümetler ve hükümet dışı sektörlerle iş birliği yaparak bilgi paylaşımında bulunmakta ve bu sayede küresel sorunların çözümüne katkı sağlamaktadır. INGO'ların %51'i, faaliyetlerinin yalnızca küresel barışı desteklemekle sınırlı olmadığını, aynı zamanda sosyal ve ekonomik kalkınmayı hedeflediklerini belirtmektedir. Bu kuruluşlar genellikle gelişmemiş veya gelişmekte olan ülkeleri odak noktası olarak seçmekte ve bu bağlamda küresel sorunların çözümüne yönelik projeler geliştirmektedir (Özlük ve Çalış, 2004: 732). Her ne kadar uluslararası sorunların çözümünde nihai karar yetkisi hükümetlerde olsa da uluslararası sivil toplum kuruluşları lobicilik ve danışmanlık faaliyetleriyle alınan kararların yönlendirilmesinde önemli bir etkiye sahiptir (Chesnier, 2004, s. 255).

Gaziantep'in birçok konuda stratejik bir bölge olması ve göç dalgasının önemli bir kısmının buraya gelmesi ulusal ve uluslararası STK'ların yönünü buraya çevirmekle kalmayıp Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ve Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR) gibi BM'ye ait kuruluşların raporlarında şehrin demografik yapısından sığınmacılar ile ilgili yapılan çalışmalara kadar geniş yelpazeli analizler yapılmıştır.

Bunların en önemlilerinden olan ve 2017 yılında hazırlanan "3RP - Regional Refugee & Resilience Plan" (Bölgesel Mülteci ve Dayanıklılık Planı) Gaziantep, 450.031 Suriyeli sığınmacı ile toplam nüfusunun %22,2'sine ev sahipliği yapmakta olduğuna ve bu oranın, Türkiye'deki en yüksek sığınmacı yoğunluklarından birisi olduğuna dikkat çekmişlerdir. Türkiye genelinde 2015-2016 eğitim yılında, Suriyeli çocukların okullara kayıt oranı %37'ye yükseldiği, Gaziantep'te özellikle Türkçe dil kursları, mesleki eğitim ve geçici eğitim merkezlerinin (GEM) aktif olarak çalıştığı raporda geçmiştir. Gaziantep'in ihracat hacmi, Suriyeli sığınmacı girişinden sonra üç katına çıktığını ve Suriyeli iş gücü, tekstil ve tarımsal üretim gibi sektörlerle büyük katkı sağladığı belirtilmiştir. Sosyal uyum çabaları kapsamında 6.750 Suriyeli

sığınmacıya dil, mesleki eğitim ve yaşam becerileri eğitimi verildiği, Türkiye genelinde sığınmacıların %25'i doğurganlık çağındaki kadınlardan oluştuğu ve özellikle Gaziantep gibi yoğun bölgelerde doğumların %15'i acil müdahale gerektirdiği, Gaziantep'teki sağlık tesislerinde Suriyelilerin neden olduğu ek hasta yükü %30-40 artış gösterdiği yine raporda belirtilmiştir (UNHCR & UNDP, 2017).

1.2. Türkiye'de Göç Gerçeği ve Göçmen Politikaları

Son yıllarda küreselleşmenin etkisiyle göç dinamiklerinde yaşanan değişimler ve artan sığınmacı sayısına rağmen, devletler sınır güvenliğini ve egemenliklerini koruma çabasını sürdürmektedir. Devletler, yabancıların ülkeye girişlerini, ikamet statülerini ve çalışma izinlerini sıkı kontrol altında tutarak bu amaca ulaşmaya çalışır. Türkiye de bu yaklaşımdan farklı bir yol izlememiş, sınır denetimleri ve göç politikaları konusundaki düzenlemelerini güçlendirmiştir. Bu çerçevede, vize, ikamet ve çalışma izinleri üzerinden göç yönetimi mekanizmalarını kurarak göç üzerindeki kontrolünü artırmıştır. Bu politikalar, aynı zamanda sığınma süreçlerine ilişkin düzenlemeleri de kapsamaktadır. (Mirekoç Proje Raporları, 2014.)

Türkiye, yabancıların sürekli yerleşimlerine yönelik katı sınırlamalar getirmiş olsa da uzun süre boyunca esnek bir vize politikası uygulamıştır. 24 Temmuz 1950 tarihli ve 1764 sayılı Türk Pasaport Kanunu'na göre, Türkiye'de ikamet etmek isteyen yabancıların yasal yollarla giriş yapmaları gerekmektedir. Bazı ülke vatandaşlarının ise Türkiye'ye girebilmek için giriş vizesine sahip olmaları zorunludur.

Geçmişte, Türkiye'de yabancılar verilen çalışma izinleri, ikamet izninden bağımsız olarak sağlanabiliyordu; bu durum, yabancıların ikamet izni bulunmasa bile çalışma izni alabilmesine imkân tanıyordu. Çalışma izinleri doğrudan yabancı çalışanlara değil, çalışacakları işletme veya şirketlere verilmekteydi ve bu izinleri düzenleyen birden fazla kurum bulunuyordu. Bu nedenle, yabancı uyrukluların birçok meslek dalında çalışma izni alması sınırlıydı (Kaiser & İçduygu, 2005, s. 225).

15 Mart 2003 tarihli Çalışma İzin Kanunu (4817) Türkiye'de yabancı çalışanların herhangi bir mesleği icra edebilmesine olanak tanıyarak, daha önce Türk vatandaşlarına ayrılmış bazı meslek ve hizmet alanlarında yabancıların da çalışma imkanını genişletmiştir. Bu kanunla, çalışma izinleri artık doğrudan işverenlere değil, bireysel olarak yabancılar verilmeye başlanmış ve çalışma izni düzenleme yetkisi Çalışma ve SG Bakanlığı'na devredilmiştir. Böylelikle, Türkiye'deki yabancı

işgücünün çalışma izinleri, ekonomik ihtiyaçlar ve pazar talepleri doğrultusunda düzenlenmiştir.

Göçle ilgili mevzuata bakıldığında, sığınmacılar ve düzensiz göç akımları hakkında düzenlemeler getiren üç temel yasal belge bulunmaktadır: 1934 tarihli İskân Kanunu, 1951’de imzalanan ve sığınmacıların statüsünü tanımlayan Cenevre Sözleşmesi ve 1994 tarihli Yönetmelik. Bu yasal düzenlemeler, özellikle sığınmacı akımları ve düzensiz göç konusunda Türkiye’de en çok tartışılan konular arasına girmiştir (Kirişçi, 2003; İçduygu, 2002).

1.2.1. Türkiye’de Göç Gerçeği ve Göçmenler

Türkiye Cumhuriyeti’nin kuruluş döneminde nüfusun önemli bir bölümü kırsal alanlarda yaşamaktaydı. Ancak yıllar içinde bu dağılım kentlerin lehine değişmiş ve kırsaldan kentlere doğru bir göç hareketi yaşanmıştır. Bu göçlerin en temel nedeni, köyden kente yönelik nüfus hareketleridir.

1980 yılında yerleşim yerleri arasında göç edenlerin oranı %9,34 olarak kaydedilmiştir. Bu oran, 1985 yılında %8,67’ye düşerken, 1990 yılında %10,81’e yükselmiştir. 2000 yılına gelindiğinde ise %11,02’ye ulaşmıştır. Belirtilen dönemler boyunca, çeşitli nedenlerle yaklaşık 15 milyon kişi yer değiştirmiştir (Güreşçi, 2010, s. 80).

Türkiye’deki kırsaldan kente göç ilk başlarda sorun olarak görülmemiş; hatta devlet tarafından teşvik edilmiştir. Ancak şehirlerde yaşanan ekonomik ve sosyal sorunların artmasıyla, bu hareket bir sorun olarak değerlendirilmeye başlanmış ve göçü engellemek için bölgesel ve ulusal düzeyde birçok program geliştirilmiştir. Bu projelere GAP ve DAP örnek verilebilir (Güreşçi, 2010, s. 80).

Türkiye, tarihi boyunca çeşitli göç hareketlerine sahne olmuştur. Osmanlı Devleti’nin gerilemesi ve yıkılmasının ardından özellikle Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu’dan Türkiye’ye büyük göçler yaşanmıştır. 19. yüzyılın sonlarından itibaren Osmanlı toprak kayıpları nedeniyle milyonlarca Müslüman, Osmanlı’nın Anadolu ve Trakya’daki topraklarına göç etmek zorunda kalmıştır (Karpat, 1985). 1923 Lozan Mübadelesi çerçevesinde Türkiye ile Yunanistan arasında zorunlu nüfus değişimi gerçekleştirilmiş, yüz binlerce Türk ve Rum yer değiştirmiştir (İçduygu, 2003).

Balkanlardan gelen göçler özellikle 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı (93 Harbi) sonrasında hız kazanmış, Bulgaristan, Yunanistan, Yugoslavya ve Romanya'dan yüz binlerce Türk ve Müslüman Anadolu'ya yerleşmiştir (Karpas, 1985). Bu göçler Cumhuriyet döneminde de devam etmiş, 1950-51 ve 1989'da Bulgaristan'dan zorunlu göçler yaşanmıştır (Kaplan, 2020). Kafkasya'dan gelen Çerkes, Abhaz ve Ahıska Türkleri gibi gruplar da Osmanlı'nın son döneminden itibaren Anadolu'ya yerleştirilmiştir (Kaplan, 2020).

Ortadoğu'dan gelen göçler ise genellikle savaş ve siyasi karışıklıklar nedeniyle olmuştur. 20. yüzyılın başlarında Irak ve Suriye'den Osmanlı bakiyesi topluluklar Türkiye'ye sığınmıştır (İçduygu, 2003). Ancak Suriye Savaşı sonrasında 2011'den itibaren yaşanan göç hareketleri, bu sürecin en büyük dalgalarından biri olmuştur (Kaplan, 2020).

Ortadoğu, zengin enerji kaynakları ve stratejik konumu nedeniyle tarih boyunca savaşlar, darbeler ve göç hareketlerinin merkezinde yer almıştır. Bu krizler, bölgenin yerel, bölgesel ve küresel düzeyde derin etkiler yaşamasına yol açmıştır. 18 Aralık 2010'da Tunus'ta başlayan Arap Baharı, bu krizlerin önemli bir örneği olarak pek çok ülkeyi doğrudan ya da dolaylı şekilde etkilemiştir. Suriye'de ise 15 Mart 2011'de başlayan protestolar hızla büyüyerek birçok şehri etkisi altına almış ve rejimin güç kullanımı, iç savaş tartışmalarını gündeme taşımıştır (Koldaş & Köprülü, 2011, s.34). Bu durum uluslararası toplumun dikkatini çekmiştir.

Suriye'deki çatışmalar şiddetlendikçe ülke genelinde güvenlik zayıflamış ve yaşam koşulları kötüleşmiştir. Bu ortamda, kendini tehlikede hisseden sivil halk göç etmek zorunda kalmış, bu durum büyük bir sığınmacı krizine dönüşmüştür (Tunç, 2015, s.35). Göçlerin doğası gereği, evlerini terk eden göçmenler genellikle komşu ülkelere sığınmaktadır. Bu nedenle Suriyeli göçmenlerin büyük bir kısmı Lübnan, Ürdün, Mısır, Libya, Irak, Türkiye ve Avrupa ülkelerine göç etmiştir (Tunç, 2015 s.32).

Türkiye, tarihsel süreç boyunca çeşitli göç dalgalarına maruz kalmış ve bu göçlerin ardından ortaya çıkan durumları yönetebilmek için resmî kurumlara önemli ölçüde ihtiyaç duymuştur. Göç ve göçmenlerle ilgili tüm teknik işlemlerin kayıt altına alınması ve sürecin belirli bir düzen içinde yönetilmesi amacıyla, Türkiye'de göç politikaları belirli yönetimler altında şekillendirilmiştir. Bu doğrultuda, Göç İdaresi

Genel Müdürlüğü gibi kurumlar aracılığıyla göç hareketleri kontrol altına alınarak yönetilmiş ve düzenli bir sistem oluşturulmuştur.

1.2.3. Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM)

Türkiye, göç sorunlarını daha etkili yönetebilmek amacıyla yenilenme ihtiyacı hissetmiştir. Son dönemde yaşanan göç krizlerine karşın, mevcut değişim sürecine hızlı bir şekilde uyum sağlayan politikalar uygulanmaktadır. Bu süreçte, uzman personel yetiştirilmesi, sağlam altyapı oluşturulması ve güçlü bir kurumsal yapı kurulması önemli bir gereklilik haline gelmiştir.

Göç yönetiminde daha yenilikçi ve etkili politikalar geliştirme amacıyla çeşitli yeni adımlar atılmıştır. Bu adımlar arasında en önemlilerden biri, 11 Nis. 2013 tarihli kabul edilen 6458 YUKK 'dur. Bu yasa ile birlikte, İÇBK bünyesinde GİGM kurulmuştur.⁵

GİGM, göç politikalarının ve stratejilerinin uygulanmasını sağlayarak, ilgili kurumlar arasında etkili bir koordinasyon kurmayı hedeflemektedir. Türkiye, yabancıların ülkeye giriş, kalış ve çıkış işlemlerini titizlikle yürütmekte; uluslararası koruma, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarına yönelik yasal düzenlemeler doğrultusunda çalışmalar gerçekleştirmektedir (Adıgüzel, 2016, s. 208).

1.2.4. Uluslararası STK'lara Yönelik Çıkarılan Mevzuat, Yönetmelik ve Kanunlar

Uluslararası sivil toplum kuruluşlarının (STK) faaliyetleri, ülkelerin iç hukuk düzenlemeleri ve uluslararası hukuk çerçevesinde şekillenir. Türkiye, stratejik konumu ve artan insani krizlerle birlikte, uluslararası STK'ların yoğun şekilde faaliyet gösterdiği bir ülke haline gelmiştir. Bu doğrultuda, uluslararası STK'ların Türkiye'deki faaliyetlerini düzenlemek ve denetlemek amacıyla çeşitli kanunlar, yönetmelikler ve mevzuatlar oluşturulmuştur.

Sivil Toplum İlişkiler Müdürlüğü'nün kanunlar bölümünde yer alan ve 1987 yılında Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren "Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun" buna örnek teşkil eder (Ek1). Bu kanuna göre, Türk ve yabancı kişiler, kazanç paylaşımı amacı gütmeksizin ve yasalara uygun

⁵ http://www.goc.gov.tr/icerik6/genel-mudurluk_273_274_275_icerik (Erişim Tarihi 16.02.2024)

şekilde uluslararası ekonomik ve teknik iş birliğini geliştirmek amacıyla şu faaliyetlerde bulunabilirler: En az 7 kişiyle uluslararası nitelikte birlik, federasyon veya benzeri teşekküller kurmak ya da bunların şubelerini açmak, Uluslararası düzeyde faaliyetlerde bulunmak, Uluslararası kuruluşlara katılmak veya bu kuruluşlarla iş birliği yapmak. Bu faaliyetlerin gerçekleştirilmesi, Cumhurbaşkanının iznine tabi tutulmuştur (Resmî Gazete, 1987).

Bu kanunda, Türkiye’de kâr amacı gütmeyen uluslararası nitelikteki teşekküllerin, yasalara uygun bir şekilde ekonomik ve teknik iş birliğini geliştirebilecekleri ifade edilerek, bu kuruluşların çalışmalarını yürütmelerine olanak sağlanmıştır. Bu yasaya dayanarak 87 yılından beri taleplerin uygunluğuna göre birçok Uluslararası STK’nın Türkiye içerisinde çalışma yapmalarına olanak tanınmıştır.

Sivil Toplum İlişkiler Müdürlüğü’nün kanunlar bölümünde yer alan ve 2004 yılında Resmî Gazetede yayımlanarak yürürlüğe giren *Dernekler Kanunu*, önemli düzenlemelerden biri olarak öne çıkmaktadır. (Ek2) Bu kanunun "Amaç ve Kapsam" bölümünde, dernekler, dernek şubeleri veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar, merkezi yurt dışında bulunan dernekler ve vakıflar ile diğer kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye’deki şube veya temsilciliklerine ilişkin yasak ve izne tabi faaliyetleri, yükümlülükleri, denetimleri ve uygulanacak cezalar gibi hususların düzenlenmesi amaçlanmıştır (Resmî Gazete, 2004).

Kanunda dikkat çeken bir nokta, Türkiye'deki dernekler ile yurtdışı merkezli derneklerin aynı kanun ve mevzuat çerçevesinde değerlendirileceğinin belirtilmesidir. Bu yaklaşım, uluslararası dernek ve vakıfların Türkiye'deki faaliyetlerinin, yerel kuruluşlarla benzer koşullar altında yürütülebileceği anlamına gelmektedir. Ancak, bu durum uluslararası sivil toplum kuruluşlarının (STK) temel hedefleri yanı sıra, doğrudan belirtilmeyen farklı amaçlar doğrultusunda —örneğin misyonerlik gibi— hareket edebileceği ihtimalini gündeme getirmektedir. Bu tür faaliyetler, denetim ve kontrol mekanizmalarının işleyişini karmaşıklıştırabilir ve usule uygun bir denetimin sağlanmasını zorlaştırabilir. Dolayısıyla, uluslararası STK'ların faaliyetlerinin, amaçlarının ve etkinliklerinin daha titiz bir denetim sürecine tabi tutulması gerektiği açıktır.

Bu kanunun Ek Madde 2’sine göre, 26/3/1987 tarihli ve 3335 sayılı *Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun* ile

ilişkilendirilerek, 4721 sayılı Kanuna uygun olarak kurulan derneklerin, teşekküllerin ve bunlara bağlı müesseselerin faaliyetlerine ilişkin bilgi ve belgelerin kayıtlarının İçişleri Bakanlığı ile mülki idare amirlikleri tarafından tutulacağı hükme bağlanmıştır. (Ek1) Ayrıca, bu kayıtların İçişleri Bakanlığı tarafından oluşturulan Dernekler Kütüğüne işleneceği ifade edilmiştir. Bu düzenleme, uluslararası nitelikteki teşekküllerin ve derneklerin denetimi ve kaydının daha düzenli ve merkezi bir şekilde yapılmasını amaçlamaktadır. (Resmî Gazete, 2004).

Türkiye'de faaliyet göstermek isteyen uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları (STK'lar), karmaşık ve zaman alan bir süreç olan çalışma izni almak zorundadır. İçişleri Bakanlığı'na Dernekler Yasası çerçevesinde yapılan başvurular, Dışişleri Bakanlığı ve güvenlik birimleri gibi çeşitli devlet kurumlarından görüş alınarak değerlendirilir. Türkiye aleyhine beyanlarda bulunmuş STK'ların başvuruları reddedilebilir. Ayrıca, turist vizesiyle ülkeye girip izinsiz faaliyet gösteren STK'ların başvuruları da reddedilmektedir. 1 Şubat 2014 tarihi itibarıyla, sınır bölgelerinde yaklaşık 80 uluslararası STK temsilcisi faaliyet göstermesine rağmen, sadece 18'i çalışma iznine sahipti ve bunların çoğu Suriye'ye insani yardım sağlamaktaydı (Çorabatır & Hassa, 2013).

1.2.5. Uluslararası Hukukta STK'ların Tanınması ve Korunması

Sivil toplum kuruluşlarının (STK'ların) uluslararası hukuk çerçevesinde tanınma çabaları yaklaşık yüz yıldır devam etmektedir. Bu alandaki ilk önemli adım, 1910 yılında Brüksel'de gerçekleştirilen Uluslararası Dernekler Dünya Kongresi'nde alınan bir kararla ortaya konmuştur. Ancak, 24 Nisan 1986 tarihinde Strazburg'da imzalanan ve Avrupa Antlaşmaları Serisi'nde 124 numaralı olarak kaydedilen "Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşlarının Tüzel Kişiliğinin Tanınmasına İlişkin Sözleşme," bu alanda en somut adımlardan birisi olarak bilinmektedir. 1 Ocak 1991 tarihinde yürürlüğe giren, yalnızca 11 maddeden oluşan bu belgeye göre, bir ülkede yasal olarak kurulmuş bir uluslararası STK, diğer imzacı ülkeler tarafından otomatik olarak tanınmaktadır.

124 numaralı Sözleşme, STK'lar için mevcut olan tek uluslararası yasal araç olma özelliği taşır ve bu tanınma, STK'ların farklı ülkelerde ek bürokratik engellerle karşılaşmadan faaliyet göstermelerine olanak tanır. Ayrıca, bu tanınma ile birlikte STK'lar, faaliyetlerini güvenli bir şekilde sürdürebilmek için korunma hakkına da

sahiptirler. Uluslararası Dernekler Birliği'nin himayesinde, Profesör Mario Bettati tarafından yürütülen bir araştırma, STK'ların maruz kaldığı güvenlik tehditlerine dikkat çekmiştir. Bu tehditler arasında soygun, müsadere, şiddet ve hatta cinayet yer almakta olup, bu suçların %45'inin hükümet görevlileri tarafından işlendiği tespit edilmiştir. STK'lar, hükümetlerden daha fazla koruma talep etmektedir ve 124 numaralı Sözleşme, bu yöndeki ilk ve önemli adım olarak görülmektedir.⁶

1.2.6. 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu Geçici Koruma Yönetmeliği

Türkiye'nin yeni göç yönetim süreci, 2013 yılında kabul edilip yürürlüğe giren 11 Nis. 2013 tarihli kabul edilen 6458 YUKK ile başlamıştır.⁷ Bu kanun, yabancıların Türkiye'ye girişleri, Türkiye'de kalış süreleri ve yabancılara sağlanacak koruma türlerinin kapsamını ve uygulanışını düzenlemektedir. Aynı zamanda, İçişleri Bakanlığı'na bağlı GİGM'nin kuruluşunu, görev alanlarını, yetkilerini ve sorumluluklarını belirleyici bir rol oynamaktadır. 2013 yılında Resmî Gazetede yayımlanan bu kanun, Türk göç hukukunun temel taşlarından biri olmuştur (Adıgüzel, 2016, s. 14).

Kanununun 91. maddesi, ülkelerini zorunlu sebeplerle terk etmek zorunda kalan ve geri dönme imkânı bulunmayan bireylere yönelik olarak "geçici koruma" statüsü sağlayarak, bu kişilerin insani güvenlik ve temel haklara erişimini düzenlemektedir. Ayrıca, geçici 1. maddeye göre, Suriye Arap Cumhuriyeti vatandaşları, vatansızlar ve sığınmacılar, uluslararası koruma talebinde bulunup bulunmadıklarına bakılmaksızın geçici koruma kapsamına dahil edilmektedir. Bu kanun, Avrupa Birliği'nin Geçici Koruma Yönergesi, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin içtihatları ve diğer ülkelerin mevzuat ve uygulamaları göz önünde bulundurularak hazırlanmış ve kapsamlı bir yasal çerçeve oluşturulmuştur.⁸

⁶ <https://www.icnl.org/resources/library/fact-sheet-non-governmental-organizations-ngos-in-the-united-states> (Erişim Tarihi 22.05.2024)

⁷ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf> (Erişim Tarihi 19.02.2024)

⁸ <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf> (Erişim Tarihi 19.02.2024)

1.3. Suriyeli Göçmenler

1.3.1. Suriyeli Göçmenlerin Etnik Çeşitliliği ve Toplumsal Yapıları

Suriye, zengin bir etnik ve kültürel çeşitliliğe sahip bir ülkedir. Bu çeşitlilik, tarihsel olarak Orta Doğu'nun en önemli kültürel mozaiklerinden biri olmasına olanak sağlamıştır. Suriye'deki etnik unsurlar, zaman zaman toplumsal gerilimlere yol açmış olsa da bu grupların her biri ülkenin sosyal dokusunun önemli bir parçasıdır.

Araplar, Suriye'nin en büyük etnik grubudur ve ülke nüfusunun yaklaşık %90'ını oluşturur. Arapların büyük kısmı Sünni Müslümandır, ancak Alevi, İsmaili, Şii ve Hristiyan Araplar da bulunmaktadır. Arapların kültürel, dini ve tarihsel açıdan Suriye'deki en baskın gruptur. Kürtler ise nüfusun yaklaşık %9'unu oluşturur ve çoğunluğu Suriye'nin kuzey bölgelerinde, özellikle Kamışlı ve Haseke gibi şehirlerde yaşar. Kürtler, genellikle Sünni Müslümandır, ancak bazıları Hristiyan ve Yezidi inancına mensuptur.⁹

Türkmenler ise Suriye'nin önemli etnik gruplarından biridir ve özellikle Halep, Lazkiye ve Hama gibi bölgelerde yoğunlaşmışlardır. Türkmenler genellikle Sünni Müslümandır ve Türkçe'nin bir lehçesini konuşurlar. Suriye'deki Türkmenler hem Suriye'nin hem de Türkiye'nin siyasi ve kültürel bağlarıyla ilginç bir kimlik oluştururlar. Ayrıca, Ermeniler Suriye'de önemli bir azınlık grubudur ve özellikle Halep ve Şam gibi büyük şehirlerde yaşamaktadırlar. Çoğunluğu Hristiyan olan Ermeniler, kendi dillerini ve kültürel miraslarını korumaktadırlar.¹⁰

Çerkesler, Kafkasya'dan göç eden bir grup olarak Suriye'deki kültürel çeşitliliği zenginleştirir. Suriye'deki Çerkesler, özellikle Şam ve çevresinde yaşamakta olup, kendi dillerini ve kültürel kimliklerini yaşatmaya çalışmaktadırlar. Süryaniler, Suriye'deki en eski Hristiyan topluluklarından biridir. Haseke ve çevresinde yoğunlaşan Süryaniler, Aramice'nin bir lehçesini konuşurlar ve Doğu Hristiyanlığına mensupturlar.¹¹

Suriye'deki diğer dikkat çeken gruplardan biri de Dürzilerdir. Suriye'nin güneyindeki Süveyda bölgesinde yoğunlaşan Dürziler, kendilerine özgü bir inanç

⁹ <https://21vyte.org/tr/> (Erişim Tarihi 18.01.2025)

¹⁰ <https://yeniyasamgazetesi9.com/> (Erişim Tarihi 18.01.2025)

¹¹ <https://21vyte.org/tr/> (Erişim Tarihi 21.01.2025)

sistemine sahiptirler. Dürziler, kimliklerini koruma mücadelesi verirken, bu inançları nedeniyle tarihsel olarak bazen toplumsal dışlanmaya uğramışlardır. Yahudiler de Suriye'de küçük bir topluluk oluşturmuşlardır. Ancak özellikle 20. yüzyılın ortalarında, bu topluluğun büyük kısmı ülkeyi terk etmiştir.¹²

Bunun yanı sıra, Domlar gibi Suriye'nin kenarında kalan gruplar da mevcuttur. Domlar, Suriye'deki Çingenelerin alt gruplarından biridir ve göçebe bir yaşam tarzına sahip olan bu grup, zamanla yerleşik hayata geçmiş olsa da ayrımcılığa maruz kalan ve ekonomik zorluklar çeken bir topluluktur. Domlar, özellikle geleneksel sanatlarla, hurda toplama ve küçük çaplı ticaretle uğraşmaktadırlar (Bourdieu, 1991). Ayrıca, Beduinler de Suriye'nin geleneksel göçebe halklarından biridir. Deyrizor, Rakka ve Haseke gibi bölgelerde yaşarlar. Hayvancılık ve çobanlıkla geçimlerini sağlarlar ve bazıları yerleşik hayata geçmiş olsa da geleneksel yaşam biçimlerini sürdürenler de vardır (Khoury, 1989).

2011'deki iç savaşın ardından, Suriye'deki etnik ve kültürel unsurlar, çatışmalar ve şiddet nedeniyle büyük zorluklar yaşamış ve birçokları çevre ülkelere ve dünyanın farklı bölgelerine göç etmek zorunda kalmıştır. Savaş, sadece fiziksel yıkım yaratmakla kalmamış, aynı zamanda toplumsal yapıyı da ciddi şekilde etkilemiş, birçok grup kimliklerini ve kültürlerini koruma adına sığınmak zorunda kalmıştır. Bu gruplar, genellikle benzer kültürel, dini veya dilsel özellikler taşıyan ülkelere sığınmayı tercih etmiş, böylece hem güvenliklerini sağlamaya hem de kimliklerini sürdürebilmeye çalışmışlardır. Örneğin, Suriye'nin Kürtleri, Türkiye'ye; Hristiyan topluluklar, Lübnan'a veya Avrupa'ya; Çerkesler ise Rusya ve bazı Orta Asya ülkelerine göç etmişlerdir. Her bir grup, sadece güvenli bir yaşam alanı bulmakla kalmamış, aynı zamanda tarihsel, dini ve kültürel miraslarını da korumaya yönelik adımlar atmışlardır.

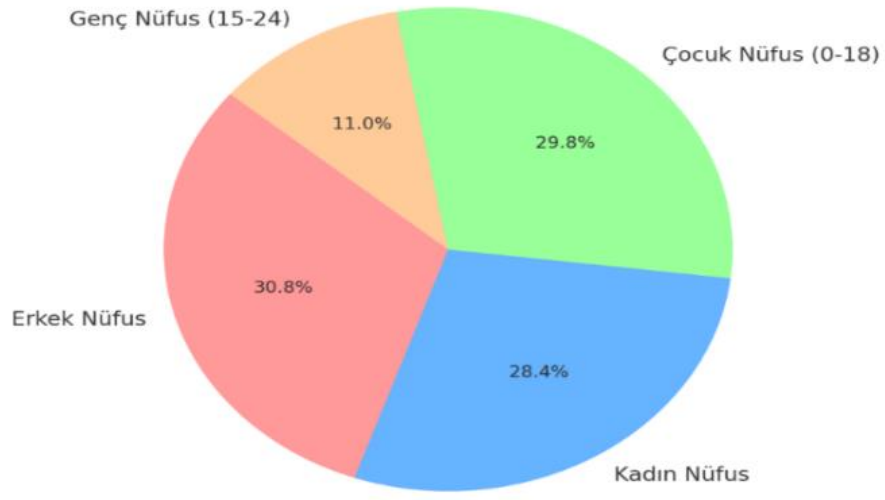
1.3.2. Suriye'den Türkiye'ye Göç

2011 yılının Nisan ayında Suriye'de patlak veren iç karışıklıklar, milyonlarca Suriyeliyi doğrudan etkileyerek yerlerinden ayrılmaya zorlamıştır. Bu süreçte birçok Suriyeli, güvenlik ve yaşam koşulları nedeniyle hem ülke içinde farklı bölgelere göç etmek hem de sınırlarını aşarak komşu ülkelere sığınmak durumunda kalmıştır. Söz

¹² <https://turkiyearastirmalari.org/> (Erişim Tarihi 23.01.2025)

konusu göç dalgası, özellikle komşu ülkeler üzerinde önemli bir etki yaratmıştır. Bu bağlamda, Suriye'den gelen en yoğun sığınmacı akını karşılayan ülkelerin başında Türkiye yer almaktadır. Türkiye, insanlık odaklı bir yaklaşım benimseyerek açık kapı politikası uygulamış ve Suriyeli göçmenlere sınırlarını tamamen açarak onlara güvenli bir liman sunmuştur. Bu politikadan dolayı milyonlarca Suriyeli, hayatlarını yeniden kurabilmek için Türkiye'ye sığınmıştır.

Türkiye'de Geçici Koruma Altında Olan Suriyeli Nüfus (29 Ağustos 2024)

Şekil 1. Türkiye'de Geçici Koruma Altında Olan Suriyeli Nüfus ¹³

¹³ multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/ (Erişim Tarihi 03.09.2024)

Tablo 1. 29 Ağustos 2024 Tarihi İtibariyle Yaş Oranlarına Göre Suriyeli Sığınmacı Sayısı¹⁴

YAŞ ARALIĞI	ERKEK	KADIN	TOPLAM
0-4	224.981	210.811	435.792
5-9	272.067	256.700	528.767
10-14	183.379	174.238	357.617
15-18	123.413	114.633	238.046
19-24	175.823	158.963	334.786
25-29	166.655	141.851	308.506
30-34	124.449	103.879	228.328
35-39	105.545	87.971	193.516
40-44	74.538	67.400	141.938
45-49	49.055	50.576	99.631
50-54	36.911	39.781	76.692
55-59	29.211	31.024	60.235
60-64	19.179	20.985	40.164
65-69	11.996	13.504	25.500
70-74	6.577	7.719	14.296
75-79	3.000	3.867	6.867
80-84	1.280	1.987	3.267
85-89	531	892	1.423
90+	281	505	786

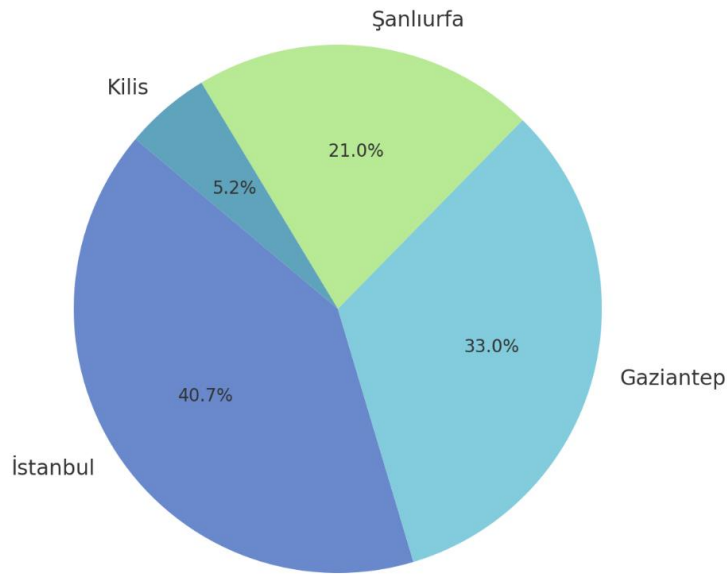
¹⁴ <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> (Erişim Tarihi: 22.12.2024)

Toplam	1.608.871	1.487.286	3.096.157
--------	-----------	-----------	-----------

29 Ağustos 2024 itibarıyla şehirlerde yaşayan Suriyeli sayısının 3 milyon 96 bin 157 kişi olduğu açıklandı. Bu rakam, önceki aya göre 5 bin 207 kişilik bir artış göstermektedir. Suriyelilerin %98,1'i şehirlerde ikamet etmekte olup, hangi şehirde yaşayacaklarına Göç İdaresi karar vermektedir. İstanbul ve bazı büyük şehirler ise Suriyeli yerleşimine kapalı durumdadır.¹⁵

En fazla Suriyeli nüfusa sahip şehir, 529 bin 944 kişi ile İstanbul'dur. İstanbul'u 429 bin 935 kişi ile Gaziantep, 272 bin 882 kişi ile ise Şanlıurfa izlemektedir. Suriyelilerin yerli nüfusa oranla en yoğun olarak yaşadığı şehir, %30,6 ile Kilis'tir. Bu ilde kayıtlı Suriyeli sayısı, bir önceki aya göre 226 kişi artarak toplamda 68 bin 280'e ulaşmıştır. İstanbul'da ise Suriyeli nüfus, geçen aya kıyasla 1.089 kişi artış göstermiştir.¹⁶

Türkiye'deki Suriyeli Nüfus Dağılımı
(İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis)

Şekil 2. Türkiye'deki En Çok Sığınmacı Bulunan 4 Şehirde Suriyeli Nüfus Dağılımı (İstanbul, Gaziantep, Şanlıurfa, Kilis)¹⁷ *Bu veriler 29 Ağustos 2024 tarihi verileridir.

¹⁵ multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/ (Erişim Tarihi 03.09.2024)

¹⁶ <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> (Erişim Tarihi 05.09.2024)

¹⁷ <https://multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/> (Erişim Tarihi: 22.12.2024)

TÜİK'in 9 Ekim 2024 tarihinde yayımladığı verilere göre, Türkiye'nin toplam nüfusu 85 milyon 372 bin 377 olarak ifade edilmiştir. Geçici koruma kapsamında kayıtlı bulunan Suriyelilerin ülke nüfusuna oranı ise %3,63 olarak tespit edilmiştir.¹⁸

1.3.3. Türkiye'nin Uluslararası STK'lara Karşı Tutumu

2014 yılı öncesinde, Türk hükümeti uluslararası sivil toplum kuruluşlarının ülkede faaliyet göstermesi konusunda endişeler taşımaktaydı. 2013 yılının sonlarına kadar yalnızca 10 ila 12 sivil toplum kuruluşunun kayıt işlemleri kabul edilmiş, bunun dışında birçok kayıt başvurusu hükümet tarafından reddedilmiştir (Dinçer, 2013).

Uluslararası STK'ların kapasite geliştirme üzerindeki etkilerine rağmen, yerel paydaşlar uluslararası sivil toplum kuruluşlarının tutum ve faaliyetlerini eleştirel bir şekilde değerlendirmektedir. Uluslararası sivil toplum kuruluşları yerel uzmanları işe alarak, yerel STK'ların faaliyetlerini sürdürmelerini zorlaştırmaktadır. Ayrıca, yerel STK'lar, uluslararası sivil toplum kuruluşları ile rekabet edebilecek yeterli kaynağa sahip değildir. "Ayartma" olarak adlandırılan bu durum, yerel STK'lar için en önemli engellerden biri olarak kabul edilmektedir.

2015 yılından itibaren Türkiye, uluslararası STK'ların faaliyetlerine yönelik kısıtlamaları gevşetmiş olsa da bu faaliyetler üzerinde belli bir düzeyde denetim uygulamaya devam etmiştir. Örneğin, STK'ların belirli bölgelerde yoğunlaşmasının önüne geçmek amacıyla, faaliyetlerini sürdürebilecekleri uygun bölgeler konusunda öneriler sunulmaktadır. Ancak, özellikle 15 Temmuz darbe girişiminin ardından, Türk hükümeti ile Batılı hükümetler arasındaki ilişkiler gerilirken, uluslararası sivil toplum kuruluşları (STK) ile Türk hükümeti arasındaki ilişkiler de daha karmaşık ve hassas bir boyut kazanmıştır. Bu durumun, Suriyelilere yönelik politikalara doğrudan bir etkisinin olup olmadığı ise henüz net değildir. İlişkilerin gerilmesinden önce bile, Türkiye'de uluslararası STK faaliyetleri konusunda tarafların hassasiyetlerine dair örnekler bulunmaktaydı. Örneğin, Mayıs 2016'da ABD hükümeti, bazı çalışanların dolandırıcılık faaliyetleri sonucunda Türk şirketlerine temel gıdalar için sistematik şekilde fazla ödeme yapıldığını tespit ettikten sonra, Türkiye üzerinden Suriye'ye

---

¹⁸ multeciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/ (Erişim Tarihi 05.09.2024)

yardım sağlayan 14 kuruma ve kişiye sağladığı milyolarca dolarlık desteği askıya almıştır.¹⁹

Türkiye’de uluslararası STK’ların sayısındaki artışla ilgili tartışmalarda öne çıkan konulardan biri, Suriye krizine yanıt olarak sivil toplum sektörünün giderek piyasalaşma eğilimi göstermesidir. Türkiye’deki sivil toplum ağlarının, rekabetin temel bir unsur olduğu profesyonel bir STK sektörü haline dönüştüğu ileri sürülmektedir. İstanbul’da gerçekleştirilen bir odak grubunda yer alan bir akademisyene göre, temel sorun STK’ların eksikliği değil, bağışçılardan sağlanacak kaynaklardan dolayı rekabetin yoğun bir şekilde yaşandığı bir ortam yaratmaktadır. Bağışçıların belirlediği standartlara ve taleplere uyum sağlama zorunluluğu, STK’ların hangi projelere odaklanacaklarını ve bu projelerin ne kadar süreceğini belirlemektedir. Bu durum, sektör içinde koordinasyona yönelik olumsuz bir tutumun gelişmesine yol açmaktadır (Mackreath & Sağnı, 2017, s. 41).

Yeni akreditasyon sistemi ve çeşitli operasyonel zorluklar nedeniyle, Türkiye’de faaliyet gösteren uluslararası STK’lar (INGO), sahada iş birliği yapabilecek yerel ortaklar aramaktadır. Yerel STK’lar ile uluslararası sivil toplum kuruluşları arasındaki iş birliği, birçok açıdan karşılıklı fayda sağlamaktadır. Uluslararası sivil toplum kuruluşlarının varlığının en çok kabul edilen olumlu etkilerinden biri, yerel STK’ların kapasite gelişimine katkıda bulunmasıdır. Yerel STK’lar, birlikte çalıştıkları uluslararası sivil toplum kuruluşlarından yeni kavramlar, yöntemler ve yaklaşımlar öğrenmekte; bu da hem kapasite gelişimini hem de uzun vadede sivil toplumun güçlenmesini desteklemektedir. Türkiye’de uluslararası STK’ların sayısındaki artış, ekonomik alanda da olumlu etkiler yaratmaktadır. Bu kuruluşlar, yerel personel istihdam ederek sivil toplumda eğitimli, deneyimli ve profesyonel bireylerin sayısını artırmakta ve istihdam oranlarının yükselmesine katkıda bulunmaktadır.

1.4. Göç Yönetiminde Uluslararası STK’lar ve Örgütler

Uluslararası seviyede yer alan göçün yönetimi konusunda faaliyet gösteren birçok örgüt bulunmaktadır. Bunlar arasında çalışma hakları ve standartlarını destekleyen örgüt (ILO), BM’nin kalkınma çalışmaları ofisi (UNDP), Göç politikaları

¹⁹ <https://www.hurriyetdailynews.com/us-govt-suspends-14-aid-programs-in-turkey-upon-corrupt-practices-in-aid-to-syria-98977> (Erişim Tarihi: 17.03.2024)

üzerine odaklanan uluslararası kuruluş (IOM) ve sığınmacıların haklarını koruma sorumluluğunu taşıyan BM kuruluşu (BMMYK) öne çıkmaktadır. Her bir örgüt, amaçları, üyelik yapıları ve çalışma alanları bakımından birbirinden farklıdır. Genel anlamda bu kurumlar, "hükümetler ve hükümet dışı aktörlerin, ortak hedefler doğrultusunda, bağımsız yapılarla iş birliği yaptığı bir müzakere ve iş birliği modelini" temsil etmektedir (Dedeoğlu, 2011, s.17).

Uluslararası bu örgütler, faaliyet alanlarını genişletmek ve etki alanlarını artırmak amacıyla çeşitli çalışmalar yürütmektedirler. Genellikle hükümet yetkilileri, yerel otoriteler, medya, göç uzmanları ve siyasetten bağımsız aktörler, bu çalışmaların hedef kitlesini oluşturmaktadır. Bu örgütler, meşruiyetlerini bu otoriteler nezdinde kabul ettirdikten sonra etki alanlarını genişletme fırsatı bulurlar (Korneev, 2018, s.1677-1678). Göç yönetimi konusunda yerel ve küresel düzeyde farklı aktörlerle iş birliği yapmayı amaçlayan bu örgütler, ortaklıklarını geliştirerek faaliyetlerini sürdürmektedir. Türkiye’de, IOM’ın BMMYK ve Birleşmiş Milletlerin kalkınma projelerini desteklemekle görevli programı (BMKP) gibi küresel kuruluşlarla iş birliği içinde çalışmalar yürüttüğü bilinmektedir.

Göç Politikaları Yönetiminde Uluslararası Örgütler ve Roller

Şekil 3. Göç Politikaları Yönetiminde Uluslararası Örgütler ve Roller

1.4.1. BM'nin Kalkınma Projelerine Odaklanan Programı (UNDP)

BM'nin kalkınma projelerine odaklanan programı (UNDP), 1966 yılında ABD'nin New York şehrinde kurulmuştur. UNDP, yoksulluğu ortadan kaldırmayı, eşitsizlikleri ve toplumsal dışlanmayı azaltmayı hedeflemektedir. Ayrıca, ülkelere sürdürülebilir kalkınma sağlamaları için politika geliştirme, liderlik kapasitelerini artırma, ortaklık becerilerini geliştirme ve kurumsal yapılar oluşturma konularında destek sunmayı amaçlamaktadır. Kuruluşun tarihine ve faaliyet alanlarına baktığımızda, temel amacının dünya genelinde yoksulluğun ve gelir eşitsizliğinin azaltılmasına yönelik çalışmalar yapmak olduğu görülmektedir.²⁰

UNDP'nin Türkiye ofisi, 50 yılı aşkın bir süredir ülkemizde aktif olarak çalışmalarını sürdürmektedir. Türkiye'de hükümet, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörle ortak projeler yürüterek; yoksulluğun azaltılması, toplumsal eşitsizliklerin ortadan kaldırılması, iyi yönetim ilkelerinin uygulanması ve cinsiyet eşitliğinin sağlanması gibi konularda önemli adımlar atmaktadır.

1.4.2. Küresel İş Gücü ve Çalışma Standartlarıyla İlgilenen Uluslararası Çalışma Ajansı (ILO)

Küresel iş gücü ve çalışma standartlarıyla ilgilenen Uluslararası Çalışma Ajansı (ILO), 1919 yılında Versailles Barış Antlaşması ile İsviçre'nin Cenevre kentinde kurulmuştur. ILO'nun dünya genelinde 187 üye ülkesi bulunmaktadır ve temel amacı, sosyal adaletin sağlanması sayesinde sürdürülebilir bir barış ortamı tesis etmektir. II. Dünya Savaşı sırasında Birleşmiş Milletler Cemiyeti işlevini yitirse de ILO varlığını sürdürmeyi başarmıştır. 1927 yılında ILO konferanslarında gözlemci sıfatıyla bulunan Türkiye, 1932 yılında ise tam üyeliğe geçmiştir.²¹

Günümüzde, ILO'nun Türkiye'de yürüttüğü daha küçük çaplı projeler arasında Suriyeli sığınmacıların iş gücüne entegrasyonu, kayıt dışı istihdamla mücadele, aktif iş gücü piyasası politikaları, tekstil sektörü eğitimi, denetim ve sertifikasyon programları ile kadın istihdamını destekleyen çalışmalar yer almaktadır. ILO, Türkiye'deki faaliyetlerini bir ülke ofisi aracılığıyla yürütmektedir.

²⁰ https://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-kalkinma-programi-_undp_.tr.mfa. (Erişim, 08.06.2024)

²¹ <https://www.mfa.gov.tr/uluslararasi-calisma-orgutu.tr.mfa>. (Erişim, 12.06.2024)

1.4.3. BM'nin Mülteci Haklarını Koruma Misyonu ile Çalışan Birimi (BMMYK-UNCHR)

BM'nin mülteci haklarını koruma misyonu ile çalışan birimi (BMMYK/UNHCR), 14 Aralık 1950 tarihinde BM Genel Kurulunda kurulmuştur ve bugün 120 ülkede 7,190 çalışanıyla yaklaşık 36,4 milyon kişiye destek sağlamayı hedeflemektedir. BMMYK, dünya genelinde sığınmacıların sorunlarının çözümünde ve sığınmacıların korunmasında uluslararası faaliyetlerin koordinasyonunu ve yürütülmesini üstlenmiştir. Örgütün temel misyonu, sığınmacıların haklarını ve refahını savunmak ve her bireyin sığınma başvurusu yapma hakkını güvence altına almaktır. Ayrıca, sığınmacıların gönüllü geri dönüşünü, yerel topluma entegrasyonunu ve üçüncü ülkelere yerleştirilmesini desteklemektedir. (Adıgüzel, 2016, s. 201-202).

BMMYK'nın başlıca hedefi, sığınmacıların haklarını korumak ve onların refahını güvence altına almaktır. Türkiye, stratejik konumu nedeniyle göç alan ülkelerden biridir ve 2011 yılında başlayan Suriye iç savaşı ile binlerce Suriyeli Türkiye'ye sığınmıştır. Bu süreçte, Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği ile Türkiye arasındaki iş birliği daha da artmıştır. BMMYK ve Türkiye, ülkedeki sığınmacıların yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla ortak projeler geliştirmekte ve çeşitli çalışmalar yürütmektedir.²²

1.4.4. Göç Hareketlerini Düzenleyen Uluslararası Göç Ajansı (IOM)

Göç hareketlerini düzenleyen Uluslararası Göç Ajansı (IOM), acil durumlarda ihtiyaç sahiplerine yardım sağlamak, sığınmacıların farklı bir ülkeye yerleştirilmesine destek olmak, gönüllü geri dönüş süreçlerine katkı sağlamak, göçmen sağlığı, mali yardım ve yasal göç seçeneklerinin teşvik edilmesi amacıyla kurulmuş bir uluslararası örgüttür.²³ 1951 yılında İsviçre'nin Cenevre kentinde, başlangıçta Avrupa Göçü Hükümetler Arası Komitesi (ICEM) adıyla faaliyete başlamıştır. 2016 yılında Birleşmiş Milletler bünyesine tam olarak katılarak "Birleşmiş Milletler Göç Ajansı" olarak da anılmaya başlanmıştır (Çetin, 2022, s. 227).

IOM, özellikle II. Dünya Savaşı sonrasında göç eden insanlara yardım etme amacıyla kurulmuştur ve insan kaçakçılığı mağdurlarına yönelik yardımlarda önemli

²² <https://www.unhcr.org/tr/>. (Erişim, 17.08.2024)

²³ <https://turkiye.iom.int/tr/biz-kimiz>. (Erişim, 21.08.2024)

bir rol oynamaktadır. Her ne kadar ülke içinde yerinden edilmiş kişiler konusunda doğrudan yetkisi olmasa da ilgili ülkelerin talebi üzerine bu kişilere de yardım sunmaktadır (Adıgüzel, 2016, s. 200).

Türkiye'deki IOM Misyonu, 31 yıllık faaliyet süresi boyunca göç konusunun tüm boyutlarını ele alarak, hükümetin göç yönetimi kapasitesini desteklemeye ve geliştirmeye odaklanmıştır. Çalışmalarına 1990'larda Iraklı sığınmacıların yerlerine geri dönüşlerine öncelik vererek başlayan misyon, 2011 yılında Van'da meydana gelen yıkıcı depreme müdahale ile faaliyet alanını acil durum programlarını da kapsayacak şekilde genişletmiştir. 2012'de Suriye krizinin ve 2015'te Akdeniz krizinin ortaya çıkışıyla birlikte, IOM'un acil durum müdahale programları hızlı bir şekilde büyümeye devam etmiştir. Kriz dönemlerinde göçmenlerin ihtiyaçlarını karşılamak adına önemli bir rol üstlenen IOM, aynı zamanda uzun vadeli göç etkilerine yönelik stratejik çalışmalar da yürütmektedir. Bu kapsamda, göçmen destek programları, iş gücü entegrasyonu, göç ve sınır yönetimi, araştırma faaliyetleri ve göç hareketlerine ilişkin veri toplama gibi alanlarda Türkiye hükümetiyle yakın iş birliği içerisinde çalışmaktadır. Ankara da bulunan merkez ofisi ve Gaziantep, İstanbul, Şanlıurfa, Hatay ve İzmir'deki alt ofislerinde toplamda 1200'den fazla personeli bulunmaktadır. IOM, göç yönetiminde dört ana başlık altında çalışmalarını sürdürmektedir: göçün kolaylaştırılması, düzenlenmesi, yönetimi ve göç ile kalkınma. Bunların yanı sıra, uluslararası göç hukukunun desteklenmesi, politika geliştirilmesine katkı, göç sağlığı, göçün cinsiyet boyutu ve göçmen haklarının korunması gibi konularda da faaliyetler gerçekleştirmektedir (Çetin, 2022, s. 235).

1.4.5. Birleşmiş Milletlerin Gaziantep'teki Faaliyetleri

Birleşmiş Milletler (BM), özellikle Suriye'de ortaya çıkan iç savaş ve sığınmacı krizi sonrası Gaziantep'e yapılan göç dalgasından dolayı bu krize çözüm desteği sağlamak amacıyla farklı türlerde kalkınma ve insani yardım ofisleri açmıştır. Hem Türkiye'deki özellikle Gaziantep'teki Suriyeli sığınmacılara yönelik hizmetleri koordine etmek hem de Suriye içerisindeki insani yardım çalışmalarını koordine etmeleri amacıyla bu ofisler çalışmalar yapmıştır. BM'nin Gaziantep'teki ofisleri, kriz bölgelerinde uyum ve entegrasyon çalışmalarının yapılması ve insani yardımların doğru kişilere ulaştırılması için Türkiye'nin güneydoğusunda önemli stratejik bir merkez olarak hizmet vermektedir.

Gaziantep'te faaliyet gösteren BM'ye bağılı kuruluşlar arasında, BM'nin insani yardım faaliyetlerini koordine eden birimi (OCHA), BM'nin nüfus ve kalkınma alanında projeler yürüten birimi (UNFPA), BM'nin göç politikalarını desteklemek ve düzenlemekle görevli birimi (IOM) ve BM'nin küresel gıda yardımı konusunda çalışmalar yapan birimi (WFP) yer almaktadır. Bu kuruluşların her birinin Gaziantep'te ofisi bulunmaktadır. Yapılan insani yardımların ve uyum ve entegrasyon çalışmalarında görev almışlardır. (UNCHR 2023.)

BM'nin insani yardım faaliyetlerini koordine eden (OCHA), Suriye'ye yönelik yardımların düzenlenmesi ve yönetilmesinde önemli bir rol üstlenmektedir. OCHA, farklı yardım kuruluşları arasında iş birliğini sağlamak, yardımların ihtiyaç duyulan bölgelere ulaşmasını temin etmek ve insani yardımların etkinliğini artırmak amacıyla çalışmalarını sürdürmektedir.

BM Nüfus Fonu (UNFPA), genellikle sınır ötesi çalışmalarında üreme sağlığı, mağdurlara psikolojik destek sağlama ve cinsiyet temelli şiddetin önlenmesi gibi alanlarda çalışma yapmaktadır. UNFPA ofisi sınır içi sığınmacılar için hizmet verirken aynı zamanda sınır ötesindeki sivil nüfusa da yardım sağlamaktadır. UNFPA politika olarak cinsiyet temelli şiddete karşı koruma ve üreme sağlığı konularında çalışmaların geliştirilmesine önem vermektedir.²⁴

Uluslararası Göç Örgütü (IOM), göç dalgası sonrasında sığınmacı kabul eden toplumlarda sosyal uyum, entegrasyon, sağlık, barınma ve eğitim gibi pek çok farklı konularda projeler yürüterek bu alanlardaki ihtiyaçları karşılamaya yönelik çalışmalar yapmaktadır. IOM, Gaziantep Büyük Şehir Belediyesi ile çalışarak sığınmacıların topluma entegrasyonu ve ihtiyaçların karşılanması konusunda projeler yürütmektedir. Genellikle Suriyeli sığınmacıların sağlık hizmetlerine, barınmaya ve iş fırsatlarına erişimi gibi temel alanlarda çalışmalar yapmaktadır.²⁵

Dünya Gıda Programı (WFP), özellikle sığınmacılara ve ihtiyaç sahibi insanlara gıda desteği alanında çalışmalar yapar. Hem sınır ötesindeki hem de sınır içindeki sığınmacılara ve sığınmacılara yardımlar ulaştırır. Bununla beraber bölgesel

²⁴ United Nations Population Fund (UNFPA). "Cross Border Humanitarian Coordinator, Gaziantep, Turkey." Erişim Tarihi: (Erişim Tarihi: 04.04.2024)

²⁵ International Organization for Migration (IOM). "Why Gaziantep Still Matters Seven Years After Start of Syrian Conflict." Erişim Tarihi: (Erişim Tarihi: 08.05.2024)

olarak daha kırsal olan alanlarda gıda güvenliğini sağlamaya yönelik faaliyetler yapar (WFP Türkiye, 2024, s. 2)

Birleşmiş Milletlerin Gaziantep'teki ofisleri, özellikle Suriye'ye Sınır Ötesi Yardım Operasyonu (Cross-Border Humanitarian Assistance) adı verilen projeyi yürütmektedir. Bu operasyon, BM Güvenlik Konseyi'nin 2014'te yılında kabul edilen 2165 sayılı karar doğrultusunda başlatılmış olup, Türkiye üzerinden Suriye'nin kuzeyine insani yardım sevkiyatını koordine etmektedir. Bu süreçte, özellikle OCHA başta olmak üzere UNHCR, UNICEF, WFP gibi BM ajansları etkin rol oynamaktadır.²⁶ Suriye'deki insani krizle mücadeleye yönelik bu geniş çaplı operasyon, Gaziantep'teki ofis üzerinden yürütülmekte ve sağlık, gıda, su ve sanitasyon, barınma ile eğitim gibi kritik alanlarda yardımlar sunmaktadır. Yine Mülteciler İçin Destek (Support for Refugees) adı altında yürütülen projeler kapsamında, BM kuruluşları Gaziantep'te sığınmacıların eğitim, sağlık ve geçim kaynaklarına erişimini sağlamak için çeşitli çalışmalar yapmaktadır. Birleşmiş Milletler tarafından Gaziantep'te uygulanan Toplumsal Dayanıklılık ve Sosyal Uyum Projeleri, sığınmacılar ile yerel halk arasında güçlü ve sürdürülebilir bir sosyal uyum oluşturmayı hedefleyen çalışmalardan biridir. Bu projeler, toplumsal dayanışmayı artırmayı ve birlikte yaşam kültürünü desteklemeyi amaçlamaktadır.²⁷

Resim 4. Birleşmiş Milletler Türkiye²⁸ / BM Kadın Birimi Türkiye Mülteci Destek Programı, Gaziantep Büyükşehir Belediyesi ile iş birliği yaparak, Japonya ve Norveç Hükümetlerinin finansal desteğiyle bir etkinlik düzenledi.

²⁶ <https://www.unocha.org/turkiye> (Erişim Tarihi 14.05.2024)

²⁷ <https://www.unocha.org/turkiye> (Erişim Tarihi 17.05.2024)

²⁸ <https://turkiye.un.org/tr/167034-toplumsal-cinsiyete-dayal%C4%B1-%C5%9Fiddete-dikkat-%C3%A7ekmek-amac%C4%B1yla-d%C3%BCzenlenen-%E2%80%9C%C5%9Fiddetsiz-zirve%E2%80%9D-ve-> (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

II. BÖLÜM

ULUSLARARASI STK'LARIN MERKEZİYETÇİ TUTUMLARI

Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları, küreselleşme sürecinin en etkili aktörlerinden biri olarak, ekonomik, sosyal ve kültürel dönüşümlerde rol oynamaktadır. Bu alt başlıkta, STK'ların bölgesel ve küresel düzeyde nasıl etkiler yarattığı, merkezilik, oryantalizm ve misyonerlik gibi yaklaşımlar çerçevesinde ele alınmıştır. Ayrıca, Türkiye'nin bu kuruluşlara karşı geliştirdiği tutum ve politikalar tartışılmış, uluslararası müdahalelerde STK'ların bir araç olarak kullanılması analiz edilmiştir. STK'ların faaliyetlerinde görülen merkezilik, oryantalizm ve misyonerlik yaklaşımları, Batı'nın medeniyet anlayışını yayma girişimleriyle ilişkilendirilmiştir. Türkiye'nin uluslararası STK'lara karşı politikası, tarihsel ve güncel bağlamda ele alınmaktadır. Devletin bu kuruluşlara karşı sergilediği tutumun, iç ve dış politikadaki etkileri değerlendirilmektedir. Uluslararası STK'ların insani yardım, kalkınma ve kriz yönetimi gibi alanlarda müdahale aracı olarak kullanımı tartışılmaktadır.

Misyoner teşkilatlarının uluslararası STK'larla ilişkisi, tarihsel örnekler üzerinden değerlendirilmektedir. Özellikle dini misyonerlik ve STK'ların iş birliğiyle yürütülen faaliyetlerin etkileri ele alınmıştır. Amerikan Board ve Amerikan Koleji'nin Antep'teki faaliyetleri, misyoner teşkilatlarının bölgesel etki yaratma stratejilerinin bir örneği olarak incelenmektedir. Gaziantep'teki uluslararası STK faaliyetlerinin erken örneklerinden biri olan Merrill N. Isely'nin çalışmaları, yerel halk üzerindeki etkileri açısından değerlendirilmektedir.

Bu bölümün son kısımlarında, farklı ülkelerin uluslararası STK'lara yönelik yaklaşımları ve vizyonları karşılaştırmalı olarak ele alınmaktadır. Her ülkenin tarihsel bağlamı ve uluslararası politikaları doğrultusunda bu kuruluşlara bakışı incelenmiştir. Ülkelerin sahip olduğu uluslararası sivil toplum kuruluşlarının sayısı, bu kuruluşların yoğun olarak faaliyet gösterdiği bölgeler ve çalışma alanları detaylı bir şekilde incelenmiştir.

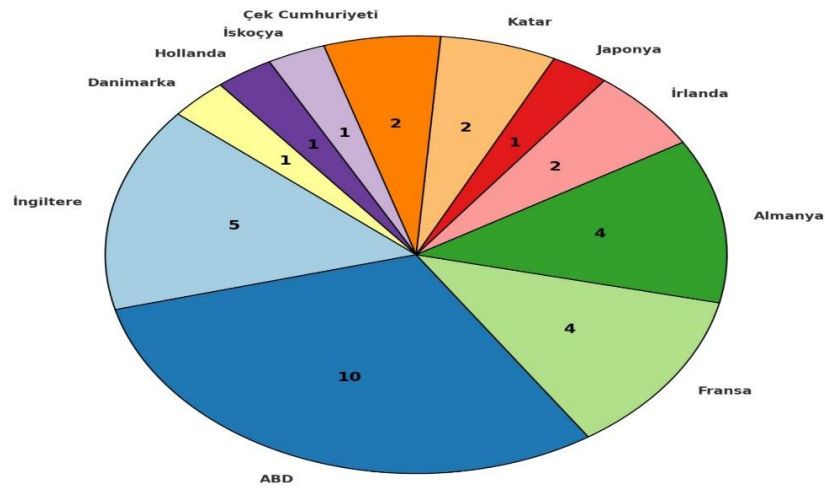
Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları, Suriye kaynaklı göç krizi gibi büyük ölçekli göç krizlerini yönetmede önemli bir rol oynamaktadır. Bu STK'lar, güvenliğin sağlanması ve kitlesel göçün ortaya çıkardığı zorlukların üstesinden gelinmesi için küresel çabaların ayrılmaz bir parçasıdır. Göç akışlarını düzenlemek amacıyla etkili stratejiler oluştururken, aynı zamanda kamu kurumları ile diğer uluslararası kuruluşlar arasındaki iş birliği ve koordinasyonu sağlama rolünü üstlenirler (Bozkaya & Kıncal, 2018, s. 117).

Göçmenlere yönelik hizmet sunan sivil toplum kuruluşlarının (STK) üstlendiği roller, (Dönmez Kara, 2015, s. 136) göre şu şekilde sıralanmaktadır:

1. Savunuculuk faaliyetleri ve hukuki destek sağlama,
2. Her türlü sosyal yardım ve ekonomik, iş gücü piyasasına erişim desteği, eğitim ve öğretim hizmetleri, sağlık, barınma ile ayni ve nakdi yardımlar,
3. Danışmanlık hizmetleri ve yönlendirme,
4. Göçmenlerin uyum süreçlerini destekleme.

Bu amaçlar doğrultusunda uluslararası sivil toplum kuruluşları, faaliyet gösterecekleri ülkelerde çeşitli yöntemlerle çalışmalar yürütmüştür. Bazı kuruluşlar doğrudan ilgili ülkeye giderek yerel ofisler açmış, saha çalışmalarını bu merkezler üzerinden yönetmişlerdir. Diğer yandan, bölgedeki yerel partner kuruluşlarla iş birliği yaparak hedeflerine uygun projeler geliştirmiş ve hayata geçirmişlerdir. Bu projelerin süresi ve kapsamı, kuruluşların çalışma stratejilerine göre değişiklik göstermiştir. Kimi projeler kısa vadeli acil yardım ve kriz müdahalesine odaklanırken, kimileri uzun vadeli entegrasyon, eğitim ve kalkınma faaliyetlerini kapsayarak daha sürdürülebilir çözümler üretmeyi amaçlamıştır. Bu bağlamda, uluslararası STK'lar buldukları ülkelerde, yerel dinamiklere uygun esnek yaklaşımlar benimseyerek etkin bir şekilde çalışmalarını sürdürmüştür.

Suriye İç Savaşı Sonrası Gaziantep'te Çalışma Yapan Ülkeler ve STK Sayısı

Kaynak: Gaziantep İl Sivil Toplum İlişkiler Müdürlüğü

Şekil 5. Bu grafik Suriye iç savaşı sonrası Gaziantep'te çalışma yapan ülkelerin kuruluş sayısını belirtiyor.

2.1. Uluslararası STK'ların Küreselleşme ve Bölgeselleşmeye Etkileri

1970'lerden itibaren küresel kalkınma, çevresel sürdürülebilirlik ve kaynak yönetimi konuları uluslararası gündemin merkezinde yer almıştır. Gelişmenin Sınırları (1972) ve İnsanlık Dönüm Noktasında (1974) gibi raporlar, dünya kaynaklarının sınırlı olduğunu ve insanlığın bu sınırlara uyum sağlamak zorunda olduğunu vurgulamıştır. ABD Başkanı Carter'ın Global 2000 raporu ve devamı niteliğindeki Global Future (1980/81), dünya kaynaklarının azaldığına dikkat çekmiş ve harekete geçilmesi gerektiğini savunmuştur (Kimmerle, 2017).

Uluslararası STK'lar hem sürdürülebilir kalkınmayı teşvik eden hem de küreselleşmenin ideolojik ve politik bir aracı olarak tartışılan önemli aktörlerdir. Özellikle çevresel ve insani krizlere çözüm getirme iddiasıyla hareket eden bu kuruluşlar, bazen oryantalist ve merkeze dayalı yaklaşımlar sergileyerek eleştirilere neden olmuştur. Bununla birlikte, uluslararası müdahale süreçlerinde, bu kuruluşların ekonomik ve siyasi güçlerin bir uzantısı olarak hareket ettiği yönündeki tartışmalar güncelliğini korumaktadır.

2.1.1. Merkezilik, Oryantalizm ve Misyonerlik

Merkezcilik, bir grubun, kültürün veya düşünce sisteminin kendi değerlerini, normlarını veya anlayışını merkez alarak bunları evrensel olarak geçerli kabul etme

eğilimidir. Bu, kendi ölçütlerini mutlak ve rakipsiz olarak görme çabasıdır. Merkeziliğin birkaç çeşidi bulunmaktadır; Yayılmacı Merkezilik, kendi değerlerini diğer toplumlara zorla veya etkili yöntemlerle benimsetmeye çalışır. Sömürgecilik, gelişme teorileri ve dinsel misyonerlik bu yaklaşımın tarihsel örnekleridir. Bütünleyici Merkezilik; kendi yaşam biçiminin doğal olarak en iyi olduğunu varsayar ve bu üstünlüğü ispat etmek için argümanlara ya da baskıya başvurmaz. Rakip görüşleri saf dışı bırakmak için yalnızca kendi modelinin cazibesine ve örnek teşkil etme gücüne güvenir. Ayırıcı Merkezilik, farklı düşünce sistemlerini tolere etmeyi amaçlar ancak bunları kendi içine entegre etmez. Bu yaklaşımda, kendi grubunun içindeki homojenlik korunurken dışarıya yönelik bir tolerans gösterilir. Deneme Amaçlı (Tentatif) Merkezilik, Kendi görüşlerini evrensel bir geçerlilik iddiasıyla savunmaz ancak bu geçerliliğe ulaşmayı hedefler. Farklı düşüncelere açık bir şekilde yaklaşır, eleştiriye açık bir tutum benimser ve sürekli bir diyalog içinde gelişmeyi hedefler. (Wimmer, 2006, s. xvii).

Din, dil, bilim, düşünce, sanat ve tarih gibi alanlarda Doğu dünyasını araştıran, inceleyen ve Doğu hakkında değer yargıları oluşturan Batı merkezli bir kurumsal faaliyettir.²⁹ Oryantalizm (Fr. *orientalisme*), üç ana boyutta ele alınabilir. İlk olarak, Avrupa ve Asya arasındaki tarihsel ve kültürel etkileşimlerin değişken doğasını yansıtır. İkinci olarak, 19. yüzyılın başlarından itibaren Doğu'nun kültür ve geleneklerini inceleme konusunda uzmanlaşan Batılı bir bilim dalını ifade eder. Üçüncü olarak ise, Doğu coğrafyasına dair ideolojik önyargıları, imgeleri ve kurgusal tasvirleri içeren bir anlayış biçimini temsil eder.³⁰

Oryantalizm ve sömürgecilik bağlamında, uluslararası STK'ların sıklıkla 'ahlâkî bir hizmet' olarak konumlandırıldığı emperyalist medenileştirme misyonunun, Batı'nın üstün medeniyet anlayışını ve bu anlayışın tarihsel sürekliliğini yansıttığı düşünülebilir. Batı, oryantalist bir söylemle 'geri kalmış' olarak nitelendirdiği toplumlara müdahale ederken, uluslararası STK'ların insani yardım ve kalkınma projeleri aracılığıyla bir araç olarak kullanıldığı düşünülmektedir. Bu süreçte, insani yardım girişimleri, sadece ihtiyaçlara yanıt vermek amacıyla değil; aynı zamanda Batılı değerlerin ve yaşam biçimlerinin taşınmasını sağlayarak yerel kültürlerin dönüşümünün hedeflendiği tahmin edilmektedir. Tarihsel olarak misyonerlik

²⁹ <https://islamansiklopedisi.org.tr/oryantalizm> (Erişim Tarihi: 9.01.2025)

³⁰ <https://islamansiklopedisi.org.tr/oryantalizm> (Erişim Tarihi: 7.12.2024)

faaliyetlerinden modern STK'lara uzanan bu yapı, günümüzde kriz bölgelerinde ve az gelişmiş ülkelerde ekonomik ve politik nüfuz araçları olarak varlığını sürdürmektedir. Görünüşte tarafsız ve bağımsız görünen STK'lar, çoğu zaman Batılı hükümetlerin ve uluslararası güç odaklarının çıkarlarına hizmet ederken, yardım adı altında yerel toplulukların kimliklerini ve özerkliklerini zayıflatabilmektedir. Bu bağlamda, uluslararası STK'ların etik meşruiyeti sorgulanmalı ve oryantalizm eleştirisi ışığında, yerel ihtiyaçlara duyarlı ve kültürel olarak tarafsız bir insani yardım modeli tartışılmalıdır.

Batının uluslararası STK'lar ve onların araçları üzerinden oluşturmaya çalıştığı misyonu bazı batılı yazarların detaylı analizleri ile gözler önüne serilmiştir. Avrupa düşüncesi ve kimliği, en belirgin biçimde emperyalist dönemde Doğu'yla kurduğu ilişki ve karşılaşmalar aracılığıyla şekillenmiştir. Bu kimlik, Avrupa'nın kendi iç dinamiklerinden ziyade, dünya üzerindeki farklılıklar ve zıtlıklar üzerinden inşa edilmiştir. "Kendisi"ni tanımlarken, "öteki"ni karşısına koymuş; Avrupa ve Doğu arasındaki ayrımı, bir medeniyet değerler sisteminin temel taşları haline getirmiştir. Böylece Avrupa, kimliğini yalnızca kendi içinde gelişen bir süreçle değil, karşıtlıklarla belirlenen bir denklem üzerinden kurgulamıştır. Bu ikilik, Batı'nın medeniyet anlayışının bir yansıması ve onu meşrulaştıran temel unsurlardan biri olmuştur (Delanty, 1995, s. 84)

John M. Hobson'ın "Batı Medeniyetinin Doğulu Kökenleri" adlı eseri, Batı medeniyetinin gelişiminde Doğu'nun katkılarını vurgulayarak, Avrupa merkezci tarih anlayışına eleştiriler getirmektedir. Kitabının bir bölümünde bu duruma dikkat çekmiştir. Avrupalılar, Batılıların ahlaki sorumluluğunun Doğu'ya medeniyet sunmak olduğuna inanarak, emperyalizmi bir "medenileştirme misyonu" olarak görmüşlerdir. Bu yaklaşım, birçok gerekçeyle açıklanabilir: İlk olarak, Doğu'nun kimliğini ve kültürünü silerek, yerine Batı medeniyetinin üstün özelliklerini yerleştirmeyi ve böylece Doğu'yu özgürleştirmeyi hedeflemiştir. İkinci olarak, bu düşünce, emperyalizmi dünya için olumlu bir şey olarak göstermese de İngiliz emperyalistlerinin gerçekten Doğu'yu medenileştirdiklerine ya da özgürleştirdiklerine samimiyetle inanmalarını sağlamıştır. Bu, materyalistlerin düşündüğü gibi alaycı bir savunma değil, gerçek bir inanç meselesiydi (Hobson, 2015 s.236).

Charles Dickens'ın karakteri Mr. Podsnap'ın da belirttiği üzere, diğer milletler Batılı gözlerde birer "hata" olarak görülüyordu ve bu "hataları düzeltmek" İngilizlerin

görevi sayılıyordu. Bu nedenle, İngilizler bu durumu sorgulanması gereken bir problem olarak görmediler. Onlara göre, Batı'nın yarattığı modernite ve medeniyetin nimetlerini başkalarına taşımak asil bir amaçtı. Ancak Doğular, bu büyük İngiliz İmparatorluğu'nun yardım elini görececek bilince ya da takdir edecek kapasiteye sahip olmadıkları için, İngilizlere göre, cahil ve inatçı olarak değerlendirildiler (Hobson, 2015, s. 239)

Yine bu açıdan bakıldığında Edward Said'in "Şarkiyatçılık" adlı eserinde Batı'nın Doğu'yu nasıl algıladığına ve bu algının nasıl inşa edildiğine odaklanır. Said'in Şarkiyatçılık kavramını açıklaması, Batı'nın Doğu'yu nasıl kategorize ettiğini ve bu algının ne şekilde bir hegemonya aracı olduğunu ele alır. Uluslararası STK'ların, kültürel algılar ve önyargılar üzerinden çalıştıkları düşünüldüğünde Said, bu konuda önemli bir alt yapı sunuyor. Şarkiyatçılık kavramının tarihsel ve kültürel temellerini detaylı bir şekilde analiz ediyor. Batı'nın Doğu'yu tahakküm altına almak için geliştirdiği söylem ve algılar, STK'ların çalışma tarzını da etkileyebiliyor. Bundan dolayı Uluslararası STK'ların, sığınmacılarla ve yerel topluluklarla kurduğu ilişkilerde, Batı merkezli bir bakış açısının ne ölçüde yer aldığına dair analiz yapılabilir. Kitabın Batılı Hegemonya ve Bilgi Üretimi başlığında Batı'nın, Doğu üzerinde bilgi üretimi yoluyla kurduğu güç ilişkileri tartışılıyor. Uluslararası STK'lar da benzer şekilde bilgi ve politika üreten birimler olarak düşünülebilir. Bu STK'ların politika üretiminde hangi kültürel önyargılara dayandığı ve bunun entegrasyon süreçlerini nasıl etkilediği araştırılabilir (Said, 1999).

Medeniyetlerin oluşum süreçleri ve Batı-Doğu ilişkileri incelendiğinde, Batı'nın kendisini Doğu'ya yardım etme sorumluluğuyla görevli gördüğü, bu yaklaşımın ise Oryantalizm temelinde şekillendiği görülmektedir. Bu anlayış, Batı'nın Doğu üzerinde üstün bir konumda olduğunu varsaymasıyla ilişkilidir. Medeniyetlerin kendi kimliklerini tanımlama süreçleri, diğer medeniyetlerle kurdukları ilişkilerde önemli bir rol oynar. Bu süreçler, sivil toplum kuruluşlarının (STK) yardımseverlik, insani değerler ve "medeniyet taşıyıcılığı" gibi misyonlarıyla örtüşebilir. Ancak, insani yardımlar veya eğitim faaliyetleri gibi görünürde olumlu çabaların arka planında, medeniyetler arası güç dengelerini ve oryantalist yaklaşımları pekiştiren bir alt metin bulunabilir. Bu bağlamda, STK'ların faaliyetlerinin yalnızca yardım amacı taşımadığı, aynı zamanda bölgede kültürel bir hegemonya kurma çabalarını da içerdiği düşünülebilir. Medeniyetler arasındaki ilişkilerin bu çerçevede yeniden ele alınması,

güç dinamiklerinin ve kültürel etkileşimlerin daha iyi anlaşılmasını sağlayabilir. Medeniyetlerin Ben İdraki kitabı medeniyetler arası diyalog ve çatışma süreçleri ele alınırken, güçlü medeniyetlerin zayıf medeniyetler üzerinde hegemonya kurma çabalarına dikkat çekiyor (Davutoğlu, 2017). Uluslararası STK'larında faaliyet gösterdikleri bölgelerde (örneğin, göçmenlerin yoğun olduğu yerlerde) ofis açmaları, yardım adı altında bir hegemonya oluşturma girişimi olarak değerlendirilebilir. Misyonerlik faaliyetleri bu hegemonya kurma çabasının bir uzantısı olabilir.

2.1.3. Uluslararası Müdahale Aracı Olarak STK'lar

Uluslararası sivil toplum kuruluşları (STK'lar), Avrupa ülkelerinde insan hakları, çevre koruma ve sosyal adalet gibi konularda faaliyet göstererek, hükümet politikalarını eleştiren ve kamuoyunu bilgilendiren raporlar yayımlamaktadır. Uluslararası Af Örgütü (Amnesty International), dünya genelinde insan hakları ihlallerini belgeleyerek raporlar yayımlamakta ve bu raporlar aracılığıyla hükümetlere baskı yapmaktadır. Örneğin, örgütün Türkiye'deki insan hakları ihlalleriyle ilgili raporları, uluslararası kamuoyunun dikkatini çekmiş ve Türk hükümetinin politikalarını gözden geçirmesine neden olmuştur. Bu kapsam da Türkiye özelinde şu konularda eleştiriler ve raporlar yayımlanarak baskı yapılmıştır: İfade Özgürlüğü, Örgütlenme Özgürlüğü, Barışçıl Toplanma Özgürlüğü, İnsan Hakları Savunucuları, Engelli Hakları Kadınlara ve Kız Çocuklara Yönelik Şiddet, LGBTİ+ Hakları, Cezasızlık, Mültecilerin ve Göçmenlerin Hakları, İşkence ve diğer türde Kötü Muamele, Ekonomik, Sosyal ve Kültürel Haklar, Sağlıklı Bir Çevrede Yaşama Hakkıdır (Amnesty International, 2024 s.72-76).

Uluslararası Kriz Grubu (International Crisis Group), Türkiye'nin YPG'ye yönelik operasyonlarını ve bu operasyonların bölgesel istikrara etkilerini analiz eden raporlar yayınlamıştır. Özellikle 2019 yılında yayımlanan "Turkey's PKK Conflict: A Visual Explainer" başlıklı raporda, Türkiye'nin Suriye'nin kuzeyine yönelik askerî harekâtlarının bölgedeki Kürt nüfus ve YPG üzerindeki etkileri ele alınmıştır. Bu tür raporlar, uluslararası kamuoyunda tartışmalara yol açarak ilgili hükümetlerin politikalarını yeniden değerlendirmelerine neden olmuştur. Rapordan bir paragraf şu şekildedir: *“Temmuz 2015'te, yaklaşık iki buçuk yıl süren ateşkesin sona ermesiyle birlikte, Türkiye'nin Kürdistan İşçi Partisi (PKK) militanlarına karşı yürüttüğü mücadele, son kırk yılın en kanlı dönemlerinden birine girdi. PKK, Türkiye, ABD ve Avrupa Birliği tarafından terör örgütü olarak tanınmaktadır. Bu tarihten itibaren*

*çatışma süreci farklı evrelerden geçti. 2015 ile 2017 yılları arasında şiddet, Türkiye'nin güneydoğusundaki çoğunluğu Kürtlerin yaşadığı şehir merkezlerinde büyük yıkıma yol açtı ve zaman zaman ülkenin en büyük şehirlerinin kalbine kadar ulaştı. 2017 sonrasında çatışmalar, ağırlıklı olarak Türkiye'nin güneydoğusundaki kırsal alanlara kaydı. Türk ordusunun militanları ülke sınırlarının dışına itmesiyle birlikte, 2019 itibarıyla çatışma Kuzey Irak ve Kuzey Suriye bölgelerine taşındı”*³¹ (Crisis Group, 2019).

Uluslararası Af Örgütü, Türkiye'deki basın özgürlüğüne yönelik ihlalleri belgeleyen raporlar yayımlamaktadır. 2017 yılında yayımlanan "Gazetecilik Suç Değildir" başlıklı raporda, gazetecilerin tutuklanması ve medya kuruluşlarının kapatılması ele alınmıştır. Bu raporlar, uluslararası kamuoyunun dikkatini çekerek Türk hükümetinin basın özgürlüğüne yönelik politikalarını gözden geçirmesine neden olmuştur. Rapordan bir alıntı şu şekildedir: *Türkiye’de ifade özgürlüğü, artan ve sürekli devam eden bir baskı ile karşı karşıya bulunmaktadır. Temmuz 2016’daki başarısız darbe girişiminin ardından, hükümeti eleştiren akademisyenler, gazeteciler ve yazarlar cezai soruşturmalara maruz kalmakta, yargılanma süreçleriyle karşılaşmakta, taciz, sansür ve yıldırma girişimleriyle hedef alınmaktadır. Medya üzerindeki bu yoğun baskı, bazı çevrelerde "gazeteciliğin sonu" olarak tanımlanacak kadar ciddi boyutlara ulaşmıştır* (Amnesty International, 2024).

Human Rights Watch (HRW), Macaristan hükümetinin sivil toplum kuruluşlarına (STK) yönelik baskıları ve medya özgürlüğüne getirilen kısıtlamaları eleştiren raporlar yayımlamıştır. 2019 yılında yayımlanan "World Report 2019" başlıklı raporda, Macaristan'daki STK'lara yönelik yasalar ve medya üzerindeki kontrol ele alınmıştır. Bu rapor, Avrupa Birliği'nin Macaristan'a yönelik yaptırım tehditlerinde bulunmasına ve uluslararası kamuoyunda endişelere yol açmıştır.

“Eylül ayında Avrupa Parlamentosu, Macaristan’daki durumla ilgili olarak 7. Maddeyi harekete geçirmek için üçte iki çoğunlukla karar aldı. Parlamento, yargı bağımsızlığı, ifade özgürlüğü, örgütlenme özgürlüğü, akademik özgürlük, göçmenlerin ve sığınmacıların hakları gibi geniş bir yelpazede endişelerini dile getirdi. Aralık 2017’de Avrupa Komisyonu, Macaristan’ın 2017 Yükseköğretim Yasası ve yabancı fonlu STK’lara ilişkin yasasını Avrupa Birliği Adalet Divanı’na taşıdı. Temmuz

---

³¹https://www.crisisgroup.org/content/turkiyes-pkk-conflict-visual-explainer?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 24.03.2024)

2018'de komisyon, Macaristan'ın 2017 sığınma yasasını da mahkemeye sevk etti. Ayrıca Mayıs ayında kabul edilen anti-STK yasasıyla ilgili olarak uygulama işlemleri başlattı.” (Human Rights Watch, 2019 s.223).

2.2. Misyoner Teşkilatlarının Uluslararası STK'larla İlişkisi

Misyoner teşkilatları, genel olarak dinî bir inancı veya hedefi yaygınlaştırmak ve diğer toplumlara misyonerlik kanalıyla kendi inançlarını ve değerlerini aktarmak amacı güden kuruluşlardır. Tarihi açıdan baktığımızda, Hristiyanlıkta misyonerlik çalışmaları en çok yaygın olan faaliyet olmuştur. Misyoner teşkilatları, Batı medeniyetinin yaygınlık kazanması ve Hristiyanlık inancının temel ilkelerinin özümsemesi idealiyle çoğu zaman yerel halklar nezdinde çalışma yapmıştır. Bu teşkilatlar, yalnızca dini öğretileri yaymayı amaçlamakla kalmamış; aynı zamanda eğitim, kültür, sağlık ve sosyal alanlarda da çeşitli faaliyetler gerçekleştirmişlerdir. Modern dönemdeki misyoner teşkilatları, özel olarak gelişmekte olan ülkelerde hem dini öğretileri yayma hem de yardım, uyum ve entegrasyon amaçlı çalışmalarda bulunur (Ferris, 2005).

Misyoner teşkilatları farklı isimler altında birçok teşkilat kurmuştur. Bunlardan bazıları eğitim ve sağlık alanına yoğunlaşmışken bazıları da sağlık ve sosyal hizmetler alanına yoğunlaşmışlardır. World Vision (Dünya Vizyonu), teşkilatı Hristiyan bir misyoner teşkilatıdır ve küresel çapta insani yardım, yoksulluğun azaltılması ve kalkınma projelerinde önemli roller üstlenir. Sıklıkla seküler STK'larla iş birliği yaparak, kıtlık, savaş ve doğal afet gibi kaos bölgelerinde ortak projeler yürütmektedir. Misyonerliği insani yardımla birleştirerek, mağduriyet yaşanan toplumlarda geniş bir etki yaratmaya çalışmışlardır. ABD merkezli Samaritan's Purse Hristiyan misyoner teşkilatı, dünyanın birçok yerinde genel olarak sağlık ve acil yardım çalışmaları yapar. Diğer teşkilatlar gibi sivil toplum kuruluşları ile iş birliği içerisinde olunarak afet yaşanan bölgelerde aktif olurlar. Bununla beraber, her misyoner teşkilatı gibi dini öğretileri özümsetme amacı güder ve bu konuda da faaliyetler yapar.

1940'larda kurulan Christian Aid (Hristiyan Yardımı) adlı bu Hristiyan sivil toplum kuruluşu, kalkınma ve insani yardım çalışmalarına ağırlık vermiştir. Seküler ve dini sivil toplum kuruluşları ile birlikte çalışmalar yaparak, özel olarak yoksulluğun ve çatışmaların olduğu bölgelerde faaliyet gösterir. Birleşmiş Milletler gibi devasa büyük uluslararası kuruluşlarla ortaklık içerisinde (Olsen, 2016). Burada da görüldüğü üzere misyoner faaliyetler yapan uluslararası bu kuruluşlar yardım, eğitim,

kalkınma, sosyal hizmetler, sağlık ve acil yardım alanındaki faaliyetleri önceliklerine alarak asıl misyonlarını yerine getirmek amacıyla mağduriyet yaşanan bölgelerde aktif olarak çalışma yapmışlardır.

Misyoner örgütleri, insani yardım ve kalkınma projelerinde sıklıkla uluslararası STK'larla ortaklıklar kurarlar. Bu tür iş birlikleri, büyümenin etkin kullanımı, yapısal değişimler ve kültürel farklılıkların dikkate alınmaması açısından büyük faydalar sağlar. Örneğin, çatışma veya kriz bölgeleri Hıristiyan misyonerleri ile seküler STK'lar, dini veya ideolojik farklılıklar bir kenara bırakarak, acil yardım konusunda birlikte hareket edebilirler. Bu kuruluşlar aynı zamanda Birleşmiş Milletler gibi küresel organizasyonlarla da çeşitli projelerde iş birliği faaliyetleri yürütmektedir (Phillips, 2024).

2.2.1. Gaziantep'te Amerikan Board ve Amerikan Koleji

Gaziantep, Suriye savaşı nedeniyle İstanbul'dan sonra en fazla göç alan şehirlerden biri olmasının yanı sıra, birçok uluslararası sivil toplum kuruluşuna (STK) bulunduğu bir şehirdir. Bu durum, misyonerlik faaliyetleri açısından da dikkat çekici bir alan oluşturmuştur. Özellikle mağduriyetin yoğun olduğu bölgelere eğitim, sağlık, sosyal, kültürel ve acil yardım temelli çalışmalar yapmak üzere giden misyoner teşkilatlarının, Suriye savaşı sonrası Gaziantep gibi güvenli bölgelerde aktif rol alması, bu konunun detaylı bir şekilde incelenmesini gerektirmiştir. Ancak, Gaziantep'in uluslararası misyoner faaliyetlerle ilişkisi sadece bu savaşa sınırlı değildir. Şehir, Osmanlı'nın zayıfladığı 1800'ler ve 1900'lerin başlarında da birçok yabancı kuruluşun faaliyetlerine ev sahipliği yapmıştır.

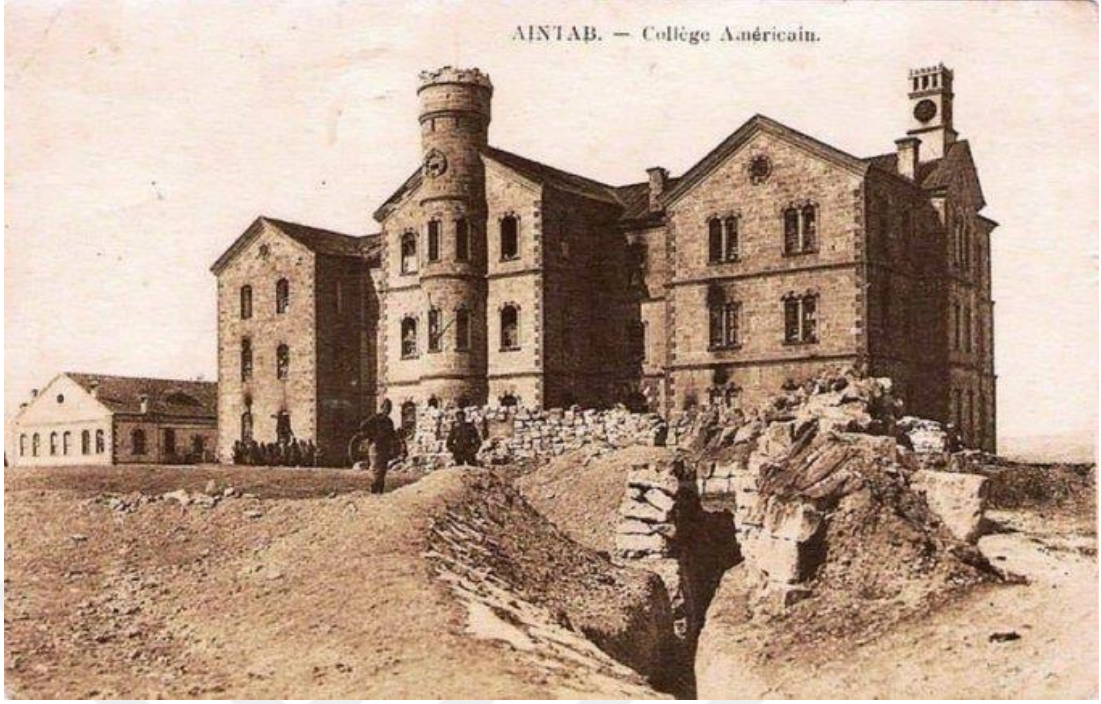
Tarih boyunca misyoner unsurlar, özellikle 1860'lardan 1915'lere kadar Osmanlı Devleti'nin çeşitli bölgelerinde okullar, kiliseler, hastaneler ve yetimhaneler açmış; sistematik bir şekilde yürüttükleri çalışmalarla Osmanlı'nın parçalanmasında önemli bir rol oynamışlardır. Bu faaliyetlerin günümüzde de farklı biçimlerde devam ettiği bilinmektedir. Misyoner unsurların en etkili olanlarından biri, 1810 yılında Boston'da kurulan ve kısa adı ABCFM olan Amerika Yabancı Misyon Temsilcileri Birliği ya da bilinen adıyla Amerikan Board'dur (Döşkaya, 2018, s. 355). Amerikan Board'un Anadolu'daki misyonerlik çalışmaları, 1860 yılında Harput'ta düzenlenen yıllık toplantıda alınan kararlara göre, Türkiye'nin Batı, Doğu ve Merkezi olmak üzere üç ana bölgeye ayrılmıştır. Antep, bu bölgelerden "Merkezi Türkiye Misyonunun

merkezi olarak seçilmiş ve Amerikan Board için büyük bir öneme sahip olmuştur (Döşkaya, 2018, s. 357).

Misyonerlerin Osmanlı Devleti'ndeki en önemli etkilerinden biri, Amerika'nın bölgedeki varlığını güçlendirmek ve yaygınlaştırmak olmuştur. Bu süreçte din değiştirme, okul açma, matbaa kurma gibi çeşitli yöntemler kullanılmış; Amerikan ekonomisinin Osmanlı topraklarına nüfuz etmesi sağlanmıştır (Kocabaşoğlu, 1998, s. 44-55)

Antep'teki Amerikan Board misyonerlerinin varlığına dair ilk kayıtlar, 1818-1819 yıllarına dayansa da Amerikan kaynaklarına göre şehir, 1848 yılında misyoner tabiriyle "işgal edilmiş" ve burada bir misyoner istasyonu kurulmuştur (Kocabaşoğlu, 2000, s. 69; Şimşir, 2005, s. 274). Antep'e gelen ilk Amerikalı misyonerler, 1830 yılında Bağdat'a için yola çıkıp Antep'e de uğrayan Parnell, Hamilton ve Newman'dır. Bu misyonerler, kentte Ermeni harfli Türkçe İnciller dağıtmış ve İzmir'den çeşitli dini yayımlar göndermişlerdir (Kocabaşoğlu, 1998, s. 70)

Dr. Azariah Smith, Antep'te hizmet veren ilk misyoner doktor olarak, tıbbi misyonu nedeniyle kolayca oturma izni almayı başarmış ve faaliyetlerine hızla başlamıştır. Dr. Smith, 1844 yılında kente gelerek dini kitaplar satmış, bu süreçte Ermenice öğrenmiş ve Kürkçüyanlar ile Nizipliyanlar gibi zengin Ermeni ailelerinden destek almıştır. Ayrıca, meteoroloji, arkeoloji ve doğa tarihi alanlarında çalışmalar yapmış buradan elde ettiği bulgular 'American Journal of Science' dergisinde yer almıştır. Ancak Dr. Smith, 3 Temmuz 1851 tarihinde tifo ve zatürreden hayatını kaybetmiştir. Ölümünden yaklaşık otuz yıl sonra, onun anısına şehirde "Azariah Smith Memorial Hospital" adıyla bir hastane kurulmuştur (Kocabaşoğlu, 2003, s. 70) Bu hastane ilk dönemlerde kendi amaçları doğrultusunda yıllarca hizmet vermiştir. Son dönemler de MMT Amerika Hastanesi adıyla çalışmaya devam etmektedir.

Resim 6. Gaziantep Amerikan Koleji ³²

Gaziantep’te 1900’lerden itibaren aktif olarak faaliyet gösteren Amerikan Board, bölgede kurduğu Amerikan Koleji’ne atadığı son başkan John Ernest Merrill ile dikkat çekmektedir. Merrill, yalnızca kolejde yürüttüğü çalışmalarla değil, kolej dışında gerçekleştirdiği faaliyetlerle de Gaziantep’teki misyonerlik çalışmaları açısından önemli bir isim olmuştur. Hatta Fransızların bölgede yürütmeye çalıştığı sömürgecilik faaliyetlerinde ve yaşanan çatışmalar da hem koleji hem de şahsıyla Fransızlara pek çok destek sağlamıştır.

Şehitkamil Yayınları’ndan çıkan “Ayntab Amerikan Koleji ve Son Başkan’ın Hatıraları” kitabında, kolejin son başkanı John Ernest Merrill’e ayrılan bölümde bu konulara dair önemli bilgiler yer almaktadır. Merrill, 1900’lerin başında Antep ile birlikte Zeytun, Maraş, Adana, Haçin, Tarsus, Urfa, Harput ve Kilis gibi bölgelerde faaliyetlerini yoğunlaştıran Ermenilerin en aktif destekçileri ve yönlendiricileri arasında sayılmaktadır. Antep ve çevresindeki Ermeni faaliyetleriyle her zaman yakından ilgilenen Merrill, 1915 yılında Maraş Ermenilerinin sevki sırasında da sürekli Maraş’a gidip gelerek buradaki olaylarla birebir ilgilenmiş ve Maraş’tan yapılan sevkler hakkında bir rapor hazırlamıştır. Birinci Dünya Savaşı sonrasında

³² <https://x.com/antolojiantep/status/1606916338915614721> (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

başlayan işgaller sırasında da kolejın müdürü olarak görev yapan Merrill, özellikle işgalcilerin tercümanlığını yapan yerel Ermenilerden Levonyan Ador ve Amerikan Koleji'nde müfettiş olarak görev yapan Dr. Trobiliç ile işgalcilerin Antep'teki faaliyetlerine hem yardımcı olmuş hem de çoğu zaman bu faaliyetlere öncülük etmiştir (Güllü & Dağ, 2020).

Misyoner örgütler, faaliyetlerini yürütmeden önce hedef bölgeler hakkında derinlemesine analizler ve hazırlıklar yaparak sistematik bir tarzda faaliyetlerde bulunurlar. Amaçlarına ulaşmak için resmi prosedürleri etkili bir şekilde kullanır ve gittikleri bölgelerde profesyonel bir şekilde örgütlenirler. Bu süreçte, hem sahada kullanabilecekleri gerekli donanımlara sahip olur hem de mali kaynaklarını stratejik bir şekilde yönetirler. Modern dönemde ise, önceki yöntemlerden farklı olarak, savaş ve kriz bölgelerinde uluslararası sivil toplum kuruluşları (STK) adıyla, bölgenin ihtiyaçlarına uygun bir dil ve yöntemle faaliyetlerini sürdürürler.

Bu tür yapıların temel stratejilerinden biri, insani yardım ve kalkınma çalışmaları gibi genel kabul gören faaliyetlerle meşruiyet kazanmaktır. Yerel halkın güvenini kazanmayı amaçlayan bu yaklaşımlar, sağlık, eğitim ve altyapı gibi alanlarda hizmet sunarak derin bir etki oluşturmayı hedefler. Ancak bu faaliyetlerin arka planında, ideolojik ve kültürel dönüşüm projeleri yer alabilir. Uluslararası arenada aldıkları destek ve medya araçlarını kullanmadaki becerileri, bu örgütlerin etkinliklerini artıran unsurlardır. Ayrıca, yerel yönetimlerle iş birliği yaparak veya onları dolaylı yollarla etkileyerek daha geniş bir alanda nüfuz oluşturmayı hedeflerler. Bu durum hem ulusal kimlikleri hem de kültürel bağımsızlığı tehdit eden bir unsur olarak değerlendirilebilir. Özellikle kriz bölgelerinde faaliyet gösteren bu tür yapıların, insani yardımı araçsallaştırarak politik ve ideolojik kazanımlar elde etmeye çalışmaları dikkatle ele alınması gereken bir meseledir. Etkilerinin azaltılması ve denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi için ulusal ve uluslararası düzeyde daha şeffaf ve aynı zamanda hesap verilebilir bir sistemin hayata geçirilmesi zorunludur.

2.2.2. Gaziantep'teki İlk Uluslararası STK Faaliyeti: Merrill N. Isely

Gaziantep, yüzyıllardır birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir şehirdir. Şehrin sokakları, çarşıları ve yaşamı, birçok edebi esere de konu olmuştur. Anadolu coğrafyasında, Arap Yarımadası ile Avrupa kıtası arasında yer almasından dolayı Gaziantep, tarih boyunca çeşitli saldırılara ve krizlere sahne olmuştur. Son yirmi yıl içerisinde ise Suriye iç savaşı nedeniyle yoğun bir göç dalgasına maruz kalmıştır.

Türkiye'nin açık kapı politikası doğrultusunda gelen göçmenlerin en yoğun olarak yerleştiği şehirlerden biri Gaziantep olmuştur. Bu durum, göçmenlere yönelik çalışmalar yapmak amacıyla uluslararası STK'ların hızla şehre gelmesine neden olmuştur. Ancak bu STK'ların tamamının hangi amaçlarla geldiği ve ne tür faaliyetler yürüttüğü konusunda tam bir kontrol sağlanamamıştır.

Gaziantep, Birinci Dünya Savaşı döneminde de Amerikan misyonerlerinin şehre gelerek Ortodoks Ermenilere yönelik misyonerlik çalışmaları yürütmesine tanıklık etmiştir. Şehirde yaşayan ve Avrupa'da eğitim almış bazı kıymetli şahsiyetler, bu konular üzerine çeşitli çalışmalar yapmıştır. Örneğin, 1909 yılında Gaziantep'te doğan yazar, pedagoğ ve Doçent Doktor Mitat Enç, bu konuyla ilgili çalışmalar gerçekleştirmiştir. 2022 yılı Nisan ayında yayımlanan Çelebi Dergisi'nin 7. sayısı, "Kelimleri Memleket Kadar Büyük: Mitat Enç" başlıklı dosya konusuyla tamamen Mitat Enç'e ayrılmıştır. Bu özel sayıda, Gaziantep Üniversitesi Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sabri Genç tarafından kaleme alınan "Yirminci Asrın Şahidi: Mitat Enç" adlı yazıda, Mitat Enç'in hayatında önemli bir yere sahip olan Mr. Isely'den (Gaziantep'te Mister Avizli olarak bilinir) bahsedilmiştir. Hatta şehirde, Kavaklık semtinde onun adını taşıyan "Mister Ayizli Sokağı" bulunmaktadır (Genç, 2022, s.144)

Merrill N. Isely, 1920 ile 1961 yılları arasında Gaziantep'te yaşayan bir Amerikalı misyonerdi. Kendisi, Amerikan Board of Commissioners for Foreign Missions (ABCFM) adlı örgüt adına Gaziantep'te önemli projelere liderlik etti. Çalışmaları sırasında sağlık, eğitim, tarım ve çevre alanlarında çeşitli faaliyetlerde bulundu. Isely'nin en dikkat çekici projelerinden biri, Azariah Smith Memorial Hastanesi'nin yönetimi oldu. Bu hastane, dönemin en modern tıbbi olanaklarını sunarak bölge halkına sağlık hizmetleri sağlamada kritik bir rol oynadı. Isely, Gaziantep'te kaldığı süre boyunca sadece sağlık hizmetleriyle ilgilenmedi; aynı zamanda bölgenin kalkınmasına katkı sağladı. Özellikle ağaçlandırma projelerinde aktif rol aldı ve Türk hükümetini Gaziantep'te ağaç yetiştirme projeleri başlatmaya ikna etti. Ayrıca arıcılık ve diğer tarımsal projelerle de ilgilendi. Isely'nin Gaziantep'teki deneyimleri ve çalışmaları, Yale Üniversitesi Divinity Library'de bulunan Merrill Isely Belgeleri koleksiyonunda detaylı bir şekilde belgelenmiştir. Bu koleksiyon, 1919-1961 yılları arasında ailesine ve arkadaşlarına yazdığı mektupları,

yazılarını ve raporlarını içermektedir. Bu belgeler, Isely'nin Türkiye'deki yaşamı ve çalışmaları hakkında kapsamlı bilgiler sunmaktadır.³³

Isely'nin Gaziantep'te yaşadığı süre içerisinde onunla tanışık olup birlikte vakit geçiren ve yukarıda da adından bahsettiğimiz Mitat Enç "Bitmeyen Gece" adlı kitabında da kendisine bir bölüm vermiş ve misyonerlik konusunda duyduğu şüpheyi hikâye formatında yaşanan olaylardan yola çıkarak anlatıp bazı detaylara yer vermiştir. Mesela kitabında yerel halk ile kurduğu dostluklara rağmen, şehirde ona karşı kuşku duyanların sayısı az değildi. Birçok kişi, tek niyetlerinin Müslümanları din değiştirmeye ikna etmek ya da kendi ülkesi adına casusluk yapmak olduğuna inanıyordu. Sonuçta, kendi ülkesindeki konforu ve refahı bırakıp bu yoksul bölgelere kadar gelmelerinin ardında mutlaka gizli bir amacın olması gerektiği bilgilerine yer vermiştir. Yine Isely'nin şehrin problemlerini fark edip dile getirmekle yetinmeyen, bu sorunlara çözümler üretmeyi kendine görev edindiğini belirtmiştir. Bir gün, yağlı boya tablosunu yapmaya çalıştığı Dülük'ün çıplak ve kızıl tepelerine bakarak, "Eskiden buralar tamamen ormanlarla kaplıymış. Yeniden ağaçlandırılması gerekiyor," demişti. Bu sözün ardından, bu hedefi gerçekleştirmek için kendini adadı. Şehrin yöneticilerinden, arada bir kenti ziyaret eden Bakanlara kadar, karşısına çıkan herkese bu konunun önemini anlatmaktan geri durmadı. Uzun yıllar süren çabalarının ardından ilk ağaçlandırma çalışmaları başladığında, bizzat yüzlerce fidan dikti; boş vakitlerinde bu fidanları suladı ve ağaçlandırma derneklerinin kurulmasına önyak oldu. Tarihi kalıntılara olan ilgisi de dikkat çekiciydi. Tatillerini bu alanları ziyaret ederek geçirir, fotoğraflar çeker ve karşısına çıkan herkese bu yerlerin geçmişini anlatmaktan büyük keyif alırdı (Enç, 2017, s. 119-123).

Merrill N. Isely'nin Gaziantep'te gerçekleştirdiği faaliyetler, kente uluslararası düzeyde bir misyonerlik ve kalkınma perspektifi getirdiği için, bunların Gaziantep'teki ilk uluslararası sivil toplum kuruluşu (STK) faaliyeti olarak değerlendirilebileceği bir hipotez oluşturmak mümkündür. Isely, Amerikan Board of Commissioners for Foreign Missions (ABCFM) adına Gaziantep'te görev yapıyordu. ABCFM, 19. ve 20. yüzyıllarda dünyanın farklı bölgelerinde insani yardım, eğitim ve kalkınma çalışmaları yapan uluslararası bir organizasyondur. Isely'nin bu misyonerlik örgütüyle olan bağlantısı, onun Gaziantep'teki faaliyetlerini uluslararası bir bağlama oturtmaktadır.

---

³³ <https://archives.yale.edu/repositories/4/resources/112> (Erişim Tarihi: 03.12.2024)

ABCFM, STK mantığıyla çalışan bir organizasyon olarak değerlendirilebilir. Isely'nin buradaki faaliyetleri, Gaziantep'in uluslararası düzeyde bir sivil toplum girişimine ilk kez tanıklık ettiği bir dönemi temsil edebilir.

2.3. Ülkelerin Uluslararası STK Vizyonu

2.3.1. İngiltere

Birleşik Krallık'ta sivil toplumla ilgili politikaların oluşturulması, her ülke ya da bölgedeki hükümetlerin sorumluluğundadır. İngiltere ve Galler'de kayıtlı sivil toplum kuruluşlarının sayısı 167.000'i aşmaktadır. (AB, Kamu-STK İş birliği, 2019, s.46)

British Overseas NGOs for Development (BOND) ağı, uluslararası kalkınmaya odaklanan 275'ten fazla İngiltere merkezli kuruluşu bünyesinde barındırmaktadır. Ayrıca, İngiliz Kızılhaçı, Plan International ve Sınır Tanımayan Doktorlar (Médecins Sans Frontières) gibi büyük STK'lar, dünya genelinde pek çok ülkede aktif olarak faaliyet göstermektedir.³⁴ Bu STK'lar, çeşitli konularda geniş bir yelpazede çalışmalar yürütmektedir. Örneğin, İngiliz Kızılhaçı ve Sınır Tanımayan Doktorlar gibi STK'lar, Afganistan, Somali ve Suriye gibi çatışma bölgelerinde acil yardım sağlama faaliyetlerinde bulunurken; Plan International ve ActionAid gibi STK'lar ise Afrika, Asya ve Latin Amerika'da kadın ve çocuk hakları, yoksullukla mücadele ve eğitim alanlarında önemli projeler gerçekleştirmektedir.

WaterAid ve Doctors of the World gibi kuruluşlar, temiz su, sanitasyon ve sağlık hizmetleri sunarak, yoksul bölgelerde yaşam koşullarını iyileştirmeye çalışmaktadır. İngiltere merkezli STK'lar, özellikle Afrika'da sağlık, yoksullukla mücadele ve eğitim gibi konularda kıta genelinde birçok kuruluş faaliyet yürütmektedir. Güney Asya ve Orta Doğu'da Bangladeş, Irak ve Afganistan gibi ülkeler, süregelen çatışmalar ve krizler sebebiyle insani yardım ve kalkınma projelerinin merkezinde yer almaktadır.³⁵

İngiltere merkezli sivil toplum kuruluşları (STK'lar), Suriye İç Savaşı sonrasında Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar için çok çeşitli insani yardım ve destek programları geliştirdi. Bu kuruluşların faaliyetleri özellikle eğitim, sağlık, gıda

³⁴ <https://www.bond.org.uk/what-we-do/working-groups/> (Erişim Tarihi 27.08.2024)

³⁵ https://donare.info/en/humanitarian_organizations_united_kingdom (Erişim Tarihi 02.09.2024) <https://humanitariancareers.com/international-development-ngo-london/> (Erişim Tarihi 02.09.2024)

güvenliği, barınma ve geçim desteği alanlarına yoğunlaşmıştır. Bu kapsamda, İngiltere'nin İnsani Yardım Fonu (FCDO) ve Afet Acil Durum Komitesi (DEC) gibi önde gelen kuruluşlar, yerel ortaklar aracılığıyla Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara geniş çaplı yardımlar sağlamıştır.

Birleşik Krallık Hükümeti ve FCDO, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların eğitim, sağlık ve barınma, ihtiyaçlarını karşılayabilmek için AB'nin Mültecilere Yardım Fonu çerçevesinde destek sağlamıştır. Bu program, sığınmacıların temel ihtiyaçlarını karşılamaları amacıyla nakit yardımlar yapmayı, okul inşa etmeyi ve öğretmenlerin eğitilmesini içermektedir. Ek olarak, sağlık personelinin eğitilmesi ve birincil sağlık hizmetleri sağlanması için finansal destek verilmiştir. DEC üyesi yardım kuruluşları, su temini, hijyen kitleri ve beslenme desteği gibi acil ihtiyaçları karşılamak üzere sahada kapsamlı çalışmalar yürütmüştür. Örneğin, DEC üyeleri, 2023'teki deprem sonrasında Türkiye'deki depremzedelere sıcak yemek, barınma, hijyen malzemeleri ve nakit yardım sağlamak üzere programlar düzenlemiştir (UK Government, 2023).

DEC ve FCDO gibi kuruluşların, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar için sunduğu kapsamlı destekler, barınma ve gıda güvenliği sağlamaktan psikososyal desteğe kadar uzanmaktadır. FCDO'nun 2022–2023 mali yılı verilerine göre, Türkiye'de 150 binden fazla sığınmacıya nakit desteği sağlanmıştır. Benzer şekilde, hijyen ve sağlık alanında on binlerce sığınmacıya su, sanitasyon ve sağlık malzemeleri dağıtılmıştır. Ayrıca, eğitim desteği kapsamında binlerce çocuğun okullara erişimi sağlanmış ve eğitim kalitesi iyileştirilmiştir.³⁶

Gaziantep'te Uluslararası STK statüsüyle çalışma yapan STK'ları ziyaret etmek amacıyla Ankara Büyükelçisi Dominick Chilcott 5 Aralık 2018'de Gaziantep'e gelmiştir. Londra Gazete ve Gaziantep yerel kanalı GRT TV haberi şu şekilde vermiştir: *“İngiltere'nin Ankara Büyükelçisi D. Chilcott bir dizi ziyaret için geldiği Gaziantep'te aralarında Gaziantep Valiliği, ulusal ve uluslararası STK'lar ile Gaziantep Büyükşehir Belediyesinin olduğu birçok kurumu ziyaret etti. Ziyaretlerde*

---

³⁶<https://www.dec.org.uk/how-dec-charities-are-helping-survivors-in-turkey-and-syria>
(Erişim Tarihi: 09.09.2024)

özellikle Suriye meselesi ve sığınmacılar konusu ele alınırken yapılması gereken hususlar konusunda da fikir alışverişinde bulunuldu.”³⁷

Tezimizin üçüncü bölümünde, İngiltere merkezli olup Suriye'deki iç savaş sonrasında Türkiye'ye, özellikle Gaziantep'e gelerek ofis açan veya projeler yürüten aşağıdaki beş sivil toplum kuruluşuna dair bilgiler sunulacaktır:

- Islamic Relief Worldwide (*İslamic Relief Dünya Çapında Yardım Derneği*)
- Save The Children International (*Çocukları Kurtarın Uluslararası Yardım Derneği*)
- Human Appeal (*İnsani Yardım Derneği*)
- Mentor Initiative (*Mentor Girişimi*)
- Action for Humanity (*İnsanlık Adına Eylem Kuruluşu*)

2.3.2. Amerika Birleşik Devletleri (ABD)

ABD'nin yurt dışında çalışma yapan STK'ları, küresel ölçekte önemli bir role sahiptir. Bu STK'lar çeşitli alanlarda faaliyet göstermekte ve geniş bir coğrafyaya yayılmaktadır.

ABD'de yaklaşık 1,5 milyon STK faaliyet göstermektedir ve bunların önemli bir kısmı uluslararası alanda çalışmalar yürütmektedir. Ancak tam sayı zamanla değişebilir, çünkü bazıları sadece belirli projelerle belirli dönemlerde faaliyette bulunur. WANGO'ya (Dünya Sivil Toplum Kuruluşları Birliği) göre, dünya genelinin tamamında 190'dan fazla ülkede 54.000'den fazla STK faaliyet göstermektedir ve bunların büyük bir kısmı ABD merkezlidir.³⁸

ABD merkezli STK'lar birçok farklı alanda faaliyet göstermektedir. Mesela Amerikan Kızıllaçı doğal afet, acil durum müdahaleleri ve savaş bölgelerine yardım gibi alanlarında çalışmaktadır. Yine salgın hastalıklarla mücadele, temiz su temini, sağlık hizmetleri sağlama da HIV/AIDS, sıtma programları da diğer çalışma alanlarındandır. Ayrıca, uluslararası eğitim programları ve kalkınma projeleri, kadın ve azınlık hakları ile demokrasi çalışmaları; sürdürülebilir kalkınma, iklim değişikliği ve doğal kaynakların muhafaza edilmesi gibi konular da diğer önemli çalışma alanları

³⁷<https://londragazete.com/turkiye/167030/ingiltere-buyukelcisi-chilcottan-gaziantep-ziyaret/> (Erişim Tarihi: 14.09.2024)

³⁸ <https://wango.org/resources.aspx?section=ngodir> (Erişim Tarihi 18.09.2024)

arasındadır. ABD STK'larının yoğun faaliyet gösterdiği bölgeler genellikle ihtiyaçların yüksek olduğu yerlerdir. Özellikle Ortadoğu, Asya, Afrika ve Latin Amerika ülkeleridir.³⁹

Amerika merkezli STK'lar, Suriye krizine yönelik olarak Türkiye ve diğer komşu ülkelerde önemli insani yardım faaliyetleri yürütmektedir. Bu STK'ların faaliyet alanları arasında, özellikle güvenlik sağlama ve Suriyeli sığınmacıların ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik sağlık, gıda, hijyen, barınma gibi çeşitli hizmetler bulunmaktadır. Örneğin, USAID ve ortakları, güvenli içme suyu, sanitasyon tesisleri ve hijyen ürünleri sağlamak üzere acil durum su taşıma hizmetleri sunmaktadır. Ayrıca, bu kurumlar Türkiye gibi sığınmacı nüfusun yoğun olduğu bölgelerde sağlık hizmetlerine erişimi artırmak amacıyla mobil sağlık ekipleri ile temel sağlık hizmetlerini ulaştırmaktadır. ABD hükümetinin toplam insani yardım fonları 2012-2023 Mali yıllarında Suriye Müdahalesi için 17.186.258.203 \$ harcama yaptıklarını bildirdi (USAID, 2024, s.1).

Bu STK'lar, UNICEF ve UNHCR gibi BM kuruluşlarıyla birlikte, özellikle çocuklar için beslenme desteği sağlamak ve sağlık hizmetlerine ulaşamayan kitlelere mobil sağlık ekipleri göndermektedir. Bu faaliyetler kapsamında, USAID'in sağladığı fonlarla, gıda yardımı, çocuklara yönelik beslenme desteği ve hijyen ürünleri dağıtımı yapılmaktadır. Ayrıca, Suriyeli çocuklar için güvenli öğrenme alanları ve eğitim desteği sağlanmakta, travmaya uğrayan bireylere psikososyal destek sunulmaktadır.⁴⁰

USAID, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara eğitim, sağlık ve psikososyal destek sağlayan projeler yürütmektedir. Özellikle deprem sonrasında bu yardımları artırarak Suriyeli ve Türk topluluklarına yönelik acil destek sağlamaktadır. USAID'in desteği, Türkiye'nin sığınmacı barınma alanları gibi yoğun sığınmacı bölgelerinde temel ihtiyaçlara erişimi artırmaktadır (USAID, 2024). International Rescue Committee (IRC), özellikle güvenli alanlarda sığınmacılara yönelik temel hizmetler ve çocuk koruma programları sağlamaktadır. Eğitim ve psikososyal destek hizmetlerine ek olarak, IRC Suriyeli çocukların Türkiye'deki eğitim sistemine entegrasyonunu desteklemektedir.⁴¹ Mercy Corps, Türkiye ve Suriye sınırındaki sığınmacı topluluklarına temel gıda ve sağlık yardımları sağlamaktadır. Ayrıca,

³⁹ <https://www.usaid.gov/partner-with-us/ngo> (Erişim Tarihi 25.09.2024)

⁴⁰ <https://www.usaid.gov/fact-sheet/us-humanitarian-assistance-response-syrian-crisis> (Erişim Tarihi 28.09.2024)

⁴¹ <https://www.rescue.org/uk/country/syria> (Erişim Tarihi 03.10.2024)

sığınmacı kadın ve çocukların ihtiyaçlarına özel destek sunarak yerel ekonomiye katkı sağlama hedefiyle küçük ölçekli girişimcilik projelerine destek vermektedir.⁴² Chesnier, özellikle Türkiye'nin güneyinde yer alan sığınmacı topluluklarına yönelik temel ihtiyaçların karşılanmasına odaklanmaktadır. Ayrıca, kadınların ve gençlerin eğitim olanaklarına erişimini kolaylaştıran projeler geliştirmektedir (CARE, 2021).

AFAD koordinasyonunda Suriyeli misafirler için kurulan kamplar ve bu kamplarda sunulan hizmetler, eksiklikler bulunsa da diğer ülkelerle kıyaslandığında oldukça profesyonel ve iyi şartlarda olduğu uluslararası raporlarda da belirtilmektedir. Örneğin, 2017 Küresel İnsani Yardım Raporu verilerine göre, Türkiye, 6 milyar ABD doları değerinde insani yardım sağlayarak, 6,3 milyar dolarlık yardımla birinci sırada yer alan ABD'nin hemen ardından, dünyanın en büyük ikinci insani yardım sağlayıcısı olmuştur. Bu yardımların büyük bir kısmı ise Suriyeli vatandaşlara yönelik gerçekleştirilmiştir (AFAD, 2017).

ABD'nin Gaziantep'te ofis açan uluslararası sivil toplum kuruluşları İç işleri bakanlığı üzerinden aldıkları izinlerle çalışmalarını yaparken prosedürlere aykırı şekilde davrandıkları zaman izinleri iptal edilebiliyor. Bu kapsam da tezimizin 3. bölümünde de detaylarına yer vereceğimiz Mercy Corps isimli ABD menşeli bir yardım kuruluşu 2017 yılında faaliyetlerinin mevzuata aykırı olması sebebiyle izinleri iptal edilmiştir. Aydınlık gazetesinde bu konuyla ilgili yayımlanan makalede şu sözlere yer verilmiştir: *“Yenişafak yazarı Mehmet Acet, Gaziantep ve Suriye'de faaliyet gösteren, BM çatısı altında çalışan yardım kuruluşlarını ele aldığı bir yazı kaleme aldı. Yazıda, Gaziantep'e yerleşen “uluslararası yardım kuruluşları” konusu gündeme geldiğinde, Suriye meselesiyle yakından ilgilenen bir devlet kurumu başkanı, ABD merkezli Mercy Corps adlı bir yardım kuruluşundan bahsetti. Bu kuruluşun Türkiye'deki faaliyetleri, Mart 2017'de İçişleri Bakanlığı tarafından alınan bir kararla durdurulmuştu.”*⁴³ Yine Anadolu Ajansında bu konuya dair bir haber yayınlanmıştır: *“ABD merkezli uluslararası STK Mercy Corps'un, Türkiye genelinde sahip olduğu temsilcilik açma izni 20 Şubat'ta iptal edildi. Kuruluşun, kendisine*

⁴² <https://www.worldbank.org/en/country/turkey/publication/turkeys-response-to-the-syrian-refugee-crisis-and-the-road-ahead> (Erişim Tarihi 04.10.2024)

⁴³ https://www.aydinlik.com.tr/haber/stk-mi-ajan-kurulus-mu-56864?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 01.12.2024)

tanınan yetkilerin ötesine geçerek, yurt dışına para transferleriyle bağlantılı yasa dışı faaliyetlerde bulunduğu tespit edildi.”⁴⁴

Tezimizin üçüncü bölümünde, ABD merkezli olup Suriye'deki iç savaş sonrasında Türkiye'ye, özellikle Gaziantep'e gelerek ofis açan veya projeler yürüten aşağıdaki on sivil toplum kuruluşuna dair bilgiler sunulacaktır:

- Mercy USA for Aid and Development, Inc. (*Mercy ABD Yardım ve Kalkınma Derneği*)
- Zakat Foundation of America (*Amerika Zekat Vakfı*)
- World Vision International (WVI) (*Dünya Vizyonu Uluslararası Yardım Kuruluşu*)
- Building Markets (*Pazarları Geliştirme Kuruluşu*)
- Project HOPE - The People-to-People Health Foundation (*Umut Projesi - İnsandan İnsana Sağlık Vakfı*)
- CHF International ve Global Communities (*CHF Uluslararası ve Küresel Topluluklar Yardım Kuruluşu*)
- Relief International (*Uluslararası Yardım Kuruluşu*)
- Syrian American Medical Society Foundation (*Suriye Amerikan Tıp Derneği Vakfı*)
- Cooperative for Assistance and Relief Everywhere, Inc. (CARE), (*Her Yerde Yardım ve Destek Kooperatifi, A.Ş.*)
- Syria Relief and Development (*Suriye Yardım ve Kalkınma Kuruluşu*)

2.3.3. Fransa

Fransa'da nüfusun %24'ü sivil toplum kuruluşlarına üyedir. Ülkede STK'larda istihdam edilen ücretli çalışanların sayısı 1,8 milyona ulaşırken, gönüllü olarak çalışan bireylerin sayısı ise 16 milyondur. Ancak, kapatma bildirim zorunluluğunun olmaması ve yeterli denetim mekanizmalarının bulunmaması nedeniyle, faal olmadığı halde aktif görünen STK'lar da dâhil olmak üzere ülkedeki toplam STK sayısı 1.367.180 olarak kaydedilmiştir (AB Kamu-STK İş birliği, 2019, s. 69)

⁴⁴https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/yurt-disi-kaynakli-5-stknin-faaliyet-izinleri-durduruldu/797272?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 01.12.2024)

Fransa'nın yurt dışında çalışma yapan sivil toplum kuruluşları (STK'ları), çeşitli alanlarda küresel çapta önemli işler yürütmektedir. Bu STK'ların sayısı oldukça fazladır ve faaliyet alanları geniş bir yelpazeye yayılmaktadır.

Fransa, dünyada insani yardım ve kalkınma alanında önemli bir ülkedir. Agence Française de Développement (AFD) gibi kurumlar aracılığıyla STK'lara finansal destek sağlamaktadır. 2023'te Fransa'nın bu alandaki odağı, iklim değişikliği, yenilenebilir enerji, biyolojik çeşitlilik, kadın hakları ve sağlık gibi konulara yönelik projeler olmuştur. AFD, her yıl yüzlerce STK'yı finanse etmekte ve bu STK'lar dünya genelinde 100'den fazla ülkede çalışmaktadır.⁴⁵

Fransız STK'ları genellikle doğal afetler ve çatışmalarda etkilenen nüfuslara barınma, yiyecek ve su sağlama gibi insani yardım, yenilenebilir enerji, orman koruma ve biyolojik çeşitlilik gibi çevre koruma, temiz su ve sanitasyon, hastalıklarla mücadele ve anne sağlığı konularında sağlık, gelişmekte olan ülkelerde eğitimi geliştirme, öğretmen eğitimi ve cinsiyet eşitliği konularına odaklanma konularında eğitim, kadın hakları cinsiyet eşitliğini teşvik eden projeler ve kadınların topluma entegrasyonuna yönelik çalışmalarda bulunmuşlardır. Fransız STK'ların faaliyet gösterdiği bölgeler genellikle gelişmekte olan ülkeler ve kriz bölgeleridir. Bunlar ağırlıklı Latin Amerika, Afrika, Asya ve Ortadoğu gibi bölgelerdir.⁴⁶

Fransa merkezli uluslararası sivil toplum kuruluşları (STK'lar), Suriye Savaşı sonrasında Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli alanlarda önemli çalışmalar yürütmektedir. Bu kuruluşların faaliyetleri genellikle insani yardım, sağlık hizmetleri, eğitim, psikososyal destek ve sığınmacıların temel ihtiyaçlarının karşılanması üzerine odaklanmaktadır. Médecins Sans Frontières (Sınır Tanımayan Doktorlar-MSF), Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik sağlık hizmetleri sunmaktadır. Bu kuruluşlar, özellikle sınır bölgelerinde ve sığınmacıların yoğun olarak bulunduğu alanlarda temel sağlık hizmetleri sunmanın yanı sıra kronik hastalıkların tedavisi ve psikososyal destek sağlamaya odaklanmaktadır (Zihnioğlu, 2022).

Açlıkla Mücadele Hareketi (ACF - Action Contre la Faim), Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik gıda güvenliği, beslenme ve su sanitasyon hizmetleri

⁴⁵ <https://onu-geneve.delegfrance.org/International-humanitarian-aid-a-new-French-strategy> ve <https://www.afd.fr/en/our-areas-activity> (Erişim Tarihi 08.10.2024)

⁴⁶ <https://focus2030.org/The-French-international-solidarity-policy> (Erişim Tarihi 14.10.2024)

sunmaktadır. Özellikle sığınmacıların yoğun olarak bulunduğu bölgelerde gıda dağıtımı, hijyen kitleri temini ve temiz suya erişim projeleri yürütmektedir (Shaherhawasli & Güvençer, 2021). Handicap International, Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik rehabilitasyon hizmetleri, protez ve ortez temini, fizik tedavi ve psikososyal destek sağlamaktadır. Özellikle engelli sığınmacıların ihtiyaçlarına odaklanarak, onların topluma entegrasyonunu desteklemektedir (Doğan, 2018). Secours Islamique France (Fransız İslami Yardım- SIF), Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik gıda dağıtımı, barınma desteği, eğitim ve sağlık hizmetleri sunmaktadır. Özellikle sığınmacıların yoğun olarak bulunduğu bölgelerde temel ihtiyaçların karşılanmasına yönelik projeler yürütmektedir (Karaçay, 2024).

Tezimizin üçüncü bölümünde, Fransa merkezli olup Suriye'deki iç savaş sonrasında Türkiye'ye, özellikle Gaziantep'e gelerek ofis açan veya projeler yürüten aşağıdaki dört sivil toplum kuruluşuna dair bilgiler sunulacaktır:

- Agence d'Aide à la Coopération Technique et au Développement (ACTED) (*Teknik ve Kalkınma İş birliği Yardım Kuruluşu*)
- Handicap International (*Uluslararası Engelliler Federasyonu*)
- Le Jour d'Après / The Day After Association (*Ertesi Gün Derneği / Uluslararası Ertesi Gün Kuruluşu*)
- Union Internationale des Organisations d'Assistance et de Soins Médicaux -Union des Organisations d'Aide Médicale Syrienne (*Uluslararası Yardım ve Tıbbi Bakım Örgütleri Birliği*) (*Suriye Tıbbi Yardım Kuruluşları Birliği*)

2.3.4. Almanya

Almanya Federal Cumhuriyeti'nde (AFC) "sivil toplum kuruluşu" (STK) kavramı, hukuk sisteminde doğrudan bir yasa ile tanımlanmamıştır. Bunun yerine, Almanya'da faaliyet gösteren STK'lar, Alman Medeni Kanunu'nun 14 ile 88. maddeleri arasında düzenlenen hükümler doğrultusunda oluşturulmaktadır. Bu kuruluşlar, tüzel kişiliğe sahip dernekler, tüzel kişiliği bulunmayan dernekler ve tüzel kişilikli vakıflar olarak üç ana kategoriye ayrılmaktadır ve bu çerçevede faaliyet göstermektedir. AFC'de sivil toplumla ilişkiler geleneksel olarak belirli bir politika alanı üzerinde yoğunlaşmakta ve faaliyet alanlarını temsil eden, ticari şirket modelinde yapılandırılmış büyük dernekler tarafından organize edilmektedir. Ancak, STK'lar için kapsamlı bir çerçeve anlaşması henüz bulunmamaktadır. 2016 yılı verilerine göre

Almanya'nın nüfusu 86 milyonu aşmıştır. Ülkede 660.000'den fazla kayıtlı dernek bulunmakta ve nüfusun tahmini %20'sine tekabül eden 17,5 milyon kişi bir derneğe üyedir. Bunun yanı sıra, Almanya'da 18.000'den fazla vakıf bulunmaktadır. (AB, Kamu-STK İş birliği, 2019, s.31)

Almanya'da gelişim ve insani yardım alanlarında önemli roller üstlenen birçok STK var olup bu STK'lar afet ve kriz bölgelerinde çalışma yaparlar. Almanya kökenli bu sivil toplum kuruluşlarından yaklaşık 120 tanesi, VENRO (Alman Kalkınma ve Yardım STK'ları Birliği) çatısı altında çalışma yapmaktadır. VENRO'nun temel amacı, küresel anlamda yoksulluğu azaltmak ve adil bir globalleşmeyi dünya genelinde sağlamaya çalışmaktır. Üyeleri arasında Welthungerhilfe, Misereor ve Brot Für Die Welt gibi büyük STK'lar bulunur. Bu kuruluşlar genellikle eğitim, iklim değişikliği, insan hakları ve sağlık gibi alanlarda çalışmalar yürüterek, bu konularda farkındalık yaratmayı ve sürdürülebilir çözümler sunmayı hedeflerler. (NGENVIRONMENT, 2018).

Almanya, insani yardımlar konusuna önemli bir pay ayırmaktadır ve her yıl yaklaşık 2,7 milyar euroyu insani yardım çalışmalarında kullanmaktadır. Almanya'nın yoğunlaştığı bölgeler temel de Orta Doğu, Afrika, Ukrayna ve Afganistan'dır. Bu yardımlar, çocuklar ve kadınlar oluşan savunmasız grupların korunması, su ve sanitasyon projeleri ve küçük ölçekli çiftçiler için tarımsal yenilikler gibi çeşitli alanlarda uygulanmaktadır.⁴⁷

Almanya, uluslararası ve yerel düzeyde geniş bir STK ağına sahiptir. Ülkede yer alan STK'lar genel olarak çevre grupları, insan hakları savunucuları, yardım kuruluşları, eğitim ve sağlık gibi konularda çalışma yaparlar. Uluslararası alanda geniş bir tanınırlığa sahip olan Greenpeace (Yeşil Barış), Amnesty International (Uluslararası Af Örgütü) ve Médecins Sans Frontières (Sınır Tanımayan Doktorlar) gibi kuruluşlar da bu STK'lar arasında bulunmaktadır. Almanya'da STK'lar genellikle kâr amacı gütmeyen dernekler olarak (e.V., yani "Eingetragener Verein") yapılandırılır (NGENVIRONMENT, 2018). Almanya merkezli uluslararası sivil toplum kuruluşları (STK'lar), Suriye Savaşı sonrasında Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli alanlarda önemli çalışmalar yürütmektedir. Bu

⁴⁷ <https://www.deutschland.de/en/humanitarian-assistance> (Erişim Tarihi 18.10.2024)

kuruluşların faaliyetleri genellikle insani yardım, sağlık hizmetleri, eğitim, psikososyal destek ve sığınmacıların temel ihtiyaçlarının karşılanması üzerine odaklanmaktadır.

Welthungerhilfe (Dünya Açlıkla Mücadele Yardımı), Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik gıda güvenliği, su ve sanitasyon hizmetleri sunmaktadır. Özellikle sığınmacıların yoğun olarak bulunduğu bölgelerde gıda dağıtımı, hijyen kitleri temini ve temiz suya erişim projeleri yürütmektedir. Ayrıca, sığınmacıların geçim kaynaklarını geliştirmeye yönelik mesleki eğitim programları da düzenlemektedir (Shaherhawasli & Güvençer, 2021). Malteser International, Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik sağlık hizmetleri, psikososyal destek ve geçim kaynaklarını geliştirme projeleri yürütmektedir. Özellikle sığınmacıların yoğun olarak bulunduğu bölgelerde mobil klinikler aracılığıyla sağlık hizmetleri sunmakta ve travma yaşayan bireylere psikososyal destek sağlamaktadır. Ayrıca, sığınmacıların ekonomik olarak güçlenmelerine yönelik mesleki eğitim ve küçük işletme destek programları da düzenlemektedir (Dal, 2022).

Diakonie Katastrophenhilfe, Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik olarak acil yardım, barınma desteği ve eğitim alanında projeler yürütmektedir. Özellikle sığınmacı nüfusunun yoğun olduğu bölgelerde, temel ihtiyaçları karşılamak amacıyla gıda, hijyen kitleri ve barınma malzemeleri dağıtımı gerçekleştirmektedir. Bununla birlikte, çocukların eğitimine destek sağlamak için okul araç gereçleri temin etmekte ve eğitim programları organize etmektedir (Türk, 2016). Johanniter-Unfall-Hilfe ise Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik sağlık, psikososyal destek ve eğitim hizmetleri sunmaktadır. Sığınmacıların yoğun olarak yaşadığı bölgelerde mobil sağlık ekipleriyle hizmet vererek bireylerin sağlık sorunlarına çözüm üretmekte ve travma sonrası destek sağlamaktadır. Ayrıca, çocukların eğitim olanaklarını artırmak amacıyla okul malzemeleri sağlamak ve çeşitli eğitim faaliyetleri düzenlemektedir (AIDA, 2020).

Almanya'nın uluslararası STK'larından Alman Uluslararası İş birliği Kurumu (GIZ)'in, Sivil Sayfalar sitesinde yer alan bilgiye göre "Gaziantep'te Gençlik ve Sosyal Uyum Projesi" adlı bir eğitim projesi gerçekleştirmiştir. Sitede proje şöyle dile getirilmiştir: "*Alman İş birliği Örgütü (GIZ) tarafından Sosyal Uyum İçin Genç Liderler programı kapsamında desteklenen "Gençlik ve Sosyal Uyum" projesi, Gaziantep'te yaşayan Türk ve Suriyeli gençlere yönelik olarak sivil toplum, iletişim,*

çatışma-uyumsuzluk çözümü ve sosyal uyum konularında rehberlik ve destek sağlamayı hedeflemektedir.”⁴⁸

Almanya Cumhurbaşkanı Steinmeier, Nisan 2024 tarihlerinde Türkiye'yi ziyareti sırasında Gaziantep'i de ziyaret ederek Nurdağı deprem bölgesini, uluslararası STK'ları ve Almanya menşeli STK'lar tarafından yaptırılan Gazikent ilkokulunu ziyaret etti. Anadolu Ajansında bu konuyla ilgili şöyle bir haber yer aldı: *Steinmeier, 23 Nisan'da İstanbul Havalimanı'nda Alman lojistik firması DHL'yi ziyaret ederek yetkililerden bilgi aldı. Daha sonra Gaziantep'e geçen Steinmeier, Gazikent İlkokulu'nu ziyaret etti ve 6 Şubat 2023'teki Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen Gaziantep'in Nurdağı ilçesinde çeşitli incelemelerde bulundu.*⁴⁹

Tezimizin üçüncü bölümünde, Almanya merkezli olup Suriye'deki iç savaş sonrasında Türkiye'ye, özellikle Gaziantep'e gelerek ofis açan veya projeler yürüten aşağıdaki dört sivil toplum kuruluşuna dair bilgiler sunulacaktır:

- International Rescue Committee (*Uluslararası Kurtarma Komitesi*)
- Malteser International Legal Aid of Malteser Hilfsdienst e.V. (*Alman Malteser Yardım Hizmeti Tescilli Derneği Uluslararası Hukuk Yardımı Derneği*)
- Sparkassenstiftung für Internationale Kooperation e.V. (*Sparkassen Uluslararası İş birliği Vakfı Tescilli Derneği*)
- Deutsche Welthungerhilfe e.V. (*Alman Dünya Açlıkla Mücadele Yardımı Derneği (E.V.)*)

2.3.5. İrlanda

İrlanda'da yaklaşık 29,000 sivil toplum kuruluşu (STK) faaliyet göstermekte olup bunların 1,462'si uluslararası düzeyde saha çalışmaları yürütmektedir. Bu STK'lar, sağlık, eğitim, insani yardım, yoksullukla ve çevre koruma mücadele gibi çeşitli alanlarda etkinlik göstermektedir. İrlanda, insani yardımı dış politika önceliklerinden biri olarak kabul ederek yıllık yaklaşık 298 milyon Euro'luk bir bütçe ayırmaktadır. Özellikle Sahra Altı Afrika gibi bölgelerde projeler gerçekleştiren İrlanda, bu çalışmalarını kendi STK'ları aracılığıyla hayata geçirmekte ve insan haklarından sağlık hizmetlerine, eğitimden çevre korumaya kadar geniş bir yelpazede

⁴⁸https://www.sivilsayfalar.org/2018/06/22/gaziantep-te-genclik-ve-sosyal-uyum-projesi/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 01.12.2024)

⁴⁹<https://www.aa.com.tr/tr/gundem/almanya-cumhurbaşkanı-steinmeier-türkiye-almanya-iki-ülke-olarak-birbirimiz-icin-vazgeçilmeziz/3201357> (Erişim Tarihi 01.12.2024)

hizmet sunmaktadır. Ukrayna krizi ve iklim değişikliği gibi küresel meselelerle ilgilenirken, gıda güvenliği, eğitim ve barış inşası konularında da aktif olarak faaliyet göstermektedir (NGENVIRONMENT, 2018).

İrlanda merkezli STK'lar, ağırlıklı olarak yoksulluğun azaltılması, sağlık hizmetlerinin sunulması, eğitim, çevrenin korunması, insan haklarının desteklenmesi ve insani krizlere yanıt verme gibi alanlarda faaliyet gösterir. Bu kuruluşlar, İrlanda hükümetinin sağladığı fonlardan yararlanarak projelerini genişletme imkânı bulmaktadır. Ayrıca, toplulukları güçlendirmeyi, çevresel farkındalık yaratmayı ve sosyal eşitsizliklerle mücadele etmeyi amaçlayan projeler de bu STK'ların hedefleri arasındadır.⁵⁰ İrlanda, acil durumlarda hızlı müdahale kabiliyeti sayesinde Yemen ve Somali gibi uzun süreli kriz bölgelerine destek sağlar; aynı zamanda Ukrayna'daki kriz ve iklim değişikliğinin etkileri gibi küresel sorunlara yönelik gıda güvenliği, eğitim ve barış inşası konularında aktif rol oynamaktadır.

İrlanda'nın uluslararası kalkınma stratejisi olan "A Better World," insani yardım, iklim eylemi, cinsiyet eşitliği ve yönetim alanlarına yoğunlaşmaktadır. Bu yöntem, insani yardım ve kalkınma programlarını bir araya getirerek kriz bölgelerinde süreklilik arz eden çözüm önerileri oluşturmayı ve toplumları sağlamlaştırmayı hedeflemektedir. İrlanda, süreklilik arz eden kalkınma gayelerine destek sağlamak amacıyla daha çok ihtiyaç duyan toplumları öncelikli olarak planlamaya almaktadır (Department of Foreign Affairs and Trade, 2019, s. 15).

İrlanda merkezli uluslararası sivil toplum kuruluşları (STK'lar), Suriye İç Savaşı sonrasında Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli alanlarda önemli çalışmalar yürütmektedir. Bu kuruluşların faaliyetleri genellikle insani yardım, eğitim, sağlık hizmetleri ve sığınmacıların temel ihtiyaçlarının karşılanması üzerine odaklanmaktadır.

Concern Worldwide, Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik insani yardım ve eğitim projeleri yürütmektedir. Özellikle sığınmacıların yoğun olarak bulunduğu bölgelerde gıda dağıtımı, hijyen kiti temini ve eğitim programları düzenlemektedir. Ayrıca, sığınmacıların geçim kaynaklarını geliştirmeye yönelik mesleki eğitim programları da sunmaktadır (Dal, 2022). GOAL Global, Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik sağlık hizmetleri, su ve sanitasyon projeleri yürütmektedir.

⁵⁰ <https://www.ireland.ie/en/> (Erişim Tarihi 18.10.2024)

Özellikle sığınmacıların yoğun olarak bulunduğu bölgelerde temiz suya erişim, hijyen eğitimi ve sağlık hizmetleri sunmaktadır. Ayrıca, sığınmacıların ekonomik olarak güçlenmelerine yönelik projeler de geliştirmektedir (Türk, 2016).

Tezimizin üçüncü bölümünde, İrlanda merkezli olup Suriye'deki iç savaş sonrasında Türkiye'ye, özellikle Gaziantep'e gelerek ofis açan veya projeler yürüten aşağıdaki iki sivil toplum kuruluşuna dair bilgiler sunulacaktır:

- GOAL International Humanitarian Organisation, (*GOAL Uluslararası İnsani Yardım Kuruluşu*)
- Concern Worldwide, (*Concern Küresel Yardım Kuruluşu*)

2.3.6. Japonya

Japonya, uluslararası alanda çalışma yapan STK'lar vasıtasıyla küresel kalkınma, insani yardım ve kültürel iş birliği gibi konularda önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu STK'lar, Japonya'nın küresel seviyedeki kalkınma ve insani yardımlarının kıymetli bir unsurunu oluşturur. Japonya'nın Kalkınma İş Birliği Organizasyonu JICA, Japonya'nın resmi kalkınma yardımı (ODA) programlarını yürüten bir önemli sivil toplum kuruluşudur. Dünya genelinde kalkınma projeleri, teknik iş birliği, hibe ve kredi programları vasıtasıyla ekonomik ve sosyal kalkınmayı destek sağlarlar. Özellikle Asya, Afrika ve Latin Amerika'da çalışma yapmaktadırlar.⁵¹ Japonya Platformu JPF, Japonya'daki STK'ları, iş dünyası ve hükümetin paydaşlarıyla oluşturulan bir insani yardım kuruluşudur. Acil durumlarda etkin ve hızlı insani yardım desteğinde bulunmak amacıyla dünya genelinde çalışma yaparlar. Özellikle doğal afetler ve çatışma bölgelerinde aktif rol almaktadır.⁵²

Japonya Uluslararası Gönüllü Merkezi (Japan International Volunteer Center –JVC), Asya, Afrika ve Orta Doğu'da kalkınma projeleri, acil yardım ve savunuculuk faaliyetleri yürüten bir STK'dır. Tarım, eğitim, sağlık ve barış inşası gibi alanlarda çalışmalar yapar ve proje gerçekleştirirler⁵³. Shapla Neer, Güney Asya'da yoksullukla mücadele eden bir Japon STK'sıdır. Bangladeş ve Nepal'de eğitim, sağlık ve gelir artırıcı projeler yürütmektedir.⁵⁴

⁵¹ <https://www.jica.go.jp/english/> (Erişim Tarihi 21.10.2024)

⁵² <https://www.japanplatform.org/cms/404.html> (Erişim Tarihi 21.10.2024)

⁵³ <https://www.ngo-jvc.net/> (Erişim Tarihi 23.10.2024)

⁵⁴ <https://www.shaplaneer.org/english/> (Erişim Tarihi 23.10.2024)

Japonya merkezli bu STK'lar, özellikle Asya, Afrika ve Latin Amerika bölgelerinde yoğunlaşarak dünya çapında faaliyetler yürütmektedir. Özellikle kalkınma ihtiyacı olan ülkelerde, doğal afetlerden etkilenen bölgelerde ve çatışma alanlarında projeler yürütmektedirler.⁵⁵ Japonya merkezli uluslararası sivil toplum kuruluşları (STK'lar) ve Japonya hükümeti, Suriye İç Savaşı sonrasında Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılar için kapsamlı insani yardım projeleri gerçekleştirmektedir. Bu çalışmalar, sığınmacıların temel ihtiyaçlarını karşılamaya yanı sıra, eğitim, sağlık hizmetleri ve topluma uyum süreçlerini destekleyen projelere odaklanmaktadır.

Japan Association for Refugees (Japonya Mülteciler Derneği- JAR), Suriyeli sığınmacıların eğitim ve toplumsal entegrasyonuna yönelik dikkat çekici projeler gerçekleştirmiştir. Özellikle okul çağındaki çocukların eğitim imkanlarına erişimini artırmayı hedefleyen girişimlerde bulunmuş ve bu kapsamda Türkiye'deki yerel eğitim otoriteleriyle iş birliği yapmıştır. Bu çalışmalar, Suriyeli çocukların eğitime kesintisiz şekilde devam etmelerine ve gelecekteki kariyer fırsatlarına hazırlanmalarına katkıda bulunmaktadır. Bu kapsamda Suriyeli dahi öğrencilerden oluşan bir grup öğrenciyi eğitmek üzere Türkiye üzerinden Japonya'ya getirmişlerdir. Sitelerinde yayınladıkları haber şu şekildedir: *“2011 yılından itibaren Suriye'deki durumun giderek kötüleşmesi sonucunda, okul çağındaki birçok Suriyeli sığınmacı çocuk, eğitim fırsatlarından mahrum bırakılmıştır. Mültecilere yönelik destek faaliyetlerini Japonya ve uluslararası seviyede aktif bir şekilde sürdüren Japonya Mülteciler Derneği (Japan Association for Refugees- JAR), Kanto ve Kansai bölgelerinde bulunan iki Japonca dil okulu ile iş birliği gerçekleştirerek Suriyeli sığınmacı öğrencilerin okullara kabul edilmesi için çalışmalara başlamıştır. Bu süreçte, 20 gün içinde toplam 212 Suriyeli öğrenci başvuruda bulunmuş, bunların 143'ü Türkiye'den gelmiştir. Yapılan değerlendirmeler sonucunda seçilen 5 öğrenci, 28 Mart 2017 tarihinde Japonya'ya ulaşmıştır. Bu öğrenciler için düzenlenen karşılama resepsiyonunda, öğrenciler Japonya'da eğitim alma konusunda duydukları memnuniyeti ifade etmişlerdir. Öğrencilerden biri, Japonca konuşma becerisini oldukça ileri düzeyde geliştirmiş olmasıyla dikkat çekmiştir.”*⁵⁶

⁵⁵ <https://www.shaplaneer.org/english/> (Erişim Tarihi 23.10.2024)

⁵⁶ https://www.tr.emb-japan.go.jp/itpr_tr/00_000082.html (Erişim Tarihi: 04.11.2024)

Peace Winds Japan, Suriyeli sığınmacılar için sağlık hizmetleri, hijyen koşullarının iyileştirilmesi ve temiz su temini gibi hayati önem taşıyan projeler yürütmektedir. Türkiye'deki sığınmacı kamplarında mobil sağlık hizmetleri sağlamış ve hijyen kitlerinin dağıtımıyla sağlık standartlarını yükseltmeye çalışmıştır. Aynı zamanda, topluluk temelli kalkınma projeleriyle sığınmacıların ekonomik bağımsızlıklarını kazanmalarına yardımcı olmuştur (Dal, 2022).

Japonya'nın Kalkınma Yardımları, Suriyeli sığınmacıların durumunu iyileştirmek amacıyla Türkiye'deki çeşitli projelere fon sağlamıştır. Bu destekler, sığınmacılara yönelik eğitim altyapısının güçlendirilmesi, barınma imkanlarının iyileştirilmesi ve sağlık hizmetlerinin genişletilmesini kapsamaktadır. Ayrıca, sosyal uyumu teşvik etmek için yerel toplumlarla sığınmacı gruplarını bir araya getiren kültürel etkinliklere destek verilmiştir.⁵⁷

Bu projeler, Japonya'nın insani yardım anlayışını ve uluslararası krizlere çözüm üretme konusundaki kararlılığını yansıtmaktadır. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların yaşam koşullarını iyileştirmeye yönelik bu girişimler, aynı zamanda sürdürülebilir kalkınma amaçlarının hayata geçirilmesine büyük bir destek vermektedir.

Tezimizin üçüncü bölümünde, Japonya merkezli olup Suriye'deki iç savaş sonrasında Türkiye'ye, özellikle Gaziantep'e gelerek ofis açan veya projeler gerçekleştiren aşağıdaki bir sivil toplum kuruluşuna dair bilgiler sunulacaktır:

- Association for Aid and Relief Japan (AAR), *(Japonya Yardım ve İyileştirme Derneği)*

2.3.7. Katar

Katar, uluslararası alanda çalışma yapan STK'lar vasıtasıyla insani yardım, eğitim, kültürel ve ekonomik gelişim gibi konularda önemli katkılar sağlamaktadır. Katar merkezli STK'lar, kriz bölgelerindeki insani yardım çalışmalarından sürdürülebilir kalkınma projelerine kadar çeşitli konularda aktif rol sahibidir. Bu kuruluşlar, Katar'ın küresel düzeydeki insani yardım çabalarının ve kalkınma girişimlerinin temel yapı taşlarını oluşturmaktadır. Katar Kızılayı (Qatar Red Crescent Society- QRCS), dünya genelinde acil durumlara hızlıca cevap vererek çalışma yapan

⁵⁷ <https://turkeyjapan.org/index.php/tr/yazarlar/serhat-orakci-tr/105-papers/294-japonya-n-n-suriyeli-muelteci-sorununa-yoenelik-yard-m-faaliyetleri> (Erişim Tarihi 08.11.2024)

ve afet yönetimi alanında faaliyetler gerçekleştiren önde gelen STK'lardan biridir. Doğal afetler, savaşlar ve kriz durumlarında hızlı müdahale sağlayarak topluluklara sağlık hizmetleri, su, barınma ve eğitim gibi alanlarda yardımlar ulaştırır. Ayrıca sağlık altyapısını düzenleme ve destekleme, yerel halkın kapasitesini geliştirme gibi sürdürülebilir projelere yönelik çalışma yapar. Katar Kızılayı, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara yönelik sağlık ve insani yardım projeleri yürütmektedir. Özellikle Gaziantep ve çevresinde sağlık merkezleri kurarak sığınmacıların sağlık hizmetlerine erişimini sağlamıştır. Ayrıca, gıda ve hijyen kitleri dağıtarak temel ihtiyaçların karşılanmasına katkıda bulunmuştur.⁵⁸ (Türk, 2016).

Katar Hayır Kurumu (Qatar Charity), 70'ten fazla ülkede gerçekleştirilen insani yardım ve kalkınma projeleri yürüterek temel olarak eğitim, sağlık, yoksulluk ve su gibi temel insani ihtiyaçları karşılamaya yönelik faaliyetler yapar. Gelir getirici projeler, kadın ve çocuk destek programları ile yerel toplulukların sosyo-ekonomik koşullarını geliştirmeyi amaçlar. Acil durumlarda gıda ve barınma desteği gibi hizmetler de sağlar. Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara yönelik kapsamlı projeler yürütmektedir. Eğitim alanında, sığınmacı çocukların eğitime erişimini artırmak amacıyla okullar inşa etmiş ve eğitim materyalleri sağlamıştır. Sağlık hizmetleri kapsamında, mobil klinikler ve sağlık merkezleri kurarak sığınmacıların temel sağlık ihtiyaçlarını karşılamıştır. Ayrıca, barınma projeleriyle sığınmacıların yaşam koşullarını iyileştirmeyi hedeflemiştir⁵⁹ (Shaherhawasli & Güvençer, 2021). Silatech, Arap dünyasında genç istihdamını artırmaya ve geliştirmeye yönelik projeler yapan bir kuruluştur. İş yaratma ve girişimcilik gibi konularda programlar meydana getirerek gençlerin iş gücü piyasasına dahil oluşunu teşvik eder. İş dünyası ve hükümetlerle ortaklıklar kurarak gençlerin ekonomik fırsatlara ulaşımını kolaylaştırır ve sürdürülebilir istihdam sağlamayı hedefler.⁶⁰ (Dal, 2022). Eğitim Üstünlüğü için Katar Vakfı (Qatar Foundation), eğitim olanakları, bilimsel gelişmeler ve toplumsal kalkınma alanlarında birçok uluslararası projeye katkı sağlar. Dünya çapında tanınan eğitim ve araştırma kurumlarıyla ortaklık yaparak bilimsel alandaki yenilikleri teşvik eden vakıf, genel olarak düşük gelirli ülkelerde eğitime ulaşımı genişletmek amacıyla

⁵⁸ <https://qracs.org.qa/en/Pages/default.aspx> (Erişim Tarihi 28.10.2024)

⁵⁹ <https://www.qcharity.org/en/qa> (Erişim Tarihi 29.10.2024)

⁶⁰ <https://silatech.org/> (Erişim Tarihi 27.10.2024)

burs programları, eğitim altyapısı geliştirme ve öğretmen eğitimi gibi projeler yürütmektedir.⁶¹

Katar merkezli bu sivil toplum kuruluşları, öncelikli olarak Orta Doğu, Afrika ve Asya gibi dünya genelinde çok çeşitli bölgelerde çalışma yapmaktadır. Bu kuruluşlar, doğal afetler veya çatışmalar sebebiyle zor durumda olan topluluklara yardım sağlarken, kalkınma ihtiyacı olan ülkelerde sağlık hizmetleri, eğitim olanakları ve ekonomik gelişme gibi en temel alanlarda sürdürülebilir projeler geliştirmektedir. Katar merkezli STK'ların projeleri özellikle kriz bölgelerinde yoğunlaşmakta ve bu alanlarda sürdürülebilir çözümler yaratmaya odaklanmaktadır.

Tezimizin üçüncü bölümünde, Katar merkezli olup Suriye'deki iç savaş sonrasında Türkiye'ye, özellikle Gaziantep'e gelerek ofis açan veya projeler gerçekleştiren aşağıdaki iki sivil toplum kuruluşuna dair bilgiler sunulacaktır:

- Qatar Red Crescent Society (*Katar Kızılay Derneği*)
- Qatar Charity (*Katar Hayır Derneği*)

2.3.8. Çek Cumhuriyeti

Çek Cumhuriyeti, uluslararası alanda faaliyet gösteren STK'larıyla küresel kalkınma, insani yardım ve insan hakları konularında kritik rol oynamaktadır. Bu kuruluşlar, genellikle Orta ve Doğu Avrupa, Afrika ve Asya'da çeşitli projeler hayata geçirmektedir. Çek Cumhuriyeti'nin dünya genelinde çalışma yapan önemli sivil toplum kuruluşları vardır. Bunlardan Çek Cumhuriyeti'nin en büyük STK'larından biri olan People in Need, insani yardım, kalkınma iş birliği, insan hakları ve sosyal içerme alanlarında çalışmalar yapmaktadır. Genel olarak kriz bölgelerinde acil yardım operasyonları yürütmekte ve sürdürülebilir kalkınma projeleri de gerçekleştirmektedir. Ayrıca, insan hakları ihlallerine karşı savunuculuk yapmaktadır.⁶² Caritas Czech Republic, küresel ölçekte insani yardım ve kalkınma projeleri gerçekleştiren bir Katolik yardım organizasyonudur. Sağlık, eğitim, sosyal hizmetler ve acil yardım gibi alanlarda faaliyet göstermektedir. Özellikle Afrika ve Asya'da projeler yürütmektedir.⁶³ ADRA Czech Republic, dünya genelinde insani yardım ve kalkınma projeleri gerçekleştiren bir STK'dır. Eğitim, sağlık, su ve sanitasyon, gelir getirici

⁶¹ <https://www.qf.org.qa/> (Erişim Tarihi 27.10.2024)

⁶² <https://www.peopleinneed.net/> (Erişim Tarihi 17.11.2024)

⁶³ <https://www.charita.cz/en/> (Erişim Tarihi 15.11.2024)

projeler ve acil yardım gibi alanlarda faaliyet göstermektedir. Özellikle Afrika ve Asya'da projeler yürütmektedir.⁶⁴

Czech Fundraising Center (České centrum fundraisingu) adlı bu kuruluş, Çek STK'larının kapasitesini artırmak ve sürdürülebilirliklerini sağlamak amacıyla fon sağlama ve kaynak geliştirme alanlarında eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunmaktadır.⁶⁵ Çek Cumhuriyeti merkezli uluslararası sivil toplum kuruluşları (STK'lar), Suriye İç Savaşı sonrasında Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli alanlarda çalışmalar yapmaktadır. Bu kuruluşlar, insani yardım, eğitim, sağlık ve entegrasyon gibi konularda çalışmalar yaparak sığınmacıların yaşam koşullarını iyileştirmeyi hedeflemektedir. Çekya merkezli People in Need, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara yönelik kapsamlı insani yardım faaliyetleri yürütmektedir. Özellikle Gaziantep ve Hatay gibi sığınmacıların yoğun olduğu bölgelerde gıda dağıtımı, barınma desteği ve temel ihtiyaçların karşılanması amacıyla projeler gerçekleştirmektedir. Ayrıca, eğitim ve sağlık hizmetlerine erişimi kolaylaştırmak için programlar düzenlemektedir (Karaçay, 2024).

Bu STK'lar, Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak bulunduğu Hatay, Gaziantep, Şanlıurfa ve Kilis gibi illerde faaliyetler göstermektedir. Çalışmalarını eğitim insani yardım, entegrasyon ve sağlık alanlarında yoğunlaştırarak sığınmacıların temel ihtiyaçlarını karşılamayı ve topluma uyumlarını sağlamayı amaçlamaktadırlar. Çekya merkezli STK'lar, Türkiye sınırına yakın güvenli bölgelerde de faaliyet göstermektedir. Bu bölgelerde, sığınmacıların barınma, gıda ve sağlık ihtiyaçlarını karşılayabilmek için projeler yürütmekte ve yerel topluluklarla iş birliği yaparak sürdürülebilir çözümler üretmektedirler (Dal, 2022).

Tezimizin üçüncü bölümünde, Çek Cumhuriyeti merkezli olup Suriye'deki iç savaş sonrasında Türkiye'ye, özellikle Gaziantep'e gelerek ofis açan veya projeler gerçekleştiren aşağıdaki iki sivil toplum kuruluşuna dair bilgiler sunulacaktır:

- Charita Ceska Republika (*Çek Cumhuriyeti Yardım Derneği*)
- People in Need (*Muhtaç İnsanlar Derneği*)

⁶⁴ <https://adra.cz/en/> (Erişim Tarihi 07.11.2024)

⁶⁵ <https://fundraising.cz/> (Erişim Tarihi 28.10.2024)

2.3.9.İskoçya

İskoçya merkezli sivil toplum kuruluşları (STK'lar), uluslararası sahada çeşitli faaliyetler yapmaktadır. Bu kuruluşlar, kalkınma, çevre koruma, insani yardım ve eğitim gibi konularda küresel ölçekte projeler gerçekleştirmektedir.

Çoğu İskoç STK'sı, gelişmekte olan ülkelerde yoksulluk ile mücadele etme ve düzenli olarak sürdürülebilir kalkınma projelerine ağırlık vermektedir. Bu kapsamda, sağlık hizmetlerinin geliştirilmesi, eğitim imkanlarının çeşitlendirilmesi ve altyapı projeleri gibi konulara ağırlık verilmektedir. Genel olarak Afrika ve Asya'da faaliyet gösteren STK'lar, yoksulluk döngüsünü kırmak ve toplumların kendi ayakları üzerinde durmasını sağlayabilmek amacıyla çalışmalar yapmaktadır. Örneğin, Scottish Catholic International Aid Fund (SCIAF), Asya, Afrika ve Latin Amerika'da kalkınma projeleri yapmaktadır.⁶⁶

İskoçya merkezli STK'lar, çevre sorunlarına küresel anlamda bir bakış açısı ve yöntemlerle çözüm arayışı içerisindedir. Bu kuruluşlar, iklim değişikliğini önleme, biyolojik çeşitliliği koruma, sürdürülebilir tarım yöntemlerini destekleme ve enerji kullanımında çevre dostu yaklaşımlar geliştirme gibi konular üzerinde çalışmalar gerçekleştirmektedir. Çoğunlukla Güney Asya ve Orta Afrika gibi bölgelerde aktif olan çevreci STK'lar, bu bölgelerdeki yerel halkın doğayla beraber uyum içinde yaşamasına katkı sunmaktadır. Örneğin, Mercy Corps Scotland, dünya genelinde çevresel sürdürülebilirlik projeleriyle tanınır.⁶⁷

Eğitim ve kültürel değişim projeleri İskoçya'nın uluslararası faaliyet gösteren STK'larının önemli bir çalışma konusudur. Sadece bir bilgi verme konusu değil, bununla beraber farklı kültürlerin birbirini ile etkileşim içerisine girmesi ve anlaması için bir köprü olarak kullanılır. Güneydoğu Asya ve Latin Amerika'da çalışma yapan STK'lar, eğitim programları, kapasite geliştirme projeleri ve kültürel değişim çalışmaları ile yerel halkın sosyo-ekonomik olarak güçlenmesine destek olmaktadır. Örneğin, Tearfund Scotland, küresel ölçekte eğitim ve kalkınma projeleri gerçekleştirmektedir.⁶⁸ İskoç STK'ları, Afrika'da sağlık, eğitim ve kalkınma projeleriyle, Güney ve Güneydoğu Asya'da insani yardım, kalkınma projeleri,

⁶⁶ <https://www.sciaf.org.uk/> (Erişim Tarihi 22.10.2024)

⁶⁷ <https://europe.mercycorps.org/> (Erişim Tarihi 08.11.2024)

⁶⁸ <https://www.tearfund.org/> (Erişim Tarihi 26.10.2024)

sığınmacı krizleri ve insani yardım projeleri kapsamında Orta Doğu'da aktif olarak çalışmalar yürütmektedir.

İskoçya merkezli bazı sivil toplum kuruluşları (STK'lar), Suriye İç Savaşı sonrasında hem Türkiye'de hem de Suriye'nin güvenli bölgelerinde çeşitli insani yardım ve kalkınma projeleri yürütmüşlerdir. Bu kuruluşlar, özellikle sığınmacıların temel ihtiyaçlarının yerine getirilmesi, sağlık çalışmaları, eğitim ve toplumsal uyum alanlarında faaliyet göstermiştir. Edinburgh merkezli bir STK olan Edinburgh Direct Aid (EDA), Suriye krizinin başlangıcından itibaren sığınmacılara yönelik insani yardım faaliyetleri yürütmektedir. Özellikle Lübnan'daki Suriyeli sığınmacılara gıda, giysi ve tıbbi malzeme desteği sağlamıştır. Ayrıca, eğitim projeleriyle çocukların öğrenimlerine devam etmelerine katkıda bulunmuştur (Edinburgh Direct Aid, 2022).

Mercy Corps Scotland, İskoçya kolu olan bu kuruluş, Suriye ve çevresindeki ülkelerde insani yardım projeleri yürütmektedir. Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik nakit yardımı, eğitim ve psikososyal destek programları uygulamıştır. Ayrıca, Suriye içinde de su ve sanitasyon projeleri gerçekleştirmiştir (Mercy Corps Europe, 2023). Scottish Catholic International Aid Fund (SCIAF), Suriye krizine yanıt olarak Lübnan ve Ürdün'deki Suriyeli sığınmacılara destek sağlamıştır. Gıda, barınma ve eğitim alanlarında projeler yürüterek sığınmacıların yaşam koşullarını iyileştirmeyi hedeflemiştir (SCIAF, 2022). Bu STK'lar, Suriye krizinin insani etkilerini hafifletmek amacıyla çeşitli projeler ve programlar yürütmüşlerdir.

Tezimizin üçüncü bölümünde, İskoçya menşeli olup dünya genelinde çalışma yapan ve Suriye iç savaşı sonrasında Türkiye'ye, özellikle de Gaziantep'e gelerek ofis açan ya da projeler yürüten aşağıdaki sivil toplum kuruluşuna dair bilgiler sunulacaktır:

- The Halo Trust (*HALO Güvenlik Vakfı*)

2.3.10. Hollanda

Hollanda Krallığı'nda nüfus yaklaşık 17 milyon olup, ülkede yaklaşık 250.000 sivil toplum kuruluşu çalışma yapmaktadır. Bu kuruluşların yaklaşık 130.000'i dernek statüsündedir. Hollanda'da sivil toplum ve bu kuruluşlara yönelik özel bir yasa bulunmamaktadır. Sivil toplum kuruluşlarına ilişkin düzenlemeler ve tanımlar, Hollanda Medeni Kanunu'nun ilgili maddelerinde yer almaktadır. (AB, Kamu-STK İş birliği, 2019, s.79)

Hollanda merkezli sivil toplum kuruluşları (STK'lar), dünya genelinde insani yardım, sürdürülebilir kalkınma ve insan hakları öncelikli olmak üzere birçok konuda aktif olarak çalışma yapmaktadır. Hollanda'da bulunan ve yurt dışında çalışma yapan STK'ların tam sayısını belirlemek imkân dahilinde olmasa da Hollanda bu alanda çok fazla sayıda kuruluşa ev sahipliği yapmakta ve küresel sorunların çözümüne kayda değer katkılarda sunmaktadır.

Hollanda merkezli STK'lar, çok çeşitli alanlarda projeler yürütmektedir. Hollanda'nın birçok STK'sı, yoksullukla mücadele, sağlık hizmetlerinin iyileştirilmesi ve eğitim imkanlarının artırılması gibi alanlara yoğunlaşmaktadır. Bu projeler, özellikle kalkınmakta olan ülkelerdeki toplulukların yaşam standartlarını geliştirmeyi hedeflemektedir. Örneğin, Cordaid, küresel ölçekte sağlık, eğitim ve gelir artırıcı projeler yürütmektedir (Cordaid, 2022, s. 5) Hollanda merkezli çevreci STK'lar, İklim değişikliğiyle mücadele etmek, biyolojik çeşitliliği korumak ve sürdürülebilir kalkınmayı teşvik etme gibi konularında uluslararası projelere öncülük etmektedir. Çoğunlukla Afrika ve Güneydoğu Asya gibi bölgelerde aktif olan bu kuruluşlar, yerel halkın doğal kaynaklarla uyum içinde yaşamasını desteklemektedir. Bu alanda aktif olan Hivos, sürdürülebilir enerji ve gıda sistemleri konularında önemli projeler yürütmektedir.⁶⁹

Hollanda merkezli STK'lar arasında eğitim programları ve kültürel değişim projeleri kritik bir öneme sahiptir. Bunlar, sadece bilgi vermekle kalmaz, bununla beraber toplumların sosyo-ekonomik kalkınmasını ve dayanıklılığını da güçlendirmeyi amaçlar. Özellikle War Child Holland gibi kuruluşlar, çatışmalardan etkilenen bölgelerde yaşayan çocuklara için eğitim ve psikososyal destek programları sunarak, bu çocukların travma sonrası hayata yeniden uyum sağlayabilmelerine katkıda bulunur. Eğitim yoluyla çocuklara güvenli alanlar sunulması, onlara hem öğrenme hem de duygusal iyileşme fırsatı sağlamaktadır.⁷⁰

Hollanda merkezli uluslararası sivil toplum kuruluşları (STK'lar), Suriye İç Savaşı'nın ardından Türkiye ve Suriye'nin güvenli bölgelerinde çeşitli insani yardım ve kalkınma projeleri yürütmüşlerdir. Bu kuruluşlar, özellikle sığınmacıların acil ihtiyaçlarının karşılanması, sağlık hizmetleri, eğitim ve ekonomik entegrasyon alanlarında faaliyet göstermiştir. SPARK, 2015 yılından beri Türkiye'de çalışma yapan

⁶⁹ <https://hivos.org/> (Erişim Tarihi 01.11.2024)

⁷⁰ <https://www.warchild.nl/> (Erişim Tarihi 01.11.2024)

Hollanda merkezli bir uluslararası sivil toplum kuruluşudur. Özellikle Suriyeli Orta ve küçük ölçekli işletmeler (KOBİ) sahipleriyle çalışmalar yürütmektedir. Adana, Hatay, Gaziantep ve Şanlıurfa illerinde çalışmalarda bulunan işletmeleri kapsayan "Finansmana Erişim: Suriyeli KOBİ'lerin Karşılaştığı Zorluklar" adıyla bir rapor yayınlamıştır. Raporda, Suriyeli KOBİ'lerin finansal hizmetlere erişiminde yaşadığı engeller ve değerlendirdikleri fırsatlar ele alınmıştır. Ayrıca, banka kredilerine erişim engelleri, ülke ekonomisine katkıları ve sektörlerindeki istihdamın artırılması için gerçekleştirilecek projelere dair bilgiler de yer almaktadır. Tele 1 haber sitesi bu konuda şu şekilde bir bilgi paylaşmıştır: *Uluslararası sivil toplum kuruluşu SPARK, Gaziantep, Adana, Hatay ve Şanlıurfa'daki Suriyeli KOBİ'lerle gerçekleştirdiği anket verilerini kapsayan bir rapor yayınladı. Suriyeli girişimcilerin ülke ekonomimize katkılarını anlatan rapora göre, Türkiye'de tahmini 4 milyon Suriyeli sığınmacıya kayıtlı 15 bin işletme bulunuyor. Suriyeli işletmecilerin %70'inin kendi ülkelerinde de bankalarla ilişkisi olmadığı görülüyor.*⁷¹

Matra ve İnsan Hakları Programları, Hollanda Hükümeti, Matra ve İnsan Hakları Programları aracılığıyla Türkiye'deki STK'lara mali destek sağlamaktadır. Bu programlar, hukukun üstünlüğü, iyi yönetim, eğitim, medya ve bilgi ile insan hakları alanındaki projelere fon sağlamaktadır. Özellikle azınlık hakları, LGBT hakları, cinsiyet ayrımcılığıyla mücadele ve ifade özgürlüğü gibi alanlar ile ilgili çalışmalar yapmaktadır. 2012 yılında Türkiye'deki STK'lara toplam 1.200.000 Avro mali destek sağlanmıştır (TÜSEV, 2012). Amsterdam Türkevi Araştırmalar Merkezi tarafından yürütülen "Hollanda-Türkiye Dayanışması Araştırması", Hollanda'daki Türklerin kurduğu STK'ların Türkiye'deki faaliyetlerini incelemektedir. Araştırma, iki ülke arasında bulunan kültürel ve sosyal diyalogun güçlendirilmesine yönelik çalışmaları ele almaktadır. Türkinfo haber sitesi bu konuda şu şekilde bir bilgi aktarmıştır: *Türkevi Araştırmalar Merkezi, Kahramanmaraş merkezli depremlerde Hollanda'dan Türkiye'ye gönderilen yardımları ele alan 'Hollanda-Türkiye Dayanışması Araştırması' başlıklı raporu yayınladı. Raporda, depremden etkilenen bölgelerde yardım faaliyetlerinde yer alan STK'ları ve Hollanda-Türkiye ikili ilişkilerinin önemi vurgulandı. Ayrıca, Türk STK'ların iş birliğinin artırılması ve toplanan yardımların*

---

⁷¹ <https://www.tele1.com.tr/spark-suriyeli-isletmelerin-finansal-destege-erisimdeki-engelleri-arastirdi> (Erişim Tarihi 15.11.2024)

*deprem bölgesine iletilmesi sürecinin takip edilmesi tavsiye edildi.*⁷² Bu STK'lar ve programlar, Suriye krizinin insani etkilerini hafifletmek ve sığınmacıların yaşam koşullarını iyileştirmek amacıyla çeşitli projeler ve programlar yürütmektedir.

Tezimizin üçüncü bölümünde, Hollanda menşeli olup dünya genelinde çalışma yapan ve Suriye iç savaşı sonrasında Türkiye'ye, özellikle de Gaziantep'e gelerek ofis açan ya da projeler yürüten aşağıdaki sivil toplum kuruluşuna dair bilgiler sunulacaktır.

- Stichting Spark (*Spark Vakfi*)

2.3.11. Danimarka

Danimarka, uluslararası düzeyde etkili çalışmalar yürüten STK'ya ev sahipliği yapmaktadır. Bu kuruluşlar, dünya genelinde insani yardım, sürdürülebilir kalkınma, çevre koruma ve insan hakları gibi çok sayıda konuda faaliyet göstererek önemli projelere imza atmaktadır.

Danimarka merkezli sivil toplum kuruluşlarının genel profili incelendiğinde, yurt dışında projeler yürüten kuruluşların sayısını belirlemek zor olsa da Danimarka Kalkınma Ajansı (DANIDA) ile iş birliği yapan birçok STK olduğu görülmektedir. Bu STK'lar, Danimarka'nın resmi kalkınma ve yardım programları çerçevesinde aktif olarak rol almaktadır.⁷³

Sağlık, eğitim ve kalkınma projeleri ile birçok Afrika ülkesinde faaliyet gösteren Danimarka merkezli STK'lar, bu bölgelerde temel insani ihtiyaçların karşılanabilmesi amacıyla projeler yürütmektedir. Güney ve Güneydoğu Asya, Danimarka STK'larının insani yardım ve kalkınma projelerine odaklandığı önemli bölgeler arasındadır. Bu projeler, sağlık ve eğitim imkanlarının geliştirilmesini amaçlamaktadır. İnsani krizler ve sığınmacı sorunlarına çözüm sağlamak amacıyla Danimarka STK'ları, Orta Doğu'da acil yardım ve destek projeleri yürütmektedir.⁷⁴

Danimarka merkezli STK'lardan Danish Refugee Council (DRC), dünyanın dört bir yanında sığınmacılara ve yerinden edilmiş insanlara yönelik koruma ve destek hizmetleri sağlamaktadır. DRC, Suriye krizinin başlangıcından itibaren bölgedeki en aktif STK'lardan biri olmuştur. Türkiye'de ve Suriye'nin kuzeyinde barınma, gıda

⁷²<https://www.turkinfo.nl/hollanda-turkiye-dayanismasi-arastirmasi-raporu-yayimlandi/36072/> (Erişim Tarihi: 15.11.2024)

⁷³ <https://um.dk/en/danida> (Erişim Tarihi 02.11.2024)

⁷⁴ <https://um.dk/en/danida> (Erişim Tarihi 02.11.2024)

güvenliği, su ve sanitasyon, koruma ve geçim kaynakları gibi konularda çalışmalar yürütmüştür. 2019 yılında DRC, Türkiye'deki faaliyetleri için yaklaşık 20 milyon Euro değerinde bir bütçe ayırmıştır. Bu projeler kapsamında 500.000'den fazla kişiye ulaşılmıştır.⁷⁵

DanChurchAid (DCA), yoksullukla mücadele etme, insani yardım desteği sağlama ve insan hakları alanlarında çalışmalar yapmakta olup, acil yardım operasyonlarında aktif olarak görev almaktadır. CARE Denmark, sürdürülebilir kalkınma ve yoksullukla mücadele alanlarında uzun vadeli projeler yürütmektedir. DCA, Suriye'nin kuzeyinde ve Türkiye'de insani yardım projeleri yürütmüştür. Özellikle gıda güvenliği, geçim kaynakları ve mayın risk eğitimi alanlarında faaliyet göstermiştir. 2017-2019 yılları arasında bu projeler için toplamda 10 milyon Euro bütçe kullanılmıştır. Bu projelerle 200.000'den fazla kişiye ulaşılmıştır (UNHCR, 2021).

Danimarka merkezli uluslararası sivil toplum kuruluşları (STK'lar), Suriye İç Savaşı'nın ardından hem Türkiye'de hem de Suriye'nin güvenli bölgelerinde çeşitli insani yardım ve kalkınma projeleri yürütmüşlerdir. Bu kuruluşlar, özellikle sığınmacıların acil insani ihtiyaçlarının karşılanabilmesi, eğitim, sağlık hizmetleri ve toplumsal uyum alanlarında faaliyet göstermiştir.

Danimarka Kızılayı (Danish Red Cross), Türk Kızılayı ile beraber Türkiye'deki Suriyeli sığınmacılara yönelik sağlık hizmetleri, psikososyal destek ve nakit yardımı programları yürütmüştür. 2018-2020 yılları arasında bu programlar için toplamda 15 milyon Euro bütçe ayrılmıştır. Bu zaman zarfında 100.000'den fazla sığınmacıya destek sağlanmıştır. (Kocaeli Ticaret Odası, 2022). Bu STK'lar, Suriye krizinin insani etkilerini hafifletmek amacıyla çeşitli projeler ve programlar yürütmüşlerdir.

Tezimizin üçüncü bölümünde, Danimarka menşeli olup dünya genelinde çalışma yapan ve Suriye iç savaşı sonrasında Türkiye'ye, özellikle de Gaziantep'e gelerek ofis açan ya da projeler yürüten aşağıdaki sivil toplum kuruluşuna dair bilgiler sunulacaktır.

- DanChurchAid (Danimarka Kilise Yardım Derneği)

⁷⁵ <https://drc.ngo/media/2q4n1s0d/drc-annual-report-2019.pdf> (Erişim Tarihi 15.11.2024)

III. BÖLÜM

GAZİANTEP’TE ULUSLARARASI STK’LAR’IN FAALİYET ALANLARI

Çalışmamızın bu bölümü, Gaziantep’te Suriye iç savaşı nedeniyle oluşan kriz durumuna karşı belirli alanlarda faaliyet gösteren 33 uluslararası sivil toplum kuruluşunun çalışmalarını analiz ederek, belirlenen çalışma alanlarına odaklanmaktadır. Bulgular, her bir kuruluşun yürüttüğü faaliyetler üzerinden değerlendirilmiş ve İnsani Yardım, Sağlık Hizmetleri, Eğitim, Ekonomik Destek, İnsan Hakları ve Adalet, Psikolojik Destek, Sosyal Uyum ve Entegrasyon başlıkları altında incelenmiştir. Uluslararası STK'ların çalışma alanları farklı kategorilere ayrılmış olsa da tüm bu faaliyetler nihayetinde uyum ve entegrasyonu desteklemek amacıyla ortak bir noktada birleşmektedir. Bu nedenle, gerçekleştirilen projeler, toplumsal uyumu artırmak, ekonomik kalkınmayı teşvik etmek ve kültürel çeşitliliği desteklemek gibi ortak hedefler doğrultusunda şekillenmektedir. Bu çalışmalar, yerel toplulukların ihtiyaçlarına duyarlı bir şekilde tasarlanmakta ve sürdürülebilir kalkınmayı sağlamak, kriz bölgelerinde dayanıklılığı artırmak ve bireylerin topluma aktif katılımını desteklemek gibi uzun vadeli etkiler hedeflemektedir. Uluslararası STK'ların tüm bu çabaları göz önüne alındığında, tez başlığımız olan uyum ve entegrasyon çalışmalarının, bahsedilen bu kapsamlı girişimlerle sağlanabileceği açıkça görülmektedir. Göçmenlerin yeni bir topluma adaptasyon sürecinde karşılaşılabilecekleri zorlukları aşmaları ve uyum süreçlerinin başarıyla gerçekleştirilmesi için eğitim, ekonomik destekler, insani yardımlar ve psiko-sosyal destek gibi uygulama alanları büyük önem taşımaktadır. Bu uygulama alanları hem bireylerin hem de toplumların karşılıklı entegrasyonunu kolaylaştıran kritik araçlar olarak değerlendirilmektedir.

Elde edilen bulgular, yalnızca uluslararası sivil toplum kuruluşlarının resmî web sitelerinde yayımlanan haberler ve erişilebilir durumda olan yıllık faaliyet raporlarına dayandırılabilmiştir. Bu durum, sadece belirli projelere dair çıkarımlar yapılabilmesine yol açmış ve kuruluşların faaliyetlerinin genel kapsamını

değerlendirme sürecini sınırlamıştır. Ancak mevcut veriler, kuruluşların temel çalışma alanları, öncelikli hedefleri ve yürüttükleri önemli projeler hakkında değerli bilgiler sunmaktadır. Daha geniş bir veri erişimi sağlanabilirse, bu analizlerin derinleştirilmesi ve daha ayrıntılı bir değerlendirme yapılması mümkün olacaktır.

Suriye iç savaşı, özellikle 2011 yılından itibaren Gaziantep'i uluslararası sivil toplum kuruluşlarının önemli bir merkezi haline getirmiştir. Kuruluşların Gaziantep'te açtığı ofisler sadece bu şehirde çalışma yapmamış aynı zaman da bu ofis üzerinden Suriye'de ve Ortadoğu'nun birçok ülkesinde çalışma yapmıştır. Krizden etkilenen nüfusun ihtiyaçlarına yönelik olarak, bu kuruluşlar hem Gaziantep'te hem de Suriye'nin güvenli bölgelerinde aktif roller üstlenmiştir. Gaziantep'teki ofisler, bölgedeki insani yardım operasyonlarının koordinasyonunda stratejik bir öneme sahip olmuştur. Bu merkezler, Suriye'nin sınır bölgelerine lojistik destek sağlamış ve saha operasyonlarını kolaylaştırmıştır.

3.1. İnsani Yardım

Bu kategorideki faaliyetler, Suriye iç savaşının yol açtığı insani krizin etkilerini hafifletmeyi amaçlamıştır. Kuruluşlar, özellikle gıda, temiz su ve hijyen malzemelerinin temini, geçici barınma alanlarının oluşturulması (çadır kentler, konteyner evler), afet ve acil durum müdahale ekiplerinin desteklenmesi gibi alanlarda faaliyet göstermiştir. Savaşın ve göç akınlarının ilk anlarında yapılan faaliyetler bu ağırlıklı olarak bu kategorinin faaliyetleri olmuştur. Yaptığımız araştırmalar sonucunda da birçok uluslararası STK'nın ağırlıklı olarak çalışma yaptığı alan bu kategori olmuştur. Dolayısıyla sivil toplum kuruluşlarının en çok geldiği dönem savaşın ilk yılları olmuştur.

Türkiye'deki operasyonlarına 2012 yılında başlayan İngiltere kökenli Islamic Relief, 2019'da yerel bir vakıf statüsüne geçerek "Islamic Relief Türkiye" adı altında çalışmalarını devam ettirmiştir. Bu süre zarfında 2 milyondan fazla savaş mağduruna destek sağlayan kuruluş, 2022 yılında da Şanlıurfa, Akçakale, Kilis, Antakya ve Gaziantep bölgelerinde toplamda 21 ton ağırlığında 6.928 kurban eti paketini ihtiyaç sahiplerine ulaştırmıştır. (Islamic Relief Türkiye, 2022, s. 15-20).

Human Appeal adlı diğer bir İngiltere menşeli sivil toplum kuruluşu Gaziantep'te, Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli insani yardım projeleri yürütmüştür. Özellikle sağlık hizmetleri, gıda dağıtımı ve barınma desteği gibi

alanlarda çalışmalar yapmıştır. Örneğin, 2023 Türkiye-Suriye depremi de dahil yıllar boyu Gaziantep'te tıbbi yardım, su ve 30.000 öğün yemek sağlamıştır. Human Appeal, Gaziantep'teki ofisi aracılığıyla Suriyeli sığınmacıların yaşam koşullarını iyileştirmek için çalışmalarını sürdürmektedir. Bu kapsamda, eğitim projeleri, yetim destek programları ve acil yardım faaliyetleri gibi çeşitli insani yardım projeleri yürütmektedir (Human Appeal, 2022, s. 15-18). Burada da görüldüğü üzere çoğunlukla insani yardım ve acil ihtiyaçlar kategorisinde çalışma yapan kuruluşlar 2023 6 Şubat Türkiye ve Suriye depremlerinde de bu alanda çalışmalar yapmıştır.

2021 yılında ise Mercy-USA, Gaziantep'teki ofisi aracılığıyla Orta Doğu'da 125.000'den fazla kişiye gıda yardımı ve binlerce kişiye ücretsiz birinci basamak sağlık hizmeti sağlamıştır. Mercy-USA, Suriye ve Somali'de gıda güvensizliğinin ciddi bir sorun olduğu bölgelerde önemli miktarda gıda yardımı sağlamıştır. Özellikle, Suriye'nin kuzeybatısında yerinden edilmiş 3 milyondan fazla insan için insana yakışır barınma eksikliği büyük bir problem teşkil etmektedir. Mercy-USA, bu bölgelerde barınma ve kış mevsimi destekleri sunmuştur (Mercy-USA, 2021, s. 15). Bu kuruluşla ilgili yaptığımız araştırmalar sonucunda, ABD merkezli Mercy Corps adlı yardım kuruluşunun, 2017 yılında faaliyetlerinin mevzuata aykırı bulunması nedeniyle izinlerinin iptal edildiği tespit edilmiştir.

Global Communities, eski adıyla CHF International, Amerika Birleşik Devletleri merkezli uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Dünyanın çeşitli bölgelerinde insani yardım, sürdürülebilir kalkınma ve ekonomik fırsatların artırılması gibi alanlarda çalışmalar yürütmektedir.⁷⁶ 2014 yılından bu yana, Gaziantep'ten sınır ötesi operasyonlar yürüterek Suriye'deki insani krizlere müdahale etmektedir. Ayrıca, 2023 yılında Türkiye'nin güneyinde meydana gelen depremler sonrasında, yerinden edilmiş ailelerin acil barınma ihtiyaçlarını karşılamak üzere ekiplerini harekete geçirmiştir.⁷⁷

Syria Relief and Development (SRD), ABD merkezli uluslararası bir STK'dır. Gaziantep'te Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli projeler yürütmektedir. Özellikle sağlık hizmetleri, koruma ve güçlendirme, eğitim ve barınma gibi alanlarda çalışmalar yapmaktadır. 2023 yılına kadar SRD, toplamda 852.030 kişiye ulaşmıştır. Bu

⁷⁶ https://globalcommunities.org.tr/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 24.12.2024)

⁷⁷ https://globalcommunities.org/country/turkey/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 24.12.2024)

hizmetlerin 605.357'si sağlık alanında, 217.220'si koruma ve güçlendirme alanında, 6.439'u eğitim alanında ve 7.863'ü barınma ve temel ihtiyaçlar alanında gerçekleştirilmiştir.⁷⁸ Bu kuruluşun çalışmaları incelendiğinde, krizle karşı karşıya olan toplumlar için ihtiyaç duyulan birçok alanda faaliyet gösterdiği görülmektedir. Özellikle eğitim ve sağlık alanlarına öncelik veren kuruluş, bu temel ihtiyaçların karşılanması yoluyla toplulukların yaşam koşullarını iyileştirmeyi ve krizlerin olumsuz etkilerini azaltmayı hedeflemiştir.

Fransa merkezli Agence d'Aide à la Coopération Technique et au Développement (ACTED) Gaziantep'te, Suriyeli mültecilere yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmiştir. Özellikle su, hijyen ve sanitasyon, barınma, gıda güvenliği ve geçim kaynakları alanlarında yaklaşık 3 milyon kişiye hizmet sunmuştur. Kamp içi faaliyetlerde, 364.000'den fazla kişinin su, sanitasyon ve hijyen hizmetlerine erişimini sağlamıştır (ACTED, 2023, s. 17). Bu kuruluş üzerinden yıllık faaliyet raporlarında verilen bu rakamlara bakıldığında rakamların çok yüksek seviyede olduğu görülmektedir. Çalışmamızın bu bölümünde incelenen bu ve diğer kuruluşların verilerine dikkatle bakıldığında, sıklıkla oldukça yüksek rakamların raporlandığı görülmektedir. Bu durumun, kuruluşların projelerinin daha fazla kabul görmesi, finansal destek elde etmesi ve kamuoyunda etkinliklerini daha güçlü bir şekilde vurgulamak amacıyla rakamların abartılı şekilde sunulmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Ancak bu tür verilerin güvenilirliği ve doğruluğu, daha objektif ve şeffaf bir yaklaşımla doğrulanmalıdır. Böylece, kuruluşların faaliyetlerinin gerçek etkisi daha net bir şekilde değerlendirilebilir ve uluslararası yardım süreçlerinin etkinliği konusunda daha sağlıklı çıkarımlar yapılabilir.

Almanya merkezli Deutsche Welthungerhilfe e.V. (WHH), Gaziantep'te Suriyeli mültecilere ve ev sahibi topluluklara yönelik çeşitli projeler yürütmektedir. WHH, Türkiye, Suriye ve Lübnan'daki çalışmalarını Gaziantep'teki ofisi aracılığıyla koordine etmektedir. 2023 yılı için 20 aktif proje yürütmekte ve toplam 32,4 milyon Euro finansman sağlamaktadır. Türkiye, Suriye ve Lübnan'da yerlerinden edilmiş Suriyelilerin ve ev sahibi toplulukların gıda güvencesini ve dirençlerini artırma amacıyla çalışmalar yürütmektedir.⁷⁹

⁷⁸https://arcsyria.org/member/syria-relief-and-development-srd?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 25.12.2024)

⁷⁹https://www.welthungerhilfe.org/our-work/countries/syria-turkiye/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 03.01.2024)

Katar Hayır Derneği (Qatar Charity), dünya genelinde insani yardım ve kalkınma projeleri yürüten bir sivil toplum kuruluşudur. Özellikle Suriyeli mültecilere yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmiştir. Örneğin, Gaziantep'teki ofisi üzerinden Suriye'nin kuzeyindeki Bab ilçesinde 1680 konutluk yerleşim yeri inşa etmiştir. Bu proje, yaklaşık 9 bin sivil ev sahipliği yapacak şekilde tasarlanmıştır.⁸⁰ Bu uluslararası sivil toplum kuruluşunun çalışmaları incelendiğinde, Gaziantep'teki ofislerinin yalnızca şehir merkezinde değil, aynı zamanda "güvenli bölge" olarak adlandırılan yerlerde de faaliyet gösterdiği görülmektedir. Gaziantep ofisleri, hem şehirdeki ihtiyaçlara yanıt vermek hem de sınır ötesi bölgelerde insani yardım çalışmalarını koordine etmek amacıyla önemli bir merkez rolü üstlenmiştir. Bu sayede kuruluş, daha geniş bir coğrafyada, krizden etkilenen topluluklara erişim sağlayarak etkinlik alanını genişletmiştir.

The HALO Trust, 1988 yılında İskoçya'da kurulmuş, dünya genelinde mayın temizleme ve savaş kalıntılarının ortadan kaldırılması konularında uzmanlaşmış uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Özellikle çatışma sonrası bölgelerde sivil toplumun güvenliğini artırmayı ve insani yardım çalışmalarını desteklemeyi amaçlamaktadır. The HALO Trust'ın Gaziantep'te veya doğrudan Suriyeli mültecilere yönelik spesifik projeleri hakkında kamuya açık detaylı bilgilere ulaşamamıştır. Ancak, kuruluşun Orta Doğu'daki faaliyetleri kapsamında, Suriye'deki çatışmalar nedeniyle yerinden edilmiş kişilere yönelik insani yardım ve mayın temizleme çalışmaları yürüttüğü bilinmektedir.⁸¹ Bu sivil toplum kuruluşu, savaş kalıntılarının temizlenmesi ve ortadan kaldırılması konusuna öncelik vermiş olup, savaş sonrası en kritik acil ihtiyaçlardan biri olan güvenlik sorunlarına odaklanan çalışmalar gerçekleştirdiği görülmektedir. Kuruluşun faaliyetleri, çatışma bölgelerinde güvenli yaşam alanları oluşturmayı ve yerel toplulukların günlük yaşamlarına güvenle devam edebilmelerini sağlamayı hedeflediği tespit edilmiştir.

Elde edilen bulgular, Gaziantep'te faaliyet gösteren uluslararası sivil toplum kuruluşlarının kapsamlı ve etkili bir şekilde çalıştığını ortaya koymaktadır. Her bir çalışma alanında gerçekleştirilen faaliyetler, yalnızca kısa vadeli kriz müdahaleleriyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda uzun vadeli ve sürdürülebilir çözümler geliştirilmesine

⁸⁰https://www.aa.com.tr/tr/dunya/qatar-charity-suriyenin-kuzeyinde-1680-konutluk-kent-projesi-baslatti/2986642?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 03.01.2025)

⁸¹<https://www.halotrust.org/> (Erişim Tarihi: 03.01.2025)

de önemli katkılar sunmuştur. Bu kuruluşların çalışmaları, yerel toplulukların ihtiyaçlarına duyarlı bir şekilde tasarlanarak hem acil insani yardım hem de toplumsal dayanıklılığı artırmaya yönelik stratejilerle desteklenmiştir.

3.2. Sağlık Hizmetleri

Sağlık sektörü, savaş mağdurlarının en temel ve acil ihtiyaçlarını karşılamak adına kritik bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda, çatışma bölgelerinde ve çevresinde sağlık merkezlerinin kurulması, sağlık hizmetlerine erişimi artırmak için mobil klinik hizmetlerinin sağlanması büyük önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra, savaşın yarattığı travmalarla başa çıkabilmeleri için mağdurlara yönelik kapsamlı psikososyal destek programları uygulanmaktadır. Salgın hastalıkların yayılmasını önlemek amacıyla geniş çaplı aşı kampanyaları düzenlenmiş, özellikle çocukların bağışıklık sistemlerini güçlendirmeye yönelik çalışmalar yoğunlaştırılmıştır. Ayrıca, temel sağlık hizmetlerinin yanı sıra, kronik hastalıkların tedavisi ve hamilelik gibi özel durumlara yönelik destek programları da hayata geçirilmiştir. Sağlık hizmetlerinin bu şekilde çeşitlendirilmesi ve erişimin artırılması, savaş mağdurlarının yaşam kalitesinin yükseltilmesinde ve toplumsal iyileşmenin hızlandırılmasında önemli bir adım teşkil etmektedir.

Sağlık hizmetleri kapsamında İngiltere merkezli Islamic Relief Türkiye, şimdiye kadar 73 kişiye Ortopedik destek, 143 kişiye işitme cihazı ve 41 kişiye tekerlekli sandalye temin etmiştir. (Islamic Relief Türkiye, 2022, s. 15-20).

Mentor Initiative, 2002 yılında İngiltere'de kurulmuş uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Özellikle salgın hastalıkların kontrolü ve önlenmesi alanında çalışmalar yapmaktadır. Suriye'de ve Gaziantep'te, 2013 yılından bu yana aktif olan Mentor Initiative, özellikle leishmaniasis hastalığının kontrolü ve tedavisi üzerine yoğunlaşmıştır. Ülkenin kuzeybatı ve kuzeydoğu bölgelerinde, yedi farklı vilayette hastalığın önlenmesi ve tedavisi için çeşitli faaliyetler yürütmektedir. 2023 yılında gerçekleştirilen bazı önemli faaliyetleri şunlardır:

- Kapalı Alan Spreyleme (IRS) Kampanyaları: 443.382 haneyi hedef olarak yaklaşık 2.230.560 kişiye ulaşılmıştır.
- Hijyen Eğitimi ve Bilgilendirme Faaliyetleri: 58.067 kişiye ulaşılmıştır.
- Uzun Süreli İnsektisitli Ağ Dağıtımı: 19.100 adet ağ dağıtılarak yaklaşık 44.130 kişi korunmuştur.

- Sağlık Tesisleri Desteği: 154 sabit sağlık tesisi desteklenmiş ve 10 mobil birimle toplum düzeyinde leishmaniasis tanı ve tedavi hizmetleri sunulmuştur.⁸²

Bu uluslararası sivil toplum kuruluşunun, göç sonrası dikkat edilmesi gereken en kritik konulardan biri olan sağlık hizmetlerine odaklandığı görülmektedir. Yapılan araştırmalarda, Leishmaniasis hastalığının, Leishmania parazitinin neden olduğu ve enfekte dişi kum sineklerinin (sandflies) ısırığıyla bulaşan bir hastalık olduğu tespit edilmiştir. Hastalık, türüne ve vücudu etkilediği bölgeye bağlı olarak farklı formlarda ortaya çıkmaktadır.⁸³Bu bağlamda, Mentor Initiative adlı kuruluşun, yayılma riski yüksek olan bu hastalıkla ilgili önleyici çalışmalar ve müdahalelerde bulunduğu gözlemlenmiştir.

Resim 7. MENTOR Girişimi, 2013 yılından bu yana Gaziantep ofisi üzerinden Suriye'de faaliyet gösteriyor.⁸⁴

Project HOPE (The People-to-People Health Foundation), 1958 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulmuş, küresel sağlık alanında faaliyet gösteren uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Amacı, dünya genelinde sağlık hizmetlerinin kalitesini artırmak ve sağlık çalışanlarının kapasitesini geliştirmektir. 2022 yılında, Project HOPE, Gaziantep'teki ofisi aracılığıyla Türkiye ve Suriye'de meydana gelen

⁸²https://mentor-initiative.org/country/syria/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 17.12.2024)

⁸³https://www.seyahatsagligi.gov.tr/site/HastalikDetay/Leishmaniasis?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 17.12.2024)

⁸⁴ https://mentor-initiative.org/country/syria/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 17.12.2024)

depremler sonrasında acil müdahale ekipleriyle bölgedeki sağlık hizmetlerine destek sağlamıştır. Bu kapsamda, sağlık tesislerine tıbbi malzeme ve ekipman desteği sağlanmış, sağlık çalışanlarına eğitimler verilmiş ve afetten etkilenen topluluklara doğrudan sağlık hizmetleri sunulmuştur. Ayrıca, Project HOPE, 2022 yılında dünya genelinde 1,5 milyon kişiye acil sağlık hizmetleri ulaştırmıştır. Bu hizmetler arasında tıbbi malzeme dağıtımı, sağlık çalışanlarının eğitimi ve doğrudan sağlık hizmetleri sunumu yer almaktadır (Project HOPE, 2022, s. 14). Bu sivil toplum kuruluşu gibi bazı uluslararası STK'ların faaliyetleri incelendiğinde, özellikle Suriye ve Türkiye'de meydana gelen deprem sürecinde gerçekleştirdiği çalışmalara ilişkin bilgilere ulaşılabilmektedir. Deprem sonrası acil yardım ve rehabilitasyon süreçlerine odaklanan kuruluş, krizden etkilenen topluluklara temel ihtiyaçları sağlama, barınma desteği, hijyen ve sağlık hizmetleri gibi hayati önem taşıyan alanlarda önemli katkılar sunmuştur. Ayrıca, deprem sonrası sürdürülebilir iyileşme için yerel kapasitenin artırılmasına yönelik projeler de uyguladığı görülmektedir. Ancak, kuruluşun deprem dışındaki dönemlerdeki faaliyetlerine dair yeterli veri elde edilememiştir. Bu durum, mevcut bilgilerin sınırlı olduğu ve daha kapsamlı bir değerlendirme için ek kaynaklara ihtiyaç duyulduğu anlamına gelmektedir.

Relief International, ABD merkezli bir kuruluştur. Gaziantep'te, Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli projeler gerçekleştirmiştir. Örneğin, 2017 yılında Avrupa Komisyonu İnsani Yardım ve Sivil Koruma Departmanı (ECHO) tarafından finanse edilen SASH projesi kapsamında, yerel ortaklarıyla birlikte Suriyeli sığınmacılara fizik tedavi, ruh sağlığı hizmetleri ve protez uzuv desteği sağlamıştır. Bu proje ile 1.000'den fazla Suriyeli sığınmacının ruh sağlığı hizmetlerine erişimi sağlanmıştır.⁸⁵ Ayrıca, Uluslararası Mavi Hilal İnsani Yardım ve Kalkınma Vakfı (IBC) ile iş birliği yaparak, Gaziantep ve Şanlıurfa'da Suriyeli çocukların ağız ve diş sağlığı konusunda bilinçlenmeleri için projeler yürütmüştür. Bu kapsamda, bilgilendirme çalışmalarının yanı sıra 1.750 ağız ve diş sağlığı kiti dağıtılmıştır.⁸⁶ Relief International gibi kuruluşlar, Suriyeli sığınmacılara yönelik fizik tedavi, ruh sağlığı hizmetleri ve protez desteği gibi doğrudan sağlık hizmetleri sunarak, özellikle fiziksel ve psikolojik

⁸⁵https://www.sivilsayfalar.org/2017/10/13/relief-international-yerel-stk-ortaklari-binden-fazla-multeciye-fizik-tedavi-ruh-saglihi-hizmetleri-sagliyor/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 25.12.2024)

⁸⁶https://ibc.org.tr/TR/886/suriyeli-cocuklari-gulumseten-proje?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 25.12.2024)

iyileşmeye katkıda bulunmuştur. Relief International ve IBC iş birliğiyle gerçekleştirilen ağız ve diş sağlığı projeleri, çocuklara yönelik bilinçlendirme çalışmalarının önemini ortaya koymaktadır. Bu tür projeler, yerel ortaklarla iş birliği yaparak daha geniş bir kitleye ulaşmayı mümkün kılmıştır.

Suriye Amerikan Tıp Derneği Vakfı (SAMS), Gaziantep'te Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli sağlık hizmetleri sunmaktadır. Özellikle, Mayıs 2019'da Gaziantep'te açılan Ruh Sağlığı ve Psikososyal Destek Merkezi, Suriyeli sığınmacılara bireysel ve grup danışmanlığı, grup etkinlikleri ve atölye çalışmaları gibi ücretsiz hizmetler sağlamaktadır. Gaziantep'te, SAMS'ın lojistik ve tedarik ekipleri, kuzeybatı Suriye'deki sınır ötesi operasyonları denetleyerek, tıbbi tesislerin ihtiyaç duyulan ekipmanlarla donatılmasını sağlamaktadır.⁸⁷

Fransa merkezli Union des Organisations d'Aide Médicale Syrienne (UOSSM), Gaziantep'te Suriyeli mültecilere yönelik çeşitli sağlık hizmetleri sunmaktadır. Toplamda 1.2 milyon sağlık hizmeti sunulmuştur. Acil servislerde 400.000'den fazla hasta tedavi edilmiştir. Ameliyathanelerde 50.000'den fazla cerrahi müdahale gerçekleştirilmiştir. 100.000'den fazla kişiye psikososyal destek sağlanmıştır. 2.000'den fazla sağlık çalışanına eğitim verilmiştir. Ulaşılması zor bölgelere hizmet götürmek için 10'dan fazla mobil klinik işletilmiştir (UOSSM, 2021, s. 12). UOSSM, geniş çaplı sağlık hizmetleri sunarak hem temel sağlık ihtiyaçlarını karşılamış hem de uzun vadeli etkiler yaratmıştır. Örneğin, mobil kliniklerin işletilmesi gibi erişilmesi zor bölgelerde hizmet sunma stratejisi, insani yardımın etkinliğini artırmaktadır. Eğitim faaliyetleri, sağlık çalışanlarının kapasitesini artırarak yalnızca acil ihtiyaçlara yanıt vermekle kalmayıp, uzun vadeli sağlık altyapısını da güçlendirmiştir.

---

⁸⁷ https://www.sams-usa.net/turkey/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 25.12.2024)

Resim 8. UOSSM, 2021 Yıllık Faaliyet Raporundan alınan bir görüntü⁸⁸

Malteser International, Almanya merkezli bir insani yardım kuruluşu olup, dünya genelinde sağlık hizmetleri, afet yardımı ve mültecilerin desteklenmesi gibi alanlarda faaliyet göstermektedir. 2012 yılından bu yana, yerel ortaklarla iş birliği yaparak Gaziantep ve Kilis'te iki fizyoterapi merkezini desteklemektedir. Bu merkezlerde, depremden etkilenen bireylerin daha hızlı iyileşmesi için rehabilitasyon hizmetleri sunulmaktadır.⁸⁹

Bu bulgular, uluslararası sivil toplum kuruluşlarının Gaziantep ve çevresinde Suriyeli sığınmacılara yönelik yürüttüğü çeşitli insani yardım ve kalkınma projelerinin önemini ve etkisini vurgulamaktadır. Çalışmaların çeşitliliği, farklı ihtiyaçlara yönelik kapsamlı bir destek sağlandığını göstermektedir.

Bulgular, uluslararası sivil toplum kuruluşlarının Gaziantep'teki faaliyetlerinin krizden etkilenen bireylerin fiziksel, psikolojik ve sosyal ihtiyaçlarını ele alacak şekilde kapsamlı ve çok yönlü olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle, yerel iş birliklerinin güçlendirilmesi, topluluklara erişimin artırılması ve sürdürülebilir çözümlerin geliştirilmesi açısından bu projeler örnek teşkil etmektedir. Ancak, uzun

⁸⁸https://uossm.org/new/wp-content/uploads/2023/09/UOSSM-Annual-Report-2021-S.pdf?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 28.12.2024)

⁸⁹https://www.malteser-international.org/en/our-work/middle-east/turkey.html?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 27.12.2024)

vadeli etkilerin değerlendirilmesi için daha fazla veri ve analize ihtiyaç duyulabilir. Bu tür çalışmaların, benzer kriz durumlarında uygulanabilir modeller sunduğu da açıktır.

3.3. Eğitim Çalışmaları

Eğitim faaliyetleri, kriz ortamlarında özellikle çocukların geleceğini şekillendiren en önemli yatırımlardan biri olarak öne çıkmıştır. Bu doğrultuda, geçici eğitim merkezleri oluşturularak çatışma veya krizden etkilenen binlerce çocuğun eğitime yeniden kazandırılması sağlanmıştır. Bu merkezlerde, çocukların öğrenme süreçlerine destek olabilmek amacıyla kitap, defter ve diğer kırtasiye malzemeleri gibi temel eğitim materyalleri temin edilmiştir. Ayrıca, öğretmenlerin mesleki kapasitelerinin artırılmasına yönelik düzenlenen eğitim programlarıyla, kriz ortamında karşılaşılan zorluklarla başa çıkabilecek bilgi ve beceriler kazanmaları hedeflenmiştir. Bu programlar hem öğretim kalitesinin yükseltilmesine hem de öğretmenlerin çocukların psikososyal ihtiyaçlarını daha iyi anlamalarına olanak tanımıştır.

Zakat Foundation of America, Gaziantep'te Suriyeli sığınmacı çocuklara eğitim desteği sağlamak amacıyla okullar açmıştır. Bu okullarda 700'ün üzerinde Suriyeli çocuğun eğitim ihtiyaçları karşılanmaktadır.⁹⁰ Ayrıca vakıf, Gaziantep'te Zahra Üniversitesi'ni kurarak Suriyeli gençlere yükseköğrenim imkânı sunmaktadır. Bu üniversitede eğitimler Arapça olarak verilmekte ve öğrencilerin eğitimlerine kesintisiz devam etmeleri sağlanmaktadır. Vakfın eğitim destekleri sadece Gaziantep ile sınırlı kalmayıp, Türkiye ve Suriye genelinde toplam dokuz okulda 5.000'den fazla öğrenciye eğitim imkânı sunmaktadır. Ayrıca, vakfın eğitim destekleri sadece Gaziantep ile sınırlı kalmayıp, Türkiye ve Suriye genelinde toplam dokuz okulda 5.000'den fazla öğrenciye eğitim imkânı sunmaktadır.⁹¹ Zakat Foundation of America sivil toplum kuruluşu Suriyeli çocukların en temel ihtiyaçlarından eğitim ihtiyacını karşılamakla beraber üniversite çağında bulunan öğrenciler için kendi dillerinde özel üniversite kurmuştur. Bu üniversite hala aktif olarak devam etmektedir.

Save the Children International, 1919 yılında İngiltere'de Eglantyne Jebb ve kız kardeşi Dorothy Buxton tarafından kurulmuş uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Kuruluşun amacı, dünya genelinde çocukların yaşam koşullarını

⁹⁰https://www.habername.com/haber-zf-700-suriyeli-cocugun-egitimini-ustlendi-96282.htm?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

⁹¹https://www.zakat.org/zakat-university-opens-its-doors-to-syrian-youth?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

iyileştirmek, sağlık hizmetlerine ve eğitime erişimlerini artırmak, ekonomik fırsatlarını geliştirmek ve doğal afetler ile savaşlar nedeniyle mağdur olan çocuklara destek sağlamaktır.⁹² Gaziantep'te, Suriyeli sığınmacı çocukların eğitimine destek olmak amacıyla çeşitli projeler yürütülmektedir. Bu kapsamda, depremden etkilenen bölgelerde çocukların eğitimine erişimini artırmak ve psikososyal destek sağlamak amacıyla futbol sahalarının rehabilitasyonu ve inşasını içeren "Umut Sahaları" projesi hayata geçirilmiştir. Bu projeye, çocukların fiziksel ve psikolojik iyilik hallerini desteklemek hedeflenmektedir.⁹³

Resim 9. Save the Children Türkiye, Mastercard iş birliği ile 'Umut Sahaları' projesinden bir kare.⁹⁴

Eğitimin en önemli tamamlayıcı unsurlarından biri olan kültür, sanat ve spor çalışmaları, göçmenlere yönelik faaliyetlerle entegre bir şekilde ele alınmıştır. Bu kapsamda, göçmenlerin yalnızca akademik bilgiye erişimleri değil, aynı zamanda sosyal, kültürel ve fiziksel gelişimlerine de katkıda bulunulması hedeflenmiştir. Sanat atölyeleri, kültürel etkinlikler ve spor faaliyetleri aracılığıyla bireylerin toplumla daha güçlü bir bağ kurmaları sağlanırken, çok yönlü bir eğitim deneyimi sunulmaktadır. Bu

⁹²https://www.islamicrelief.org.tr/nerelerdeyiz/suriye/?utm_source=chatgpt.com&doing_wp_cron=1735325829.7455990314483642578125 (Erişim Tarihi: 15.12.2024)

⁹³https://turkiye.savethechildren.net/news/save-children-t%C3%BCrkiye-mastercard-i%C5%9Fbirli%C4%9Fi-ile-umut-sahalar%C4%B1-projesini-hayata-ge%C3%A7iriyor?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 15.12.2024)

⁹⁴https://turkiye.savethechildren.net/news/save-children-t%C3%BCrkiye-mastercard-i%C5%9Fbirli%C4%9Fi-ile-umut-sahalar%C4%B1-projesini-hayata-ge%C3%A7iriyor?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 15.12.2024)

yaklaşım, göçmenlerin hem eğitim süreçlerine daha aktif katılımları hem de kişisel gelişimlerini destekleyerek topluma entegrasyonları amaçlanmıştır.

Action For Humanity (AFH), 2011 yılında İngiltere'de kurulmuş uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Başlangıçta "Syria Relief" adıyla faaliyet gösteren AFH, çatışma, doğal afetler ve diğer krizlerden etkilenen bölgelere insani yardım ve afet desteği sağlamaktadır⁹⁵. AFH'nin 2020 yılı faaliyet raporunda, kuruluşun 10 yıllık dönemde yaklaşık 10 milyon sivilin hayatını olumlu yönde etkilediği belirtilmektedir. Bu destekler arasında eğitim, koruma, sağlık hizmetleri, barınma, geçim kaynakları, temiz su temini ve diğer gıda ve gıda dışı yardımlar yer almaktadır. Aynı raporda, AFH'nin 2022 yılında 306 okul işlettiği ve bu okullarda eğitim hizmetleri sunduğu belirtilmektedir (Action for Humanity, 2021, s. 12).

Eğitim çalışmaları, yalnızca bilgi aktarmaya yönelik tek yönlü bir faaliyet olmaktan öte, kapsamlı ve çok boyutlu bir alanı ifade eder. Tıpkı insani yardım gibi, eğitim de çeşitli alt başlıklar ve uygulama alanlarına sahiptir. Özellikle göç gibi kriz durumlarında, eğitim faaliyetleri yalnızca okul çağındaki çocukların öğrenim süreçlerini desteklemekle sınırlı kalmaz; aynı zamanda yetişkinlerin travmalarının çözümü gibi psikososyal destek süreçlerini de kapsar. Bu bağlamda, eğitim merkezlerinin kurulması, okulların inşası ve işletilmesi gibi faaliyetler önemli bir yer tutar. Ayrıca, uluslararası sivil toplum kuruluşları (STK'lar), bu alana dahil olarak hem yerel hem de uluslararası düzeyde eğitim hizmetlerinin geliştirilmesine katkıda bulunur. Eğitim, kriz ortamlarında bireylerin geleceğe umutla bakmalarını sağlayan, yeniden toparlanma sürecini destekleyen en güçlü araçlardan biridir.

İngiltere merkezli Islamic Relief Türkiye, eğitim çalışmaları kapsamında, şimdiye kadar 5.500 çocuğa okul malzemeleri dağıtarak onların eğitim hayatına destek vermiştir. Yetim çocukların eğitimine destek olmak amacıyla "Tamamlayıcı Yetim Aileleri Projesi" yürütülmektedir. Bu proje kapsamında, okul ücretleri, kırtasiye malzemeleri ve ders yardımı sağlanarak çocukların eğitimlerinin kesintiye uğramadan devam etmesi hedeflenmektedir. (Islamic Relief Türkiye, 2022, s. 15-20).

Almanya merkezli International Rescue Committee (IRC), Suriyeli kadınların ve kız çocuklarının sosyal ve ekonomik yaşama adaptasyonunu desteklemek amacıyla mesleki ve teknik eğitimler düzenlemektedir. Bu kapsamda, Gaziantep Büyükşehir

⁹⁵ <https://actionforhumanity.org/> (Erişim Tarihi: 19.12.2024)

Belediyesi iş birliğiyle yürütülen projelerde, kadınların güçlenmesi için mentörlük ve rol model sistemleri oluşturulmuştur.⁹⁶ Uluslararası Kurtarma Komitesi (IRC) tarafından yürütülen faaliyetler incelendiğinde, eğitim süreçlerinin yalnızca çocukların öğrenim ihtiyaçlarını karşılamakla sınırlı kalmadığı, aynı zamanda yetişkinlerin mesleki becerilerini geliştirmeye yönelik çalışmaları da kapsadığı görülmektedir. Eğitim, uluslararası sivil toplum kuruluşlarının uyum ve entegrasyon perspektifiyle ele alındığında, bu süreçleri destekleyen ve toplumsal bağları güçlendiren en uygun alanlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Eğitim faaliyetleri, bireylerin topluma katılımını hızlandırırken, kriz durumlarında uzun vadeli sürdürülebilir çözümler sunma potansiyeli taşıyan bir araç olarak kritik bir rol oynamaktadır.

Concern Worldwide, 1968 yılında İrlanda'da kurulan uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Suriyeli çocukların eğitime erişimini artırmak amacıyla, Türkiye'deki 1.100.000 okul çağındaki Suriyeli çocuğun %35'inden fazlasının okula erişimi olmadığı tespit edilmiştir. Concern, Türk Millî Eğitim Bakanlığı ve yerel ortaklarla iş birliği yaparak, Suriyeli çocukların kaliteli eğitime erişimini desteklemektedir. Suriyeli mültecilerin ve ev sahibi toplulukların ekonomik entegrasyonunu desteklemek için mesleki eğitimler ve Türkçe dil kursları düzenlemektedir. 2023 yılında, 3.600'den fazla Suriyeli mülteci ve ev sahibi topluluk üyesi bu programlardan faydalanmıştır.⁹⁷ Uyum ve entegrasyonun sağlanmasında karşılaşılan temel sorunlardan biri, sığınmacılar ile yerel halk arasında oluşan dil bariyerleridir. Bu bariyer, sığınmacıların topluma katılımını ve günlük hayata entegrasyonunu zorlaştıran en önemli engellerden biridir. Örneğin, Concern Worldwide gibi kuruluşlar, bu sorunun üstesinden gelmek amacıyla Türkçe dil kursları düzenleyerek sığınmacılara yönelik dil eğitimi vermiştir. Bu tür programlar, yalnızca dil öğrenimini değil, aynı zamanda kültürel uyumu ve toplumsal iletişimi de destekleyen önemli bir adım olarak değerlendirilmektedir.

SPARK Vakfı, 1994 yılında Hollanda'da kurulmuş uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Özellikle çatışma sonrası ve gelişmekte olan ülkelerde gençlerin eğitim ve girişimcilik yoluyla ekonomik fırsatlara erişimini desteklemeyi amaçlamaktadır. SPARK, Gaziantep Üniversitesi ile iş birliği yaparak, Suriyeli öğrencilere burs

⁹⁶https://www.ilo.org/tr/projects-and-partnerships/projects/turkiyede-suriyeli-kadinlar-kiz-cocuklari-ve-ev-sahibi-topluluklarin?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 20.12.2024)

⁹⁷https://concernusa.org/where-we-work/turkiye/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 29.12.2024)

imkânları sağlamıştır. Bu sayede, Suriyeli gençlerin eğitimlerine devam etmeleri ve gelecekte ülkelerinin yeniden inşasında aktif rol almaları hedeflenmiştir.⁹⁸

Resim 10. SPARK kuruluşunun 80 Suriyeli öğrenciye burs imkânı sağlayan Suriyeli Öğrenciler için Burs Programı Projesinin tanıtım toplantısı Gaziantep Üniversitesi'nde yapıldı.⁹⁹

Eğitim başlığı altında, elde edilen tüm bulgular ışığında, çocukların okullaştırılması, kırtasiye desteklerinin sağlanması, burs hizmetlerinin sunulması, mesleki eğitim programlarının düzenlenmesi ve yetişkinlere yönelik eğitimlerin verilmesi gibi projeler öne çıkmaktadır. Ayrıca, okul ve eğitim merkezlerinin inşası da bu süreçte önemli bir yer tutmaktadır. Bu kapsamlı faaliyetler, sığınmacıların uyum ve entegrasyon süreçlerinde kritik bir rol oynamış, onların topluma adapte olmalarına ve uzun vadeli sürdürülebilir çözümlere ulaşmalarına katkı sağlamıştır.

3.4. Ekonomik Destek Çalışmaları

Sığınmacı ve yerel toplulukların ekonomik olarak güçlenmesini sağlamak amacıyla kapsamlı programlar hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda, bireylerin meslek edinmelerine olanak tanıyan çeşitli eğitim ve beceri geliştirme kursları düzenlenmiştir. Bu kurslar, katılımcıların iş piyasasında talep gören niteliklere sahip olmalarını sağlayarak, sürdürülebilir gelir elde etme kapasitelerini artırmayı hedeflemiştir.

Bunun yanı sıra, girişimciliği teşvik etmek ve ekonomik kalkınmayı hızlandırmak amacıyla mikro kredi programları uygulanmıştır. Bu programlar sayesinde küçük işletme sahipleri ve girişimciler, sermaye desteği alarak işlerini

⁹⁸ https://habermerkezi.gantep.edu.tr/?p=31716&utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 19.12.2024)

⁹⁹ https://habermerkezi.gantep.edu.tr/?p=31716&utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 19.12.2024)

büyütme veya yeni iş fikirlerini hayata geçirme fırsatı bulmuşlardır. Mikro krediler, özellikle düşük gelirli bireyler ve sığınmacı gruplar için ekonomik bağımsızlık sağlamada önemli bir araç olmuştur.

Türkiye'deki operasyonlarına 2012 yılında başlayan İngiltere merkezli Islamic Relief, ekonomik destek ve meslek edindirme projeleri çerçevesinde, özellikle kadınları iş gücüne kazandırmaya odaklanan programlar yürütülmüştür. Bu kapsamda, temel pastacılık eğitimi alan 96 kursiyer, aldıkları sertifikalar ve kazanılan deneyimle çalışma hayatına katılma fırsatı bulmuştur (Islamic Relief Türkiye, 2022, s. 15-20).

Mercy-USA for Aid and Development, Inc., 1988 yılında Michigan, ABD'de kurulmuş uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Kuruluşun amacı, insan ıstırabını hafifletmek ve bireylerin ve toplulukların kendi kendine yeterlilik çabalarını desteklemektir. Mercy-USA, ekonomik destek, sağlık, beslenme, temiz suya erişim ve eğitim gibi alanlarda projeler yürütmektedir.¹⁰⁰ Burada bahsedilen faaliyetler sığınmacıların uyum ve entegrasyonunu sağlamayı amaçlayan en önemli çalışmalar arasında yer alan ekonomik destek kategorisindeki faaliyetlere odaklanmaktadır. Örneğin, Islamic Relief adlı kuruluş, kadınları da sürece dahil ederek meslek edindirme faaliyetleri yürütmektedir. Ayrıca, Mercy USA tarafından gerçekleştirilen ve bireylerin kendi kendine yeterliliklerini artırmayı hedefleyen çalışmalar da bu amaca hizmet eden önemli faaliyetler arasında yer almaktadır.

Gaziantep'te, Zakat Foundation of America'nın "Muhammad Ali Safe House" adlı barınma kompleksi, Suriyeli yetim çocuklar ve bekar anneler için hizmet vermektedir. Bu tesis, 44 odalı olup, her odada bir aile barınmaktadır ve toplamda 200'den fazla kişiye hizmet sunmaktadır.¹⁰¹

ABD merkezli Building Markets Türkiye'de, özellikle Gaziantep'te, Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli projeler yürütmektedir. Bu projeler, Suriyeli girişimcilerin iş kurma ve geliştirme süreçlerinde karşılaştıkları zorlukları aşmalarına yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Örneğin, Gaziantep'te yaşayan Suriyeli girişimci Muhammed Nedim Mustafa, Building Markets'ın desteğiyle eğitim ve danışmanlık hizmetleri sunan "İlim Kapıları" adlı işletmesini kurmuştur. Bu destekler arasında vergi profili analizi, finansal yapılandırma ve pazarlama stratejileri gibi konular yer

¹⁰⁰ https://mercyusa.org/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 19.12.2024)

¹⁰¹ https://www.zakat.org/muhammad-ali-safe-house-place-safety-freedom/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

almaktadır.¹⁰² Ayrıca, Building Markets'ın araştırmaları, Türkiye'deki Suriyeli sığınmacıların ekonomiye olumlu katkılarını ortaya koymaktadır. Özellikle Gaziantep gibi güney illerinde yoğunlaşan Suriyeli KOBİ'ler, yerel ekonomiye sermaye girişi ve istihdam yaratma açısından önemli rol oynamaktadır. Bu işletmelerin ortalama 7 tam zamanlı çalışan istihdam ettiği ve Türkiye ekonomisine 500 milyon ABD dolarından fazla sermaye katkısı sağladığı tahmin edilmektedir.¹⁰³ Building Markets adlı kuruluş, çalışma alanı olarak yalnızca ekonomik destek hizmetleri kategorisinde faaliyet gösteren bir yapıdır. Kuruluşun, Suriye krizi sırasında da faaliyet gösterdiği ve sığınmacıların ekonomik ve sosyal hayata entegrasyonunu desteklemeye yönelik çalışmalar yürüttüğü görülmektedir. Yukarıda verilen spesifik bir örnek de bu tespiti doğrular niteliktedir.

ABD merkezli bir diğer uluslararası STK Cooperative for Assistance and Relief Everywhere (CARE), Gaziantep ofisi aracılığıyla Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli projeler yürütmektedir. Bu projeler arasında, sığınmacıların temel ihtiyaçlarının karşılanması, geçim kaynaklarının desteklenmesi ve toplumsal uyumun teşvik edilmesi yer almaktadır. Özellikle, CARE, Gaziantep'te Suriyeli sığınmacılara yönelik nakit transferi programları, mesleki eğitimler ve psikososyal destek hizmetleri sunmaktadır. Bu alışmalar, sığınmacıların ekonomik ve sosyal hayata entegrasyonunu desteklemeyi amaçlamaktadır (CARE International, 2023, s. 2).

Handicap International (Uluslararası Engelliler Federasyonu), 1982 yılında Fransa'da kurulmuş uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Dünya genelinde engelli bireylerin haklarını savunmakta ve insani yardım projeleri yürütmektedir. Gaziantep'te, Suriyeli mülteciler ve ev sahibi topluluklara yönelik çeşitli projeler yürütmektedir. Özellikle, engelli bireylerin işgücü piyasasına entegrasyonunu desteklemek amacıyla İşyerinde Mesleki Eğitim ve Gelişim Programı (İŞMEP) gibi programlar uygulanmaktadır. Bu programlar aracılığıyla, iş arayanlar (Suriyeliler ve Türk vatandaşları) mesleki eğitim ve kayıtlı iş imkanına ulaşırken, işverenler de nitelikli işgücüne erişim sağlamaktadır. İŞMEP yararlanıcılarının %5'i engelli

¹⁰²https://www.buildingmarkets.org/tr/news/building-markets-annual-report-2021?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 23.12.2024)

¹⁰³https://www.buildingmarkets.org/tr/news/new-research-brief-the-positive-economic-contributions-of-refugees-in-turkiye?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 23.12.2024)

kişilerden oluşmaktadır.¹⁰⁴ Bu kuruluşun, dezavantajlı sığınmacılara yönelik yenilikçi ve etkili çalışmalar yürüttüğü görülmektedir. Sivil toplum kuruluşları genellikle kendi misyon ve vizyonlarına uygun olarak toplumsal ihtiyaçlara yanıt veren çalışmalara yönelir. Bu doğrultuda, söz konusu kuruluş, engelli bireylerin göç sürecinin beraberinde getirdiği ekonomik, sosyal ve psikolojik zorluklarla başa çıkabilmesi için özel programlar geliştirmiştir.

Engelli bireylerin toplumsal hayata kazandırılması, yalnızca bireylerin yaşam kalitesini artırmakla kalmayıp, aynı zamanda sığınmacıların genel uyum ve entegrasyon sürecine de katkı sağlamaktadır. Bu tür çalışmalar, sosyal kapsayıcılık, fırsat eşitliği ve sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli bir rol oynamaktadır. Kuruluşun bu alandaki faaliyetleri, sığınmacıların hem bireysel hem de toplumsal düzeyde desteklenmesini amaçlayan kapsamlı bir yaklaşımı benimsediğini göstermektedir.

Almanya merkezli International Rescue Committee (IRC), Suriyeli mültecilerin ekonomik hayata entegrasyonunu desteklemek amacıyla, iş arayanlara mesleki eğitim ve kayıtlı iş imkânları sunulmaktadır. İşyerinde Mesleki Eğitim ve Gelişim Programı (İŞMEP) aracılığıyla, işverenlere nitelikli iş gücüne erişim sağlanmakta ve çalışma izni masrafları karşılanmaktadır.¹⁰⁵

Sparkassenstiftung für Internationale Kooperation e.V. (Sparkassen Uluslararası İş Birliği Vakfı), Almanya merkezli bir sivil toplum kuruluşudur. "Türkiye'deki Mülteciler ve Ev Sahibi Toplulukların Finansal Katılımı" projesi kapsamında, Gaziantep'te işletme sahipleri ve potansiyel girişimcilere finansal okuryazarlık eğitimleri düzenlenmiştir. Aynı proje çerçevesinde, Suriyeli mültecilerin ve yerel halkın ekonomik entegrasyonunu desteklemek amacıyla girişimcilik eğitimleri ve danışmanlık hizmetleri sunulmuştur.¹⁰⁶

¹⁰⁴ https://www.ilo.org/tr/projects-and-partnerships/projects/ge%C3%A7ici-koruma-alt%C4%B1ndaki-suriyeliler-ve-t%C3%BCrk-vatanda%C5%9Flar%C4%B1-i%C3%A7in-i%C3%A7in-CC%87nsana?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 2.01.2025)

¹⁰⁵ https://www.ilo.org/tr/projects-and-partnerships/projects/ge%C3%A7ici-koruma-alt%C4%B1ndaki-suriyeliler-ve-t%C3%BCrk-vatanda%C5%9Flar%C4%B1-i%C3%A7in-i%C3%A7in-CC%87nsana?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 2.01.2025)

¹⁰⁶ <https://www.facebook.com/share/p/15pWQnMiy6/> (Erişim Tarihi: 03.01.2025)

Resim 11. Sparkassenstiftung "Türkiye'deki Mülteciler ve Ev Sahibi Toplulukların Finansal Katılımı" projesi

Association for Aid and Relief Japan (AAR Japan), 1979 yılında Japonya'da kurulan uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Kadın Liderliği Yoluyla Güçlendirme Projesi, Suriyeli kadınların, diğer mülteci kadınların ve ev sahibi topluluktan kadınların sosyal ve ekonomik istikrarına katkıda bulunmak, kadınların liderlik becerilerini geliştirmek, ekonomik fırsatlara erişimlerini artırmak ve toplumsal cinsiyet eşitliğini teşvik etmek amacıyla eğitim ve destek programları düzenlenmektedir (Association for Aid and Relief Japan, 2021).

SPARK Vakfı, 1994 yılında Hollanda'da kurulmuş bir uluslararası sivil toplum kuruluşudur. Çatışma sonrası ve gelişmekte olan bölgelerde, gençlere eğitim ve girişimcilik olanakları sunarak ekonomik fırsatlar yaratmayı ve toplumların kalkınmasına katkıda bulunmayı amaçlar. SPARK, Gaziantep'te Suriyeli ve Türk gençlere yönelik girişimcilik eğitimleri düzenlemiştir. Bu programlar kapsamında, iş planı hazırlama, işletme yönetimi ve finansal okuryazarlık gibi konularda eğitimler verilmiş, başarılı projelere başlangıç sermayesi desteği sağlanmıştır.¹⁰⁷

Sığınmacıların uyum ve entegrasyon süreçlerinde ekonomik destek çalışmaları, topluma entegrasyon açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu çalışmalar, sığınmacıların sosyal hayata katılımını güçlendirmek ve buldukları toplumda bağımsız bir yaşam sürdürebilmelerini sağlamak için hayati bir rol oynamaktadır. Bu

¹⁰⁷https://spark.ngo/gaziantepoffice/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 16.12.2024)

kapsamda, birçok uluslararası ve yerel kuruluş tarafından farklı hedef gruplara yönelik çeşitli faaliyetler ve projeler gerçekleştirilmiştir.

Bazı kuruluşlar, sığınmacıların göç sonrası temel ihtiyaçlarını karşılamalarının ardından ekonomik destek sağlayarak, onların buldukları toplumda kendi ayakları üzerinde durmalarını hedefleyen projeler yürütmüştür. Örneğin, meslek edindirme kursları, girişimcilik destekleri ve küçük ölçekli işletme hibeleri gibi faaliyetlerle sığınmacıların ekonomik hayata entegrasyonu desteklenmiştir. Diğer taraftan, bazı kuruluşlar daha spesifik alanlara odaklanarak sığınmacılar arasındaki dezavantajlı gruplara yönelik çalışmalar gerçekleştirmiştir. Örneğin, engelli bireyler için özel eğitim programları ve destek projeleri geliştirilmiş, bu bireylerin sosyal hayata katılımını artırmaya yönelik faaliyetler yürütülmüştür. Benzer şekilde, kadınların ekonomik fırsatlara erişimini artırmak amacıyla meslek edindirme kursları ve kadın kooperatifleri oluşturulmuş, böylece kadınların hem ekonomik bağımsızlık kazanmaları hem de topluma entegrasyonları desteklenmiştir.

Eğitim alanında ise bazı kuruluşlar, öğrencilerin akademik başarılarını artırmaya ve geleceğine daha donanımlı bir şekilde hazırlanmalarına yardımcı olmayı amaçlayan projeler gerçekleştirmiştir. Bu projeler kapsamında, öğrencilik döneminde çeşitli eğitimler ve beceri geliştirme faaliyetleri sunulmuş, onların mesleki ve sosyal yaşamda daha güçlü bireyler haline gelmeleri hedeflenmiştir. Bu çok yönlü çalışmalar, sığınmacıların yalnızca ekonomik bağımsızlık kazanmalarını değil, aynı zamanda sosyal hayata entegrasyon süreçlerini de hızlandırmakta önemli bir rol oynamaktadır. Bu nedenle ekonomik destek projeleri, sığınmacıların bulunduğu toplumda uyum ve entegrasyonlarının sağlanmasında vazgeçilmez bir yere sahiptir.

3.5. İnsan Hakları ve Adalet

Savaş mağdurlarının temel haklarının korunması ve desteklenmesi amacıyla kapsamlı çalışmalar yürütülmüştür. Bu çerçevede, çatışma bölgelerinde ve göç yollarında yaşanan insan hakları ihlalleri titizlikle belgelendirilmiş ve ulusal ile uluslararası kamuoyuna sunulmak üzere ayrıntılı raporlar hazırlanmıştır. Bu raporlama faaliyetleri, mağdurların maruz kaldığı ihlalleri görünür kılmayı ve sorumluların hesap vermesini sağlamayı hedeflemektedir. Ayrıca, sığınmacı ve savaş mağdurlarının hukuki süreçlere erişimlerini kolaylaştırmak amacıyla hukuki danışmanlık hizmetleri sunulmuştur. Bu hizmetler, sığınmacı statüsünün kazanılması, sınır dışı edilme

tehditlerine karşı hukuki koruma sağlanması, temel insan haklarına erişim ve çocukların eğitime dahil edilmesi gibi kritik alanları kapsamaktadır.

Fransa merkezli The Day After Association (TDA), Suriye'deki demokratik geçişi desteklemek amacıyla kurulmuş, Suriyeli liderliğinde bağımsız bir sivil toplum kuruluşudur. 2012 yılında, Suriye'deki Esad sonrası geçişin zorluklarını yönetmek için kapsamlı bir yaklaşım geliştirmiştir. Gaziantep'te, 2015 yılında TDA ve 47 bir diğer Suriyeli STK, 12-13 Ağustos tarihlerinde bir konferans düzenlemiştir. Bu etkinlikte, sivil toplum kuruluşlarının karşılaştığı zorluklar ve bu zorluklara yönelik olası çözümler tartışılmıştır. TDA, Suriye'deki otoriter rejime karşı koymak ve demokratik geçişi desteklemek için çalışmalar yürütmektedir. İnsan hakları değerlerini, uluslararası sözleşmeler ve antlaşmalar çerçevesinde benimsemektedir. Ayrıca, TDA, Suriye'de kültürel mirasın korunması amacıyla "The Day After – Heritage Protection Initiative (TDA-HPI)" adlı bir girişim başlatmıştır. Bu girişim, Suriye'nin en riskli bölgelerinde kültürel mirasın korunması için çalışmalar yapmaktadır.¹⁰⁸ Bahsedilen sivil toplum kuruluşunun temel yaklaşımı, bireylerin temel haklarını korumak ve adaletin sağlanmasına katkıda bulunmak üzerine kuruludur. Özellikle otoriter rejimlere karşı demokratik geçişi destekleme çabası, bireylerin özgürlük, eşitlik ve insan onuruna uygun yaşam hakkını savunmayı hedeflemektedir. Bu tür çalışmalar, yalnızca krizden etkilenen bireyler için değil, uzun vadede toplumsal barış ve sürdürülebilir kalkınma için de önemli katkılar sunmaktadır. İnsan hakları ve adalet perspektifinden bakıldığında, bu tür faaliyetlerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde güçlendirme ve dönüşüm sağlama potansiyeline sahip olduğu söylenebilir.

3.6. Psikolojik Destek, Sosyal Uyum ve Entegrasyon

Sığınmacılar ile yerel halk arasındaki ilişkilerin geliştirilmesi ve toplumsal uyumun sağlanması için kültürel ve sosyal etkinlikler düzenlenmiştir. Ortak yaşam alanlarının geliştirilmesine yönelik projeler uygulanmıştır. Dil eğitimi ve yerel kültüre adaptasyon programları organize edilmiştir. Bu kapsamda düzenlenen dil kursları hem günlük yaşamda iletişim kurma hem de istihdam olanaklarına erişim açısından önemli bir rol oynamıştır. Yerel kültür, gelenek ve toplumsal normlarla ilgili farkındalık oluşturmayı hedefleyen eğitimler ise sığınmacıların buldukları topluma uyum süreçlerini hızlandırmıştır. Psikolojik destek programları da bu süreçlerin önemli bir

¹⁰⁸ https://tda-sy.org/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 15.12.2024)

parçasını oluşturmuştur. Savaş ve göç travmalarının etkilerini azaltmak için bireysel ve grup terapileri düzenlenmiş, çocuklara ve gençlere yönelik özel destek programları uygulanmıştır. Bu çalışmalar hem bireysel iyilik halini hem de topluluklar arasındaki bağları güçlendirmeyi hedeflemiştir.

Türkiye'de 2013 yılından bu yana çalışmalar yürüten İngiltere merkezli STK olan Save the Children, özellikle Suriyeli sığınmacıların yoğun olarak bulunduğu bölgelerde çocuk koruma hizmetleri, erken çocukluk eğitimi, psikososyal destek ve geçim kaynakları desteği gibi programlar uygulamaktadır.¹⁰⁹

World Vision International (WVI), 1950 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde kurulmuş, çocukların refahını artırmak ve yoksullukla mücadele etmek amacıyla faaliyet gösteren uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Dünya genelinde 100'den fazla ülkede insani yardım, kalkınma ve savunuculuk çalışmaları yürütmektedir.¹¹⁰ WVI, Türkiye'de Suriyeli sığınmacılara yönelik çeşitli projeler yürütmektedir. Özellikle, Suriyeli sığınmacıların umutlarını yeniden inşa etmelerine yardımcı olmak amacıyla projeler geliştirmiştir.¹¹¹

GOAL International Humanitarian Organisation (GOAL), 1977 yılında İrlanda'da kurulan uluslararası bir sivil toplum kuruluşudur. Dünyanın en savunmasız topluluklarına insani yardım ve kalkınma desteği sağlamayı amaçlamaktadır. GOAL Türkiye'de 50.000'den fazla sığınmacıya koruma programları kapsamında destek sağlamıştır. Bu programlar, mülteci hanelerine psikososyal destek sunarak, uzun süreli yer değiştirme durumlarında başa çıkma stratejileri geliştirmelerine yardımcı olmayı hedeflemektedir.¹¹² GOAL International'ın Türkiye'de uyguladığı koruma programları üzerine yapılan araştırmalar, bu programların özellikle mülteci ve sığınmacı toplulukların temel haklara erişimini sağlamayı, psikososyal destek sunmayı ve yerinden edilmenin getirdiği zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olmayı amaçlayan kapsamlı çalışmalar içerdiğini göstermektedir.

¹⁰⁹https://www.islamicrelief.org.tr/nerelerdeyiz/suriye/?utm_source=chatgpt.com&doing_wp_cron=1735325829.7455990314483642578125 (Erişim Tarihi: 15.12.2024)

¹¹⁰https://www.wvi.org/publications/annual-report/2023-global-annual-report-world-vision-international?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 22.12.2024)

¹¹¹https://www.wvi.org/stories/syria-crisis-response/syrian-refugee-finds-hope-through-world-visions-project-turkey?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 22.12.2024)

¹¹² https://www.goalglobal.org/countries/turkey/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 03.01.2024)

GOAL International Humanitarian Organisation, psikososyal destek ile mültecilerin travma, stres ve duygusal zorluklarla başa çıkmalarına yardımcı olacak bireysel ve grup temelli psikososyal destek hizmetleri sağlamaktadır. Ruh sağlığını desteklemek için farkındalık oturumları, bireysel danışmanlık ve topluluk temelli etkinlikler düzenlemektedir. Toplumsal Uyum Çalışmaları ile Ev sahibi topluluklar ve mülteciler arasında sosyal uyumu teşvik eden etkinlikler ve projeler düzenlemiştir. Ortak yaşamın güçlendirilmesi için diyalog çalışmaları ve kültürel etkinlikler organize etmiştir. Başvuru ve Yönlendirme Mekanizmaları ile mültecilerin ihtiyaçlarına uygun olarak doğru hizmetlere erişimlerini sağlamak için kurumlara yönlendirme yapmaktadır. Örneğin, hukuki yardım, sağlık hizmetleri veya eğitim gibi alanlara erişim için rehberlik sunmaktadır.¹¹³

Savaş sonrası dönemde en önemli ihtiyaç alanlarından biri olan psikososyal destek çalışmaları, mültecilerin motivasyonlarını artırmak ve zihinsel sağlıklarını iyileştirmek açısından kritik bir rol oynamaktadır. Bu çalışmalar, uyum ve entegrasyon süreçleriyle birlikte ele alındığında, bireylerin sosyal hayata katılımını kolaylaştırmanın yanı sıra, yaşadıkları travmalarla başa çıkmalarına da yardımcı olmaktadır. Psikososyal destek projeleri, çoğunlukla bireylerin zihinsel ve duygusal ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik fikri destek çalışmaları içermektedir. Örneğin, Save the Children tarafından yürütülen çocuk koruma hizmetleri ve erken çocukluk eğitimi programları, çocukların hem fiziksel hem de duygusal olarak korunmalarını sağlamayı amaçlamaktadır. Benzer şekilde, World Vision International tarafından hayata geçirilen "Umutlarını Yeniden İnşa Etme" projeleri, savaş ve yer değiştirme süreçlerinden etkilenen bireylerin geleceğe dair motivasyonlarını yeniden kazanmalarını hedeflemektedir. Bunun yanı sıra, GOAL tarafından gerçekleştirilen koruma programları, uzun süreli yer değiştirme durumlarında bireylerin başa çıkma stratejileri geliştirmelerine yönelik destekler sunmaktadır. Bu tür projeler, mültecilerin günlük yaşamlarındaki zorluklarla daha sağlıklı bir şekilde başa çıkabilmelerine katkı sağlamaktadır. Psikososyal destek çalışmalarının, savaş ve göç travmaları yaşayan bireyler için yalnızca bir ihtiyaç değil, aynı zamanda topluma uyum sağlama ve entegrasyon süreçlerinin ayrılmaz bir parçası olduğu açıktır. Bu tür projeler,

---

¹¹³https://www.goalglobal.org/stories/goal-turkiye-continues-critical-echo-funded-link-protection-project-supporting-over-23000-displaced-vulnerable-communities/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 03.01.2024)

mültecilerin hem bireysel hem de toplumsal düzeyde daha güçlü bir şekilde hayata tutunmalarını mümkün kılmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Gaziantep'te Suriyeli sığınmacılar konusunda ofis açan ve faaliyet gösteren 11 ülkeden 33 uluslararası sivil toplum kuruluşu tespit edilmiştir. Bu kuruluşlar ağırlıklı olarak Batılı devletlerden oluşmaktadır. ABD en çok STK ile başı çekmektedir (EK-6). Çalışmamızda konu başlığı olan uyum ve entegrasyon perspektifinde, uluslararası STK'ların oynadığı rol, hayata geçirilen birçok proje ve faaliyetle somut bir şekilde ortaya konmuştur. Kadınlar, çocuklar, gençler, yaşlılar ve dezavantajlı gruplara da yönelik gerçekleştirilen bu faaliyetlerde, merkezi yurt dışında bulunan STK'lar, krizin ilk günlerinden itibaren Türkiye'ye, özellikle de Gaziantep'e gelerek çalışmalar yürütmüştür. Bu kuruluşlar, krizden etkilenen bireylerin temel ihtiyaçlarını karşılamının yanı sıra, onların sosyal uyum ve toplumsal entegrasyon süreçlerine katkıda bulunmayı hedeflemiştir.

Gaziantep'te faaliyet gösteren uluslararası sivil toplum kuruluşları (STK), Suriyeli sığınmacıların temel ihtiyaçlarını karşılamının yanı sıra uyum ve entegrasyon süreçlerine katkıda bulunmayı amaçlamaktadır. Ancak bu kuruluşlar, genellikle merkezi oldukları ülkelerin politik ve sosyal dinamiklerinden etkilenmekte, bazen yardım faaliyetlerinin ötesinde farklı amaçlarla hareket ettikleri endişesini doğurmaktadır. STK'ların, özellikle Batılı ülkelerden fonlanarak kendi politikalarını destekleme, veri toplama ve savunuculuk faaliyetleri yürüttükleri düşünülmektedir. Ayrıca, bu kuruluşların şeffaflık ve hesap verebilirlik açısından eksiklikler taşıdığı, bilgi ve belge paylaşımı konusunda direnç gösterdiği görülmüştür. Türkiye'de bu alanda denetim mekanizmalarının yetersizliği, uluslararası STK'ların faaliyetleri üzerindeki kontrolü zayıflatmaktadır. Bu durum, daha kapsamlı yasal düzenlemelere, yerel kapasitenin artırılmasına ve etkin denetim mekanizmalarının geliştirilmesine duyulan ihtiyacı ortaya koymaktadır.

Uluslararası STK'lar, çalışmalarını devam ettirebilmek adına yerel ortaklarla iş birliğine önem vermektedir. Bu kuruluşlar, odaklandıkları alanlarda veri toplama, analiz ve raporlama gibi süreçleri titizlikle yürütmekte; aynı zamanda devletler ve küresel aktörler üzerinde farkındalık yaratma ve politika değişikliklerini teşvik etme

amacıyla savunuculuk faaliyetleri gerçekleştirebilmektedir. Bununla birlikte, bu kuruluşlar yalnızca etkileyen değil, aynı zamanda merkezi olan ülkelerin politik ve sosyal dinamiklerinden etkilenen yapılar olarak da dikkat çekmektedir. STK'lar, bağışçılar ve devletler tarafından sağlanan fonlarla yerel halk için sürdürülebilir projeler geliştirirler. Özellikle savaşlar, doğal felaketler ve sağlık krizleri gibi durumlarda, uluslararası STK'lar hızla devreye girerek sahada ilk müdahale eden aktörler arasında yer alır.

Birçok STK, özellikle düşük gelirli ve kriz bölgelerindeki çocukların eğitimi için projeler geliştirmektedir. Ayrıca, hastalıklarla mücadele, aşı kampanyaları düzenleme ve sağlık hizmetlerine erişimi artırma gibi sağlık odaklı projeler de yaygındır. İnsan haklarının korunması ve demokratik süreçlerin iyileştirilmesi için yapılan çalışmalar da birçok STK'nın öncelikli gündemindedir. Cinsiyet eşitliği sağlama, kadınların güçlendirilmesi, şiddet ve ayrımcılıkla mücadele gibi projeler, uluslararası STK'ların üzerinde durduğu konulardan biridir. Çevre koruma, doğal kaynakların sürdürülebilir kullanımı ve iklim değişikliği gibi projeler de bu kuruluşların faaliyet alanına girmektedir. Ayrıca, savaş sonrası yeniden inşa süreçleri, şiddet içeren çatışmaların önlenmesi ve barış süreçlerinin desteklenmesi de faaliyet alanları arasında yer alır. Ekonomik kalkınma projeleri, yerel ekonomilerin güçlendirilmesine yönelik mikro kredi, iş gücü eğitimi ve tarımsal kalkınma gibi çalışmaları kapsar.

Uluslararası STK'lar, genel olarak bu alanlarda geniş çaplı çalışmalar yürütürken, belirli bir bölgedeki toplumsal sorunlara yönelik hem kısa vadeli hem de uzun vadeli çözümler üretmeye çalışmaktadırlar. Ancak, her bir STK'nın çalışmaları, buldukları bölgeye ve hedef kitlesine göre farklılık gösterebilir ve bu kuruluşların etkisi, bazen çeşitli siyasi, kültürel ve ekonomik faktörlerden de etkilenebilir.

Türkiye'de göçmenler üzerinde faaliyetlerini yürüten uluslararası STK'lar, bölgede yaşayan göçmenlerden azınlıkta olan ve kendilerince dezavantajlı sayılan grupları ön plana çıkarırken, sığınmacıların büyük bir çoğunluğunu faaliyet alanlarının dışında bırakmaktadırlar. Bu durumdan dolayı, kendi yıllık raporlarında ortaya koydukları tespitler, sığınmacıların yoğunlukta yaşadığı Gaziantep'te kabul görmeyecek bir durumdadır. Uluslararası STK'lardan Gaziantep'te ve diğer illerde faaliyet gösterenlerin çoğunluğunu Batılı kurum ve kuruluşlar oluşturmaktadır. Bu

durumda, yaptıkları çalışmalarda göçmenlerin desteklenerek Avrupa'ya göç etmelerini sınırlamak, misyoner çalışmalarını da faaliyetlerinin arasına koymak ve uluslararası sahada ün kazanmak gibi ağırlıklı olarak sığınmacılar amaçlı değil, kendi amaçları doğrultusunda çalışmalar yaptıkları tahmin edilmektedir. Batılı kurum ve kuruluşlardan oluşan bu STK'ların fonlandığı ülkeler kendi ülkelerini göç edilmesinin sınırlarken aldığı göçmenler üzerinde ise çok titiz davranarak seçici bir şekilde göç kabulü yapmaktadır. Bazı aşamalar oluşturup bu aşamalardan geçen kişileri göçmen veya sığınmacı olarak ülkesine almaktadır.

Suriye iç savaşı sonrası Türkiye, uluslararası STK'ların çalışma alanı olmuştur. Daha önceki zamanlarda azınlıklar üzerinden yürütülen bu faaliyetler, son yıllarda sığınmacılar üzerinden yürütülmektedir. Uluslararası sivil toplum örgütlerinin “yardım”, “veri toplama”, “saha araştırması” ve bunun gibi adlar altında yaptığı hemen hemen her faaliyetin, aynı zamanda bir istihbarat çalışması olduğu varsayılabilir. Türkiye Cumhuriyeti, bu sivil toplum örgütleri üzerindeki denetim ve kontrolünü arttırması gerekmektedir.

Tezimiz için yaptığımız araştırmalar boyunca, maalesef şunu fark ettik ki Türkiye’de bilhassa göç ve göçmenlerle ilgili faaliyetlerde bulunan uluslararası STK’lar, hesap verebilirlik ve şeffaflık açısından yetersizlikler taşımaktadır. Görüşme yapılan birçok uluslararası sivil toplum kuruluşu, bilgi ve belge verme noktasında direnç göstermiştir. Yine bununla beraber, Türkiye’de bu alanla ilgilenen ve uluslararası STK’ların faaliyetlerini kayıt altına alan resmî kurumların da denetim noktasında eksiklikleri görülmüştür.

Gaziantep İl Sivil Toplum İlişkiler Müdürlüğü’nden bulgulara ulaşmak amacıyla birkaç kez talepte bulunulmuştur (EK-5). Bu talepler sonucunda, her defasında Gaziantep’te faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının sadece isimlerini ve menşe ülkelerini içeren listeler tarafımıza iletilmiştir. Ancak, taleplerimizde özellikle yapılan projelerin isimleri ve varsa projelerle ilgili detaylı bilgilere de yer verilmesi istenmesine rağmen, müdürlük, arşiv incelemeleri sonucunda proje detayları ile ilgili herhangi bir belgeye sahip olmadıklarını bildirmiştir. Ayrıca, bu bilgilerin doğrudan ilgili kuruluşlardan talep edilmesi gerektiği yönünde bir tavsiyede bulunulmuştur (EK-6).

Tavsiye dolayısıyla uluslararası STK'lar ile görüşmek amacıyla ziyaretler gerçekleştirilmiştir. Ancak, bu süreçte çeşitli zorluklarla karşılaşmıştır. Birçok uluslararası sivil toplum kuruluşunun, 2011 yılından itibaren uzun veya kısa süreli projeler gerçekleştirdikten sonra ofislerini kapatarak bölgeden ayrıldığı tespit edilmiştir. Bu nedenle, projelere dair detaylı bilgi ve belgelere ulaşma imkânımız olmamıştır. Verilen adreslerde kuruluşların ofislerini bulmak veya bilgi almak mümkün olmamıştır. Yalnızca bazı kuruluşların internet sitelerinde yer alan sınırlı bilgi ve belgelere ulaşılabilmiştir. Bu kısıtlı bilgiler, araştırmanın bulgular kısmına dâhil edilmiştir.

Uluslararası sivil toplum kuruluşlarının, Suriye iç savaşının ilk dönemlerinden bu yana, Gaziantep'te on yılı aşkın süredir yürüttükleri çalışmalara dair yeterli bir resmî belge veya kaydın bulunmaması şaşırtıcı bir durum yaratmıştır. Araştırmamızın kavramsal ve metodik çerçevesinde de belirtildiği gibi, bu tür kuruluşların faaliyetlerinin yalnızca yardım amaçlı olmayıp, zaman zaman bazı belirgin olmayan amaçlar taşıyabileceğine dair endişeler mevcuttur. Bu durum sadece ülkemizde veya Suriye'de değil dünya genelindeki kriz bölgelerinde de sıklıkla gözlemlenmektedir.

Çalışmanın ilk bölümlerinde, uluslararası sivil toplum kuruluşlarını da kapsayan yasal düzenlemeler ile ilgili kanunlar ele alınmıştır. Bu düzenlemelerde, yerel ve uluslararası kuruluşların izin, denetim ve cezai işlemler gibi konularda aynı mevzuata tabi oldukları görülmektedir. Ancak, farklı coğrafyalardan gelen bu kuruluşların faaliyetlerinde, denetim eksikliklerinden kaynaklanan belirsizlikler oluşabileceği görülmektedir. Bu durum, uluslararası sivil toplum kuruluşlarına yönelik yasal düzenlemelerde daha detaylı ve kapsamlı değişiklikler yapılması gerektiğini göstermektedir. Uluslararası sivil toplum kuruluşlarının faaliyetleri, ilgili devlet kurumları tarafından daha düzenli ve etkili bir şekilde denetlenmelidir. Bunun için yerel otoritelerin kapasitesi artırılmalı ve uluslararası standartlara uygun denetim mekanizmaları geliştirilmelidir.

Uluslararası sivil toplum kuruluşlarının, yürüttükleri projelerle ilgili bilgi ve belgeleri talep halinde paylaşmaları yasal bir zorunluluk haline getirilmelidir. Bu belgeler hem denetim sürecine yardımcı olacak hem de kamuoyunun bilgilendirilmesini sağlamakla beraber yapılacak araştırmalar neticesinde üniversitelerin arşivlerinde yer alabilecektir. Türkiye, kriz bölgelerinde faaliyet

gösteren uluslararası kuruluşlarla ilgili bilgi ve veri paylaşımını artırmak için uluslararası düzeyde iş birliği mekanizmaları geliştirebilir. Bu iş birlikleri, kuruluşların amaç ve faaliyetlerinin daha iyi anlaşılmasına katkıda bulunabilir.

Yerel sivil toplum kuruluşlarının kapasitelerinin artırılması, uluslararası kuruluşların faaliyetlerinin daha etkin izlenmesini ve gerektiğinde yerel alternatiflerin oluşturulmasını sağlayabilir. Uluslararası kuruluşların çalışma alanlarını ve yöntemlerini daha ayrıntılı düzenleyen, denetim ve hesap verebilirlik mekanizmalarını güçlendiren yasal değişiklikler yapılmalıdır. Bu düzenlemeler, kuruluşların faaliyetlerinin yalnızca uyum ve entegrasyon kapsamında yapılacak insani yardım, ekonomik destekler ve psikolojik destekler ile sınırlı kalmasını ve başka amaçlar için kullanılmamasını güvence altına alabilir.

Bu çalışmanın araştırma ve yazım sürecinde dikkat çeken bir diğer husus, konunun daha kapsamlı ve uzun vadeli bir çalışmayla ele alınmasının, bulguların ve analizlerin daha derinlemesine incelenmesine olanak sağlayacağıdır. Bulguların yalnızca yerel kamu kurumları düzeyinde değil, aynı zamanda bakanlık seviyesinde de talep edilerek değerlendirilmesi, mevcut durumun daha net ve hızlı bir şekilde ortaya konulmasına katkı sağlayabilir. Bulgular, yalnızca uluslararası sivil toplum kuruluşlarının kendi web sitelerinde yayınlanan haberler veya erişime açık olan yıllık faaliyet raporlarından elde edilebildiği için, yalnızca belirli başlı projeler hakkında tespitler yapılabilmektedir. Bu sınırlama, kuruluşların faaliyetlerinin genel kapsamı hakkında daha geniş bir değerlendirme yapmayı zorlaştırmış olsa da elde edilen veriler, kuruluşların ana çalışma alanları, öncelikleri ve odaklandıkları temel projeler hakkında önemli ipuçları sunmaktadır. Daha fazla veri erişiminin sağlanması durumunda, bu tespitlerin derinleştirilmesi ve daha kapsamlı bir analiz yapılması mümkün olacaktır.

Tüm bu tespitler doğrultusunda şu öneriler sunulabilir:

Denetim ve Şeffaflık Mekanizmalarının Güçlendirilmesi: Türkiye, uluslararası STK'ların faaliyetlerini daha etkin şekilde izleyebilecek ve denetleyebilecek mekanizmalar geliştirmelidir. Bu süreçte hesap verebilirlik ve şeffaflık ön planda tutulmalıdır.

Yerel İhtiyaç ve Hassasiyetlere Uygunluk: Uluslararası STK'ların yerel dinamiklere ve toplumsal hassasiyetlere uygun şekilde çalışmalar yürütmesi teşvik

edilmelidir. Faaliyetlerin, sığınmacı topluluklarının tamamını kapsayıcı nitelikte olması önemlidir.

Yerel STK'lar ile Olan İlişki Düzeyi: Uluslararası STK'ların yerel STK'ları birer "taşeron" olarak görmekten ziyade onları uzun vadeli birer "partner" olarak görmek ve iş birliklerini bu düzeyde sürdürmeleri gerekir.

Bilgi Paylaşımı ve İş Birliğinin Artırılması: STK'lar ile kamu kurumları arasında daha açık ve güvene dayalı bir bilgi paylaşımı ortamı oluşturulmalıdır.

Raporlama ve Şeffaflık Standartlarının Belirlenmesi: İlgili kamu kuruluşları tarafından uluslararası STK'ların faaliyet raporlarının daha detaylı, anlaşılır ve doğrulanabilir olmasını sağlayacak standartlar belirlenmeli ve bu standartlar uygulamaya konulmalıdır. Uluslararası STK'ların misyonlarının daha iyi anlaşılması ve yanlış algıların önlenmesi için kamuoyuna yönelik bilgilendirici çalışmalar yapılmalıdır.

Bu öneriler, uluslararası STK'ların Türkiye'deki faaliyetlerinin daha etkili, şeffaf ve yerel ihtiyaçlara duyarlı bir şekilde yürütülmesine katkı sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- AB Kamu-STK İş birliği. (2019). Kamu-STK iş birliği projesi çalışma ziyareti raporu (Mayıs 2019, s. 31-79). Ankara: Avrupa Birliği Kamu-STK İş birliği Programı.
- ACTED. (2023). *Annual Report*. Paris, Fransa: ACTED. Erişim adresi: <https://www.acted.org>
- Action for Humanity. (2021). *Strategic Review 2021-2025*. Action for Humanity. Erişim Adresi: <https://actionforhumanity.org/media/220228125510/AFH%20Strategy%202021-2025.pdf>
- Adıgüzel, Y. (2016). Göç sosyolojisi. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- AFAD. (2017, Haziran 21). En cömert ülke yine Türkiye. Erişim: 17 Kasım 2024, <https://www.afad.gov.tr/tr/19319/En-Comert-Ulke-Yine-Turkiye>
- AIDA. (2020). Asylum Information Database (İltica Bilgi Veri Tabanı). The Asylum Information Database.
- Amnesty International. (2024, Mayıs). *Gazetecilik suç değildir: Türkiye’de medya özgürlüğü üzerindeki baskılar*. London.
- Amnesty International. (2024, Nisan). *Dünyada insan haklarının durumu*. London.
- Association for Aid and Relief Japan, (2021). "Gaziantep, İstanbul ve İzmir'de Mülteci Projesi", BM Kadın Birimi Türkiye ve Japonya Hükümeti İş birliği Raporu.
- Aykut, N. (2024). *Suriyeli sığınmacıların sosyal uyumunda STK’ların yeri: İstanbul örneği* (Doktora Tezi). Yalova Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü.
- Bolgün. (2022). Sosyal uyum: Kavramsal bir çerçeve. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi / Manisa Celal Bayar University Journal of Social Sciences, 20(Özel Sayı), 171-190.
- Bourdieu, P. (1991). "Language and Symbolic Power." Harvard University Press.
- Bozkaya, Ö., & Kıncal, A. (2018). Türkiye-Avrupa Birliği ilişkileri ve Suriyeli yerinden edilmiş kişiler bağlamında Türkiye’nin göç politikasındaki gelişimin değerlendirilmesi. Göç Araştırmaları Dergisi, 4(2), 90-126.

- Bruce, S., & Yearley, S. (2006). The Sage dictionary of sociology. London: SAGE Publications. S.154
- CARE International. (2023, Şubat). Acil Toplumsal Cinsiyet Analizi Politika Belgesi: Türkiye ve Kuzeybatı Suriye Deprem Müdahalesi. CARE Evaluations. Erişim adresi: https://www.careevaluations.org/wp-content/uploads/RGA-Politika-Belgesi-Turkiye-Suriye_Subat-2023_TR.pdf
- CARE. (2021). Syrian women face mounting food insecurity a decade into the conflict (Suriyeli kadınCARElar çatışmanın on yılında artan gıda güvensizliğiyle karşı karşıya). CARE Report, February 2021. <https://www.care.org>
- Chesnier, M. T. (2004). NGOs and international law. Journal of Human Rights, 3(2), 255.
- Cordaid. (2022). Annual report: Building flourishing communities (s. 5). Cordaid. <https://www.cordaid.org>
- Crisis Group. (2019). *Türkiye'nin PKK çatışması: Analiz raporu*. International Crisis Group.
- Çetin, E. (2022). Türkiye’de göç yönetiminde Uluslararası Göç Örgütü (IOM)’nün rolü ve etkisi. MSGSÜ Sosyal Bilimler Dergisi, 2(26), 227.
- Çorabatur, M., & Hassa, F. (2013). Sivil Toplum Örgütlerinin Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler için Yaptıkları Çalışmalar <https://igamder.org/uploads/belgeler/IGAMSuriyeSTK2013>
- Dal, B. Ö. (2022). Türkiye’de mültecilerle çalışan sivil toplum kuruluşlarının devlet ile ilişkisi. Uluslararası İlişkiler ve Siyaset Bilimi Çalışmaları Dergisi. E-ISSN: 2792-0984. Doktora Tezi.
- Davutoğlu, A. (2017). *Medeniyetlerin Ben İdraki. Medeniyet Teorisine Mukaddime*. Küre Yayınları.
- Dedeoğlu, B. (2011). Uluslararası örgütlerin farklı sınıflandırılma biçimleri. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi Mecmuası, 49(1), 17.
- Delanty, G. (1995). *Inventing Europe*. Londra: Macmillan.
- Department of Foreign Affairs and Trade. (2019). A better world: Ireland’s policy for international development (Daha iyi bir İrlanda'nın uluslararası kalkınma politikası). Ireland: Department of Foreign Affairs and Trade.
- Diñçer, O. B. (2013, Kasım). Turkey and Syrian refugees: The limits of hospitality. Brookings Institute.

- Doğan, G. (2018). Mültecilerin göç durumu ve STK'ların bu duruma etkisi (Yüksek lisans tezi). İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Dönmez Kara, C. Ö. (2015). Göç bağlamında uluslararası iş birliği ve Türkiye'nin politikaları (Doktora tezi). Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi. S.136
- Döşkaya, S. (2018). "Amerikalı Kadın Misyoner Myra A. Proctor'un Aintab (Antep) Faaliyetleri". Uluslararası Gaziantep Tarihi Sempozyumu Millî Mücadele Döneminde Gaziantep Bildiri Metinleri Kitabı (s. 355-357). Gaziantep: Gaziantep Büyükşehir Belediyesi Kültür Yayınları.
- Edinburgh Direct Aid. (2022). Report and Financial Statements for the Year Ended 30th June 2022 (Rapor ve Finansal Tablolar, 30 Haziran 2022'de Sona Eren Yıl İçin, Yıllık Faaliyet Raporu). Edinburgh Direct Aid.
- Enç, M. (2017). *Bitmeyen Gece* (23. basım). İstanbul: Ötüken Neşriyat A.Ş. (S. 119-123).
- Erder, S. (1986). Refah Toplumunda "Getto" ve Türkler. İstanbul: Teknografik Matbaacılık.
- Federal Office for Migration and Refugees. (2007). *National Integration Programme*. Retrieved November 1, 2024, from <https://www.integration-in-deutschland.de>
- Ferris, E. (2005). Faith-Based and Secular Humanitarian Organizations. *International Review of the Red Cross*, 87(858), 311-325.
- Genç, M. S. (2022). Yirminci asrın şahidi: Mitat Enç. *Çelebi Dergisi: Tarih, Kültür ve Düşünce Dergisi*, 3(7), Dosya konusu: Mitat Enç
- Güllü, R. E., & Dağ, M. (2020). *Ayıntap Amerikan Koleji ve Son Başkanın hatıraları*, Şehitkamil Yayınları 22.
- Güreşçi, E. (2010). "Türkiye'de Kentten-Köye Göç Olgusu". *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 11(1), 77-80.
- Hobson, J. M. (2015). *Batı medeniyetinin doğulu kökenleri* (E. Mert, Çev.; 4. Baskı). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Human Appeal. (2022). *Annual Report 2022*. İngiltere: Human Appeal. Erişim adresi: <https://humanappeal.org.uk/media/mlvdlceq/humanappealannualreport2022v7final.pdf>
- Human Rights Watch. (2019). *World report 2019: Events of 2018*. Printed in the United States of America.

- Islamic Relief Türkiye. (2022). *Faaliyet Raporu 2022*. İstanbul: Islamic Relief Türkiye. Erişim adresi: <https://www.islamicrelief.org.tr/wp-content/uploads/2023/09/Faaliyet-Raporu-2022.pdf>
- İçduygu, A. (2003). The politics of international migration in Turkey. *International Social Science Journal*.
- İçduygu, A., & Toktaş, Ş. (2002). How do smuggling and trafficking operate via irregular border crossings in the Middle East? Evidence from fieldwork in Turkey. *International Migration*, 40(6), 25-52
- İçduygu, A., Erder, S., & Gençkaya, Ö. F. (2014). Türkiye'nin uluslararası göç politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet oluşumundan ulus-ötesi dönüşümlere. İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırma Merkezi.
- İçduygu, A., Erder, S., & Gençkaya, Ö. F. (2014). Türkiye'nin uluslararası göç politikaları, 1923-2023: Ulus-devlet oluşumundan ulus-ötesi dönüşümlere. İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.
- İGAM- İltica ve Göç Araştırmaları Merkezi. (2014). *Sivil toplum örgütlerinin Türkiye'deki Suriyeli mülteciler için yaptıkları çalışmalar ile ilgili rapor-2013*. Sivil Düşün AB Programı, Anıl Matbaa, Ankara.
- Kaiser, B., & İçduygu, A. (2005). Türkiye'deki Avrupa Birliği yurttaşları. A. Kaya & T. Tahranlı (Eds.), *Türkiye'de çoğunluk ve azınlık politikaları: AB sürecinde yurttaşlık tartışmaları* (ss. 224-238). İstanbul: TESEV Yayınları.
- Kalaycı, S. (2016). Sığınmacıların korunmasına yönelik Türk sivil toplum kuruluşları. İstanbul: İnsani ve Sosyal Araştırmalar Merkezi (İNSAMER).
- Kaplan, İ. (2020). *Türkiye'ye göçler ve göç politikaları*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Karaçay, A. B. (2024). Türkiye'deki Suriyeli mültecilere yönelik entegrasyon politikaları: Çekingen ve merkezîyetçi yaklaşımlar. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 23(49), 1779-1800.
- Karpat, K. H. (1985). *Ottoman population 1830-1914: Demographic and social characteristics*. Madison: University of Wisconsin Press.
- Kesgin, İ. (2022). Geçicilikten kalıcılığa Suriyeli göçmenler ve uyum sorunu. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(19), 29-49.
- Khoury, Philip S. (1989). "Bedouin and Nomadic Societies in the Middle East." Cambridge University Press.

- Kimmerle, H. (2017). *Kültürlerarası Felsefeye Giriş* (Çev. A. T. Çırakoğlu). Gündoğan Yayınları.
- Kirişçi, K. (2003). The question of asylum and illegal migration in European Union-Turkish relations. *Turkish Studies*, 4(1), 79-106.
- Kocabaşoğlu, F. (1998). 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda sosyokültürel etkilerin Amerika boyutu. I Osmanlı'dan Cumhuriyet'e problemler, araştırmalar, tartışmalar (S. 44-70). İstanbul: Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Kocabaşoğlu, F. (2000). Anadolu'daki Amerika: Kendi belgeleriyle 19. yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'ndaki Amerikan misyoner okulları (s. 69). Ankara: İmge Kitabevi.
- Kocabaşoğlu, F., & Baytop, T. (2003). Antep'in öncü hekimleri: Merkezî Türkiye Koleji Tıp Bölümü ve Antep Amerikan Hastanesi (s. 12). İstanbul.
- Kocaeli Ticaret Odası. (2022). Danimarka ülke raporu. Nisan 2022, Ülke Raporu.
- Koldaş, U., & Köprülü, N. (2011). Arap intifadası mı? Arap dünyasındaki toplumsal hareketlerin içsel, bölgesel ve uluslararası dinamikleri. *Akademik Orta Doğu*, 6(1)
- Korneev, O. (2018). Self-legitimation through knowledge production partnerships: International Organization for Migration in Central Asia. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 44(10), 1673-1690.
- Mackreath, H., & Sağnıç, Ş. G. (2017). *Türkiye'de sivil toplum ve Suriyeli mülteciler* (Çev. Seda Özdemir). Yurttaşlık Derneği. Birinci Baskı, Mart, İstanbul.
- Marshall, G. (2005). *Sosyoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Memduh, E. (2014). Globalizmin masum yüzü: NGO.
- Mercy Corps Europe. (2023). Annual report and accounts for the year ended 30 June 2023 (1 July 2022–30 June 2023): Yıllık faaliyet raporu. Mercy Corps Europe.
- Mercy-USA for Aid and Development. (2021). *Annual Report 2021*. Mercy-USA.
- Mirekoç Proje Raporları. (2014). Mirekoç Proje Raporları, 1/2014. İstanbul: Koç Üniversitesi Göç Araştırmaları Merkezi (MiReKoç).
- NGENVIRONMENT. (2018). About the NGOs in Germany: Definitions and Brief Statistics (Almanya'daki STK'lar hakkında: Tanımlar ve kısa istatistikler). Proje Numarası: 2018-1-DE02-KA204-005014 IO 1- Araştırma. Almanya: NGENvironment Projesi.

- NGENVIRONMENT. (2018). NGOs in Ireland: Definitions and profile of NGOs (İrlanda'daki STK'lar: STK'ların tanımları ve profili). Project Nummer: 2018-1-DE02-KA204-005014 IO 1 – Research.
- Olsen, A. (2016). Evangelicals and international aid: Insights from a landscape survey of U.S. churches. Center for the Study of Global Christianity at Gordon-Conwell Theological Seminary & The Fletcher School Tufts University.
- Özlük, E. (2004). Uluslararası örgütler ve uluslararası sivil toplum kuruluşları. Çalış (Ed.), Uluslararası örgütler ve Türkiye (S. 723-742). Konya: Çizgi Kitabevi.
- Phillips, A. (2024). The impact of Christian NGOs in humanitarian efforts (Küresel insani misyonlarda Hristiyan STK'ların etkisi: Temel katkılar ve sonuçlar). thewitness.org. Erişim tarihi: 24.10.2024.
- Project HOPE. (2022). *2022 Annual Report*. Project HOPE. https://www.projecthope.org/wp-content/uploads/2024/04/2022AnnualReport_FINAL_7132023-2.pdf
- Resmî Gazete. (1987). *Uluslararası Nitelikteki Teşekküllerin Kurulması Hakkında Kanun* (Kanun No. 3335). Resmî Gazete (Sayı: 19424). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=3335&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Resmî Gazete. (2004). *Dernekler Kanunu* (Kanun No. 5253). Resmî Gazete (Sayı:25649). <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5253&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>
- Said, E. W. (1999). *Şarkiyatçılık: Batının şark anlayışları* (Çev. Berna Ülner). İstanbul: Metis Yayınları. (Orijinal eser 1978'de yayımlanmıştır).
- Sarioğlu, G. (2018). İstanbul Esenyurt'taki Suriyelilere ilişkin medya analizi. Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi, 2(1), S.192. <https://doi.org/10.33712/mana.512330>
- SCIAF. (2022). SCIAF annual report (SCIAF yıllık raporu). SCIAF. UK Government. (2023).
- Shaherhawasli, G., & Güvençer. (2021). Suriyeli mülteciler ve Türk toplumu arasındaki uyum: Fırsatlar ve tehditler. İnsamer Dergisi, Mart 2021.
- Syria crisis response summary (Suriye krizine müdahale özeti Şubat 2023). <https://www.gov.uk/government/publications/factsheet-the-uks-humanitarian-aid-response-to-the-syria-crisis>

- Şimşir, B. N. (2005). *Ermeni meselesi (1774-2005)*. Ankara: Bilgi Yayınevi, S.274
- Toros, A. (2008). *Sorunlu bölgelerde göç*. Ankara: Global Strateji Enstitüsü.
- Tunç, A. Ş. (2015). Mülteci davranışı ve toplumsal etkileri: Türkiye'deki Suriyelilere ilişkin bir değerlendirme. *Tesam Akademi Dergisi*, 2(2), 29-63.
- Türk, G. D. (2016). Türkiye'de Suriyeli mültecilere yönelik sivil toplum kuruluşlarının faaliyetlerine ilişkin bir değerlendirme. *Marmara İletişim Dergisi*, 25, 145-157.
- TÜSEV. (2012). *Hollanda Hükümeti Matra ve İnsan Hakları Programları: Vaka analizi raporu*. Türkiye Üçüncü Sektör Vakfı.
- Ulutaş, D., & Attepe Özden, S. (2021). Türkiye'de düzensiz göç alanında çalışan STK'ların rollerinin profesyonellerin gözünden incelenmesi. *Ufku Ötesi Bilim Dergisi*, 21(1), 40-67.
- UNHCR & UNDP. (2017). *Regional refugee and resilience plan 2016-2017 in response to the Syria crisis – Turkey chapter*. Erişim: 27 Kasım 2024, <https://data.unhcr.org/syria-3rp>
- UNHCR. (2021). *The UN Refugee Agency: Annual Report 2021*. Geneva: United Nations High Commissioner for Refugees. Retrieved from <https://www.unhcr.org>
- Union des Organisations d'Aide Médicale Syrienne (UOSSM). (2021). *Annual Report*. UOSSM Yayınları. Erişim adresi: <https://www.uossm.org>
- USAID. (2024). *Syria – Complex emergency: Fact sheet #6 (Suriye – Karmaşık acil durum – Bilgi formu)*. Mali yıl Nisan 9, 2024.
- Usanmaz, G. (2009). *Göç, mülteciler ve STK'lar* (Yüksek Lisans Tezi). Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Siyaset Bilimi Anabilim Dalı.
- Üstün, S. (2021). *Türkiye'deki Suriyeli göçmenlerin entegrasyonuna ulusal ve uluslararası STK'ların katkısı: Mukayeseli bir inceleme* (Yüksek Lisans Tezi). İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- WFP Türkiye. (2024). *Türkiye Ülke Özeti (Country Brief)*. Retrieved November 1, 2024, from <https://www.wfp.org>
- Wimmer, F. M. (2006). *Kültürlerarası Felsefe* (M. Tüzel, Çev.). İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (Orijinal çalışma 2004 yılında yayımlanmıştır).

Yıldırım, D. Ş. (2019). Suriyeli göçü ve sığınmacıların entegrasyon sürecinde STK'lar. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi / The Journal of International Social Research, 12(63), 10-25. <https://doi.org/10.17719/jisr.2019.3271>

Zihnioğlu, E. (2022). Mültecilerin sosyal uyumu konusunda STK'ların faaliyetleri. Retrieved November 1, 2024, from <https://www.sivilsayfalar.org/2022/08/15/multecilerin-sosyal-uyumu-konusunda-stklar-in-faaliyetleri/>

ÇEVİRİMİÇİ KAYNAKLAR

http://www.goc.gov.tr/icerik6/genel-mudurluk_273_274_275_icerik

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün "Genel Müdürlük" başlıklı sayfası. (Erişim Tarihi 16.02.2024)

<http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6458.pdf>

Türkiye Cumhuriyeti Resmi Gazete mevzuat sitesinde yayımlanan 6458 sayılı "Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun PDF metni. (Erişim Tarihi 19.02.2024)

<https://focus2030.org/The-French-international-solidarity-policy>

Focus 2030 adlı kuruluşun, Fransa'nın uluslararası dayanışma politikalarını ele alan makalesi. (Erişim Tarihi 14.10.2024)

<https://onu-geneve.delegfrance.org/International-humanitarian-aid-a-new-French-strategy>

Fransa'nın Birleşmiş Milletler Cenevre Ofisi Daimi Temsilciliği'nin, Fransa'nın yeni uluslararası insani yardım stratejisini tanıtan sayfası. (Erişim Tarihi 08.10.2024)

<https://turkiye.iom.int/tr/biz-kimiz>

Uluslararası Göç Örgütü (IOM) Türkiye Ofisi'nin "Biz Kimiz" başlıklı tanıtım sayfası. (Erişim, 21.08.2024)

<https://wango.org/resources.aspx?section=ngodir>

Dünya Sivil Toplum Kuruluşları Birliği'nin (WANGO) STK dizinini içeren kaynaklar sayfası. (Erişim Tarihi 18.09.2024)

<https://www.afd.fr/en/our-areas-activity>

Fransa Kalkınma Ajansı'nın (AFD) faaliyet alanlarını tanıtan İngilizce sayfası.

<https://www.icnl.org/resources/library/fact-sheet-non-governmental-organizations-ngos-in-the-united-states>

Uluslararası Sivil Toplum Hukuku Merkezi'nin (ICNL) ABD'deki sivil toplum kuruluşlarına dair bilgi sayfası. (Erişim Tarihi 22.05.2024)

<https://www.mfa.gov.tr/birlesmis-milletler-kalkinma-programi-undp-.tr.mfa>

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) ile ilgili bilgilendirme sayfası. (Erişim, 08.06.2024)

<https://www.mfa.gov.tr/uluslararası-calisma-orgutu.tr.mfa>

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı'nın Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) hakkında bilgi verdiği sayfa. (Erişim, 12.06.2024)

<https://www.unhcr.org/tr/>

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği'nin (UNHCR) Türkiye'deki faaliyetlerini tanıtan Türkçe sayfası. (Erişim, 17.08.2024)

<https://www.usaid.gov/partner-with-us/ngo>

Amerika Birleşik Devletleri Uluslararası Kalkınma Ajansı'nın (USAID) sivil toplum kuruluşlarıyla iş birliği yapma yollarını anlattığı sayfa. (Erişim Tarihi 25.09.2024)

https://www.iom.int/news/why-gaziantep-still-matters-seven-years-after-start-syrian-conflict?utm_source=chatgpt.com

Bu makale, Suriye'deki çatışmaların başlamasından yedi yıl sonra Gaziantep'in göç yönetimi ve insani yardım açısından neden hala kritik bir öneme sahip olduğunu ele almaktadır. (Erişim Tarihi: 08.05.2024)

<https://mteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi/>

Mülteciler Derneği'nin Türkiye'deki Suriyeli mülteci sayısına dair güncel verileri paylaştığı sayfa. (Erişim Tarihi 03.09.2024)

<https://turkiye.un.org/en/255475-un-resident-coordinator-babatunde-ahonsi-gaziantep-his-first-official-visit>

Bu haber, BM Türkiye Temsilcisi Babatunde Ahonsi'nin Gaziantep'e yaptığı ilk resmi ziyarete ve bu ziyaretin odak noktalarına dair bilgi vermektedir. (Erişim Tarihi: 21.03.2024)

https://www.unfpa.org/jobs/humanitarian-coordinator-p-4-gaziantep-t%C3%BCrkiye-fta?utm_source=chatgpt.com

UNFPA'nın Gaziantep'te, sınır ötesi insani yardım operasyonlarını yönetecek bir koordinatör arayışı için yayınladığı iş ilanıdır. (Erişim Tarihi: 04.04.2024)

<https://www.tdk.gov.tr>

Türk Dil Kurumu'nun (TDK) resmi web sitesi. (Erişim Tarihi 07.01.2024)

<https://www.deutschland.de/en/humanitarian-assistance>

Almanya Federal Cumhuriyeti'nin resmi portalı Deutschland.de'de, Almanya'nın insani yardım faaliyetlerini anlatan İngilizce sayfa. (Erişim Tarihi 18.10.2024)

<https://ngoexplorer.org/country/irl>

NGO Explorer platformunda, İrlanda'daki sivil toplum kuruluşlarının listelendiği sayfa. (Erişim Tarihi 16.10.2024)

<https://www.ireland.ie/en/>

İrlanda'nın resmi tanıtım portalının İngilizce ana sayfası. (Erişim Tarihi 18.10.2024)

<https://www.jica.go.jp/english/>

Japonya Uluslararası İşbirliği Ajansı'nın (JICA) İngilizce resmi web sitesi. (Erişim Tarihi 21.10.2024)

<https://www.japanplatform.org/index.html>

Japan Platform adlı Japonya merkezli insani yardım kuruluşunun İngilizce ana sayfası. (Erişim Tarihi 21.10.2024)

<https://www.ngo-jvc.net/>

Japonya Uluslararası Gönüller Merkezi'nin (Japan International Volunteer Center) resmi web sitesi. (Erişim Tarihi 23.10.2024)

<https://www.shaplaneer.org/english/>

SHAPLA NEER adlı Japonya merkezli sivil toplum kuruluşunun İngilizce tanıtım sayfası. (Erişim Tarihi 23.10.2024)

<https://qrcs.org.qa/en/Pages/default.aspx>

Katar Kızılayı'nın (Qatar Red Crescent Society) İngilizce ana sayfası. (Erişim Tarihi 28.10.2024)

<https://www.qcharity.org/en/qa>

Qatar Charity adlı Katar merkezli yardım kuruluşunun İngilizce ana sayfası. (Erişim Tarihi 29.10.2024)

<https://silatech.org/>

Silatech adlı Katar merkezli gençlik istihdamı odaklı kuruluşun resmî web sitesi. (Erişim Tarihi 27.10.2024)

<https://www.qf.org.qa/>

Katar Vakfı'nın (Qatar Foundation) resmi web sitesi. (Erişim Tarihi 27.10.2024)

<https://www.peopleinneed.net/>

People in Need: Çek Cumhuriyeti merkezli bir insani yardım kuruluşunun resmi web sitesi. (Erişim Tarihi 17.11.2024)

<https://www.charita.cz/en/>

Charita Česká republika (Caritas Czech Republic): Çek Cumhuriyeti'nde faaliyet gösteren bir Katolik yardım kuruluşunun İngilizce sayfası. (Erişim Tarihi 15.11.2024)

<https://adra.cz/en/>

ADRA Czech Republic: Adventist Development and Relief Agency'nin Çek Cumhuriyeti şubesinin İngilizce web sitesi. (Erişim Tarihi 07.11.2024)

<https://fundraising.cz/>

Czech Fundraising Center: Çek Cumhuriyeti'nde bağış toplama ve sivil toplum kuruluşlarına destek sağlayan bir merkezin web sitesi. (Erişim Tarihi 28.10.2024)

<https://www.sciaf.org.uk/>

Scottish Catholic International Aid Fund (SCIAF): İskoçya merkezli Katolik uluslararası yardım fonunun resmi web sitesi. (Erişim Tarihi 22.10.2024)

<https://europe.mercycorps.org/>

Mercy Corps Europe: Küresel insani yardım kuruluşu Mercy Corps'un Avrupa operasyonlarının resmi web sitesi. (Erişim Tarihi 08.11.2024)

<https://www.tearfund.org/>

Tearfund: İngiltere merkezli Hristiyan yardım ve kalkınma kuruluşunun resmi web sitesi. (Erişim Tarihi 26.10.2024)

<https://hivos.org/>

Hivos: Hollanda merkezli uluslararası kalkınma kuruluşunun resmi web sitesi. (Erişim Tarihi 01.11.2024)

<https://www.warchild.nl/>

War Child Netherlands: Savaş bölgelerindeki çocuklara destek sağlayan Hollanda merkezli kuruluşun resmi web sitesi. (Erişim Tarihi 01.11.2024)

<https://um.dk/en/danida>

Danida: Danimarka'nın resmi kalkınma iş birliği programının Danimarka Dışişleri Bakanlığı bünyesindeki sayfası. (Erişim Tarihi 02.11.2024)

<https://www.dec.org.uk/how-dec-charities-are-helping-survivors-in-turkey-and-syria>

Disasters Emergency Committee (DEC): İngiltere merkezli afet yardım kuruluşu DEC'in, Türkiye ve Suriye'deki afet mağdurlarına nasıl yardım ettiğini anlatan sayfası. (Erişim Tarihi: 09.09.2024)

<https://www.usaid.gov/fact-sheet/us-humanitarian-assistance-response-syrian-crisis>

United States Agency for International Development (USAID): ABD Uluslararası Kalkınma Ajansı'nın, Suriye krizine yönelik insani yardım müdahalesini detaylandıran bilgi sayfası. (Erişim Tarihi 28.09.2024)

<https://www.rescue.org/uk/country/syria>

International Rescue Committee (IRC): Uluslararası Kurtarma Komitesi'nin, Suriye'deki faaliyetlerini ve insani yardım çalışmalarını anlatan İngiltere sayfası. (Erişim Tarihi 03.10.2024)

<https://www.worldbank.org/en/country/turkey/publication/turkeys-response-to-the-syrian-refugee-crisis-and-the-road-ahead>

World Bank: Dünya Bankası'nın, Türkiye'nin Suriyeli mülteci krizine yanıtını ve gelecekteki yol haritasını ele alan raporu. (Erişim Tarihi 04.10.2024)

<https://turkeyjapan.org/index.php/tr/yazarlar/serhat-orakci-tr/105-papers/294-japonya-n-n-suriyeli-muelteci-sorununa-yoenelik-yard-m-faaliyetleri>

Turkey Japan.com: Serhat Orakçı'nın, Japonya'nın Suriyeli mülteci sorununa yönelik yardım faaliyetlerini incelediği makalesi. (Erişim Tarihi 08.11.2024)

https://www.tr.emb-japan.go.jp/itpr_tr/00_000082.html

Japonya Büyükelçiliği, Türkiye: Japonya'nın Türkiye Büyükelçiliği'nin, Japon STK'sı JAR'ın Suriyeli mültecilere verdiği destekleri anlatan duyurusu. (Erişim Tarihi: 04.11.2024)

<https://www.tele1.com.tr/spark-suriyeli-isletmelerin-finansal-destege-erisimde-engelleri-arastirdi>

Tele1: SPARK adlı kuruluşun, Suriyeli işletmelerin finansal desteğe erişimde karşılaştığı engelleri araştırdığına dair haber. (Erişim Tarihi 15.11.2024)

<https://www.turkinfo.nl/hollanda-turkiye-dayanismasi-arastirmasi-raporu-yayimlandi/36072/>

Turkinfo.nl: Hollanda-Türkiye dayanışmasını ele alan bir araştırma raporunun yayımlandığını duyuran haber. (Erişim Tarihi: 15.11.2024)

<https://drc.ngo/media/2q4n1s0d/drc-annual-report-2019.pdf>

Danish Refugee Council (DRC): Danimarka Mülteci Konseyi'nin 2019 yıllık raporunun PDF dosyası. (Erişim Tarihi 15.11.2024)

https://www.crisisgroup.org/content/turkiyes-pkk-conflict-visual-explainer?utm_source=chatgpt.com

International Crisis Group: Türkiye'nin PKK ile olan çatışmasını görsel olarak açıklayan bir sayfa. (Erişim Tarihi: 24.03.2024)

<https://www.hurriyetdailynews.com/us-govt-suspends-14-aid-programs-in-turkey-upon-corrupt-practices-in-aid-to-syria-98977>

Hürriyet Daily News'in 10 Mayıs 2016 tarihli bir haberine aittir. (Erişim Tarihi: 17.03.2024)

<https://www.unocha.org/turkiye>

Birleşmiş Milletler İnsani İşler Koordinasyon Ofisi'nin (OCHA) Türkiye'deki faaliyetlerine dair resmi web sayfasına aittir. (Erişim Tarihi 14.05.2024)

<https://www.bond.org.uk/what-we-do/working-groups/>

Birleşik Krallık merkezli sivil toplum kuruluşu Bond'un resmi web sitesine aittir. (Erişim Tarihi 27.08.2024)

https://donare.info/en/humanitarian_organizations_united_kingdom

DONARE adlı bir platformun Birleşik Krallık'taki insani yardım kuruluşlarına dair bilgi sunduğu sayfaya aittir. (Erişim, 02.09.2024)

<https://humanitariancareers.com/international-development-ngo-london/>

Humanitarian Careers adlı bir web sitesinin Londra merkezli önde gelen uluslararası kalkınma STK'larını tanıttığı bir sayfaya aittir. (Erişim Tarihi 02.09.2024)

<https://londragazete.com/turkiye/167030/ingiltere-buyukelcisi-chilcotttan-gaziantepe-ziyaret/>

Londra Gazete'nin 5 Aralık 2018 tarihinde yayımladığı bir habere aittir. (Erişim Tarihi: 14.09.2024)

https://www.aydinlik.com.tr/haber/stk-mi-ajan-kurulus-mu-56864?utm_source=chatgpt.com

Aydınlık gazetesinin 13 Temmuz 2017 tarihinde yayımlanan "STK mı ajan kuruluş mu?" başlıklı haberine aittir. (Erişim Tarihi: 01.12.2024)

https://www.aa.com.tr/tr/turkiye/yurt-disi-kaynakli-5-stknin-faaliyet-izinleri-durduruldu/797272?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 01.12.2024)

Anadolu Ajansı'nın 15 Nisan 2017 tarihinde yayımlanan "Yurt dışı kaynaklı 5 STK'nın faaliyet izinleri durduruldu" başlıklı haberine aittir.

https://www.sivilsayfalar.org/2018/06/22/gaziantep-te-genclik-ve-sosyal-uyum-projesi/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 01.12.2024)

Sivil Sayfalar'ın 22 Haziran 2018 tarihinde yayımlanan "Gaziantep'te Gençlik ve Sosyal Uyum Projesi" başlıklı duyurusuna aittir.

<https://archives.yale.edu/repositories/4/resources/112>

Bu bağlantı, Yale Üniversitesi'nin Beinecke Nadir Kitap ve El Yazmaları Kütüphanesi arşivine aittir. Özellikle bu bağlantı, Merrill N. Isely'nin Gaziantep'teki çalışmalarıyla ilgili belgeleri içeren koleksiyona yönlendirir. (Erişim Tarihi: 03.12.2024)

<https://x.com/antolojiantep/status/1606916338915614721>

Bu bağlantıda Antep'in işgali sırasında, Amerikan Koleji Karargah binası olarak kullanıldığı belirtilen Amerikan Kolejini görüntüsü yer almaktadır. (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

<https://turkiye.un.org/tr/167034-toplumsal-cinsiyete-dayal%C4%B1-%C5%9Fiddete-dikkat-%C3%A7ekmek-amac%C4%B1yla-d%C3%BCzenlenen-%E2%80%9C%C5%9Fiddetsiz-zirve%E2%80%9D-ve->

Toplumsal cinsiyet temelli şiddete dikkat çekmek amacıyla düzenlenen "Şiddetsiz Zirve" etkinliğini konu alıyor. (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

[Berlinghoff, M. \(2013\). Avrupa'da Göç ve Kültürel Entegrasyon. Ifa-Edition Kültür ve Dış Politika, Konferans Raporu, Brüksel, 11 Aralık, S. 3-15](https://www.berlinghoff.com/en/2013/11/11-avrupa-da-goc-ve-kulturel-entegrasyon-ifa-edition-kultur-ve-dis-politika-konferans-raporu-bruksel-11-aralik-s-3-15)

Avrupa'da Bir Göçmen Entegrasyonu Politikası Ayrımcılıkla Mücadele adlı çalışmanın linki (Erişim Tarihi: 08.07.2024)

https://globalcommunities.org.tr/?utm_source=chatgpt.com

Global Communities'in Türkiye'deki faaliyetlerini tanıtmak ve bilgilendirme sağlamak amacıyla oluşturduğu resmi web sitesine yönlendirir. (Erişim Tarihi: 24.12.2024)

https://globalcommunities.org/country/turkey/?utm_source=chatgpt.com

Global Communities'in Türkiye'deki faaliyetlerini tanıttığı İngilizce resmi web sayfasına yönlendirir. (Erişim Tarihi: 24.12.2024)

https://arcsyria.org/member/syria-relief-and-development-srd?utm_source=chatgpt.com

ARC (American Relief Coalition for Syria) web sitesindeki Syria Relief and Development (SRD) hakkında bilgi veren bir sayfaya yönlendirir. (Erişim Tarihi: 25.12.2024)

https://mentor-initiative.org/country/syria/?utm_source=chatgpt.com

The MENTOR Initiative adlı uluslararası sivil toplum kuruluşunun Suriye'deki faaliyetlerini tanıttığı sayfaya yönlendirir. (Erişim Tarihi: 17.12.2024)

https://www.sivilsayfalar.org/2017/10/13/relief-international-yerel-stk-ortaklari-binden-fazla-multeciye-fizik-tedavi-ruh-sagligi-hizmetleri-sagliyor/?utm_source=chatgpt.com

Relief International'ın Türkiye'deki mültecilere yönelik çalışmalarını ele alan bir haber makalesine yönlendirmektedir. (Erişim Tarihi: 25.12.2024)

https://ibc.org.tr/TR/886/suriyeli-cocuklari-gulumseten-proje?utm_source=chatgpt.com

International Blue Crescent (IBC) tarafından yürütülen bir projeyi tanıtan sayfaya yönlendirmektedir. Proje, Suriyeli çocuklara yönelik gerçekleştirilen insani yardım ve sosyal uyum faaliyetlerini ele almaktadır. (Erişim Tarihi: 25.12.2024)

https://www.sams-usa.net/turkey/?utm_source=chatgpt.com

Syrian American Medical Society (SAMS) adlı kuruluşun Türkiye'deki faaliyetlerini ele alan sayfasına yönlendirmektedir. (Erişim Tarihi: 25.12.2024)

https://www.islamicrelief.org.tr/nerelerdeyiz/suriye/?utm_source=chatgpt.com&doing_wp_cron=1735325829.7455990314483642578125

Islamic Relief Türkiye adlı uluslararası sivil toplum kuruluşunun Suriye'deki faaliyetlerini tanıttığı sayfaya yönlendirmektedir. (Erişim Tarihi: 15.12.2024)

<https://actionforhumanity.org/>

Action for Humanity (AfH) adlı uluslararası bir insani yardım kuruluşunun resmi web sitesine yönlendirmektedir. (Erişim Tarihi: 19.12.2024)

https://www.habername.com/haber-zf-700-suriyeli-cocugun-egitimini-ustlendi-96282.htm?utm_source=chatgpt.com

Alman kökenli ZF Friedrichshafen AG adlı otomotiv şirketinin, Suriyeli mülteci çocukların eğitimine yönelik bir projeyi desteklediğine dair haber içeriğini paylaşmaktadır. (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

https://mercyusa.org/?utm_source=chatgpt.com

Mercy-USA for Aid and Development adlı uluslararası insani yardım kuruluşunun resmi web sitesine yönlendirmektedir. (Erişim Tarihi: 19.12.2024)

https://www.zakat.org/muhammad-ali-safe-house-place-safety-freedom/?utm_source=chatgpt.com

Zakat Foundation of America adlı kuruluşun, "Muhammad Ali Safe House" projesine dair bilgi sunduğu sayfaya yönlendirmektedir. Bu proje, güvenlik ve özgürlük arayışındaki bireylere yardım etmeyi amaçlayan bir girişimdir. (Erişim Tarihi: 21.12.2024)

https://www.buildingmarkets.org/tr/news/building-markets-annual-report-2021?utm_source=chatgpt.com

Building Markets adlı uluslararası kuruluşun 2021 Yıllık Raporu'na ilişkin bir haber sayfasına yönlendirmektedir. (Erişim Tarihi: 23.12.2024)

https://www.buildingmarkets.org/tr/news/new-research-brief-the-positive-economic-contributions-of-refugees-in-turkiye?utm_source=chatgpt.com

Building Markets tarafından Türkiye'deki mültecilerin ekonomik katkılarını ele alan bir araştırma özetine yönlendirmektedir. (Erişim Tarihi: 23.12.2024)

https://www.islamicrelief.org.tr/nerelerdeyiz/suriye/?utm_source=chatgpt.com&doin_g_wp_cron=1735325829.7455990314483642578125

Islamic Relief Türkiye adlı uluslararası insani yardım kuruluşunun Suriye'deki faaliyetlerini detaylandıran bir sayfaya yönlendirmektedir. (Erişim Tarihi: 15.12.2024)

https://www.wvi.org/publications/annual-report/2023-global-annual-report-world-vision-international?utm_source=chatgpt.com

World Vision International adlı uluslararası sivil toplum kuruluşunun 2023 Küresel Yıllık Raporuna yönlendirmektedir. (Erişim Tarihi: 22.12.2024)

https://www.wvi.org/stories/syria-crisis-response/syrian-refugee-finds-hope-through-world-visions-project-turkey?utm_source=chatgpt.com

World Vision International'ın Türkiye'deki Suriyeli mültecilere yönelik bir projesini anlatan hikayeye yönlendirmektedir. (Erişim Tarihi: 22.12.2024)

https://turkiye.savethechildren.net/news/save-children-t%C3%BCrkiye-mastercard-i%C5%9Fbirli%C4%9Fi-ile-umut-sahalar%C4%B1-projesini-hayata-ge%C3%A7iriyor?utm_source=chatgpt.com

Bu bağlantı, Save the Children Türkiye'nin MasterCard ile iş birliği yaparak hayata geçirdiği Umut Sahaları Projesi hakkında bilgi veren resmi bir haber sayfasına yönlendirmektedir. (Erişim Tarihi: 15.12.2024)

https://uossm.org/new/wp-content/uploads/2023/09/UOSSM-Annual-Report-2021-S.pdf?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 28.12.2024)

Bu bağlantı, UOSSM'nin (Union of Medical Care and Relief Organizations) 2021 Yıllık Faaliyet Raporuna erişim sağlar.

https://tda-sy.org/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 15.12.2024)

Bu bağlantı, The Day After (TDA) adlı sivil toplum kuruluşunun resmi web sitesine yönlendirmektedir.

Bu bağlantı, GOAL Global adlı uluslararası insani yardım kuruluşunun Türkiye'deki faaliyetlerini anlatan resmi web sayfasına yönlendirmektedir.

https://concernusa.org/where-we-work/turkiye/?utm_source=chatgpt.com (Erişim

Tarihi: 29.12.2024)

Bu bağlantı, Concern Worldwide adlı uluslararası insani yardım kuruluşunun Türkiye'deki faaliyetlerini anlatan resmi sayfasına yönlendirmektedir.

https://www.aa.com.tr/tr/dunya/qatar-charity-suriyenin-kuzeyinde-1680-konutluk-kent-projesi-baslatti/2986642?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 03.01.2025)

Bu bağlantı, Anadolu Ajansı'nın (AA) Katar merkezli yardım kuruluşu Qatar Charity tarafından Suriye'nin kuzeyinde başlatılan 1680 konutluk kent projesi hakkında haberine yönlendirmektedir.

<https://www.halotrust.org/> (Erişim Tarihi: 03.01.2025)

Bu bağlantı, The HALO Trust adlı uluslararası mayın temizleme ve savaş kalıntılarını ortadan kaldırma konularında uzmanlaşmış bir kuruluşun resmi web sitesine yönlendirmektedir.

https://habermerkezi.gantep.edu.tr/?p=31716&utm_source=chatgpt.com (Erişim

Tarihi: 19.12.2024)

Bu bağlantı, Gaziantep Üniversitesi Haber Merkezi web sitesine yönlendirmektedir.

https://spark.ngo/gaziantepoffice/?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi:

16.12.2024)

Bu bağlantı, SPARK Vakfı adlı uluslararası sivil toplum kuruluşunun Gaziantep'teki ofisi ve faaliyetleri hakkında bilgi sağlayan bir sayfasına yönlendirmektedir.

https://habermerkezi.gantep.edu.tr/?p=31716&utm_source=chatgpt.com (Erişim

Tarihi: 19.12.2024)

Bu bağlantı, Gaziantep Üniversitesi Haber Merkezinin bir haberine yönlendirmektedir.

[https://www.goalglobal.org/stories/goal-turkiye-continues-critical-echo-funded-link-protection-project-supporting-over-23000-displaced-vulnerable-](https://www.goalglobal.org/stories/goal-turkiye-continues-critical-echo-funded-link-protection-project-supporting-over-23000-displaced-vulnerable-communities/?utm_source=chatgpt.com)

[communities/?utm_source=chatgpt.com](https://www.goalglobal.org/stories/goal-turkiye-continues-critical-echo-funded-link-protection-project-supporting-over-23000-displaced-vulnerable-communities/?utm_source=chatgpt.com) (Erişim Tarihi: 03.01.2024)

Bu bağlantı, GOAL Global'in Türkiye'de yürüttüğü ve Avrupa Birliği'nin Sivil Koruma ve İnsani Yardım Operasyonları (ECHO) tarafından finanse edilen LINK Koruma Projesi hakkında bilgi veren resmi bir sayfaya yönlendirmektedir.

https://www.seyahatsagligi.gov.tr/site/HastalikDetay/Leishmaniasis?utm_source=chatgpt.com (Erişim Tarihi: 17.12.2024)

Bu bağlantı, Türkiye Cumhuriyeti Sağlık Bakanlığı'na ait Seyahat Sağlığı resmî web sitesindeki Leishmaniasis hastalığıyla ilgili detaylı bilgilere yönlendirmektedir.

<https://yeniyaşamgazetesi9.com/> (Erişim Tarihi 18.01.2025)

Link, Yeni Yaşam Gazetesi adlı bir haber sitesine ait. Bu site, sosyal, kültürel ve siyasi konulara dair çeşitli haberler ve analizler sunmaktadır.

<https://21yyte.org/tr/> (Erişim Tarihi 21.01.2025)

Bu link, 21. Yüzyıl Türkiye Enstitüsü'nün resmi web sitesine aittir. Enstitü, küresel ve bölgesel stratejik, siyasi ve güvenlik konuları üzerinde araştırmalar yapar.

<https://turkiyearastirmalari.org/> (Erişim Tarihi 23.01.2025)

Link, Türkiye Araştırmaları Vakfı'nın (TAV) resmi web sitesine ait. Vakıf, Türkiye ve çevresindeki bölgesel siyasi, ekonomik ve sosyal konular üzerine araştırmalar yapmaktadır.

EKLER

Ek-1

**ULUSLARARASI NİTELİKTEKİ TEŞEKKÜLLERİN
KURULMASI HAKKINDA KANUN**

Kanun Numarası	: 3335		
Kabul Tarihi	: 26/3/1987		
Yayımlandığı Resmî Gazete	: Tarih : 7/4/1987	Sayı : 19424	
Yayımlandığı Düstur	: Tertip : 5	Cilt : 26	

Madde 1¹ – Uluslararası alanda beraberlik ve işbirliği yapılmasında fayda görülen hallerde, Türk ve yabancı hakiki veya hükmi şahısların veya yalnız hükmi şahısların, kazanç paylaşma amacı dışında ve kanunlarla yasaklanmamış olmak kaydıyla ekonomik ve teknik alanlarda işbirliğini geliştirmek, bu konularda bilgi, görgü ve karşılıklı teknolojilerinden yararlanmak maksadıyla Türkiye’de veya yurt dışında:

- a) En az yedisinin; uluslararası nitelikte birlik, federasyon veya benzeri teşekküller kurulmaları veya kurulmuş bu gibi teşekküllerin şubelerini açmaları,
- b) Uluslararası faaliyette bulunmaları,
- c) Mevcut kuruluş ve benzeri derneklere katılmaları veya bunlarla işbirliğinde bulunmaları, Cumhurbaşkanının iznine tabidir.

(a) bendine göre Türkiye’de kurulan teşekküller, kuruluş bildirisini ve eklerini, merkezlerinin bulunduğu mahallin en büyük mülki amirliğine vermek suretiyle tüzelkişilik kazanırlar.

Bunlardan kuruluş, amaç ve şartlarını kaybedenlerle, kanun ve statülerinin öngördüğü yükümlülükleri yerine getirmeyenler, kendiliğinden dağılmış sayılırlar.

Kamu kurum ve kuruluşları da, Cumhurbaşkanınca izin verildiği takdirde, birinci fıkradaki amaç doğrultusunda faaliyet gösteren kendi konularıyla ilgili uluslararası birlik, federasyon veya benzeri teşekküllere iştirak edebilirler.

Madde 2 – Bu Kanunla kurulmasına izin verilen teşekküllerin denetimleri, hükmi şahsiyetlerinin sona ermesi ve faaliyetten alınmaları hususunda; 2908 sayılı Dernekler Kanununun ilgili hükümleri, bu Kanunda hüküm bulunmayan hallerde genel hükümler uygulanır. Ancak, teşekküllerin kanunlarımıza veya milli menfaatlerimize uymayan veya kuruluş amaçlarıyla bağdaşmayan Faaliyette bulunduğu anlaşılmaması durumunda gecikmesinde sakınca bulunan hallerde teşekkülün faaliyetleri, Cumhurbaşkanınca geçici olarak durdurulur.²

¹ 2/7/2018 tarihli ve 698 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 40 ıncı maddesiyle, bu maddenin birinci fıkrasında yer alan “Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulunun” ibaresi “Cumhurbaşkanının” ve dördüncü fıkrasında yer alan “Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

² 2/7/2018 tarihli ve 698 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin 40 ıncı maddesiyle bu fıkrada yer alan “Dışişleri Bakanlığının görüşü alınmak suretiyle İçişleri Bakanlığının teklifi üzerine, Bakanlar Kurulunca” ibaresi “Cumhurbaşkanınca” şeklinde değiştirilmiştir.

Ek-2

DERNEKLER KANUNU

Kanun Numarası : 5253
 Kabul Tarihi : 4/11/2004
 Yayımlandığı Resmî Gazete : Tarih : 23/11/2004 Sayı : 25649
 Yayımlandığı Düstur : Tertip : 5 Cilt : 44

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam ve Tanımlar

Amaç ve kapsam¹

Madde 1- Bu Kanunun amacı; dernekler, dernek şube veya temsilcilikleri, federasyonlar, konfederasyonlar, merkezleri yurt dışında bulunan dernekler ve vakıflar ile diğer kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'deki şube veya temsilciliklerinin yasak ve izne tâbi faaliyetlerini, yükümlülüklerini, denetimlerini ve uygulanacak cezalar ile bunlara ilişkin diğer hususları düzenlemektir.

Tanımlar

Madde 2- Bu Kanunun uygulanmasında;

- a) Dernek: Kazanç paylaşma dışında, kanunlarla yasaklanmamış belirli ve ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere, en az yedi gerçek veya tüzel kişinin, bilgi ve çalışmalarını sürekli olarak birleştirmek suretiyle oluşturdukları tüzel kişiliğe sahip kişi topluluklarını,
- b) Derneğin yerleşim yeri: Derneğin yönetim faaliyetlerinin yürütüldüğü yeri,
- c) Dernek merkezi: Derneğin yerleşim yerinin bulunduğu il veya ilçeyi,
- d) Mülkî idare amiri: Dernek merkezinin bulunduğu yerin vali veya kaymakamını,
- e) Dernekler birimi: İllerde il dernekler müdürlüğünü, ilçelerde dernekler büro şefliğini,
- f) Plâtförm: Derneklerin kendi aralarında veya vakıf, sendika ve benzeri sivil toplum kuruluşlarıyla ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere girişim, hareket ve benzeri adlarla oluşturdukları tüzel kişiliği bulunmayan geçici nitelikteki birliktelikleri,
- g) Üst kuruluş: Derneklerin oluşturduğu tüzel kişiliği bulunan federasyonları ve federasyonların oluşturduğu konfederasyonları,
- h) Şube: Dernek faaliyetlerinin yürütülebilmesi için bir derneğe bağlı olarak açılan, tüzel kişiliği olmayan ve bünyesinde organları bulunan alt birimi,
- i) Temsilcilik: Dernek faaliyetlerinin yürütülebilmesi için bir derneğe bağlı olarak açılan, tüzel kişiliği ve bünyesinde organları bulunmayan alt birimi,

¹ 27/12/2020 tarihli ve 7262 sayılı Kanunun 11 inci maddesiyle bu maddede yer alan "ve yabancı dernekler ile merkezleri yurt dışında bulunan dernek ve vakıf dışındaki" ibaresi ", merkezleri yurt dışında bulunan dernekler ve vakıflar ile diğer" şeklinde ve "ile derneklere" ibaresi "ile bunlara" şeklinde değiştirilmiştir.

Ek-3

6203

GEÇİCİ KORUMA YÖNETMELİĞİ

Bakanlar Kurulu Kararının Tarihi : 13/10/2014 No : 2014/6883
 Dayandığı Kanunun Tarihi : 4/4/2013 No : 6458
 Yayımlandığı Resmî Gazetenin Tarihi : 22/10/2014 No : 29153
 Yayımlandığı Düsturun Tertibi / Cildi : 5 Cilt : 55

25/12/2019 tarihi ve 30989 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 24/12/2019 tarihli ve 1851 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı uyarınca bu Yönetmelik Cumhurbaşkanlığı Yönetmeliği bölümüne eklenmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

Amaç, Kapsam, Dayanak ve Tanımlar

Amaç ve kapsam

MADDE 1- (1) Bu Yönetmeliğin amacı; ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma amacıyla kitlesel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen yabancılardan, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91 inci maddesi çerçevesinde, uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirilmeye alınamayanlara sağlanabilecek geçici koruma işlemlerinin usul ve esasları ile bu kişilerin Türkiye'ye kabulü, Türkiye'de kalışı, hak ve yükümlülükleri, Türkiye'den çıkışlarında yapılacak işlemleri, kitlesel hareketlere karşı alınacak tedbirleri ve ulusal ve uluslararası kuruluşlar arasındaki işbirliğiyle ilgili hususları düzenlemektir.

Dayanak

MADDE 2- (1) Bu Yönetmelik, 4/4/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanununun 91 inci maddesine dayanılarak hazırlanmıştır.

Tanımlar

MADDE 3- (1) Bu Yönetmeliğin uygulanmasında;
 a) AFAD: Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığını,
 b) Aile üyeleri: Yabancının eşini, ergin olmayan çocuğu ile bağımlı ergin çocuğunu,
 c) Bakan: İçişleri Bakanını,
 ç) Bakanlık: İçişleri Bakanlığını,
 d) Çocuk: Henüz on sekiz yaşını doldurmamış ve ergin olmamış kişiyi,
 e) (Değişik:RG-25/12/2019-30989-CK-1851/1 md.) Geçici barınma merkezi: Bu Yönetmelik kapsamındaki yabancılar ile Bakanlık tarafından uygun görülen kişilerin toplu olarak barınma ve işlemlerinin sağlanması amacıyla kurulan merkezleri,
 f) Geçici koruma: Ülkesinden ayrılmaya zorlanmış, ayrıldığı ülkeye geri dönemeyen, acil ve geçici koruma bulmak amacıyla kitlesel olarak veya bu kitlesel akın döneminde bireysel olarak sınırlarımıza gelen veya sınırlarımızı geçen ve uluslararası koruma talebi bireysel olarak değerlendirmeye alınamayan yabancılara sağlanan korumayı,
 g) Geçici korunan: Geçici koruma sağlanan yabancıyı,

Ek-4

130

Ek-4

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL VE BEŞERİ BİLİMLER ETİK KURULU TOPLANTI TUTANAĞI

Toplantı No : 07
Toplantı Tarihi : 04.03.2024
Toplantı Saati : 11:00

Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu 04.03.2024 tarihinde toplanarak yapılan başvuruları değerlendirdi ve aşağıdaki kararları aldı:

- 12) Göç Enstitüsü'nün 27.02.2024 tarih, 461218 sayılı ve "Etik Kurul/ Zeynel KAPLAN" konulu yazısı incelenmiş olup Üniversitemiz Fen Edebiyat Fakültesi Öğretim Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Mehmet Sabri GENÇ'in Göç Enstitüsü'nde danışmanlığını yürüttüğü Göç Çalışmaları Ana Bilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Zeynel KAPLAN'ın "Suriyeli Göçmenlerin ve Sığınmacıların Entegrasyon Sürecinde Uluslararası STK'ların Rolü: Gaziantep Örneği" başlıklı yüksek lisans tez çalışmasının Üniversitemiz Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nda değerlendirilmesi istenmektedir. Kurula yapılan başvuru; çalışmanın amacı, yöntemi, veri kaynakları ve veri toplama araçları etik ilkeleri açısından değerlendirilmiştir. Kurulumuza beyan edilen belgelere dayanarak yapılan incelemeler sonucunda başvuruya ilişkin etik aykırılık tespit edilmemiş olup adı geçen öğrencinin söz konusu yüksek lisans tez çalışmasını yapabilmesinin uygun görülmesine;

Toplantıya katılanların oy birliğiyle karar verildi.

Ek-5

131

Ek-5

26.11.2024

T.C. GAZİANTEP VALİLİĞİ
GAZİANTEP İL SİVİL TOPLUMLA İLİŞKİLER MÜDÜRLÜĞÜ'NE

Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü, Göç Çalışmaları Anabilim Dalı öğrencisi olarak (Öğrenci No: 213208111016), "Suriyeli Göçmenlerin ve Sığınmacıların Entegrasyon Sürecinde Uluslararası STK'ların Rolü: Gaziantep Örneği" başlıklı tez çalışmam kapsamında aşağıdaki bilgilerin tarafıma iletilmesini talep ediyorum:

- 2011-2024 yılları arasında Gaziantep'te Suriyeli göçmenler ve sığınmacılar için faaliyet gösteren tüm uluslararası sivil toplum kuruluşlarının listesi,
- Bu STK'ların yürüttüğü projeler ve projelerin isimleri,
- Bu kuruluşların Gaziantep'te faaliyet gösterdiği süre.

Tez çalışmamın etik kurallara uygun şekilde yürütülmesi adına, söz konusu bilgilerin tarafıma sunulmasını arz ederim.

Saygılarımla...

Ek:1 Sosyal ve Beşeri Bilimler Etik Kurulu'nun 04.03.2024 tarihli kararları

İLETİŞİM BİLGİLERİ

Zeynel Kaplan
Gaziantep Üniversitesi
Göç Enstitüsü
Göç Çalışmaları Anabilim Dalı
Öğrenci No: 213208111016
Telefon No: 5335961256

Ek-6

T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü

Sayı : E-85494399-450-211706
Konu : Bilgi Talebi

16.12.2024

Sayın: Zeynel KAPLAN

İlgi : 26.11.2024 tarihli dilekçeniz.

İlgide kayıtlı dilekçenizde: Gaziantep Üniversitesi Göç Enstitüsü Göç Çalışmaları Anabilim Dalı öğrencisi olarak "Suriyeli Göçmenlerin ve Sığınmacıların Entegrasyon Sürecinde Uluslararası STK'ların Rolü Gaziantep Örneği" başlıklı tez çalışmanız kapsamında;

-2011-2024 yılları arasında Gaziantep'te Suriyeli göçmenler ve sığınmacılar için faaliyet gösteren tüm uluslararası sivil toplum kuruluşlarının listesi,

- Bu STK'ların yürüttüğü projeler ve projelerin isimleri,

- Bu kuruluşların Gaziantep'te faaliyet gösterdiği sürelerin tarafınıza bildirilmesi istenilmiştir.

Konu ile ilgili yapılan incelemede:

5253 Sayılı Dernekler Kanununun 5. Maddesinde: "Dernekler, tüzüklerinde gösterilen amaçları gerçekleştirmek üzere uluslararası faaliyette veya işbirliğinde bulunabilir, yurt dışında temsilcilik veya şube açabilir, yurt dışında dernek veya üst kuruluş kurabilir veya yurt dışında kurulmuş dernek veya kuruluşlara katılabilirler,"

Aynı Kanunun 21. Maddesinde: "Dernekler mülkî idare amirliğine önceden bildirimde bulunmak şartıyla yurt dışındaki kişi, kurum ve kuruluşlardan aynı ve nakdî yardım alabilirler. Bildirimin şekli ve içeriği yönetmelikte düzenlenir. Nakdî yardımların bankalar aracılığıyla alınması zorunludur,"

Aynı Kanunun 32/c Maddesinde: "Yurt dışı yardımı bankalar aracılığıyla almayan dernek yöneticilerine, bu şekilde alınan paranın yüzde yirmi beşi oranında idarî para cezası verilir,"

Aynı Kanunun 32/g Maddesinde) "Yetkili mercilerin izni olmaksızın yabancı dernekler ve merkezi yurt dışında bulunan kâr amacı gütmeyen kuruluşların Türkiye'de temsilciliklerini veya şubelerini açanlar, faaliyetlerini yürütenler, bunlarla işbirliğinde bulunanlar veya bunları üye kabul edenlere bin Türk Lirası idarî para cezası verilir ve izinsiz açılan şube veya temsilciliğin de kapatılmasına karar verilir" hükümleri amirdir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: USUSio-3A2r8J-v8qszf-Spp1TS-3g1DkFj1 Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebvs>

İncilipınar Mah. Muammer Aksoy Bul. No:3 27090
Telefon No: (342)230 31 46 Faks No: (342)231 05 28
e-Posta: dernekler@gaziantep.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.gaziantep.gov.tr/>
Kep Adresi: icislenbakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Sevgi GÜLÇİÇEK EDE
Veri Hazırlama Ve Kont.İşletmeni
Telefon No:

Dernekler Yönetmeliğinin 4. Bölümünde Yurt Dışı Yardımlar, 5. Bölümde ise Uluslararası Faaliyetler ayrıntılı olarak belirtilmiştir.

İlgili Yönetmeliğin;

- 26. Maddesinde: "Yabancı ülkelerde kurulmuş dernekler, Dışişleri Bakanlığının ve gerektiğinde ilgili diğer kurumların da görüşü alınmak suretiyle, Bakanlığın izniyle Türkiye'de faaliyette veya işbirliğinde bulunabilir, temsilcilik veya şube açabilir, dernek veya üst kuruluş kurabilir veya kurulmuş dernek veya üst kuruluşlara katılabilirler. Yabancı dernekler, Türkiye'deki faaliyetlerinde derneklerin tabi olduğu mevzuat hükümlerine tabidir.

- 27. Maddesinde: "Yabancı dernekler, temsilcilik veya şube açma, dernek veya üst kuruluş kurma, kurulan dernek veya üst kuruluşlara katılma ve Türkiye'de faaliyette veya işbirliğinde bulunma ile ilgili başvurularını Bakanlığa (EK-6)'da belirtilen form ve eklerini vererek yaparlar. Ayrıca, temsilcilik veya şube açma başvurularında EK-9/A'da, faaliyette veya işbirliğinde bulunma başvurularında ise EK-9/B'de bulunan örnek statüdeki bilgileri ihtiva eden ana statünün de verilmesi zorunludur.

İşbirliği yapma başvuruları, yabancı dernek adına ülkemizde işbirliği yapılacak dernek tarafından da gerçekleştirilebilir. Başvurular, Bakanlığa doğrudan yapılabileceği gibi posta aracılığıyla da yapılabilir.

Yabancı derneklerin Türkiye'deki faaliyetleri çerçevesinde daha önce verilmiş izinlerle ilgili olarak istenen belgelerin verilmesi gerektiğinde, yeni izin başvurusunda geçerliliğini koruyan belgeler istenmez"

- 28. Maddesinde: Yabancı derneklerin Türkiye'deki faaliyetleriyle ilgili başvuru formu ve ekleri Bakanlıkça incelenir, varsa eksiklikleri tamamlanır.

Dışişleri Bakanlığınının (Ek ibare:RG-9/7/2020-31180) ve gerektiğinde ilgili diğer kurumların da konu ile ilgili görüşü alındıktan sonra, Bakanlıkça gerekli değerlendirme yapılır ve değerlendirmenin olumlu olması halinde, iznin türü, kapsamı ve süresi de kararda belirtilir. Temsilcilik ve şube açma, dernek kurma veya derneklere üye olma, üst kuruluş kurma veya üst kuruluşlara katılma durumlarında izin süresiz verilir. Başvuru sonuçlandığında, başvuru sahibine ve form ve ekleri ile birlikte de ilgili valiliğe on gün içinde bildirilir.

Süreli izinler azami beş yıldır. Ancak, Bakanlık sürenin yetersiz olması halinde bu süreyi uzatabilir. Süre uzatımı talebi, sürenin dolmasından en az üç ay önce ve gerekçeli bir yazı ile yapılır. Süre uzatımının değerlendirilmesi ve sonuç için yukarıda belirtilen usul uygulanır.

-29. Maddesinde: Kanununun 5 inci maddesi kapsamında faaliyet izni verilen yabancı dernekler, her yılsonu itibariyle o yıl içerisindeki faaliyet ve harcamalarına ilişkin bu Yönetmeliğe ekli EK-8'de belirtilen beyannameyi takip eden yılın Nisan ayı sonuna kadar vermekle mükelleftirler. Bu beyanname yabancı derneklerin, temsilcilikleri veya şubeleri tarafından kütük numarasının kayıtlı olduğu valiliğe, faaliyet veya işbirliği izni verilen yabancı derneklerin yetkilileri tarafından ise yerleşim yerinin bulunduğu valiliğe verilir. Faaliyet veya işbirliği izinleri yıl içerisinde sona eren yabancı dernekler ise bu Yönetmeliğe ekli EK-8'de belirtilen beyannameyi izin süresi bitiminden itibaren iki ay içerisinde yerleşim yerinin bulunduğu valiliğe verirler. Bu beyannameler elektronik ortamda da verilebilir.

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: USU5io-3A2r8J-v8qszf-SPP1TS-3q1DkFj1 Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ebys>

İncilipınar Mah. Muammer Aksoy Bul. No:3 27090
Telefon No: (342)230 31 46 Faks No: (342)231 05 28
e-Posta: dernekler@gaziantep.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.gaziantep.gov.tr/>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Sevgi GÜLÇİÇEK EDE
Veri Hazırlama Ve Kont.İşletmeni
Telefon No:

Bu beyannameyi vermekle yükümlü olanlar Türkiye'deki her türlü faaliyetlerine ilişkin yazılı ve görsel yayınlarının bir örneğini, istenmesi durumunda kütük numarasının kayıtlı olduğu mülki idare amirliğine gönderirler.

-30. Maddesinde: "Bu Yönetmelikte yabancı derneklere uygulanan hükümler, yurtdışında kurulu dernek ve vakıf dışındaki kar amacı gütmeyen kuruluşların ülkemizde yapacakları faaliyetler için de uygulanır" hükümleri amirdir.

Yukarıda belirtilen mevzuat hükümleri gereğince Yabancı STK'ların izin iş ve işlemleri, tekrar müracaatları, fesih gibi işlemleri Bakanlığımızca yapılmaktadır. Bakanlığımız Sivil Toplumla İlişkiler Genel Müdürlüğünün internet sitesinde: Yabancı STK'ların Türkiye'deki Faaliyetleri ile ilgili olarak;-Yabancı STK İzin Başvuru Rehberi,

-Başvuruda Bulunacak Kuruluşa Ait Ön Bilgi Formu,

-Ülkemizde Faaliyetine İzin Verilen Yabancı STK'lar Listesine yer verilmiştir. İlgili liste ektedir.

Valiliğimiz arşivinde yapılan incelemede: Gaziantep'te Suriyeli göçmenler ve sığınmacılar konusunda faaliyet gösteren Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşu olarak 14 temsilcilik ve 15 Aktivite Ofisi bulunmaktadır. Kuruluşlara ait bilgilerin bulunduğu liste ektedir. Uluslararası kuruluşların yaptıkları projeler ile ilgili belgeler Valiliğimizde (İl Sivil Toplumla İlişkiler Müdürlüğü) bulunmadığından, ilgili STK'lardan istenilmesi hususunda;

Bilgilerinize rica ederim.

İlker EKER
Vali a.
Vali Yardımcısı

Ek:

- 1- Liste (4 Sayfa)
- 2- Liste (2 Sayfa)

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Doğrulama Kodu: USUsio-3A2r8J-v8qszf-Spp1TS-3g1DkFj1 Doğrulama Linki: <https://www.turkiye.gov.tr/icisleri-ehvs>

İncilipınar Mah. Muammer Aksoy Bul. No:3 27090
Telefon No: (342)230 31 46 Faks No: (342)231 05 28
e-Posta: demekler@gaziantep.gov.tr İnternet Adresi: <http://www.gaziantep.gov.tr/>
Kep Adresi: icisleribakanligi@hs01.kep.tr

Bilgi için: Sevgi GÜLÇİÇEK EDE
Veri Hazırlama Ve Kont.İşletmeni
Telefon No:

Sıra No	Kuruluşun Adı	Merkezi
1	DEUTSCHE WELTHUNGERHILFE E.V. (DÜNYA AÇLIK YARDIMI) TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ALMANYA
2	GLOBAL COMMUNITIES, INC TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	AMERİKA
3	RELIEF INTERNATIONAL TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	AMERİKA
4	SAMS FOUNDATION TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	AMERİKA
5	STICHTING SPARK TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	HOLLANDA
6	COOPERATIVE FOR ASSISTANCE AND RELIEF EVERYWHERE, INC. TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	AMERİKA
7	HUMAN APPEAL TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	İNGİLTERE
8	ULUSLARARASI TIBBİ BAKIM VE YARDIM ORGANİZASYONLARI BİRLİĞİ (SURIYELİ TIBBİ YARDIM ÖRGÜTLERİ BİRLİĞİ) TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	FRANSA
9	MENTOR INITIATIVE TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	İNGİLTERE
10	KATAR KIZILAY DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	KATAR
11	DANCHURCHAD TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	DANİMARKA
12	SYRIA RELIEF AND DEVELOPMENT TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	AMERİKA
13	ACTION FOR HUMANITY	İNGİLTERE
14	SEMA INTERNATIONAL TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	FRANSA

Sıra No	Kuruluşun Adı	Yurtdışı Merkezi
1	Goal Internatioanl Humanitarian Organisation	İrlanda
2	Agence D'aide Ala Cooperation Technique Et Au Developpement (ACTED)	Faransa
3	International Rescue Committe Türkiye Temsilciliği	Amerika
4	Malteser International Legal Paet Of Malteser Hılfdienst E.V	Almanya
5	İslamic Relief Worldwide	İngiltere
6	Handicap International (Uluslararası Engelliler Federasyonu)	Fransa
7	Le Jour D'apres The Day After Association International Sans But Lucratif	Belçika
8	Mercy-Usa For Aid And development Inc. Türkiye Temsilciliği	Amerika
9	Qatar Charitay Türkiye Temsilciliği (Katar Hayır Derneği)	Katar
10	Sparkassenstiffungng Für International E Koopetation E.V. Türkiye Temsilciliği	Almanya
11	World Vision International (WVI)	Amerika
12	People İn Need	Çek Cumhuriyeti
13	BUILDING MARKETS (BM)	Amerika
14	SAVE THE CHILDREN INTERNATIONAL	İngiltere
15	CHARİTA CESKA REPUBLİCA (CARİTAS ÇEK CUMHURİYETİ) TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	Çek Cumhuriyeti

5253 SAYILI DERNEKLER KANUNA GÖRE TÜRKİYE'DE FAALİYET GÖSTERMESİNE İZİN VERİLEN YABANCI STK'LAR						
Sıra No.	Onay Tarihi	Kuruluşun Adı	Merkezi	Hukuki Yapısı	İzin Verilen Faaliyet Türü	Faaliyet Bölgesi
ŞUBE AÇMA						
1	18.05.1994	HÜRRIYETÇİ TÜRK ALMAN DOSTLUK CEMİYETİ-ANTALYA TÜRKİYE ŞUBESİ	ALMANYA	DERNEK	ŞUBE AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
2	25.09.1997	ORTA DOĞU KÜLTÜR DERNEĞİ KAMAN TÜRKİYE ŞUBESİ	JAPONYA	DERNEK	ŞUBE AÇMA	KAMAN, ANKARA
3	25.06.2001	ULUSLARARASI GEOSENTETİKLER DERNEĞİ (INTERNATIONAL GEOSYNTHETICS SOCIETY-IGS) TÜRKİYE ŞUBESİ	ABD	DERNEK	ŞUBE AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
4	25.07.2001	S.O.S. KÖPEKLİ ARAMA KURTARMA DERNEĞİ BURSA TÜRKİYE ŞUBESİ	ALMANYA	DERNEK	ŞUBE AÇMA	BURSA
5	6.09.2001	ULUSLARARASI AF ÖRGÜTÜ TÜRKİYE ŞUBESİ	İNGİLTERE	DERNEK	ŞUBE AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
6	24.09.2003	ULUSLARARASI SANAT ELEŞTİRMENLERİ DERNEĞİ TÜRKİYE ŞUBESİ (AICA)	FRANSA	DERNEK	ŞUBE AÇMA	İSTANBUL
7	28.01.2005	TİDAF TÜRK İŞADAMLARI DERNEKLERİ AVRUPA FEDERASYONU TÜRKİYE ŞUBESİ	ALMANYA	DERNEK	ŞUBE AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
8	3.02.2009	YERYÜZÜ DOKTORLARI (DOCTORS WORLDWIDE) DERNEĞİ TÜRKİYE ŞUBESİ	İNGİLTERE	DERNEK	ŞUBE AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
9	5.03.2014	LA CONGREGATION COMMUNAUTE DES PETITES SOEURS DES PALUVRES TÜRKİYE ŞUBESİ	FRANSA	KAGK	ŞUBE AÇMA	İSTANBUL
10	15.01.2015	IEEE WORLDWIDE LİMİTED TÜRKİYE ŞUBESİ	ABD	DERNEK	ŞUBE AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
11	25.06.2018	WORLD INSTITUTE OF PAIN (DÜNYA AĞRI ENSTİTÜSÜ) TÜRKİYE ŞUBESİ (WIP)	ABD	DERNEK	ŞUBE AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
12	14.01.2020	INTERNATIONAL MANAGEMENT ASSISTANTS TÜRKİYE ŞUBESİ (İMA)	FRANSA	DERNEK	ŞUBE AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
13	14.01.2020	INTERNATIONAL SOCIETY FOR MAGNETIC RESONANCE IN MEDICINE TÜRKİYE ŞUBESİ (ISMRM)	ABD	DERNEK	ŞUBE AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
14	8.06.2020	ASKER AİLESİ CEMİYETİ VATANPERVERLİĞİNİ TEBLİĞİ İÇTİMAİ BİRLİĞİ TÜRKİYE ŞUBESİ	AZERBAJYAN	DERNEK	ŞUBE AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
15	12.03.2021	RAHMA AUSTRIA TÜRKİYE ŞUBESİ	AVUSTURYA	KAGK	ŞUBE AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
16	1.11.2022	CHARTERED INSTITUTE OF LOGISTICS AND TRANSPORT TÜRKİYE ŞUBESİ (CILT)	İNGİLTERE	KAGK	ŞUBE AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
TEMSİLCİLİK AÇMA						
17	6.07.2005	KONRAD-ADENAUER-STIFTUNG TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ALMANYA	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
18	6.07.2005	FRIEDRICH-EBERT-STIFTUNG TESCİLLİ DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ALMANYA	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
19	11.07.2005	HEINRICH BÖLL STIFTUNG DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ALMANYA	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
20	12.07.2005	FRIEDRICH NAUMANN VAKFI TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ALMANYA	VAKIF	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
21	22.07.2005	ULUSLARARASI KARAYOLU TAŞIMACILIĞI BİRLİĞİ (IRU) BÖLGE VE ORTADOĞU DAİMİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	İSVİÇRE	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
22	14.09.2005	RUSYA FEDERASYONU TİCARET VE SANAYİ ODASI TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	RUSYA FEDERASYONU	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	İSTANBUL
23	23.09.2005	INTERNATIONAL AIR TRANSPORT ASSOCIATION (IATA) TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	KANADA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
24	24.11.2005	BVMW-ALMANYA ORTA ÖLÇEKLİ İŞLETMELER BİRLİĞİ TÜRKİYE DAİMİ TEMSİLCİLİĞİ	ALMANYA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
25	14.12.2005	PRO ANIMALE TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ALMANYA	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
26	3.02.2006	TAIWAN TRADE CENTER TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	TAYVAN	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	İSTANBUL
27	2.03.2006	GERMAN MARSHALL FONU TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
28	13.03.2006	ALMAN SANAYİ VE TİCARET ODALARI BİRLİĞİ (DER DEUTSCHE INDUSTRIE-UND HANDELSKAMMERTAG) TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ALMANYA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
29	5.09.2006	JETRO JAPAN EXTERNAL TRADE ORGANISATION TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	JAPONYA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	İSTANBUL
30	5.09.2006	AMERICAN RESEARCH INSTITUTE IN TURKEY ANKARA TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	ANKARA
31	5.09.2006	AMERICAN RESEARCH INSTITUTE IN TURKEY İSTANBUL TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	İSTANBUL
32	12.09.2006	THE RESEARCH FOUNDATION OF THE STATE UNIVERSITY OF NEW YORK TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
33	27.08.2007	INTERNATIONAL CRISIS GROUP TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	BELÇİKA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
34	10.01.2008	ULUSLARARASI CISV TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (THE INTERNATIONAL ASSOCIATION OF CHILDREN'S INTERNATIONAL SUMMER VILLAGES)	İNGİLTERE	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
35	19.06.2008	AVRUPA-ASYA ULUSLARARASI TİCARET ODASI TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ÇEK CUMHURİYETİ	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
36	19.06.2008	ULUSLARARASI KATOLİK MUHACERAT KOMİSYONU TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (INTERNATIONAL CATHOLIC MIGRATION COMMISSION) (ICMC)	İSVİÇRE	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	İSTANBUL, ANKARA, ADANA
37	22.07.2008	FRIENDSHIP FORCE INTERNATIONAL ÇANKAYA TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	ANKARA
38	2.09.2008	ULUSLARARASI İLİŞKİLER İÇİN ULUSAL DEMOKRATİK ENSTİTÜSÜ (THE NATIONAL DEMOCRATIC INSTITUTE FOR INTERNATIONAL AFFAIRS-NDI) TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ

Sıra No.	Onay Tarihi	Kuruluşun Adı	Merkezi	Hukuki Yapısı	İzin Verilen Faaliyet Türü	Faaliyet Bölgesi
39	2.09.2008	HAYDAR ALİYEV VAKFI TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	AZERBAYCAN	VAKIF	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
40	12.01.2009	GENÇ DİPLOMAT İŞADAMI ALİM VE HUKUKÇULARIN ULUSLARARASI BİRLİĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	AZERBAYCAN	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
41	28.09.2010	SUALTI ARKEOLOJİ ENSTİTÜSÜ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (INSTITUTE OF NAUTICAL ARCHAEOLOGY-INA)	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
42	1.11.2010	INTERNATIONAL CENTER FOR MIDDLE EASTERN-WESTERN DIALOGUE TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	İSTANBUL
43	8.03.2011	ULUSLARARASI HİRAL İSLAM KOMİTESİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	LİBYA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	ANKARA
44	20.05.2011	STICHTING NEDERLANDS INSTITUUT IN TÜRKİJE TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	HOLLANDA	VAKIF	TEMSİLCİLİK AÇMA	İSTANBUL
45	16.06.2011	EĞİTİMİ GELİŞTİRME VAKFI TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	BOSNA HERSEK	VAKIF	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
46	9.05.2012	MALEZYA TURİZM BAKANLIĞI İSTANBUL TURİZM TANITIM OFİSİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	MALEZYA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	İSTANBUL
47	29.03.2013	ULUSLARARASI CUMHURİYETÇİLER ENSTİTÜSÜ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
48	3.04.2013	KAZAKİSTAN SANAYİ VE TİCARET ODASI TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	KAZAKİSTAN	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
49	16.04.2013	MALEZYA DIŞ TİCARET GELİŞTİRME KURULUŞU TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	MALEZYA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
50	29.04.2013	AGENCIA DE APOYA A LA EMPRESA CATALAN (ACCIO) TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	İSPANYA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	İSTANBUL
51	29.05.2013	GOAL TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (GOAL-AN INTERNATIONAL HUMANITARIAN ORGANISATION)	İRLANDA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
52	3.07.2013	INTERNATIONAL RESCUE COMMITTEE TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (ULUSLARARASI KURTARMA KOMİTESİ) (IRC)	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	ANKARA, HATAY, GAZİANTEP
53	2.08.2013	DANISH REFUGEE COUNCIL (DANİMARKA MÜLTECİ KONSEYİ) TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (DRC)	DANİMARKA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	ŞANLIURFA, KİLİS, GAZİANTEP, HATAY, KAHRAMANMARAŞ, OSMANİYE, ADYAMAN, ADANA, MERSİN
54	6.08.2013	COOPERATIVE FOR ASSISTANCE AND RELIEF EVERYWHERE, INC. TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (CARE)	ABD	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	GAZİANTEP, HATAY, KİLİS, ŞANLIURFA, ADANA
55	22.08.2013	AMERICAN BAR ASSOCIATION TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	ANKARA
56	11.09.2013	DEUTSCHE WELTHUNGERHILFE E.V. TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (DÜNYA AÇLIK YARDIMI ALMANYA TESCİLLİ DERNEĞİ)	ALMANYA	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
57	1.11.2013	GLOBAL COMMUNITIES INC. TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	GAZİANTEP, KİLİS, HATAY, ŞANLIURFA
58	1.11.2013	RELIEF INTERNATIONAL TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
59	1.11.2013	ULUSLARARASI İSLAMİ YARDIMLAŞMA ÖRGÜTÜ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (ULUSYAR)	SUUDİ ARABİSTAN	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
60	13.12.2013	AGENCE D'AIDE ALA COOPERATION TECHNIQUE ET AU DEVELOPPMENT TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	FRANSA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
61	20.12.2013	SYRIAN EMERGENCY TASK FORCE TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	HATAY
62	20.12.2013	SAMS FOUNDATION TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
63	4.02.2014	RET INTERNATIONAL TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	İSVİÇRE	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
64	5.03.2014	ASSOCIATION FOR AID AND RELIEF, JAPAN (AAR) TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	JAPONYA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
65	5.03.2014	NEW ZEALAND TRADE AND ENTERPRISE TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	YENİ ZEELANDA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
66	17.03.2014	MENTOR INITIATIVE TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	İNGİLTERE	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	GAZİANTEP, KİLİS
67	17.03.2014	MALTESER INTERNATIONAL LEGAL PART OF MALTESER HILFSDIENST & V. TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (MALTESER ULUSLARARASI MALTA YARDIM HİZMETLERİKAYITLI KURULUŞUNUN YASAL BİLEŞENİ)	ALMANYA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
68	15.01.2015	STICHTING SPARK TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	HOLLANDA	VAKIF	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
69	15.01.2015	ISLAMIC RELIEF WORLDWIDE TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	İNGİLTERE	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
70	15.01.2015	UNITED STATES COMMITTEE FOR THE ATLANTIC INSTITUTE INC. (ATLANTIC COUNCIL) TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
71	22.04.2015	ÇEK-TÜRK MÜŞTEREK TİCARET ODASI TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ÇEK CUMHURİYETİ	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
72	22.04.2015	HUMAN APPEAL TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	İNGİLTERE	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
73	22.05.2015	MERCY-USA FOR AID AND DEVELOPMENT INC. TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
74	30.09.2015	ULUSLARARASI TIBBİ BAKIM VE YARDIM ORGANİZASYONLARI BİRLİĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (UOSSM)	FRANSA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
75	18.12.2015	QATAR CHARITY TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (KATAR HAYIR DERNEĞİ) (QC)	KATAR	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
76	8.02.2016	DÜNYA YATIRIM AJANSLARI BİRLİĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (World Association of Investment Promotion Agencies-WAIPA)	İSVİÇRE	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
77	8.03.2016	AMERICAN SOCIETY OF HEATING, REFRIGERATING AND AIR-CONDITIONING ENGINEERS TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (ASHRAE)	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
78	8.03.2016	FİKRET YÜKSEL FOUNDATION TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
79	23.06.2016	KUBAN NOĞAYLARI TARİHİ-KÜLTÜREL VE ANITSAL MERKEZİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	RUSYA FEDERASYONU	VAKIF	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ

Sıra No	Onay Tarihi	Kuruluşun Adı	Merkezi	Hukuki Yapısı	İzin Verilen Faaliyet Türü	Faaliyet Bölgesi
80	4.12.2017	BOSNA HERSEK DIŞ TİCARET ODASI TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	BOSNA HERSEK	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
81	19.01.2018	KATAR KIZILAY DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	KATAR	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
82	29.04.2019	ŞEYH AL TAHİR AL ZAWI YARDIM DERNEĞİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	LİBYA	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
83	16.05.2019	REACH ALTERNATİVES TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (REALS)	JAPONYA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
84	14.01.2020	STICHTING ANTRE TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	HOLLANDA	VAKIF	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
85	14.01.2020	ŞAM EVİ TOPLUM GELİŞİMİ VAKFI TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	KANADA	VAKIF	TEMSİLCİLİK AÇMA	İSTANBUL
86	14.01.2020	DANCHURCHAD TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	DANİMARKA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
87	14.01.2020	ASOCIACION JUVENIL INTER TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (AJ INTER)	İSPANYA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	ANKARA
88	14.01.2020	SYRIA RELIEF AND DEVELOPMENT TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (SRD)	ABD	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	GAZİANTEP, ŞANLIURFA, HATAY, KİLİS
89	14.01.2020	MUNAZZAMET AL-DA'WA AL ISLAMIA TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (İSLAMİ DAVET DERNEĞİ)	SUDAN	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
90	14.01.2020	ALANYAN SUOMALAISET AY TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (ALSU)	FİNLANDIYA	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	ANTALYA
91	14.01.2020	BAITUSSALAM SOSYAL YARDIM VAKFI TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (BAITUSSALAM WELFARE TRUST)	PAKİSTAN	VAKIF	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
92	8.06.2020	ZAKAT FOUNDATION OF AMERICA TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ABD	VAKIF	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
93	8.06.2020	UZCHARMSANOAT TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ÖZBEKİSTAN	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
94	23.12.2020	DOHA ENSTİTÜSÜ-POLİTİK ÇALIŞMALAR VE ARAŞTIRMALAR MERKEZİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (DOHA ENSTİTÜSÜ)	KATAR	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
95	12.03.2021	SPARKASSENSTIFTUNG FÜR INTERNATIONALE KOOPERATION TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (BİRİKİM BANKALARI ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ DERNEĞİ)	ALMANYA	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
96	12.03.2021	SEMA INTERNATIONAL TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (SEMA)	FRANSA	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
97	12.03.2021	VEREİN TUT ELİMİ TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	İSVİÇRE	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
98	16.09.2021	ÇOLPAN e.V. TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ALMANYA	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
99	16.09.2021	ACTION FOR HUMANITY TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ (AFH)	İNGİLTERE	KAGK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
100	1.11.2022	EARTHWORK FOUNDATION (TOPRAK SOLUCANI) TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	İSVİÇRE	VAKIF	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
101	8.09.2023	WEFA HUMANITARE ORGANISATION e.V. (WEFA İNSANI YARDIM KURULUŞU) TÜRKİYE TEMSİLCİLİĞİ	ALMANYA	DERNEK	TEMSİLCİLİK AÇMA	TÜRKİYE GENELİ
FAALİYETTE BULUNMA						
102	21.12.2022	CHARİTA CESKA REPUBLICA (CARİTAS ÇEK CUMHURİYETİ)	ÇEK CUMHURİYETİ	KAGK	FAALİYETTE BULUNMA (Onay tarihinden itibaren 2 yıl)	TÜRKİYE GENELİ
103	3.04.2023	WORLD VISION INTERNATIONAL (WVI)	ABD	KAGK	FAALİYETTE BULUNMA (Onay tarihinden itibaren 2 yıl)	ŞANLIURFA, KİLİS, GAZİANTEP
104	18.05.2023	BUILDING MARKETS (BM)	ABD	KAGK	FAALİYETTE BULUNMA (Onay tarihinden itibaren 2 yıl)	Ankara, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Şanlıurfa, Adana ve Mersin
105	18.05.2023	HELP THE NEEDY CHARITABLE TRUST (HELP THE NEEDY)	İNGİLTERE	VAKIF	FAALİYETTE BULUNMA (Onay tarihinden itibaren 2 yıl)	TÜRKİYE GENELİ
106	2.06.2023	SAVE THE CHILDREN INTERNATIONAL	İNGİLTERE	KAGK	17.09.2023 tarihinden itibaren 5 (beş) yıl süre ile FAALİYETTE BULUNMA izni verilmiştir.	TÜRKİYE GENELİ
107	20.09.2023	PEOPLE IN NEED (PIN)	ÇEKYA	KAGK	16.09.2023 tarihinden itibaren 2 (iki) yıl süre ile FAALİYETTE BULUNMA izni verilmiştir.	GAZİANTEP, HATAY, ŞANLIURFA, KİLİS
108	11.11.2024	TGD - TÜRKİSCHE GEMEİNDE IN DEUTSCHLAND (ALMANYA TÜRK TOPLUMU E.V.)	ALMANYA	DERNEK	11.11.2024 tarihinden itibaren 2 (iki) yıl süre ile FAALİYETTE BULUNMA izni verilmiştir.	TÜRKİYE GENELİ
DERNEK VEYA ÜST KURULUŞA ÜYE OLMA						
109	28.10.2004	KUZEY KIBRIS GENÇ İŞADAMLARI DERNEĞİ	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	DERNEK	ÜST KURULUŞA ÜYE OLMA (Genç İşadamları Konfederasyonu)	TÜRKİYE GENELİ
110	1.04.2009	KIRIM TATAR EĞİTİMCİLERİ MAARİFÇİ BİRLİĞİ	UKRAYNA	DERNEK	ÜST KURULUŞA ÜYE OLMA (Uluslararası Avrasya Eğitimcileri Federasyonu (UAFF))	TÜRKİYE GENELİ
111	15.06.2009	TÜRKMEN ÖĞRETMENLER BİRLİĞİ	İRAK	DERNEK	ÜST KURULUŞA ÜYE OLMA (Uluslararası Avrasya Eğitimcileri Federasyonu (UAFF))	TÜRKİYE GENELİ
112	13.08.2009	DENĞİ DENĞİNE KAZAK DERNEĞİ	KAZAKİSTAN	DERNEK	ÜST KURULUŞA ÜYE OLMA (Uluslararası Avrasya Eğitimcileri Federasyonu (UAFF))	TÜRKİYE GENELİ
113	16.09.2011	KKTC TEKNİK ÖĞRETMENLER DERNEĞİ	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	DERNEK	ÜST KURULUŞA ÜYE OLMA (Uluslararası Avrasya Eğitimcileri Federasyonu (UAFF))	TÜRKİYE GENELİ

Sıra No	Onay Tarihi	Kuruluşun Adı	Merkezi	Hukuki Yapı	İzin Verilen Faaliyet Türü	Faaliyet Bölgesi
114	25.08.2015	NEAR EAST UNIVERSITY SPORTS CLUB	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	DERNEK	ÜST KURULUŞA ÜYE OLMA (Yakın Doğu Üniversitesi Spor Kulübü Derneği)	TÜRKİYE GENELİ
115	29.08.2015	KIBRIS TÜRK TURİZM YAZARLARI VE GAZETECİLERİ DERNEĞİ (KITIYAG)	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	DERNEK	ÜST KURULUŞA ÜYE OLMA (Akdeniz Gazeteciler Federasyonu)	AKDENİZ BÖLGESİ
116	23.11.2018	ÇAĞDAŞ MÜZİK DERNEĞİ	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti	DERNEK	ÜST KURULUŞA ÜYE OLMA (Türk Müzikleri Federasyonu)	TÜRKİYE GENELİ
DERNEK VEYA ÜST KURULUŞ KURMA						
117	2.09.2008	1-AZAD MUHALLEMELER BİRLİĞİ 2-TÜRK ÖĞRETMENLER DERNEĞİ (MAKEDONYA) 3-TÜRK ÖĞRETMENLER DERNEĞİ (KOSOVA) 4-KIRCAALI SİYİL TOPLUM ÖRGÜTLERİ MERKEZİ 5-TÜRK-TATAR ÖĞRETMENLER DERNEĞİ	ANKARA	DERNEK	ÜST KURULUŞ KURMA (ULUSLARARASI AVRASYA ÖZTİMCİLERİ FEDERASYONU (IAEF))	TÜRKİYE GENELİ
118	18.07.2013	MUSLAGARASI KARADENİZ VE HAZAR DENİZ İŞBİRLİĞİ VE DİTAKLIK FONU DERNEĞİ	ROMANYA	DERNEK	KURULUŞ ÜYE OLMA (Ulusal Arası Ekonomik İşbirlik Koordinasyon Ve Destek Merkezi Derneği)	TÜRKİYE GENELİ
119	19.01.2018	1-ALL-RUSSIA STATE AND PUBLIC SERVICE EMPLOYEES UNION 2-RODINA HERSEK FEDERASYONU DEVLET MEMURLARI VE KAMU HİZMET ADLI MAKAMLAR VE KAMU KURUMLARI ÇALIŞANLARI BAĞIMSIZ SENDİKASI VE ADLI MAKAMLAR VE KAMU KURUMLARI ÇALIŞANLARI BAĞIMSIZ SENDİKASI 3-SOMALI CONGRESS OF TRADE UNIONS 4-IRAK SENDİKALARI GENEL KONFEDERASYONU 5-LATVİAS VALSTS İESTAZU, PASVALDIBU, UZEMEMURU UN FİNANSU DARBİNĒKLI ARDĒMĒCĪBA 6-C.O.A. HAZDOOR UNION	ANKARA	SENDİKA	ÜST KURULUŞ KURMA (ULUSLARARASI EMEK HAREKATI KONFEDERASYONU (UCIA))	TÜRKİYE GENELİ
NOT 1: "İşbirliği", "Üst Kuruluş Kurma" ve "Üst Kuruluşa Üye Olma" izinleri verilmiş olan yabancı STK'lar Türkiye'de münferak faaliyet gösteremezler. KAGK, Kar Amacı Olmayan Kuruluş						
NOT 2: Liste Özeti'ndeki son güncelleme 11.11.2024 tarihinde yapılmıştır.						

Evrağın bir nüshasını elden teslim aldım.

Zeynel Kaplan
20.12.2024